

ศึกษาวิเคราะห์การแก้ไขปัญหาจากการละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕

ของเยาวชนไทยตามพุทธวิธี : กรณีศึกษายาเสพติด

THE ANALYTICAL STUDY OF THE SOLUTION ABOUT THE
VIOLATION OF THE 5TH PRECEPT BY THE THAI YOUTHS
ACCORDING TO THE BUDDHIST METHOD
: CASE STUDY OF THE NARCOTICS

นายพงษ์ศักดิ์ สันธิตระกูล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๕

ศึกษาวิเคราะห์การแก้ไขปัญหาจากการละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕
ของเยาวชนไทยตามพุทธวิธี : กรณีศึกษายาเสพติด

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๕

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

**THE ANALYTICAL STUDY OF THE SOLUTION ABOUT THE
VIOLATION OF THE 5TH PRECEPT BY THE THAI YOUTHS
ACCORDING TO THE BUDDHIST METHOD
: CASE STUDY OF THE NARCOTICS**

Mr. Pongsak Sonthitrakoon

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for The Degree of
Master of Arts
(Buddhist Studies)
Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เรื่อง "ศึกษาวิเคราะห์การแก้ไขปัญหามาจากการละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ ของเยาวชนไทยตามพุทธวิธี: กรณีศึกษาเสพติด" เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

(พระสุธีธรรมมานูวัตร, ผศ.ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ
(พระมหากฤษณะ ตรุโณ, ผศ.ดร.)

กรรมการ
(พระมหาทวี มหาปญโญ, ผศ.ดร.)

กรรมการ
(ผศ.รังษี สุทนต์)

กรรมการ
(ดร.วรพิมพ์สุข ผ่องสมัย)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

พระมหาทวี มหาปญโญ, ผศ.ดร.
ผศ.รังษี สุทนต์

ประธานกรรมการ
กรรมการ

ผู้วิจัย

(นายพงษ์ศักดิ์ สนิธิตระกูล)

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ศึกษาวิเคราะห์การแก้ไขปัญหามาจากการละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ ของ
เยาวชนไทยตามพุทธวิธี : กรณีศึกษาชาวเสพติด

ผู้วิจัย : นายพงษ์ศักดิ์ สนธิตระกูล

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระมหาทวี มหาปัญญา, ผศ. ดร. ป.ธ.๘, พธ.บ., ศน.ม., M.Phil., Ph.D.,

: ผศ.รังษิ สุทนต์ ป.ธ.๘, พธ.ม.

วันสำเร็จการศึกษา : ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๖

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ ๑ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาการละเมิดเบญจศีล
ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ๒) เพื่อศึกษาปัญหาจากการละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ ของเยาวชนไทย :
กรณีชาวเสพติด ๓) เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหามาจากการละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ ของ
เยาวชนไทยตามพุทธวิธี : กรณีชาวเสพติด

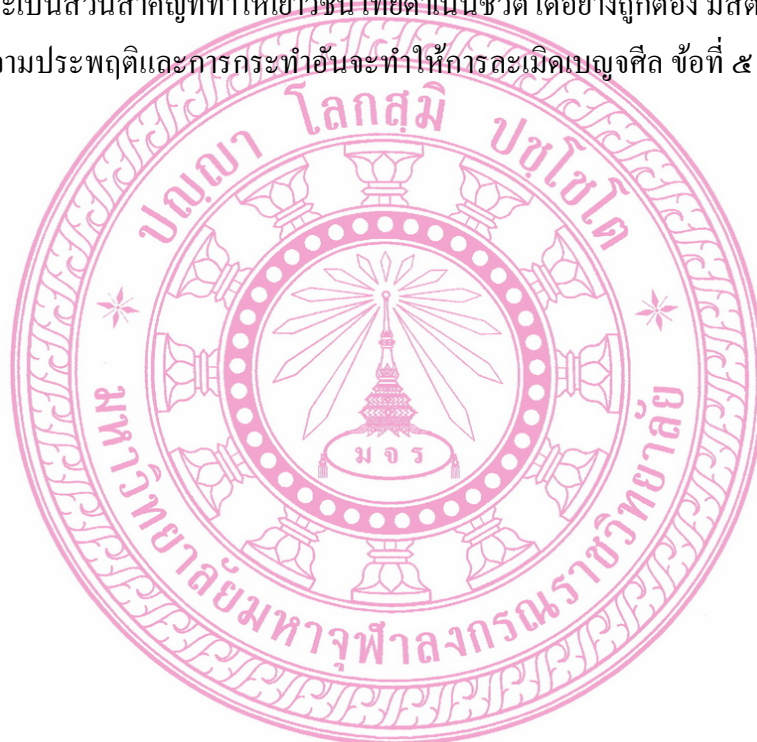
จากการวิจัยพบว่า ศีลเป็นข้อปฏิบัติสนับสนุนการละชั่ว ทำดี ทำให้เกิดสภาพการเป็นอยู่
ที่เกื้อกูลแก่การปฏิบัติกิจต่าง ๆ ส่งผลให้สังคมสามารถอยู่ร่วมกันด้วยดี มีความสงบเรียบร้อย ศีลจึง
เป็นคำสอนและหลักปฏิบัติที่สำคัญ เป็นหลักประพจน์สำหรับทุกคน ได้แก่ ๑) ปาณาติปาตา เวรมณี
คือ เว้นจากการฆ่าสัตว์หรือทำลายชีวิต ๒) อทินนาทานา เวรมณี คือ เว้นจากการลักขโมยหรือ
ฉ้อโกง ๓) กามเมสุ มิจจาจารา เวรมณี คือ เว้นจากการประพฤตินอกใจ ๔) มุสาวาจา เวรมณี
คือ เว้นจากการพูดเท็จ ๕) สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี คือ เว้นจากการดื่มสุราเมรัยและยา
เสพติดซึ่งเป็นประเด็นสำคัญในการวิจัย

การที่เยาวชนไทยละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ เป็นการทำลายสติสัมปชัญญะที่เป็นตัวคุ้มครอง
ศีล ทำให้เกิดความประมาท ขาดเหตุผล เกิดความวิปริต เพราะชาวเสพติดทำให้เยาวชนไม่สามารถ
ควบคุมตนเอง ส่งผลให้เบญจศีลทั้ง ๕ ข้อเบื้องต้นถูกละเมิดไปด้วย เมื่อเบญจศีลที่เป็นรากฐานสำคัญ
เพื่อควบคุมความสุขสงบเรียบร้อยถูกละเมิด สังคมก็ไม่สามารถอยู่ได้

ชาวเสพติดในสถานการณ์ปัจจุบันได้ถูกพัฒนามาโดยลำดับ จากชาวเสพติดธรรมดาได้ผ่าน
กรรมวิธีสังเคราะห์ที่สลับซับซ้อน เป็นชาวเสพติดชนิดใหม่ ซึ่งทำให้มีผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจ
ผู้เสพอย่างรุนแรง เป็นกลุ่มเสี่ยงที่มีโอกาสเข้าสู่วงจรของปัญหาชาวเสพติดได้ง่าย เพราะเยาวชนเป็นวัย
ที่อยากรู้อยากทดลอง มีการคบเพื่อนมากขึ้น มีค่านิยมที่เลียนแบบกลุ่ม มีโอกาสที่ละเมิดเบญจศีล

ข้อที่ ๕ ได้มากที่สุด แม้ภาครัฐจะดำเนินการป้องกันอย่างเต็มที่ แต่ปัญหาสุขภาพจิตก็ยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ในการศึกษาการละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ ของเยาวชนไทยตามพุทธวิธี ได้ใช้แนวทางการแก้ไขปัญหาโดยใช้ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ซึ่งปัจจัยภายในหมายถึงการใช้หลักโยนิโสมนสิการ คือ การใช้ความคิดที่ถูกต้อง รู้จักคิด คิดเป็น ส่วนปัจจัยภายนอกหมายถึงการใช้ปรโตโมสะ คือ การรับฟังคำแนะนำ คำสั่งสอน เล่าเรียน หาความรู้ สนทนา ซักถามว่าอะไรควรอะไรไม่ควร ซึ่งปัจจัยทั้งสองนี้จะเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เยาวชนไทยดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง มีสติสัมปชัญญะ เป็นเครื่องกำกับความประพฤติและการกระทำอันจะทำให้การละเมิดเบญจศีล ข้อที่ ๕ ของเยาวชนไทย จะไม่เกิดขึ้น

Thesis Title : The Analytical Study of the Solution about the Violation of the 5th Precept by the Thai Youths according to the Buddhist Method : Case Study of the Narcotics

Researcher : Mr. Pongsak Sonthitrakoon

Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)

Thesis Supervisory Committee

: Phramaha Tawee Mahapanno Pali IX, B.A., M.A., M.Phil., Ph.D.

: Asst. Prof. Rangsi Suthon

Date of Graduation : March 22, 2013

ABSTRACT

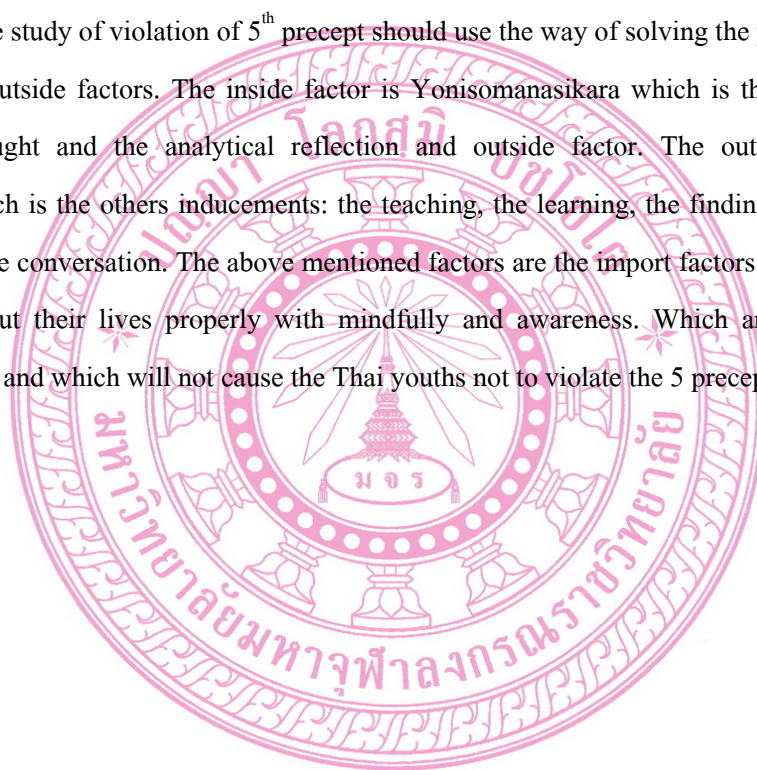
The objectives of this thesis are 1) to study the violation by the five precepts in the Buddhist Scripture 2) to study the problems arising from the violating the 5th of the Five Precepts by the youths 3) to analytically study the violation of the fifth precept out of the Five Precepts by the youths according of the Buddhist way.

From the research, The precept it found that is the procedure to abstain from the unwholesome course of action, and to do goodness to action the highest life destination. Especially, the Five Precepts are the bases that can make the people live together. For this reason, the Five Precepts are the ways that are very important to practice very well for everybody with consist of 1) the abstention from killing 2) the abstention from taking what is not given 3) the abstention from sexual misconduct 4) the abstention from the false speech 5) the abstention from intoxicants causing the heedlessness to arise to the takers.

In fact, the Thai youths who violate the five precepts destroy their mindfulness awareness and temperament cement the fact of which cause them to negligent, unreasonable and irregularity in their lives, because the drugs can cause the youths not be able to control themselves. For this reason, the drugs can cause the youths to violate the Five precepts, because the five precepts are the social fundamentality.

In this situation, the drugs have been developed step by set from the natural narcotics to new generally dangerous drugs. This, the niceties are the affects to the youths who use the drugs. The youths are the group who have the Chance to enter the drug society easily, because they are desirous of knowing and testing the narcotics. So they are very easy to violate the fifth precepts. If the state cannot carry out the way to present it very well, the problems of the narcotics still increase very much.

So, the study of violation of 5th precept should use the way of solving the problems by using the inside outside factors. The inside factor is Yonisomanasikara which is the right way meaning the thought and the analytical reflection and outside factor. The outside fact is Parathoghosa which is the others inducements: the teaching, the learning, the finding and of the knowledge, and the conversation. The above mentioned factors are the import factors to cause the youths to carry out their lives properly with mindfully and awareness. Which are there life controlling factors and which will not cause the Thai youths not to violate the 5 precepts.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จลงได้ด้วยดี เพราะได้รับความเมตตาอนุเคราะห์จากคณาจารย์ และผู้มีพระคุณทั้งหลาย ผู้วิจัยขอจาริกนามให้ปรากฏเพื่อเป็นเกียรติ

ขอกราบขอบพระคุณพระสุธีธรรมานุวัตร คณบดีบัณฑิตวิทยาลัยที่ให้โอกาสแก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณประธานคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ พระมหาทวี มหาบุญโญ ผศ.ดร. ผศ.รังษิ์ สุทนต์ กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำแนะนำช่วยเหลือ สนับสนุนและเอาใจใส่ดียิ่ง

ขอขอบคุณคุณศิริวรรณ คำบัว คุณสมชาย ชัยเชษฐดำรงกุล และผู้ที่มีส่วนร่วมให้ วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จทุกท่าน ที่ได้ตลอดเวลาอันมีค่าให้คำปรึกษา ให้กำลังใจ ทำให้ผู้วิจัยรู้สึก ว่าตนเองโชคดีมากที่มีโอกาสได้มาเรียนร่วมกับทุกท่าน

หากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ เกิดประโยชน์ในทางวิชาการแล้ว ก็ขอยกความดีแก่ท่าน ผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้กล่าวมา

พงษ์ศักดิ์ สานธิตระกูล
๒๑ มีนาคม ๒๕๕๕

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ฉ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ญ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๕
๑.๓ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๔ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖
๑.๕ ขอบเขตการวิจัย	๑๑
๑.๖ วิธีดำเนินการวิจัย	๑๑
๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๑๒
บทที่ ๒ การละเมิดเบญจศีลในคัมภีร์พระพุทธศาสนา	๑๓
๒.๑ ความหมายและความสำคัญของศีล	๑๓
๒.๑.๑ ความหมายของศีล	๑๓
๒.๑.๒ ความสำคัญของศีล	๑๖
๒.๑.๓ ประเภทของศีล	๑๘
๒.๒ เบญจศีลที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา	๒๑
๒.๒.๑ ความมุ่งหมายของเบญจศีล	๒๑
๒.๒.๒ การรักษาเบญจศีล	๒๒
๒.๒.๓ อานิสงส์ของเบญจศีล	๒๓

๒.๓ การละเมิดเบญจศีล	๒๕
๒.๓.๑ การละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๑	๒๖
๒.๓.๒ การละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๒	๓๒
๒.๓.๓ การละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๓	๓๕
๒.๓.๔ การละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๔	๓๘
๒.๓.๕ การละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕	๔๑
๒.๔ หลักธรรมเพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดเบญจศีล	๔๖
๒.๔.๑ ปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิ	๔๖
๒.๔.๒ หลักธรรมที่ส่งเสริมปัจจัยภายนอก	๔๙
๒.๔.๓ หลักธรรมที่ส่งเสริมปัจจัยภายใน	๕๕
บทที่ ๓ ปัญหาที่เกิดจากการละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ ของเยาวชนไทย :	๖๑
   กรณียาเสพติด	
๓.๑ สุรา เมรัย และมัจชะ	๖๑
๓.๑.๑ ความหมายของสุรา เมรัย และมัจชะ	๖๑
๓.๑.๒ ประเภทของสุรา เมรัย และมัจชะ	๖๓
๓.๑.๓ ยาเสพติดนับเข้าในข้อห้ามของเบญจศีลข้อที่ ๕	๖๕
๓.๒ ความหมายและความเป็นมาของยาเสพติด	๖๗
๓.๒.๑ ความหมายของยาเสพติด	๖๗
๓.๒.๒ ความเป็นมาของยาเสพติด	๖๘
๓.๓ ประเภทและโทษของยาเสพติด	๗๒
๓.๓.๑ การจำแนกประเภทของยาเสพติด	๗๒
๓.๓.๒ ลักษณะและการออกฤทธิ์ของยาเสพติด	๗๕
๓.๓.๓ โทษของยาเสพติด	๘๐
๓.๔ ปัญหาและผลกระทบจากยาเสพติดต่อเยาวชนไทย	๘๔
๓.๔.๑ ปัญหายาเสพติดในเยาวชนไทย	๘๕
๓.๔.๒ สาเหตุของปัญหายาเสพติดในเยาวชนไทย	๘๖
๓.๔.๓ องค์ประกอบของปัญหายาเสพติดในเยาวชนไทย	๘๙
๓.๔.๔ ผลกระทบจากยาเสพติดในเยาวชนไทย	๙๒

	ช
เรื่อง	หน้า
บทที่ ๔ วิเคราะห์การแก้ไขปัญหาจากการละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ ของเยาวชนไทย	๕๘
ตามพุทธวิธี : ยาเสพติด	
๔.๑ วิเคราะห์การแก้ไขปัญหาจากการละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ ของเยาวชนไทย	๕๘
: ยาเสพติด	
๔.๑.๑ องค์ประกอบในการละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ ของเยาวชนไทย	๕๘
: ยาเสพติด	
๔.๑.๒ ผลกระทบจากการละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ ของเยาวชนไทย	๕๙
: ยาเสพติด	
๔.๒ การป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในเยาวชนไทยโดยภาครัฐ	๑๐๑
๔.๒.๑ การป้องกันเยาวชนไทยจากปัญหา ยาเสพติด	๑๐๑
๔.๒.๒ การแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในเยาวชนไทย	๑๐๔
๔.๒.๓ อุปสรรคในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในเยาวชนไทย	๑๑๐
๔.๓ การป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในเยาวชนไทยตามพุทธวิธี	๑๑๓
๔.๓.๑ แนวทางการแก้ไขปัญหาตามพุทธวิธี	๑๑๓
๔.๓.๒ แนวทางการแก้ไขปัจจัยภายใน	๑๑๕
๔.๓.๓ แนวทางการแก้ไขปัจจัยภายนอก	๑๒๑
บทที่ ๕ บทสรุป และข้อเสนอแนะ	๑๒๕
๕.๑ บทสรุป	๑๒๕
๕.๒ ข้อเสนอแนะ	๑๓๑
บรรณานุกรม	๑๓๒
ประวัติผู้วิจัย	๑๓๗

สารบัญตาราง

เรื่อง	หน้า
ตารางที่ ๒.๑ แสดงหน้าที่ของมารดา บิดาที่มีต่อบุตรและหน้าที่ของบุตรที่มีต่อบิดามารดา	๕๒
ตารางที่ ๒.๒ แสดงหน้าที่ของครูอาจารย์ที่มีต่อศิษย์และหน้าที่ของศิษย์ที่มีต่อครูอาจารย์	๕๒
ตารางที่ ๒.๓ แสดงหน้าที่ของสามีที่มีต่อภรรยา และหน้าที่ของภรรยาที่มีต่อสามี	๕๓
ตารางที่ ๒.๔ แสดงหน้าที่ของมิตรที่มีต่อมิตร และหน้าที่ของมิตรที่ตอบแทนมิตร	๕๓
ตารางที่ ๒.๕ แสดงหน้าที่ของนายจ้างที่มีต่อลูกจ้าง และหน้าที่ของลูกจ้างที่มีต่อนายจ้าง	๕๔
ตารางที่ ๒.๖ แสดงหน้าที่ของคฤหัสถ์ที่มีต่อพระสงฆ์และหน้าที่ของพระสงฆ์ที่มีต่อคฤหัสถ์	๕๔
ตารางที่ ๓.๑ แสดงเครื่องดื่มนผสมเหล้าบางชนิด	๖๔
ตารางที่ ๓.๒ แสดงลักษณะและการออกฤทธิ์ของยาเสพติดธรรมดา	๗๖
ตารางที่ ๓.๓ แสดงลักษณะและการออกฤทธิ์ของยาเสพติดสังเคราะห์	๗๗
ตารางที่ ๓.๔ แสดงจำนวนคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดในฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดทั้งหมด	๘๔

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

คำย่อภาษาไทย

คำย่อเกี่ยวกับพระไตรปิฎก

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๕ การอ้างอิงใช้ระบบระบุ เล่ม ข้อ หน้า หลังคำย่อ ชื่อคัมภีร์ ดังตัวอย่าง เช่น ที.ม.(ไทย) ๑๐/๒๐๘/๑๕๔. หมายถึง ทีฆนิกาย มหาวรรค พระไตรปิฎก เล่มที่ ๑๐ ข้อที่ ๒๐๘ หน้า ๑๕๔

		พระวินัยปิฎก			
วิ.มหา.	(ไทย)	วินัยปิฎก	มหาวิภังค์		(ภาษาไทย)
วิ.ม.	(ไทย)	วินัยปิฎก	มหาวรรค		(ภาษาไทย)
วิ.ป.	(ไทย)	วินัยปิฎก	ปริวารวรรค		(ภาษาไทย)
		พระสุตตันตปิฎก			
ที.สี.	(ไทย)	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	สีลขันธวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ม.	(บาลี)	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาจุคคปาติ	(ภาษาบาลี)
ที.ม.	(ไทย)	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ปา	(ไทย)	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฎีกาวรรค	(ภาษาไทย)
ม.มู.	(ไทย)	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มูลปัณณาสก์	(ภาษาไทย)
ม.อุ.	(ไทย)	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	อุปัณณาสก์	(ภาษาไทย)
สั.ส.	(ไทย)	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	สคาถวรรค	(ภาษาไทย)
สั.สพา.	(ไทย)	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	สพายตนวรรค	(ภาษาไทย)
สั.ม.	(ไทย)	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	มหาวารวรรค	(ภาษาไทย)
อ.ง.เอกก.	(ไทย)	สุตตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	เอกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อ.ง.ทุก.	(ไทย)	สุตตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	ทุกนิบาต	(ภาษาไทย)
อ.ง.ติก.	(ไทย)	สุตตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	ติกนิบาต	(ภาษาไทย)
อ.ง.จตุกก.	(ไทย)	สุตตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อ.ง.ปญจก.	(ไทย)	สุตตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	ปัญจกนิบาต	(ภาษาไทย)
อ.ง.สตตก.	(ไทย)	สุตตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	สัตตกนิบาต	(ภาษาไทย)

พระสุตตันตปิฎก

อง.อฎฐก.	(ไทย)	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	อฎฐกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ทสก.	(ไทย)	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ทสกนิบาต	(ภาษาไทย)
ขุ.ธ.	(ไทย)	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ธรรมบท	(ภาษาไทย)
ขุ.อิติ.	(ไทย)	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	อิติวุตตกะ	(ภาษาไทย)
ขุ.เถร.	(ไทย)	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	เถรคาถา	(ภาษาไทย)
ขุ.ชา.ทีสติ.	(ไทย)	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	วิสตินิบาตชาดก	(ภาษาไทย)
ขุ.ม.	(ไทย)	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	มหานิเทศ	(ภาษาไทย)
ขุ.อป.	(ไทย)	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	อปทาน	(ภาษาไทย)

พระอภิธรรมปิฎก

อภิ.วิ.	(ไทย)	อภิธรรมปิฎก	วิภังค์	(ภาษาไทย)
---------	-------	-------------	---------	-----------

คำย่อเกี่ยวกับอรรถกถา

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจากอรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๔ การอ้างอิงใช้ระบบระบุ เล่ม ภาค ตอน หน้า หลังคำย่อ ชื่อคัมภีร์ ดังตัวอย่างเช่น ที.สี.อ. (ไทย) ๑/๑/๒๕๒ หมายถึง พระสูตรและอรรถกถาแปล ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค เล่มที่ ๑ ภาค ๑ หน้า ๑๕๒

อรรถกถาพระวินัยปิฎก

กงขา.อ.	(บาลี)	กงขาวิตรณีกุฎฐกถา	(ภาษาบาลี)
---------	--------	-------------------	------------

อรรถกถาพระสุตตันตปิฎก

ขุ.ขุ.อ.	(บาลี)	ขุททกนิกาย	ปรมุตถ โขติกา ขุททกปาฐอฎฐกถา	(ภาษาบาลี)
ขุ.ธ.อ.	(ไทย)	ขุททกนิกาย	ธรรมบทอรรถกถา	(ภาษาไทย)
ขุ.อิติ.อ.	(บาลี)	ขุททกนิกาย	ปรมุตถทีปนี อิติวุตตกอฎฐกถา	(ภาษาบาลี)
ขุ.ชา.ติก.อ.	(ไทย)	ขุททกนิกาย	ติกนิบาตชาดกอรรถกถา	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์ถือกันว่าเป็นสัตว์สังคม กล่าวคือ มนุษย์จะต้องดำรงอยู่ร่วมกัน นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันผู้คนในสังคมพยายามที่จะแสวงหาหรือค้นหาวิธีที่จะสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสุขสงบ ซึ่งกฎหรือวิธีการที่กล่าวถึงนั้นคือ ‘ศีลธรรม’ ศีล คือ ข้อห้ามไม่ให้กระทำ เพราะการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ผิด และไม่ดี ส่วนธรรม คือ คำสั่งให้กระทำ เพราะการกระทำนั้นถูกและเป็นของดี ศีลธรรมจึงเป็นกฎ หรือระเบียบที่สามารถทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขสงบ หรืออาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ‘เบญจศีลเบญจธรรม’ หากมนุษย์ไม่มีเบญจศีลเบญจธรรมเป็นเครื่องคุ้มครองจิตใจแล้ว มนุษย์จะมีพฤติกรรมและการดำเนินชีวิตไม่ต่างจากสัตว์ทั่วไปที่มีความพึงพอใจเพียงแก่การกิน การนอน การสืบพันธุ์ และความกลัวอันตรายเท่านั้น

โดยคำสอนและหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนาส่วนที่เกี่ยวข้องกับสังคมและสะท้อนให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของพระพุทธศาสนาในด้านความสัมพันธ์ทางสังคมได้มากที่สุดคือ คำสอนและหลักปฏิบัติในขั้นศีล เพราะศีลเป็นระบบควบคุมชีวิตด้านนอกเกี่ยวกับการแสดงออกทางวาจา เป็นระเบียบว่าด้วยความสัมพันธ์กับสภาพสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน การดำเนินกิจการต่าง ๆ ของชุมชน การจัดสภาพความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมให้เรียบร้อยและเกื้อกูลแก่การดำรงอยู่ด้วยดีของชุมชนนั้น และแก่ความผาสุกแห่งสมาชิกทั้งปวงของชุมชน อันจะเอื้ออำนวยให้ทุกคนสามารถบำเพ็ญกิจการดีที่ดียิ่งขึ้น เพื่อบรรลุจุดหมายสูงสุดของชีวิตตามความตกลงนับถือของพวกตน หรือเพื่อเข้าถึงประโยชน์และความดีงามสูงสุดตามอุดมการณ์ของชุมชนนั้น ตลอดจนเกื้อกูลแก่การที่ชุมชนนั้นจะเผยแพร่อุดมการณ์ กิจการ และประโยชน์สุข ความดีงามของตนให้เผยแพร่ขยายกว้างออกไป ศีลพื้นฐานหรือศีลขั้นต้นที่สุดคือ การไม่เบียดเบียนผู้อื่นไม่ว่าด้วยกาย หรือวาจา และไม่ทำลายสติสัมปชัญญะที่เป็นตัวคุ้มครองศีลของตน ศีลขั้นต้นสุดนี้ขมเรียกว่า ศีล ๕ อันเป็นหลักความประพฤติพื้นฐานสำหรับทุกคน^๑

เบญจศีล หรือศีล ๕ ได้แก่

๑. ปาณาติปาตา เวรมณี (เว้นจากการปลงชีวิต, เว้นจากการฆ่าประทุษร้ายกัน)

^๑ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), *พุทธธรรม (ฉบับปรับปรุงขยายความ)*, พิมพ์ครั้งที่ ๒๐, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๔๓๑.

๒. อทินนาทานา เวมณี (เว้นจากการเอาของที่เขามิได้ให้, เว้นจากการลัก โกง ละเมิดกรรมสิทธิ์ ทำลายทรัพย์สิน)

๓. กามสุมิจจาจารา เวมณี (เว้นจากการประพฤติดีกาม, เว้นจากการล่วงละเมิดสิ่งที่ผู้อื่นรักใคร่หวงแหน)

๔. มุสาวาทา เวมณี (เว้นจากการพูดเท็จ โกหก หลอกลวง)

๕. สุราเมรยมชฺชปมาทฐานา เวมณี (เว้นจากน้ำเมา คือ สุราและเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท, เว้นจากสิ่งเสพติดให้โทษ)^๒

นอกจากการรักษาศีลที่เป็นข้อห้ามไม่ให้กระทำในสิ่งที่ผิด และสิ่งที่ไม่ดีแล้ว เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงควรปฏิบัติตามธรรมที่ควรกระทำเพราะเป็นสิ่งที่ถูกและเป็นของดี เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ทั้งศีลและธรรม ตามหลักธรรม ๕ ประการ หรือเบญจธรรม หลักธรรมที่พึงประพฤติเพื่ออุดหนุนการรักษาศีล ๕ ได้แก่

๑. เมตตาและกรุณา^๓ (ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุขความเจริญ และความสงสารคิดช่วยให้พ้นทุกข์)

๒. สัมมาอาชีวะ^๔ (การหาเลี้ยงชีพในทางสุจริต)

๓. กามสังวร^๕ (ความตั้งวรในกาม, ความดำรงระวังรู้จักยับยั้งควบคุมตนในทางกามารมณ์ ไม่ให้หลงไหลในรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัส)

๔. สัจจะ^๖ (ความสัตย์ ความซื่อตรง)

๕. สติสัมปชัญญะ^๗ (ระลึกได้และรู้ตัวอยู่เสมอ คือ ฝึกตนให้เป็นคนรู้จักยังคิด รู้สึกตัวอยู่เสมอว่าสิ่งใดควรทำ และไม่ควรทำ ระวังมิให้เป็นคนมัวเมา ประมาท)^๘

แต่ปัญหาสังคมในเมืองไทยเราทุกวันนี้ ดูเหมือนจะมาจากสาเหตุที่คนทั่วไปไม่รู้จักรั้วอะไรเป็นศีลธรรม คือ ไม่รู้ว่าศีลธรรมนั้นจะต้องมีทั้งศีลและธรรมประกอบกัน คนส่วนมากรู้จัก

^๒ ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๓๑๕/๓๐๒-๓๐๓.

^๓ ที.ม.(ไทย) ๑๐/๒๖๑/๑๕๔.

^๔ ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๓๓๐/๓๓๒.

^๕ อัง.จตุกก.(ไทย) ๒๑/๕/๗.

^๖ ส.ส.(ไทย) ๑๕/๒๔๖/๓๕๔.

^๗ ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๓๐๔/๒๕๕.

^๘ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๑๗๕-๑๗๖.

แต่ศิลปินไม่รู้จักรักรรรม และเข้าใจว่าคนที่รักษาศิลโดยไม่ปฏิบัติธรรมนั้นเป็นคนที่มีศีลธรรมสมบูรณ์แล้ว แต่ความเป็นจริงไม่เป็นเช่นนั้น คนที่ถือศีลนั้นจะต้องปฏิบัติธรรมด้วยจึงจะสมบูรณ์ทั้งศีลและธรรม^๕

ทั้งๆ ที่ประเทศไทยนับเป็นเมืองแห่งพระพุทธศาสนา คนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนากับคนไทยจึงแยกกันไม่ออก และยังเป็นส่วนสำคัญในการวางรากฐานวัฒนธรรมที่หล่อหลอมลักษณะอันดีงามของคนไทย พระพุทธศาสนาจึงเป็นวิถีชีวิตของคนไทยเรื่อยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน^๖

นอกจากนี้ สังคมไทยในปัจจุบันยังเกิดมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และต่อเนื่อง ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ถูกส่งผ่านจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดแนวคิดและพฤติกรรมที่มีการแข่งขันกันมากขึ้น โดยมุ่งเน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยมมากขึ้น ทำให้วิถีชีวิตสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปโดยสิ้นเชิง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมก่อให้เกิดการเห็นแก่ตัวมากขึ้น ขาดคุณธรรม ขาดจริยธรรม ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ในสังคมขึ้นมากมาย^๗ เมื่อความเจริญก้าวหน้าในวิชาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่ เติบโตขึ้นเท่าใด อัตราการก่ออาชญากรรมก็ยังมีแนวโน้มที่จะเพิ่มจำนวนมากขึ้นตามไปด้วย ปัญหาอาชญากรรมที่ปรากฏตามสื่อต่างๆ เช่น การปล้นฆ่า ชิงทรัพย์ ข่มขืน กระทำชำเราเด็ก แก๊งยาหิน แก๊งเด็กแว้น (พวกแข่งรถบนถนนหลวง) นักเรียนยกพวกตีกัน ฯลฯ สะท้อนให้เห็นความเสื่อมโทรมทางศีลธรรม ขาดการศึกษา และอบรมทางด้านจิตใจที่ดี จึงก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมได้โดยง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเยาวชน ซึ่งเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อมีความอ่อนไหวสูง ขาดความสุ่มรอบคอบ การตัดสินใจขาดการไตร่ตรองที่ดี ขาดสติ

การที่บุคคลไม่สามารถประพฤติปฏิบัติศีล ๕ ได้ก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมา และกระทบต่อสังคมโดยรวมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องอยู่ร่วมกัน ปฏิเสธไม่ได้ที่จะต้องมีการกระทบกระทั่งกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาที่เกิดกับเยาวชน การกระทำความผิดของเยาวชนไทยในปัจจุบัน นับเป็นปัญหาหนึ่งที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความผาสุกสงบของสังคมโดยรวม ที่สำคัญคือเยาวชนนั้น เมื่อเติบโตใหญ่ต่อไปย่อมเป็นกำลังสำคัญของชาติหรือเป็นอนาคตของประเทศ เมื่อเยาวชนขาดศีลธรรมประจำใจจึงเป็นเสมือนกับขาด

^๕ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช, **ธรรมคดี**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, ๒๕๔๔), หน้า ๑๕.

^๖ พระมหาวิเชียร อภิญญา, “การเปิดรับสื่อและความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้านจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสนธรรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ราชวิทยาลัย), ๒๕๔๗, หน้า ๑.

^๗ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, “การประชุมสัมมนาเรื่อง การสอนจริยศึกษาในโรงเรียน ๑๒ – ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๔”, (ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๒๔), หน้า ๒, (อัคราเนนา).

การป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับกายและใจ ไม่สามารถที่จะช่วยเหลือตัวเองได้ ชาวชนไทย ส่วนใหญ่ขาดภูมิคุ้มกันหรือภูมิคุ้มกันบกพร่องทางจิตใจ จำเป็นจะต้องเอาใจใส่ดูแลเป็นพิเศษ ซึ่งชาวชนส่วนใหญ่มักจะมีอารมณ์อ่อนไหวง่ายต่อการชักจูง และยังเป็นกลุ่มชาวชนที่ทรงพลัง ถ้าถูกชักนำไปในทางที่ดีก็จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม ในทางตรงกันข้ามถ้าถูกชักนำไปในทางร้าย ก็จะเป็นปัญหาของสังคม แล้วอนาคตของชาติจะเป็นเช่นไร

เป็นเหตุให้ผู้วิจัยสนใจและให้ความสำคัญในเรื่องเบญจศีลเบญจธรรม โดยเฉพาะเบญจศีล ข้อที่ ๕ คือ การเว้นจากการดื่มเครื่องดองของเมาและสิ่งเสพติด อันเป็นเหตุทำให้ขาดสติโดยเฉพาะ ในปัจจุบันสิ่งเสพติดมีโทษมากกว่าสุราและเมรัย ได้แก่ กัญชา ยาฝิ่น ยาบ้า ยาไอซ์ เป็นต้น แม้ว่าจะไม่ได้มีการจัดเข้าข้อศีลไว้แต่ดั้งเดิม แต่เมื่อเสพแล้วย่อมส่งเคราะห์เข้าว่า ขาดศีลข้อ ๕ เช่นกัน โดยอาศัยหลักมหาประเทศ ๔ ที่พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ในพระวินัยเป็นเครื่องตัดสิน ซึ่งจากการศึกษางานวิจัย ที่เกี่ยวข้องและการติดตามข่าวสารทางสื่อสารมวลชน ทำให้ผู้วิจัย พบว่า อาชญากรรมที่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากผู้ก่อเหตุขาดสติ ตั้งอยู่ในความประมาท เพราะ การดื่มของมึนเมาและสิ่งเสพติด ทำให้ตัดสินใจกระทำสิ่งต่าง ๆ ลงไปโดยขาดการยั้งคิด ไม่รู้ผิดชอบชั่วดี เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากขาวเป็นดำ เมื่ออำนาจของสุรา ยาเสพติดออกฤทธิ์ขึ้นมา ย่อมจะทำให้สามารถเบียดเบียนชีวิตตนเองและคนรอบข้าง หรือแม้แต่ผู้มีพระคุณอย่างบิดามารดาได้ ไม่เว้น ไม่รู้ว่าใครเป็นญาติ ใครเป็นพี่เป็นน้อง ลูกเขาเมียใคร แยกแยะไม่ออก หน้ามืดตามัว มีพฤติกรรมทางเพศที่เบี่ยงเบนไม่ต่างไปจากพฤติกรรมของสัตว์ เพราะเมื่อขึ้นชื่อว่าสิ่งเสพติดหรือของมึนเมาแล้ว เมื่อบุคคลใดเสพเข้าไปแล้ว ย่อมอยากที่จะเสพอีก และจะมีการเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ ไม่รู้จักคำว่าพอ วันใดไม่มีเสพก็ออกอาการกระวนกระวาย (ลงแดง) ทำให้ต้องเสาะแสวงหา มาเสพให้ได้ ไม่ว่าจะด้วยวิธีใด แม้จะต้องพูดปด หลอกลวง จนกลายเป็นเรื่องธรรมดาสำหรับตนเอง คำไหนจริงคำไหนเท็จยังไม่รู้ หากความเชื่อถือไม่ได้ เมื่อไม่มีใครให้ความเชื่อถือ ในที่สุดก็ต้องหาเงินโดยวิธีทุจริต เช่น การลักทรัพย์ ฉกชิง วิ่งราว ปล้นสะดม เพื่อให้ได้มาในสิ่งเดียวที่ตนเอง ต้องการ คือ ยาเสพติดและของมึนเมา ทำให้เห็นได้ว่า การที่ชาวชนไทยละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ เพียงข้อเดียว ย่อมทำให้ศีลข้ออื่น ๆ ถูกละเมิดไปด้วย

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหานั้นเกิดจากการละเมิดเบญจศีลข้อ ๕ ของชาวชนไทย : กรณีศึกษาชาวเสพติด ด้วยพิจารณาเห็นว่า การที่ชาวชนไทยละเมิดเบญจศีลข้อ ๕ เพียงข้อเดียว ย่อมทำให้ศีลข้ออื่น ๆ ถูกละเมิดไปด้วย เพราะอาชญากรรมที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ มีสาเหตุมาจากการขาดสติ ตั้งอยู่ในความประมาท เพราะการดื่มของมึนเมาและสิ่งเสพติด ที่ส่งผลให้ผู้เสพกระทำสิ่งต่าง ๆ ลงไปโดยขาดการยั้งคิด ไม่รู้ผิดชอบชั่วดี ก่อให้เกิดปัญหาทั้งแก่ตัวชาวชน

สังคม และประเทศไทย ณ ขณะปัจจุบัน และในอนาคตต่อไป ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพื่อให้เยาวชนไทย สังคมไทย และประเทศไทย สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีสันติภาพ

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการละเมิดเบญจศีลในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาปัญหาจากการละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ ของเยาวชนไทย : กรณียาเสพติด

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาวิเคราะห์การแก้ไขปัญหามาจากการละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ ของเยาวชนไทยตามพุทธวิธี : กรณียาเสพติด

๑.๓ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

๑.๓.๑ ละเมิด หมายถึง การล่วงเกิน ผ่าฝืนศีลธรรมประเพณีหรือกฎหมาย

๑.๓.๒ เบญจศีลข้อที่ ๕ หมายถึง การเว้นจากการดื่มสุราเมรัย และสิ่งเสพติดให้โทษ อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ขาดสติ

๑.๓.๓ เยาวชนไทย หมายถึง บุคคลอายุเกิน ๑๔ ปี บริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง ๑๘ ปี บริบูรณ์ ไม่รวมถึงบุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้วด้วยการสมรส (พ.ร.บ.จัดตั้งศาลเยาวชน และครอบครัว และวิธีพิจารณาเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔)

๑.๓.๔ สุรา หมายถึง เหล้า น้ำเมาที่กลั่นแล้ว หรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ทุกชนิด

๑.๓.๕ เมรัย หมายถึง น้ำเมาที่เกิดจากการหมักหรือแช่ น้ำเมาที่ไม่ได้กลั่น

๑.๓.๖ มัชชะ หมายถึง ของมีนเมาทุกชนิด ได้แก่ สิ่งเสพติดที่เสพเข้าไปแล้วทำให้เกิดอาการมีนเมา

๑.๓.๗ ยาเสพติด หมายถึง ยาหรือสารเคมีใด ๆ ที่นำเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะวิธีใดก็ตาม เช่น กิน สูบ ดม ฉีด ฯลฯ มีผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น มีความต้องการเพิ่มขึ้น และต่อเนื่อง ทำให้สุขภาพทรุดโทรมลง ร่างกายชubbพอม มีโรคแทรกซ้อน และที่สำคัญทำให้เกิดอาการทางโรคประสาท จิตใจไม่ปกติ โดยหมายรวมถึงยาเสพติดธรรมดาและสังเคราะห์

๑.๓.๘ ปัจจัยภายใน หมายถึง องค์ประกอบภายในตนเองของเยาวชนที่สนับสนุนส่งเสริมให้เยาวชนหลีกเลี่ยงไม่ใช้ยาเสพติด ได้แก่ การให้ความรู้เรื่องยาเสพติด การเพิ่มพลังให้ตนเอง

๑.๓.๙ ปัจจัยภายนอก หมายถึง องค์ประกอบของสังคมที่แวดล้อมเยาวชนสนับสนุนส่งเสริมให้เยาวชนหลีกเลี่ยงไม่ใช้ยาเสพติด ได้แก่ ครอบครัว เพื่อน คนรอบข้าง

๑.๓.๑๐ สัมมาทิฎฐิ หมายถึง ต้นทางของปัญญาและความดีทั้งปวง

๑.๓.๑๑ โยนิโตสมนสิการ หมายถึง การใช้ความคิดถูกวิธี รู้จักคิด คิดเป็น มองสิ่งทั้งหลายด้วยความพิจารณา หาเหตุผล แยกแยะสิ่งนั้น ๆ เป็นด้านที่ถูกต้องดีงามซึ่งเป็นปัจจัยภายใน

๑.๓.๑๒ ปรัตโยมสะ หมายถึง เสี่ยงจากผู้อื่นหรือการชักจูงจากภายนอก คือ การรับฟังคำชี้แนะสั่งสอน เล่าเรียน หากความรู้ เป็นด้านที่ถูกต้องดีงาม ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอก

๑.๔ ทบพวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๔.๑ พุทธทาสภิกขุ หนังสือธรรมสำหรับคนเกลียดวัด กล่าวถึงสาเหตุของปัญหาสังคมไว้ว่า การพัฒนาของสังคมมนุษย์ในปัจจุบันโดยส่วนใหญ่ไม่มีทางออกจากปัญหามีแต่สร้างปัญหาให้มากขึ้น เพราะว่าไม่ได้พัฒนาทางจิตใจทำให้คนขาดความรักความเมตตา ขาดน้ำใจไม่ตรีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน เพราะว่าการพัฒนานั้นเน้นเพียงด้านเดียว แง่เดียว คือ เรื่องวัตถุ แล้วก็มุ่งหมายเอาความสนุกสนานทางวัตถุเป็นหลัก มนุษย์ยังมีมาทางวัตถุยิ่งขึ้น เมื่อพัฒนาด้านวัตถุเพียงพร้อมด้วยเทคโนโลยีในด้านต่าง ๆ ให้เจริญก้าวหน้าได้เต็มที่แล้ว แต่จิตใจของมนุษย์ยังไม่มีความสุข กลับมีความทุกข์ความเดือดร้อนในสังคมเพิ่มขึ้น ผลร้ายเกิดขึ้นที่จิตใจของคนทั่วโลก จะเห็นได้ว่า อาชญากรรมทุกวันนี้รุนแรง การทะเลาะวิวาท การเบียดเบียน การสงคราม ความขัดแย้ง แข่งขันชิงดีชิงเด่น เอารัดเอาเปรียบ ถือคิดว่าใครแสวงหาได้มากเป็นคนมีเกียรติมาก มีปัญหาโจรผู้ร้ายมาก ลักขโมย ฉกชิงวิ่งราว ปล้นจี้มามากยิ่งขึ้น อาชญากรรมทางเพศ โสเภณีและสารเสพติด ตลอดจนทั้งคนขายและคนเสพก็มีมากขึ้น ผู้คนเห็นแก่ตัว สังคมเหลวไหล เป็นสังคมที่ไม่ปลอดภัย ประเทศชาติบ้านเมืองอยู่ในขั้นวิกฤต ความเห็นแก่ตัวเผด็จใจ มีความนึกคิดสับสน มีความวิตกกังวล จิตใจเศร้าหมองฟุ้งซ่าน หมกมุ่นบუნเคือง ทำให้เป็นโรคประสาท โรคจิต โรควัว ฆ่าตัวตายมากขึ้น ปัญหาเกิดจากอำนาจหรือพลังทางจิตใจของมนุษย์ได้เสื่อมไปจากศาสนา ชาวพุทธไม่รู้ธรรมจริง ไม่มีจิตสำนึกในฐานะที่เป็นชาวพุทธ เป็นชาวพุทธแต่ชื่อหรือเพียงในนาม ไม่ได้นำหลักธรรมมาแก้ไขปัญหาทั้งของตนเองและสังคมอย่างแท้จริง และกล่าวถึงความสำคัญศีลธรรมไว้ว่า สำหรับความเป็นมนุษย์ เราควรมองให้กว้าง คิดให้ไกล ใฝ่สูง สร้างสัมมาทิฐิ ดึงเข้ามาสู่มีชัยมาปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือสังคมให้อยู่ในทางที่ดีงาม ซึ่งกฎหมายประจำชีวิต ได้แก่ เบญจศีลเบญจธรรม^{๑๒}

๑.๔.๒ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) หนังสือศาสนาและเยาวชน กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาเยาวชนไว้ว่า การที่เด็กจะมีคุณภาพนั้น สิ่งหนึ่งที่สำคัญ คือ จะต้องมีความดีและจริยธรรม ซึ่งมาจากบ่อเกิดที่สำคัญ คือ หลักพระศาสนา ฉะนั้น เมื่อศาสนาเห็นความสำคัญของเด็กและเยาวชนแล้ว เราจะดำเนินการกันอย่างไร ในการที่จะทำให้เด็กและเยาวชนมีศาสนาและจริยธรรม

^{๑๒} พุทธทาส อินทปัญโญ, ธรรมสำหรับคนเกลียดวัด, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๓๕), หน้า ๑๒๘.

เพื่อที่จะพัฒนาชีวิตให้เจริญเติบโตขึ้น ในบรรยากาศที่พร้อมไปด้วยศาสนาและจริยธรรม โดยที่ว่าทุกคนที่แวดล้อมและตัวเด็กนั้นต่างเป็นคนที่มีศาสนาและจริยธรรมด้วยกัน^{๙๙}

๑.๔.๓ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) หนังสือจิตวิทยาเพื่อการพัฒนาตามแนวธรรมชาติ กล่าวถึงการพัฒนามนุษย์ไว้ว่า มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีชีวิตที่ดั่งมามีได้ด้วยการศึกษา คือ ต้องเรียนรู้ฝึกหัดพัฒนา ซึ่งความจริงข้อนี้จะต้องถือเป็นหลักประจำภาวะของมนุษย์ จำเป็นจะต้องพัฒนามนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์ที่อยู่รอดได้ด้วยการฝึกฝนพัฒนา และยิ่งฝึกฝนพัฒนาที่จะยิ่งเจริญออกงาม บรรลุความดีเลิศ ชีวิตจะประเสริฐยิ่งขึ้นไปโดยลำดับ^{๑๐๐}

๑.๔.๔ พ. สติฉวรณ (พิจิตร วิฑูณโณ) หนังสืออนุப்புพิภคาทีปนี ภาค ๒ การพรรณนาศีล กล่าวถึงศีล ๕ ไว้ว่า ศีล ๕ หรือเบญจศีลในพระพุทธศาสนา ถูกรักษาประจำ เรียกว่า นิจศีล คือ ศีลที่รักษาเป็นนิตย์ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า มนุษยธรรม คือ ธรรมะสำหรับมนุษย์ เพราะทำจิตใจของคนผู้มีศีลให้สูงขึ้น และทำให้ต่างจากสัตว์ดิรัจฉาน ถ้าผู้ใดไม่มีศีล ๕ ชื่อว่าไม่มี มนุษยธรรม ย่อมทำความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและสังคมได้มาก ถ้าหากว่าคนในโลกมีศีล ๕ หรือมนุษยธรรมโดยทั่วไปแล้วโลกหรือประเทศชาติบ้านเมืองก็จะสงบสุขอย่างยิ่ง^{๑๐๑}

๑.๔.๕ พระปราโมทย์ ปาโมชฺโช หนังสือประทีปส่องธรรม กล่าวถึงศีลอันเป็นพื้นฐาน ที่จำเป็นสำหรับมนุษย์ ไว้ดังนี้ ก่อนการเจริญสติ สิ่งที่ทำเป็นประจำและขาดไม่ได้ คือ การรักษาศีล เพราะศีลเป็นเครื่องกั้นไม่ให้ผู้ปฏิบัติตกไปสู่ความชั่วร้ายทางกายและวาจา และเป็นเครื่องนำ ความสงบร่มเย็นมาสู่จิตใจของผู้ปฏิบัติ อันเอื้อต่อการปฏิบัติธรรมในขั้นสูงต่อไป ผู้ปฏิบัติที่ไม่มีศีล แล้วข้ามขึ้นไปเจริญสมาธิและปัญญาจะมีโอกาสพลาดมาก^{๑๐๒}

๑.๔.๖ พันเอกปิ่น มุกกันต์ หนังสือพุทธศาสตร์ ภาค ๑ กล่าวถึงความมุ่งหมาย ในการรักษาศีลไว้ว่า การรักษาศีลนั้น โดยความหมายในการปฏิบัติเป็นการเว้นจากการกระทำ ที่ไม่ดี ช่างกันไม่ดี ลักกันกินไม่ดี ผิดลูกเขาเมียเขาไม่ดี โกงกันไม่ดี กินเหล้าเมายาทำให้ เสียสติต่างคำไม่ดี การรักษาศีล คือ การงดเว้นจากการกระทำที่ไม่ดีเหล่านี้^{๑๐๓}

^{๙๙} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), ศาสนาและเยาวชน, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมมิก, ๒๕๓๕), หน้า ๘.

^{๑๐๐} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), จิตวิทยาเพื่อการพัฒนาตามแนวธรรมชาติ, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมมิก, ๒๕๓๕), หน้า ๑๑.

^{๑๐๑} พ. สติฉวรณ (พิจิตร วิฑูณโณ), อนุப்புพิภคาทีปนี ภาค ๒ การพรรณนาศีล, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท เซเว่น พรินต์ติ้ง กรุ๊ป จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๕๖.

^{๑๐๒} พระปราโมทย์ ปาโมชฺโช, ประทีปส่องธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ธรรมดา, ๒๕๕๑), หน้า ๘๐.

^{๑๐๓} พันเอกปิ่น มุกกันต์, พุทธศาสตร์ ภาค ๑, (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๑๗๓.

๑.๔.๓ วศิน อินทสระ หนังสือแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กล่าวถึงปัญหาเยาวชนกับศีลธรรมไว้ว่า เด็กบางคนมองศาสนา ศีลธรรมจริยธรรมว่า "ไม่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ทำให้มีค่านิยมตกต่ำ เพราะถ้าไม่เอาศีลธรรมจริยธรรมเข้าไปแทนที่ค่านิยมเหล่านั้น การจะหวังอะไรจากเด็กจึงยากเหลือเกิน โดยเฉพาะกลุ่มเด็กมีปัญหา เด็กเร่ร่อน ขาดความอบอุ่นทางจิตใจจากผู้ปกครอง"^{๘๔}

๑.๔.๔ แก้ว ชิตตะขบ หนังสือหลักการถือศีลปฏิบัติธรรม กล่าวถึงศีล ๕ ไว้ว่า ศีล ๕ หรือเบญจศีล นี้เป็นมาตรฐานอย่างต่ำสำหรับการจัดระเบียบชีวิตและสังคมของมนุษย์ ให้อยู่ในสภาพที่เอื้อโอกาสขั้นพื้นฐานในการที่จะสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงาม หรือทำการพัฒนาให้สูงขึ้นไม่ว่าอย่างหนึ่งอย่างใด ทางจิตใจหรือทางวัตถุก็ตาม จัดเป็นศีลขั้นพื้นฐานของศีลทั้งปวง^{๘๕}

๑.๔.๕ พระมหาชัยณรงค์ วรุษโย ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาเรื่องศีลในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท สรุปความได้ว่า ศีลมีลักษณะทรงไว้ซึ่งความคิดทั้งปวง ไม่มีโทษ เป็นความงาม มีความละเอียดเกรงกลัวต่อบาปเป็นเหตุอันใกล้ โดยได้แสดงถึงการเกิดขึ้นแห่งกรรมปาติโมกข์และอาณานปาติโมกข์ ประเภทของศีลแบ่งเป็น ศีลของฆราวาส คือ ศีล ๕ ศีล ๘ อาชีววัฏฐกศีล เป็นต้น และศีลของบรรพชิต คือ สามเณรศีล ภิกษุศีล ภิกษุณีศีล ปาติโมกข์สังวรศีล อินทริยสังวรศีล อาชีวปาริสุทธิศีล บัณฑิตนิสสิตศีล เป็นต้น ศีลเป็นเหตุนำประโยชน์มาให้มาก ศีลเป็นการสำรวมกาย วาจา ใจ อันเป็นฐานรองรับคุณงามความดีที่สูงขึ้นไป ด้วยอำนาจทางใจเมื่อเกิดประจวบเหมาะแห่งเหตุที่จะงดเว้นหรือความละเอียดเกรงกลัวที่จะไม่ทำบาปเกิดขึ้นขณะนั้นศีลทั้งหมดได้เกิดขึ้นแล้วเมื่อศีลเกิดขึ้นในจิต จิตทุกดวงเป็นอันคุ้มครองดีแล้ว ศีลเป็นเครื่องรองรับกุศลธรรมทั้งหลาย ได้แก่ ไตรสิกขา ๓, สติปัฏฐาน ๔, สัมมัปปธาน ๔, อธิเบทา ๔, อินทริย ๕, โภชนงค์ ๗ และศีลในฐานะรองรับอริยมรรคมีองค์ ๘ ผู้บำเพ็ญต้องอบรมและชำระศีลให้ดีเพราะศีลเป็นที่รองรับพื้นฐานเบื้องต้นของธรรมทั้งปวง ศีลจะนำความสุขมาให้ในชีวิตประจำวันด้วยการศึกษาเกี่ยวกับทุกสิ่งทีเนื่องด้วยศีลด้วยปัญญาแล้วอบรมด้วยจิตภาวนา โดยการดำรงมั่นอยู่ในศีลเป็นพื้นฐานเสียก่อนย่อมประสบสุขอยู่ในชีวิตประจำวัน และเสนอแนะว่า คัมภีร์ศีลกถานี้เป็นอุปกรณ์แห่งการศึกษา

^{๘๔} วศิน อินทสระ, แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เจริญกิจ, ๒๕๑๘), หน้า ๔๕๑.

^{๘๕} แก้ว ชิตตะขบ, หลักการถือศีลปฏิบัติธรรม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๓), หน้า ๕.

คั่นกว่าของผู้สนใจในเรื่องศีลให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และเรื่องศีลมีเนื้อหากว้างขวาง มีเนื้อความที่ควรศึกษาต่อไปเช่นเรื่อง ศีลในฐานะรองรับเบญจธรรม^{๒๐}

๑.๔.๑๐ พระวรมะศรี จารุณโณ ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การวิเคราะห์เรื่อง ศีลในคัมภีร์ ล้านนาเรื่อง ‘อานิสงส์ศีลเส้นเดียว’ สรุปความเกี่ยวกับศีลไว้ว่า ในคัมภีร์อานิสงส์ศีลเส้นเดียว มีความสอดคล้องกับศีลในพระไตรปิฎก ทั้งด้านความหมาย ลักษณะ รส ปัจจุปฏิฐาน และอานิสงส์ คือ การสำรวม กาย วาจาให้เรียบร้อยดีงาม ละเว้นจากสิ่งที่เป็นอกุศลทั้งปวง ทรงไว้ซึ่งกุศลธรรม ย่อมก่อให้เกิดความปิติ เบิกบานใจ มีปัจจุปฏิฐาน คือ ความสะอาดทางกาย ทางวาจา และทางใจ และมีหิริ (ความละอายแก่ใจ) โอตตปปะ (ความเกรงกลัวต่อบาป) เป็นปทัฏฐานเหมือนกัน แต่ในคัมภีร์อานิสงส์ศีลเส้นเดียว มุ่งเน้นเรื่องศีลของภุคคหัตถ์ อันได้แก่ ศีล ๕ และศีล ๘ อีกทั้งการรักษาศีลในคัมภีร์อานิสงส์ศีลเส้นเดียวนั้นเป็นการรักษาศีล ๕ ข้อที่ ๓ คือ กามเมสุมิจณาจาร เพียงข้อเดียว ซึ่งก่อให้เกิดอานิสงส์จากการรักษาศีลเพียงข้อเดียวนั้นอย่างหาที่สุดมิได้ เมื่อเกิดความเลื่อมใสแล้ว ต่อมาย่อมรักษาศีลทั้ง ๕ ข้อได้อย่างบริบูรณ์ และองค์ประกอบอื่น ๆ ย่อมสมบูรณ์จนท้ายที่สุดสามารถบรรลุโศคาบันด้วยอานิสงส์ศีลเส้นเดียว หรือเพียงข้อเดียวที่ตนได้ปฏิบัติอย่างจริงจังเป็นอันดับแรก แต่ด้วยสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีความเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะทางวัฒนธรรม ที่มีแนวโน้มก่อให้เกิดปัญหาและอุบัติเหตุต่าง ๆ ดังจะเห็นได้ว่า อาชญากรรมร้ายแรงทั้งหมดที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องของการละเมิดศีล ๕ อันเป็นเกณฑ์การควบคุมพฤติกรรมอย่างต่ำที่สุดของมนุษย์ ถ้าจะทำให้คนในสังคมมีความสงบสุขเรียบร้อยจะต้องมีการพัฒนาศีลให้เกิดขึ้นกับบุคคลในสังคม ศีลนอกจากเป็นเกณฑ์พื้นฐานที่ควบคุมความประพฤติของบุคคลไปสู่เป้าหมายที่สูงขึ้นแล้ว ยังเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมได้อีกด้วย^{๒๑}

๑.๔.๑๑ พระมหาสุวธรรม นาคสุวณโณ ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การบริหารงานครอบครัวตามแนวพุทธศาสนา ได้กล่าวถึงความสำคัญของครอบครัวไว้ว่า สถาบันครอบครัวมีบทบาทหน้าที่สำคัญ เพราะครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่สร้างคนในชาติ ถ้าครอบครัวเข้มแข็ง สามารถดูแลสมาชิกให้อยู่ในศีลธรรมแล้ว โดยเฉพาะเยาวชนก็สามารถที่จะลดปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมได้ในระดับหนึ่ง^{๒๒}

^{๒๐} พระมหาชัยณรงค์ วรุษโช, “การศึกษาเรื่องศีลในคัมภีร์พระพุทธานุสสาเถราวาท”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๔๘.

^{๒๑} พระวรมะศรี จารุณโณ, “การวิเคราะห์เรื่อง ศีล ในคัมภีร์ล้านนาเรื่อง อานิสงส์ศีลเส้นเดียว”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๕๐.

^{๒๒} พระมหาสุวธรรม นาคสุวณโณ, “การบริหารงานครอบครัวตามแนวพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหามกุฏราชวิทยาลัย), ๒๕๕๑.

๑.๔.๑๒ นิพนธ์ เจิมจ่านง ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนตามแนวพุทธ : ศึกษาเฉพาะสถานฝึกอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี สรุปความได้ว่า สาเหตุที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดมาจากปัจจัยทางจิต ได้แก่ ความโลภ ความโกรธ ความหลง การคบหาสมาคมกับคนชั่ว การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ดิดสุรายาเสพติด ประเภทต่าง ๆ^{๒๓}

๑.๔.๑๓ สุนีย์ กัลยะจิตร กล่าวไว้ว่า การกระทำความผิดเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกัน มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน หากผู้คนในสังคมมีความประพฤติที่ดี มีหลักศีลธรรมในการครองชีวิต โดยเฉพาะศีล ๕ แล้ว การกระทำผิดทั้งหลายก็ไม่เกิดขึ้น กล่าวคือ การลักทรัพย์ การปล้นทรัพย์ ฆ่าคนตาย ข่มขืนหรือช้อโกง เป็นต้น^{๒๔}

๑.๔.๑๔ วิโรจน์ นาคชาติри ทำงานวิจัยเรื่องค่านิยมทางจริยธรรมของเยาวชน ศึกษาเฉพาะกรณีนักศึกษาชั้นปีที่ ๑ มหาวิทยาลัยรามคำแหง สรุปความได้ว่า หลักจริยธรรมพื้นฐานในพระพุทธศาสนา คือ การปฏิบัติตามศีล ๕ หลักจริยธรรมทั่วไป คือ การปฏิบัติเพื่อความ สุขความสำเร็จของตนเอง และการปฏิบัติต่อบุคคลในสังคม หลักจริยธรรมชั้นสูง คือ มรรค ๘ ซึ่งเป็นอุดมการณ์สูงสุดในพระพุทธศาสนา และเป็นหนทางไปสู่ความสงบสุขที่สุด คือ นิพพาน โดยที่เยาวชนมีความรู้ทางจริยธรรมในพระพุทธศาสนาไม่มากนัก แต่มีค่านิยมทางจริยธรรมเชิงบวก อยู่มาก ซึ่งบ่งบอกถึงความคิด ความรู้สึก และทัศนคติที่ดีงามต่อตนเองและสังคม^{๒๕}

๑.๔.๑๕ พระครูนิวาตวิริยธรรม (เพียร ตปคุโณ) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง รูปแบบการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาแก้ปัญหาค่าการดื่มสุรา กล่าวถึงการดื่มสุราของชาวไทยพุทธไว้ดังนี้ เมื่อพิจารณาถึงหลักคำสอนอันเป็นพื้นฐานทางศาสนาแล้ว ถือว่าเป็นการละเมิดจริยธรรมขั้นพื้นฐาน เพราะสุรานั้นเป็นเหตุที่ตั้งของความประมาท เสียดสี อารมณ์ เป็นเหตุให้ระเรงหลง ประพฤติ

^{๒๓} นิพนธ์ เจิมจ่านง, “การศึกษาวิเคราะห์การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนตามแนวพุทธ : ศึกษาเฉพาะสถานฝึกอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี”, วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล), ๒๕๔๒.

^{๒๔} สุนีย์ กัลยะจิตร, “การนำศีล ๕ มาใช้ในชีวิตประจำวันของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกรุณา”, งานวิจัย, (สมาคมนักวิจัย, สภาวิจัยแห่งชาติ), ๒๕๔๘.

^{๒๕} วิโรจน์ นาคชาติри, “ค่านิยมทางจริยธรรมของเยาวชน ศึกษาเฉพาะกรณี นักศึกษาชั้นปีที่ ๑ มหาวิทยาลัยรามคำแหง”, งานวิจัย, (คณะมนุษยศาสตร์ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง), ๒๕๔๒.

พุทธศักราชด้วยกาย วาจา ใจ ฉะนั้น ผู้ที่เว้นจากบาปและดำเนินตามกรอบของพุทธจริยธรรมเบื้องต้น จำเป็นต้องเว้นจากการดื่มสุรา^{๒๖}

จากการศึกษางานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง สรุปความได้ว่า มีการกล่าวถึงปัญหาเยาวชนไทยว่า เกิดจากสาเหตุสำคัญคือ การขาดสติสัมปชัญญะ อันเป็นผลมาจากการละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ โดยเฉพาะยาเสพติดให้โทษชนิดต่าง ๆ ซึ่งสามารถส่งผลให้ทำผิดศีลข้ออื่น ๆ ตามมาได้ ด้วยเหตุเพราะเยาวชนไทยมิได้ให้ความสำคัญต่อหลักศีลธรรมแต่กลับไปยกย่องค่านิยมในทางเลื่อมจึงส่งผลร้ายดังกล่าว แต่ธรรมชาติของมนุษย์นั้นสามารถฝึกฝนและพัฒนาได้ ฉะนั้น แนวทางการแก้ไขปัญหาเยาวชนไทยจึงต้องเริ่มจากการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักศีลธรรม อันจะทำให้สามารถละเว้นจากความชั่วทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ และการปฏิบัติตนภายใต้กรอบคำสอนในพระพุทธศาสนาที่จะก่อให้เกิดปัญญาสามารถพิจารณาเลือกกระทำในสิ่งที่ดีงามเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเอง และสังคมส่วนรวมได้ต่อไป

๑.๕ ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะกำหนดขอบเขตในการศึกษา ดังนี้

๑.๕.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา โดยจะศึกษาการละเมิดเบญจศีลในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ปัญหาที่เกิดจากการละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ ของเยาวชนไทย : กรณียาเสพติด และวิเคราะห์การละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ ของเยาวชนไทยตามพุทธวิธี : กรณียาเสพติด

๑.๕.๒ ขอบเขตด้านเอกสาร โดยจะศึกษาในคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คัมภีร์อรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หนังสือวิชาการทางพระพุทธศาสนา หนังสือพิมพ์รายวันไทยรัฐ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผู้จัดการ [ออนไลน์] พิมพ์ไทย [ออนไลน์] ไทยรัฐ [ออนไลน์] สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม [ออนไลน์] รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้

๑.๖ วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางและวิธีดำเนินการวิจัยไว้ดังนี้ คือ

๑.๖.๑ การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ ได้แก่ คัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย คัมภีร์อรรถกถาภาษาไทย และทุติยภูมิ ได้แก่ หนังสือวิชาการทางพระพุทธศาสนา หนังสือพิมพ์

^{๒๖} พระครูนิวาสธรรมวิจิตร (เพชร คุปคุโณ), “รูปแบบการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาแก้ปัญหาคาถากรรม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๒.

รายวันไทยรัฐ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผู้จัดการ [ออนไลน์] พิมพ์ไทย [ออนไลน์] ไทยรัฐ [ออนไลน์] สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม[ออนไลน์] และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๖.๒ การวิเคราะห์ข้อมูล ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ศึกษากรณีตัวอย่างปัญหาที่เกิดจากการละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ ของเยาวชนไทย จากหนังสือพิมพ์รายวันไทยรัฐ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผู้จัดการ [ออนไลน์] พิมพ์ไทย [ออนไลน์] ไทยรัฐ [ออนไลน์] สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม[ออนไลน์] แล้ววิเคราะห์ ตีความ และอธิบายความ

๑.๖.๓ สรุปผลและนำเสนอ สรุปสาระสำคัญที่ได้จากการวิเคราะห์ แล้วนำเสนอผลการวิจัย

๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ๑.๗.๑ ทำให้ทราบการละเมิดเบญจศีลในคัมภีร์พระพุทธศาสนา
- ๑.๗.๒ ทำให้ทราบปัญหาจากการละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ ของเยาวชนไทย : กรณียาเสพติด
- ๑.๗.๓ ทำให้ทราบการแก้ปัญหาจากการละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ ของเยาวชนไทยตามพุทธวิธี : กรณียาเสพติด

บทที่ ๒

การละเมิดเบญจศีลในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

หลักการพื้นฐานเบื้องต้นในพระพุทธศาสนา คือ ศีล ๕ หรือเบญจศีล ซึ่งสามารถสร้างความสงบเรียบร้อยให้แก่บุคคล และสังคม รวมถึงการรักษาเบญจศีลย่อมส่งผลแก่บุคคลทั้งในปัจจุบันและเบื้องหน้า กระทั่งสามารถขัดเคลือบบุคคลให้เกิดความเจริญงอกงาม เพื่อรองรับกุศลธรรมในระดับที่สูงขึ้นได้เช่นเดียวกัน แต่กลับปรากฏผู้ละเมิดเบญจศีลที่ก่อให้เกิดการเบียดเบียนกันและกัน

๒.๑ ความหมายและความสำคัญของศีล

พระพุทธศาสนามีหลักคำสอนและหลักปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสังคัมมากที่สุด คือ ศีล อันเป็นระเบียบว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ได้แก่ การดำเนินกิจการ ความเป็นอยู่ และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความเรียบร้อยเกื้อกูลต่อการดำรงอยู่ด้วยดีในสังคัม อันจะเอื้ออำนวยให้ทุกคนสามารถเข้าถึงประโยชน์และความดีงามสูงสุดตามอุดมการณ์ได้

๒.๑.๑ ความหมายของศีล

ในพระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย มหานิเทศ ว่าด้วยศีลและวัตร ได้ให้ความหมายของศีลไว้ ดังนี้

ศีลและวัตรเป็นไฉน ภิกษุในธรรมวินัยนี้เป็นผู้มีศีลดำรงด้วยความสังวรในพระปาฏิโมกข์ถึงพร้อมด้วยอาจารย์และโคจรอยู่ (มีมารยาททั้งการแสดงออกเคลื่อนไหวไปมาล้วนถูกต้องไม่ละเมิดศีล) เป็นผู้เห็นภัยในโทษทั้งหลาย แม้มีประมานน้อย สมาทานอยู่ในสิกขาบททั้งหลาย ความสำรวม ความระวัง ความไม่กำวล่วงในสิกขาบททั้งหลายนั้นเป็นศีล^๑

ในคัมภีร์วิสุทธิมรรค แสดงเกี่ยวกับความหมายของศีลไว้ ดังนี้

ศีล หมายถึง ธรรมทั้งหลายมีเจตนาเป็นต้น ของบุคคลผู้งดเว้นจากปาณาติบาต เป็นต้น ของบุคคลผู้บำเพ็ญวัตรปฏิบัติอยู่ ดังที่พระธรรมเสนาบดีสารีปุตตะกล่าวไว้โดยละเอียด ในคัมภีร์ปฏิสัมภิทามรรคว่า เจตนาชื่อว่าศีล เจตสิกชื่อว่าศีล สังวรชื่อว่าศีล การไม่ล่วงละเมิดชื่อว่าศีล

^๑ ขุ.ม.(ไทย) ๒๕/๘๑/๖๐.

ศีลเป็นลักษณะของความปกติ ความทรงอยู่อย่างเรียบร้อย คือ ความเป็นผู้มีกิริยาทางกาย เป็นต้น ไม่เกะกะด้วยอำนาจความสุภาพเรียบร้อย หรือศีลเป็นลักษณะของความรองรับ หมายถึง ภาวะที่รองรับด้วยสามารถเป็นฐานรองรับกุศลธรรมทั้งหลาย^๒

ปรมัตถโชติกะ มหาอภิธัมมัตถสังคหฎีกา ปริจเฉทที่ ๕ เล่ม ๒ พระสังฆมโชติกะ ธรรมจารย์ ได้กล่าวถึงศีลไว้ว่า “ศีล มีหน้าที่รักษากาย วาจา มิให้เป็นไปในทางทุจริต อันเกิดมาจาก อกุศลต่าง ๆ เท่านั้น”^๓

ปทานุกรมบาลี-ไทย-อังกฤษ-สันสกฤต (๒๕๑๓ : ๘๓๗) นิยามความหมายของคำว่า ‘ศีล’ ไว้เป็นภาษาบาลี มาจากคำว่า สิลิ แปลว่า ปกติ ธรรมชาติอันดีบุรุษทรงไว้ สภาวะ ความสำรวม มีความหมายในเชิงอรรถ คือ ๑. สภาวะ(สภาพ ปกติ) ๒. สุพุทธุต (วัตรที่ดีงาม ศีล)^๔

พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ ได้แสดงความหมายของศีลไว้ ดังนี้

ศีล หมายถึง ความประพฤติดีทางกายและวาจา การรักษากายและวาจาให้เรียบร้อย ข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม การรักษาปกติตามระเบียบวินัย ปกติมารยาทที่ปราศจากโทษ ข้อปฏิบัติในการฝึกหัดกายวาจาให้ดียิ่งขึ้น ความสุจริตทางกาย วาจาและอาชีพ มักใช้เป็นคำเรียกอย่างง่ายสำหรับคำว่า อริศีลสิกขา^๕

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้แสดงความหมายของศีล ไว้ดังนี้ “ศีล (สัน) ข้อบัญญัติทางพระพุทธศาสนาที่กำหนดการปฏิบัติกายและวาจา เช่น ศีล ๕ ศีล ๘ การรักษากาย วาจา ให้เรียบร้อย เป็นธรรมข้อ ๑ ในทศพิธราชธรรม”^๖

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรสทรงให้ความหมายของศีลไว้ ดังนี้

ศีลนั้นเป็นเหมือนบรรทัดสำหรับให้คนประพฤติความดีให้คงที่เปรียบเหมือนผู้แรกจะ เขียนหนังสือต้องอาศัยเส้นบรรทัดเป็นหลักไปตามนั้นหนังสือที่เขียนจึงจะมีบรรทัดอันตรง ถ้าหาไม่ตัวหนังสือก็จะขึ้นคดลงดังงูเลื้อย เมื่อชำนาญแล้วก็จะเขียนไปได้โดยไม่ต้องมี

^๒ พระพุทธโฆสเถระ, คัมภีร์วิสุทธิมรรค, แปลโดย สมเด็จพระพุทธจาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร), (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธนาพร, ๒๕๔๘), หน้า ๕-๑๑.

^๓ พระสังฆมโชติกะ ธรรมจารย์, ปรมัตถโชติกะ มหาอภิธัมมัตถสังคหฎีกา ปริจเฉทที่ ๕ เล่ม ๒, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสังฆมโชติกะ, ๒๕๕๑), หน้า ๑๕๒.

^๔ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ, ปทานุกรม บาลี ไทย อังกฤษ สันสกฤต, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗), หน้า ๘๓๗.

^๕ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๒๔๕.

^๖ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, ๒๕๔๖), หน้า ๑๐๐๓.

บรรทัดนั้นใด คนแรกประพาศความดีไม่ได้ถืออะไรไว้เป็นหลักใจไม่มั่นคงอาจเอนเอียงลงหาทุจริตแม้เพราะโมหะครอบงำเมื่อบำเพ็ญศีลให้บริบูรณ์จนเป็นปกติมารยาทได้แล้วจึงประพาศคุณธรรมอย่างอื่นก็มักยั่งยืนไม่ผันแปร^๑

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ให้ความหมายของคำว่า ศีล ไว้ดังนี้

ความประพฤติที่ดึงมาทางกายและวาจา การรักษากายและวาจาให้เรียบร้อย ข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกาย วาจา ให้ตั้งอยู่ในความดีงาม การรักษากายปกติตามระเบียบวินัย ปกติมารยาทที่สะอาดปราศจากโทษ ข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่ว ข้อปฏิบัติในการฝึกหัดกาย วาจาให้ดียิ่งขึ้น ความสุจริตทางกาย วาจา และอาชีพ^๒

เอกสารทางวิชาการที่ผู้วิจัยได้ศึกษามาแล้วให้ความหมายของศีลไว้คล้ายคลึงกัน คือ ศีลเป็นเจตนาในการควบคุมความประพฤติทางกาย ทางวาจาให้ตั้งอยู่ในความสงบเรียบร้อย รักษาความเป็นปกติ และศีลยังเป็นวินัยสำหรับควบคุมคนในสังคมเพื่อให้สังคมเกิดความสงบเรียบร้อยอีกด้วย นอกจากนี้ยังมีคำกล่าวที่แสดงให้เห็นว่า ศีลนั้นมีความหมายลึกซึ้งและกว้างขวางมาก ดังนี้

ศีลเป็นคำที่มีความหมายกว้างและลึกซึ้งมองได้หลายแง่หลายระดับ ศีลมิใช่หมายถึงเพียงความประพฤติที่ดีงาม สุจริตทางกายและวาจาเท่านั้น แต่หมายถึงอาชีพสุจริต สารของศีลอยู่ที่เจตนา ได้แก่ ไม่คิดล่วงละเมิด ศีลจึงหมายถึงการไม่เจตนาละเมิดระเบียบวินัย หรือการไม่เจตนาล่วงเบียดเบียนผู้อื่น ถ้ามองอาการหรือการกระทำ ศีลคือความไม่ละเมิดและการไม่เบียดเบียน มองอีกด้านหนึ่งศีลอยู่ที่ความสำรวมระวัง กล่าวคือ การสำรวมระวัง การปิดกั้นหลีกเลี่ยงไม่ให้ความชั่วเกิดขึ้นนั่นเองเป็นศีล และถ้ามองให้ลึกที่สุด สภาพจิตของผู้ไม่คิดจะละเมิด ไม่คิดจะเบียดเบียนใครนั่นแหละ คือ ตัวศีล^๓

จากความหมายของศีลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยจำแนกศีลได้เป็น ๓ ลักษณะ คือ

ก. ศีลทำให้เกิดสภาพความเป็นอยู่ที่เกี่ยวข้องแก่การปฏิบัติกิจต่าง ๆ เพื่อเข้าถึงจุดหมายที่ดีงามโดยลำดับ จนถึงจุดหมายสูงสุดของชีวิต

ข. ศีลทำให้สมาชิกของสังคมหรือชุมชนนั้น อยู่ร่วมกันด้วยดี สังคมสงบเรียบร้อย สมาชิกต่าง ๆ ดำรงอยู่ด้วยดี และมุ่งปฏิบัติกิจของตนโดยสะดวก

^๑ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมวชิรญาณวโรรส, เบญจศีลและเบญจธรรม (หลักสูตรนักเรียนชั้นตรี), (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๒๐), หน้า ๒.

^๒ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๑๗๔.

^๓ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหธรรมมิก จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๖๖๗.

ค. ศิลปะเป็นการฝึกหัดขัดเกลาตนเอง ทำให้กิเลสเบาบางลง ด้วยการควบคุมยับยั้งสังวร ปรักการแสดงออกทางกาย วาจา ใจให้เอื้อแก่สภาพความเป็นอยู่ที่เกื้อกูล และการอยู่ร่วมกันด้วยดี อันเป็นขั้นต้นของการพัฒนาชีวิตของคนที่พร้อมที่จะเป็นที่รองรับของกุศลกรรมทั้งหลาย

ทำให้สามารถสรุปความหมายของศิลปะได้ว่า ศิลปะ คือ ข้อปฏิบัติที่ทำให้เกิดสภาพ ความเป็นอยู่ที่เกื้อกูลแก่การปฏิบัติกิจต่าง ๆ เพื่อเข้าถึงจุดหมายที่พึงามโดยลำดับจนถึงจุดหมายสูงสุด ของชีวิต ส่งผลให้สังคมสามารถอยู่ร่วมกันด้วยดี มีความสงบเรียบร้อย และสามารถขัดเกลาตนเอง ให้กิเลสเบาบางลงด้วยการควบคุมยับยั้ง สังวร ปรักการแสดงออกทางกาย วาจา ใจให้เอื้อแก่สภาพ ความเป็นอยู่ที่เกื้อกูล อันเป็นขั้นต้นของการพัฒนาชีวิตของคนที่พร้อมที่จะเป็นที่รองรับกุศลกรรม ทั้งหลาย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ย่อมสะท้อนให้เห็นบทบาทอันสำคัญทั้งในแง่ที่มีต่อบุคคลผู้ประพฤติดังและ ต่อสังคม

๒.๑.๒ ความสำคัญของศิลปะ

เมื่อพิจารณาจากความหมายของศิลปะ ทำให้พบว่า ศิลปะนับเป็นหลักการสำคัญ ทั้งในระดับ บัณฑิตบุคคลและระดับสังคม ตั้งแต่ในระดับพื้นฐานที่เป็นการละเว้นจากการเบียดเบียนกันและกัน จนก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยของสังคม กระทั่งศิลปะเป็นหลักการสำคัญที่จะส่งเสริมให้บุคคล สามารถพัฒนาตนเองได้จนถึงระดับสูงสุด ทำให้สามารถสรุปความสำคัญของศิลปะได้ ดังนี้

ก. ศิลปะเป็นเบื้องต้นของไตรสิกขา

ความสำคัญของศิลปะในแง่นี้ ดังพระพุทธพจน์ที่แสดงไว้ในจุฬพนวทลลสูตรว่า “ศิลปะปริภาวิโต สมามิหยาปฺพลโต โหติ มหานิสฺสโต แปลว่า สมามิอันอบรมแล้ว ย่อมมีผลใหญ่ มีอานิสงส์ใหญ่ สัมมาอาริยมรรค อันเป็นทางนำไปสู่การบรรลุธรรมสูงสุดก็เริ่มโดยมีศิลปะเป็นเบื้องต้น”^{๑๑} ศิลปะจึงชื่อว่า เป็นเบื้องต้นแห่งไตรสิกขา เพราะปัญญาย่อมเจริญขึ้นจากสมาธิที่สมบูรณ์ และสมาธิย่อมเจริญขึ้น จากศิลปะที่สมบูรณ์เช่นกัน

ข. ศิลปะเป็นเบื้องต้นแห่งพระพุทธศาสนา

ความสำคัญของศิลปะในแง่นี้ ดังแสดงในคัมภีร์วิสุทธิมรรคว่า “ความงามในเบื้องต้นแห่ง พระศาสนาทรงประกาศด้วยศิลปะ ศิลปะชื่อว่า เป็นเบื้องต้นแห่งพระพุทธศาสนา เพราะพระบาลีว่า ก็อะไร เป็นเบื้องต้นแห่งกุศลกรรมทั้งหลาย ศิลปะอันบริสุทธิ์ด้วยดีเป็นเบื้องต้น”^{๑๒} ศิลปะจึงชื่อว่า เป็นเบื้องต้น

^{๑๑} ม.ม. (ไทย) ๑๒/๕๐๘/๓๘๕.

^{๑๒} พระพุทธโฆสเถระ, คัมภีร์วิสุทธิมรรค, แปลโดย สมเด็จพระพุทธาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร), หน้า ๖-๗.

แห่งพระพุทธศาสนา เพราะศีลที่บุคคลรักษาคือแล้ว ย่อมเป็นเบื้องต้นแห่งกุศลธรรมทั้งหลายที่จะเจริญ
งอกงามสืบต่อไป

ค. ศีลเป็นเครื่องมือละกิเลส

ความสำคัญของศีลในแง่นี้ ดังแสดงในพระบาลีพุทธภาษิต พระพุทธองค์ทรงตรัสแก่ภิกษุ
วัชชีบุตร ผู้ไม่อาจปฏิบัติตามสิกขาบท ๑๕๐ ที่สำคัญ ๆ (พระปาฏิโมกข์) จึงทรงสอนให้ปฏิบัติ
โดยหลักสิกขาบท ๓ ซึ่งง่ายแก่การจดจำมากกว่า ดังนี้ “ภิกษุทั้งหลาย เมื่อใดแล เธอจักศึกษาศีล
อันยิ่งใหญ่บ้าง ทั้งจิตอันยิ่งใหญ่ บ้าง เมื่อนั้นเธอผู้กำลังจะศึกษาในศีลอันยิ่งใหญ่ จิตอันยิ่งใหญ่และปัญญาอันยิ่งใหญ่
จักละระคาย โทสะ โมหะได้ เพราะการละระคาย โทสะ โมหะ ได้นั่นเอง เธอจักไม่กระทำความชั่วอันที่
เป็นอกุศลและจักไม่เสพสิ่งที่เป็นบาปโดยแท้”^{๑๒} ศีลจึงถือว่าเป็นเครื่องมือละกิเลส เพราะการรักษาศีล
เป็นการเว้นจากการเบียดเบียน อันทำให้ราคะ โทสะ โมหะ เบาลงจนสามารถ ละกิเลสเหล่านั้น
ได้หมดสิ้น

ง. ศีลย่อมชำระปัญญาให้บริสุทธิ์

ความสำคัญของศีลในแง่นี้ ดังคำกล่าวในโศคนันทนตสูตรว่า “อุกรพราหมณ์ . . .
เปรียบเทียบบนคนล้างมือด้วยมือ ล้างเท้าด้วยเท้าจันใด ศีลย่อมชำระปัญญาให้บริสุทธิ์ และ
ปัญญาเล่าก็ชำระศีลให้บริสุทธิ์เหมือนกัน ศีลอยู่ที่ใดปัญญายู่ที่นั่น ผู้มีศีลก็มีปัญญา ผู้มีปัญญาก็
มีศีล”^{๑๓} ศีลจึงชื่อว่าชำระปัญญาให้บริสุทธิ์ เพราะศีลเท่านั้นที่ทำให้สามารถดวงพ้นจากอวิชชา
ก่อให้เกิดปัญญาได้อย่างแท้จริง

จ. ศีลเป็นที่ตั้งและบ่อเกิดแห่งความดี

ความสำคัญของศีลในแง่นี้ ดังคำกล่าวของพระสิวลเถระในทวาทสกนิบาต เถรคาถาว่า
“ศีลเป็นเบื้องต้น เป็นที่ตั้ง เป็นบ่อเกิดแห่งคุณความดีทั้งหลาย เป็นประธานแห่งธรรมทั้งปวง”^{๑๔}
ศีลจึงถือว่าเป็นที่ตั้งและบ่อเกิดแห่งความดี เพราะศีลย่อมทำให้ละชั่วทั้งปวง ต่อเมื่อปฏิบัติจนเป็นนิสัย
ย่อมเกิดเมตตา ส่งผลให้สามารถทำความดีได้มากยิ่งขึ้น ศีลจึงเป็นที่ตั้งและบ่อเกิดแห่งความดีทั้งหลาย

ฉ. ศีลนำไปสู่นิพพาน

ความสำคัญของศีลในแง่นี้ ดังคำกล่าวในญาณกถาว่า

ศีลเห็นปานนี้ ย่อมเป็นไป เพื่อความไม่เดือดร้อนแห่งจิต เพื่อความปราโมทย์ เพื่อปิติ
เพื่อปัสสัทธิ เพื่อโสมนัส เพื่อการเสพโดยเอื้อเฟื้อ เพื่อความเจริญ เพื่อทำให้มาก เพื่อเป็น
เครื่องประดับ เป็นบริวาร เพื่อความบริบูรณ์ ย่อมเป็นไปเพื่อความเบื่อหน่าย เพื่อความคลาย

^{๑๒} อ.จ.ต.ก.(ไทย) ๒๐/๕๒๔/๒๑๕.

^{๑๓} ที.ส.(ไทย) ๕/๑๕๔/๑๒๗.

^{๑๔} ขุ.เถร.(ไทย) ๒๖/๖๑๒/๔๔๕.

กำหนด เพื่อความดับ ความสงบระงับ เพื่อความยิ่งรู้ เพื่อความตรัสรู้ เพื่อนิพพาน โดยส่วนตัว^{๑๕}

ศีลจึงนำไปสู่นิพพาน เพราะเมื่อทำให้มากแล้วย่อมละทิ้งชั่ว และดี มุ่งสู่จุดมุ่งหมายสูงสุด แห่งพระพุทธศาสนา คือ พระนิพพาน

จากความสำคัญของศีลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ศีลมีความสำคัญอย่างยิ่งในการปฏิบัติ ตามแนวทางของพระพุทธศาสนา เพราะศีลเป็นข้อปฏิบัติให้พ้นจากภาวะเสื่อม ทำให้เกิดความปกติ ทางกาย วาจา ใจ ไม่ถูก โลกะ โทสะ โมหะ ครอบงำ ศีลจึงเป็นองค์ความประพฤติ อันสัตบุรุษ พึงทรงไว้ แต่ในปัจจุบันพุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่มักจะละเลย ไม่เห็น ไม่เข้าใจ ไม่ให้ความสำคัญ กับศีล หรือบางครั้งก็ถือปฏิบัติศีลอย่างหลงผิด ปฏิบัติศีลเพียงแค่ทำตาม ๆ กันมา หรือเพียงแต่ ทำตามจารีตประเพณีเท่านั้น อันเป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดการทำความผิด เกิดการล่วงละเมิด เบียดเบียนกันและกันได้ง่ายขึ้น

๒.๑.๓ ประเภทของศีล

ศีลในพระพุทธศาสนานั้นเกี่ยวข้องกับความประพฤติและการหาเลี้ยงชีพในทาง ที่ชอบ ด้วยกฎหมายของบ้านเมืองและไม่ผิดจากทำนองคลองธรรม โดยมุ่งเน้นไปที่ประโยชน์เกื้อกูลแก่ ตนเองเป็นอันดับแรก ลำดับต่อไปเพื่อบุคคลรอบข้างและสังคม ทั้งนี้ก็เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข ในคัมภีร์ที่หมณิกายศีลชั้นชวรวรรคได้อธิบายถึงศีลไว้ ๓ ระดับ คือ จุฬศีล (ศีลอย่างเล็กน้อย) มัชฌิมศีล (ศีลอย่างกลาง) และมหาศีล (ศีลอย่างใหญ่) ดังนี้

ก. จุฬศีล^{๑๖} มีดังนี้

๑. เว้นจากฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติล่วงพรหมจรรย์
๒. เว้นจากพูดปด พูดต่อเสียด (ยุให้แตกกัน) พูดคำหยาบ พูดเพื่อเจ้า
๓. เว้นจากทำลายพืชและต้นไม้ ถิ่นมือเดียว เว้นจากการฉันทอาหารในเวลากลางคืน เว้นจากกินในเวลาวิกาล เว้นจากฟ้อนรำขับร้องประโคมและดูการเล่น เว้นจากตัดทรงประดับ ร่างกายด้วยระเบียบดอกไม้ของหอมเครื่องทาเครื่องย้อมผัดผิวด่าง ๆ เว้นจากที่นั่งที่นอนอันสูงใหญ่ มีภายในใส่ปูนหรือสำลี เว้นจากการรับทองและเงิน

๔. เว้นจากการรับข้าวเปลือกดิบ เนื้อดิบ เว้นจากการรับหญิงหรือหญิงรุ่นสาว เว้นจากการรับทาสีทาส เว้นจากการรับแพะ แกะ ไก่ สุกร ช้าง โค ม้า ลา เว้นจากการรับนา สวน

^{๑๕} ที.ที.(ไทย) ๕/๑๕๓/๑๒๗.

^{๑๖} ที.ที.(ไทย) ๕/๒/๓.

๕. เว้นจากการชักสื่อ การค้าขาย การโกงด้วยตาชั่งด้วยเงินเหรียญ(ตำริด) และด้วยการนับ(ชั่ง ตวง วัด) เว้นจากการใช้วิธีโกงด้วยให้สินบนหลอกลวงและปลอมแปลง เว้นจากการตัด(มือ เท้า) การฆ่าการมัดการข่มขืนชิงทรัพย์(ในทาง) การปล้นการจู่โจมทำร้าย

ข. มัชฌิมศีล^{๑๓} มีดังนี้

๑. เว้นจากการทำลายพืช

๒. เว้นจากการสะสมอาหารและผ้า เป็นต้น

๓. เว้นจากการเล่นหลากชนิด เช่น ฟ้อนรำ เป็นต้น

๔. เว้นจากเล่นการพนันต่าง ๆ

๕. เว้นจากที่นั่งที่นอนอันสูงใหญ่

๖. เว้นจากประดับตกแต่งร่างกาย

๗. เว้นจากติรัจฉานกถา(พูดเรื่องไร้ประโยชน์หรือที่ขัดกับสมณเพศ)

๘. เว้นจากการพูดข่มขู่กัน

๙. เว้นจากการชักสื่อ

๑๐. เว้นจากการพูดปิด การพูดประจบ การพูดอ้อมค้อม(เพื่อหวังลาภ) การพูดกดการพูดเอาลาภแลกลาภ(หวังของมากด้วยของน้อย)

ค. มหาศีล^{๑๔} มีดังนี้

๑. เว้นจากดำรงชีวิตด้วยมิจฉาชีพ ด้วยติรัจฉานวิชา เช่น ทายนิมิต ทายฝัน ทายหนูกัดผ้า เป็นต้น

๒. เว้นจากดำรงชีวิตด้วยมิจฉาชีพ ด้วยติรัจฉานวิชา เช่น ดูลักษณะแก้วมณี ลักษณะไม้ถ้อย ลักษณะผ้า ลักษณะศีศตรา เป็นต้น

๓. เว้นจากดำรงชีวิตด้วยมิจฉาชีพ ด้วยติรัจฉานวิชา เช่น ทายทักเกี่ยวกับพระราชาด้วยพิจารณาดาวฤกษ์

๔. เว้นจากดำรงชีวิตด้วยมิจฉาชีพ ด้วยติรัจฉานวิชา เช่น ทายจันทรุปราคา สุริยุปราคา เป็นต้น

๕. เว้นจากดำรงชีวิตด้วยมิจฉาชีพ ด้วยติรัจฉานวิชา เช่น ทายฝนชุก ฝนแล้ง

๖. เว้นจากดำรงชีวิตด้วยมิจฉาชีพ ด้วยติรัจฉานวิชา เช่น การบน การแก้บน การประกอบยา เป็นต้น

^{๑๓} ที.ลี้.(ไทย) ๘/๘/๕.

^{๑๔} ที.ลี้.(ไทย) ๘/๑๕/๑๘.

จากการจำแนกศีลออกเป็น ๓ ระดับ ดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงข้อปฏิบัติตั้งแต่ระดับพื้นฐานที่เว้นการเบียดเบียน จนกระทั่งเป็นการปรับการกระทำทางกาย วาจา ให้เอื้อต่อการพัฒนาเพื่อจุดมุ่งหมายที่ดียิ่งงาม จนถึงจุดหมายสูงสุดแห่งชีวิต

หรืออาจจำแนกศีลได้เป็น ๒ ระดับ^{๑๕} ดังนี้

ก. ศีลในแง่ที่เป็นธรรมชาติ ได้แก่ หลักความประพฤติระดับกาย วาจา และอาชีวะที่นำมาแนะนำสั่งสอน คือ เอาการะที่ควรไม่ควรจะเป็นตามธรรมชาติเป็นหลัก และผู้ปฏิบัติตามหรือขัดขืนย่อมได้รับผลดีหรือชั่ว

ข. ศีลในแง่ที่เป็นวินัย ได้แก่ กฎระเบียบข้อบังคับที่กำหนดวางกันขึ้นเป็นบัญญัติทางสังคมเพื่อกำกับความปลอดภัยของบุคคล ตามความมุ่งหมายของหมู่มชนนั้น ผู้ฝ่าฝืนต้องได้รับโทษตามความรับผิดชอบต่อสังคมหรือหมู่มชนนั้นอีกชั้นหนึ่ง ต่างหากจากผลทางจิตใจตามกฎธรรมชาติ

จากการจำแนกศีลออกเป็น ๒ ระดับ คือ ระดับที่เป็นธรรมชาติและระดับที่เป็นวินัยนั้นนับว่าเป็นการจำแนกศีลที่สอดคล้องกับการจำแนกศีลออกเป็น ๓ ระดับ เช่นเดียวกัน คือ ศีลเป็นการปฏิบัติตั้งแต่ระดับพื้นฐานที่เว้นการเบียดเบียน เพื่อควบคุมคนในสังคม จนกระทั่งการปฏิบัติเพื่อความดีงามแก่บุคคล ฉะนั้นเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติโดยตรงแก่บุคคลและสังคม ผู้วิจัยจึงจำแนกศีลออกเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

ก. ศีลสำหรับฆราวาสหรือคฤหัสถ์ (ชาวบ้านทั่วไป) เพื่อเป็นเครื่องควบคุมความปลอดภัยภายนอกทั้งทางกาย และทางวาจา สำหรับผู้ประพฤติหรือปฏิบัติตามให้ดำเนินชีวิตไปในทางที่ชอบด้วยกฎหมายของบ้านเมืองและศีลธรรม เพื่อการอยู่ร่วมกันโดยสันติสุข

ข. ศีลสำหรับบรรพชิตหรือนักบวช เพื่อให้มีสภาพเกื้อกูลที่สุดแก่การปฏิบัติที่มุ่งตรงต่อจุดหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา และการเผยแพร่ความดีงามที่เกิดจากการปฏิบัติเช่นนั้นให้กว้างออกไปเพื่อประโยชน์สุขของชาวโลก ดังที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ว่า

การบัญญัติสิกขาบทแก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์^{๑๖} เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์^{๑๗} เพื่อข่มบุคคลผู้เก้อยาก^{๑๘} เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก^{๑๙} เพื่อป้องกันอาสวะอันจะบังเกิดในปัจจุบัน^{๒๐} เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต^{๒๑} เพื่อความเลื่อมใสของหมู่มชนที่ยังไม่เลื่อมใส^{๒๒} เพื่อความเลื่อมใสยิ่งของหมู่มชนที่เลื่อมใสแล้ว^{๒๓} เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม^{๒๔} เพื่อถือตามพระวินัย^{๒๕}

แม้จะจำแนกศีลเป็นประเภทต่าง ๆ แต่เมื่อกล่าวโดยสรุปแล้ว ศีลเป็นเครื่องมือสนับสนุนการละชั่ว ทำดี อันเป็นจุดมุ่งหมายของชีวิตและทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างเรียบร้อย

^{๑๕} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม (ฉบับปรับปรุงขยายความ), หน้า ๗๖๘.

^{๒๐} วิ.มหา.(ไทย) ๑/๒๗/๒๐.

ศีลจึงเป็นความงามเบื้องต้นในพระพุทธศาสนา เพื่อนำสู่ประโยชน์สูงสุดแห่งชีวิตคือ พระนิพพาน โดยงานวิจัยนี้จะมุ่งหมายเฉพาะเบญจศีลในพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทเท่านั้น เพราะเป็นระเบียบความเป็นอยู่ทั้งส่วนตัวและผู้ที่เกี่ยวข้อง ตลอดถึงการหาเลี้ยงชีพในทางที่ชอบธรรม เพื่อปิดกั้นการกระทำที่สังคมหรือชุมชนนั้นไม่ยอมรับ ทั้งยังเป็นการส่งเสริมการทำมาหากินและการสร้าง ความสัมพันธ์อันดีงาม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างปรกติสุขของคนในสังคมนั้น ๆ

๒.๒ เบญจศีลที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

หลักคำสอนในพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ ๒ ระดับ คือ ระดับโลกิยะ ที่ทรงเน้นถึงหลักการดำเนินชีวิต และระดับโลกุตระที่สามารถทำให้ชีวิตพ้นจากบ่วงของสังสารวัฏฏ์ แต่ในที่นี้ผู้วิจัยจะเน้นเฉพาะระดับโลกิยะเท่านั้น โดยหลักคำสอนในชั้นโลกิยะนั้นเป็นหลักการที่พระพุทธองค์ทรงสอนให้มนุษย์ทุกคนปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสุข ความสงบ ความมีเอกภาพ ความเสมอภาค ซึ่งคำสอนเหล่านี้ทั้งหมดได้ตั้งอยู่บนรากฐานของการดำเนินชีวิตด้วยหลักการเบื้องต้น คือ ศีล ๕ หรือเบญจศีล

๒.๒.๑ ความมุ่งหมายของเบญจศีล

เบญจศีลนับเป็นหลักคำสอนพื้นฐานเพื่อสร้างให้มนุษย์เป็นผู้มีคุณธรรม มีเมตตากรุณา ต่อทุกชีวิตที่จะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปรกติสุข ไม่เดือดร้อน มี ๕ ประการ^{๒๐} ดังนี้

ก. สิกขาบทที่ ๑ ปาณาติปาตา เวรมณี เว้นจากการฆ่าสัตว์หรือทำลายชีวิต
(To abstain from Killing)

ข. สิกขาบทที่ ๒ อทินนาทานา เวรมณี เว้นจากการลักขโมยหรือฉ้อโกง
(To abstain from Stealing)

ค. สิกขาบทที่ ๓ กามเมสุ มิจฺฉาจารา เวรมณี เว้นจากการประพฤติผิดในกาม
(To abstain from sexual misconduct)

ง. สิกขาบทที่ ๔ มุสาวาทา เวรมณี เว้นจากการพูดเท็จ (To abstain from Fales speech)

จ. สิกขาบทที่ ๕ สุราเมรยมชฺชปมาทฏฐานา เวรมณี เว้นจากการดื่มสุราเมรัยหรือสิ่งเสพติดต่าง ๆ ที่อนุโลมเข้าไปในสุราเมรัย ซึ่งจะทำให้ประมาทมัวเมา (To abstain from intoxicants causing heedlessness)

^{๒๐} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๑๖๕.

จากลักษณะทหั่ง ๕ ข้อ แสดงให้เห็นถึงจุดมุ่งหมายของเบญจศีล ที่จะสร้างความสงบเรียบร้อยให้เกิดขึ้นภายในสังคม ด้วยการเว้นจากการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน ทั้งทางกาย ทางวาจา ดังที่ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของเบญจศีลไว้ ดังนี้

ศีลจึงเป็นเรื่องของระเบียบวินัยเพื่อสร้างสังคมให้เรียบร้อย อยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข เป็นสภาพเกื้อกูลแก่การดำรงชีวิต และปฏิบัติกิจของสมาชิกทั้งหลาย (ศีลระดับวินัย) ถ้ามองศีลในแง่ของความประพฤติดีงามของบุคคล ซึ่งมีความสัมพันธ์ที่ดีงามกับผู้อื่น เป็นผลดีของตัวเอง และคนอื่นก็ได้ มองในแง่เครื่องมือ คุมความประพฤติ ทำให้กาย วาจาเรียบร้อยงดงามอยู่ในระเบียบก็ได้ มองในแง่ข้อปฏิบัติสำหรับกำจัดกิเลสชั้นหยาบที่แสดงออกทางกาย วาจา ขัดเกลาคนให้ประณีตขึ้นก็ได้ มองในแง่ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมกาย วาจา และอาชีวะให้อยู่ในสภาพพร้อมที่จะเป็นพื้นฐานของการฝึก หรือคุณภาพจิตและการใช้สมรรถภาพของจิตอย่างได้ผล ในระดับสมาธิก็ได้ มองในแง่เป็นสภาพปกติ ทางกาย วาจา และอาชีวะของผู้มีชีวิตดีงาม หรือคนที่ได้รับการฝึกอบรมดี มีการศึกษาแท่ยอมบรรลุมรรคภูมิธรรมชั้นสูงก็ได้^{๒๒}

ฉะนั้นจุดมุ่งหมายของเบญจศีล จึงเป็นทั้งหลักการพื้นฐานเพื่อควบคุมความประพฤติให้เว้นจากการเบียดเบียน ก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม และเป็นการปฏิบัติเพื่อฝึกฝนตนเองให้เกิดความเจริญงอกงามยิ่งขึ้น จนถึงจุดมุ่งหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา คือ พระนิพพาน

๒.๒.๒ การรักษาเบญจศีล

ด้วยลักษณะสิกขาบทของศีลที่เน้นการเว้นจากการประพฤตินิหยาบ จึงทำให้ศีลไม่ได้เป็นข้อห้ามเสียทีเดียว แต่บุคคลทั่วไปกลับตีความว่า เบญจศีล คือ การห้ามฆ่าสัตว์ การห้ามลักทรัพย์ การห้ามประพฤตินิหยาบ การห้ามพูดเท็จ เป็นต้น แต่เมื่อพิจารณาโดยสาระของเบญจศีล เบญจศีลเป็นการประพฤตินิหยาบ สุจริต ทางกาย ทางวาจา อาชีวะสุจริต และการมีเจตนาที่ไม่คิดจะล่วงละเมิดเป็นสำคัญ ซึ่งคำว่า ละเมิด สามารถตีความได้ว่า การละเมิดระเบียบ การละเมิดกฎเกณฑ์ บทบัญญัติ การละเมิดวินัยที่วางกันไว้ หรือการละเมิดต่อผู้อื่น คือ เจตนาที่เบียดเบียนผู้อื่น ฉะนั้นการรักษาศีลจึงเริ่มจากการมีเจตนาที่ไม่คิดจะล่วงละเมิดเป็นสำคัญ ดังความมุ่งหมายของการรักษาศีลที่แสดงไว้ว่า “ศีล คือ การไม่เจตนาละเมิดระเบียบวินัย หรือการไม่เจตนาล่วงเกินเบียดเบียนผู้อื่น มองอีกด้านหนึ่ง ศีลอยู่ที่ความสำรวมระวัง คือ การสำรวมระวังคอยปิดกั้นไม่ให้ความชั่วเกิดขึ้น และถ้ามองให้ลึกที่สุด คือ สภาพจิตของผู้ไม่คิดจะละเมิด ไม่คิดจะเบียดเบียน”^{๒๓}

^{๒๒} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม (ฉบับปรับปรุงขยายความ), หน้า ๑๖๘.

^{๒๓} ชุ.อป.(ไทย) ๓๑/๘๕/๑๔๕-๑๕๐.

ทำให้กล่าวได้ว่า อาศัยเจตนาจะงดเว้นในการรักษาศีลจึงทำให้ศีลเกิดขึ้นได้ แต่ถ้าไม่มีเจตนาจะงดเว้นหรือจะรักษาศีลเสียแล้ว แม้ผู้นั้นไม่ได้ทำความชั่ว เช่น ไม่ฆ่าสัตว์หรือ ไม่ลักทรัพย์ก็ไม่นับว่ามีศีล เปรียบเสมือนเด็กที่นอนแบเบาะ แม้ไม่ทำความชั่วก็ไม่มีความผิดเพราะไม่มีเจตนาจะงดเว้น หรือเปรียบเหมือนอย่างวัวควาย แม้มันไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ก็ไม่มีความผิดเพราะไม่มีเจตนาจะงดเว้น ฉะนั้น การที่จะมีศีลได้จึงต้องมีเจตนาเป็นเครื่องงดเว้น หรือมีเจตนาวิริติ ซึ่งเจตนาวิริติสามารถจำแนกได้ ๓ ประเภท^{๒๔} คือ

ก. สัมปัตตวิริติ คือ การงดเว้นด้วยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า เป็นการงดเว้นของผู้ที่ไม่ตั้งใจจะรักษาศีลมาก่อน แต่เมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้นจำเพาะหน้าอันอาจทำให้ล่วงศีลได้แต่ไม่ยอมล่วงศีลเกิดงดเว้นขึ้นมาในขณะนั้น เช่น มีโอกาสจะฆ่าสัตว์ได้แต่ไม่ฆ่า มีโอกาสจะลักของคนอื่นได้แต่ไม่ลัก หรือมีโอกาสจะประพฤติดีกในกามได้ แต่ไม่ยอมประพฤติดีกในกาม โดยค้ำประกันว่า การกระทำเช่นนี้ไม่เหมาะสมไม่ควรแก่ฐานะและสกุลของตนเอง จึงงดเสียในขณะนั้น

ข. สมาทานวิริติ คือ การงดเว้นด้วยการสมาทาน ได้แก่ ผู้ที่สมาทานสิกขาบทแล้ว ยอมสละแม้กระทั่งชีวิตของตน ทั้งในเวลาสมาทานสิกขาบท ทั้งในเวลาอื่น จากนั้นไม่ล่วงละเมิด เช่น ภิกษุ สามเณร กฤหัสถ์ ผู้ถือบวช หรือวิริติของผู้รับสิกขาบททั้งหลาย โดยนัยอย่างนี้ว่า ตั้งแต่วันนี้ไป ข้าพเจ้าจะไม่ฆ่าสัตว์ เพราะเหตุแห่งชีวิตเป็นต้นก็ดี ข้าพเจ้าจะเว้นจากปาณาติบาตเป็นต้นก็ดี ข้าพเจ้าสมาทานเจตนาเครื่องเว้น เป็นต้น

ค. สมุจเจตวิริติ คือ เว้นได้โดยเด็ดขาด เป็นวิริติของพระอริยบุคคล ตั้งแต่พระโสดาบันขึ้นไป คือ พระอริยบุคคลทุกจำพวก มีเบญจศีลบริบูรณ์ที่สุด ท่านงดเว้นจากเวร ๕ ได้เด็ดขาดโดยไม่ต้องสมาทานหรือคอยพะวงรักษา เพราะท่านเห็นโทษของการประพฤติล่วงศีล อย่างแท้จริง แม้ใครจะมาบังคับให้ท่านประพฤติล่วงเบญจศีล ท่านยอมตายเสียดีกว่าที่จะประพฤติล่วง

แม้เบญจศีลจะมีอุบายให้เกิดศีลได้ต่างกัน แต่โดยนัยสำคัญของศีลแล้วย่อมต้องประกอบด้วยเจตนาอย่างเดียวกัน คือ ความงดเว้น ไม่ล่วงละเมิด ไม่เบียดเบียน และรักษาเจตนา นั้น จึงจะนับว่าเป็นการรักษาศีล ไม่ใช่การยึดติดเพียงอุบายในการรักษาศีล แต่ไม่ได้นำศีลมาปฏิบัติอย่างแท้จริง

๒.๒.๓ อานิสงส์ของเบญจศีล

ด้วยจุดมุ่งหมายของเบญจศีล ที่เป็นทั้งหลักการพื้นฐานเพื่อควบคุมความประพฤติ และเป็น การปฏิบัติเพื่อฝึกฝนตนเองให้เกิดความเจริญองกามยิ่งขึ้น จนถึงจุดมุ่งหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา จึงทำให้เบญจศีลมีอานิสงส์ทั้งในปัจจุบัน เบื้องหน้า กระทั่งประโยชน์สูงสุดแก่ชีวิตของผู้ปฏิบัติ

^{๒๔} พุ.อติ.อ.(บาลี) ๗๓/๒๖๗.

เช่น ทำให้เป็นที่รักที่เคารพของคนทั้งหลายสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างสุขสงบ ไม่ก่อเวรก่อภัยต่อผู้ใด ทำให้เป็นคนสง่างาม มีผิวพรรณผ่องใส ดังที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ ดังนี้

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม ๕ ประการ ย่อมดำรงอยู่ในสวรรค์ เหมือนได้รับอัญเชิญไปประดิษฐานไว้ ธรรม ๕ ประการ คือ

- ก. เป็นผู้เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์
- ข. เป็นผู้เว้นขาดจากการลักทรัพย์
- ค. เป็นผู้เว้นขาดจากการประพฤติดีกในกาม
- ง. เป็นผู้เว้นขาดจากการพูดเท็จ
- จ. เป็นผู้เว้นขาดจากการเสพของมีนเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท^{๒๕}

ในขณะที่เดียวกันผู้ที่ละเมิดศีลย่อมก่อให้เกิดโทษภัยในทางตรงกันข้าม ดังที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ ดังนี้

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม ๕ ประการ ย่อมดำรงอยู่ในนรก เหมือนถูกนำไปฝัง ธรรม ๕ ประการ คือ

- ก. เป็นผู้ฆ่าสัตว์
- ข. เป็นผู้ลักทรัพย์
- ค. เป็นผู้ประพฤติดีกในกาม
- ง. เป็นผู้พูดเท็จ
- จ. เป็นผู้เสพของมีนเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท^{๒๖}

รวมถึงโทษภัยที่ผู้ละเมิดศีลย่อมได้รับ ดังที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ ดังนี้

ก. บุคคลทุกศีลเป็นที่เกลียดชังแห่งเพื่อนพรหมจรรย์ ไม่เป็นที่รักของเทวดาและมนุษย์ บังเกิดความเดือดร้อน มีผิวพรรณหม่นหมอง ทำให้ไทยธรรมของทายกมีผลน้อย บันฑิตไม่อาจชำระผู้ทุศีลให้บริสุทธิ์ได้

- ข. ย่อมเสื่อมจากสมบัติทั้ง ๒ คือ สมณสมบัติและคฤหัสถ์สมบัติ
- ค. แม้ว่าจะปฎิญาณตนว่า เป็นภิกษุ ก็มีได้เป็นภิกษุแท้จริง ย่อมสะดุ้งอยู่เป็นนิตย์
- ง. ย่อมไม่ควรแก่สังวาสด้วยพรหมจารี แม้จะเป็นพหูสูต ก็ไม่ควรสักการะ
- จ. ย่อมไม่ควรตรัสรู้ธรรมวิเศษ เป็นผู้ไม่มีความปรารถนาในปฏิบัติธรรมและปฏิเวธธรรม^{๒๗}

^{๒๕} อจ. ปญจก.(ไทย) ๒๒/๑๔๕/๒๔๒.

^{๒๖} อจ. ปญจก.(ไทย) ๒๒/๑๔๕/๒๔๑-๒๔๒.

^{๒๗} อจ.ปญจก.(ไทย) ๒๒/๒๑๓/๒๒๖-๒๒๗.

นอกจากนี้อาจพิจารณาถึงอานิสงค์ของศีลที่จะเกิดขึ้นกับผู้รักษาศีลได้จากคำบอกอานิสงค์ของศีลที่พระสงฆ์บอกให้ทราบ เมื่อมีการอาราธนาศีลและสมาทานศีล ๕ แล้ว ดังนี้

ศีลณะ สุคะตัง ยันติ	บุคคลจะไปสู่สุคติได้ก็เพราะศีล
ศีลณะ โภคะสัมปะทา	บุคคลจะได้โภคะทรัพย์สมบัติได้ก็เพราะศีล
ศีลณะ นิพพุตัง ยันติ	บุคคลจะดับทุกข์ ความเดือดร้อนจนเข้าถึงพระนิพพานก็เพราะศีล
ตัสมา สีสัง วิโสระเย	จงพากันทำศีลให้บริสุทธิ์ แล้วจะมีความสุขตลอดไป ^{๒๘}

ซึ่งพรในความหมายนี้ เป็นความหมายที่อนุโลมตามอย่างภาษาไทย ส่วนในภาษาบาลี เรียกว่า ธรรมอันน่าปรารถนา ซึ่งจะบรรลุได้ด้วยกรรมคือ การกระทำที่ดีอันเป็นบุญ ดังนี้

- ก. อายุ คือ พลังที่หล่อเลี้ยงทรงชีวิตให้สืบต่ออยู่ได้ยาวนาน ได้แก่ อิทธิบาท ๔
- ข. วรรณะ คือ ความงามเอิบอิม่องใสหน้าเจริญตาเจริญใจ ได้แก่ ศีล
- ค. สุขะ คือ ความสุข ได้แก่ ฌาน ๔
- ง. โภคะ คือ ความพร้อมด้วยทรัพย์สมบัติและอุปกรณ์ต่าง ๆ อันอำนวยความสะดวกความสะดวกสบาย ได้แก่ อัมปมัญญา หรือพรหมวิหาร ๔
- จ. พละ คือ กำลังแรงความเข้มแข็งที่ทำให้ข่มขจัดได้แม้แต่กำลังแห่งมาร ทำให้สามารถดำเนินชีวิตที่ดั่งงามปลอดโปร่งเป็นสุข บำเพ็ญกิจด้วยบริสุทธิ์และเต็มที่ไม่มียกิเลสหรือความทุกข์ใด ๆ จะสามารถบีบคั้นครอบงำ ได้แก่ วิมุตติ ความหลุดพ้น หมดสิ้นอาสวะ หรืออรหัตผล^{๒๙}

ฉะนั้น ผู้ที่มีความเกรงกลัวต่อบาปภัย และปรารถนาความเจริญงอกงามแก่ชีวิตของตนเองจึงพึงรักษาเบญจศีล เพราะเบญจศีลย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในปัจจุบัน เบื้องหน้า และประโยชน์สูงสุดแก่ชีวิต รวมถึงเบญจศีลย่อมก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม ที่ย่อมมีความสุขสงบเรียบร้อยไปด้วย

๒.๓ การละเมิดเบญจศีล

การรักษาเบญจศีลทำให้บุคคลเว้นจากการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม และเป็นการฝึกฝนตนเองเพื่อความเจริญงอกงามยิ่งขึ้น จนกระทั่งบรรลุถึงจุดมุ่งหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา คือ พระนิพพาน แต่ด้วยธรรมชาติที่น้ำย่อยไหลลงสู่ที่ต่ำ จิตใจมนุษย์จึงสามารถกระทำสิ่งไม่ดีได้ง่ายกว่าสิ่งดีงาม ทำให้บุคคลบางคนเลือกที่จะละเมิดเบญจศีลเพื่อทำตาม

^{๒๘} พระครูอรุณธรรมรังษี (เอี่ยม สิริวณฺโณ), มนต์พิธิ, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรสมัย, ม.ป.ป.), หน้า ๑๓๕.

^{๒๙} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๑๖๕.

ความอยากของตนเองจนกระทั่งก่อให้เกิดความเดือดร้อนทั้งต่อตนเอง และสังคม หรือบางคน อาจละเมิดเบญจศีลจากความไม่รู้ ฉะนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจเบญจศีลแต่ละข้ออย่างชัดเจน จึงได้แยกแยะแสดงให้เห็นถึงความหมาย ขอบข่าย ประเภท องค์ประกอบ และโทษของการละเมิดเบญจศีลแต่ละข้อ เพื่อบุคคลจะได้เกิดความยำเกรง หวาดกลัว และเว้นจากการละเมิดเบญจศีล

๒.๓.๑ การละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๑

เบญจศีลข้อที่ ๑ ปาณาติปาตา เวรมณี แปลว่า เว้นจากการทำสัตว์มีชีวิตให้ตกลง คือ เว้นจากการฆ่าสัตว์ สิกขาบทนี้บัญญัติขึ้นหวังให้รู้จักปลุกเมตตาจิตในสัตว์ทุกจำพวก และเพื่อไม่ให้เกิดการเบียดเบียนประทุษร้ายร่างกายและชีวิตของสัตว์รวมทั้งมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการฆ่า การประทุษร้าย การทำให้บาดเจ็บ การกักขัง การทรมาน หรือวิธีการใด ๆ ก็ตามซึ่งเป็นบาปเป็นอกุศล ทำให้จิตใจเศร้าหมอง แต่ให้มนุษย์มีความเมตตากรุณาต่อกัน และเมื่อแผ่แก่สัตว์ทั้งหลาย อันจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างปรกติสุข

ก. ขอบข่ายของปาณาติบาต การละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๑ นั้นย่อมครอบคลุมถึงการทำลาย การประทุษร้ายต่อชีวิตของสัตว์และมนุษย์ทั้งหลาย ทำให้จำแนกการกระทำที่เข้าอยู่ในขอบข่ายแห่งปาณาติบาตได้ ๓ ประเภท^{๑๐} ดังนี้

๑. การฆ่า ได้แก่ การทำให้ตาย แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

ก) ฆ่ามนุษย์

ข) ฆ่าสัตว์ดิรัจฉาน

การฆ่านั้นสำเร็จด้วยความพยายาม ๒ ประการ คือ

ก) ฆ่าเอง

ข) ใช้ให้ผู้อื่นฆ่า

ไม่ว่าจะใช้เครื่องมือหรืออุบายอย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งผู้ทำ ทั้งผู้ใช้ ทั้งผู้รับใช้มีโทษฐานฆ่ามนุษย์ทั้งฝ่ายพุทธจักรและราชอาณาจักรเหมือนกัน

๒. การทำร้ายร่างกาย ได้แก่ การทำให้ผู้อื่นได้รับความเจ็บปวดทุกข์ทรมาน หรือบาดเจ็บ แต่ไม่ถึงตาย ในที่นี้มุ่งเฉพาะแต่ในมนุษย์เท่านั้น โดยจำแนกเป็น ๓ ลักษณะ คือ

ก) ทำให้พิการ ได้แก่ ทำให้อวัยวะบางส่วน of ร่างกายเสียหาย เช่น ทำให้ตาบอด ขาขาด แขนขาด เป็นต้น

^{๑๐} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมวชิรญาณวโรรส, เบญจศีลและเบญจธรรม (หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี), (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๒๐), หน้า ๘-๑๖.

ข) ทำให้เสียโฉม ได้แก่ การทำร้ายร่างกายให้เสียรูปโฉม เสียความสวยงาม แต่ไม่ถึงกับพิการ

ค) ทำให้เจ็บทรมาน ได้แก่ การทำร้ายไม่ถึงกับเสียโฉม แต่เสียความสำราญ

๓. การทรมาน ได้แก่ ความประพฤติเหี้ยมโหดต่อสัตว์โดยปราศจากความเมตตาปราณี ทำให้สัตว์ได้รับความลำบาก จัดเป็น ๕ ลักษณะ คือ

ก) ใช้งาน ได้แก่ การใช้สัตว์เป็นพาหนะโดยปราศจากความปราณีและเอาใจใส่ในการบำรุงเลี้ยงดู ปล่อยให้หิวคอกยากรอบคอบ ไม่ให้พักผ่อนตามเวลา หรือใช้งานเกินกำลัง

ข) กักขัง ได้แก่ การเลี้ยงสัตว์ไว้ในกรง หรือผูกไว้เพื่อดูหรือชมเล่น จนมันไม่สามารถผลัดเปลี่ยนอิริยาบถได้ ทำให้ไม่ได้รับความสุข

ค) นำไป ได้แก่ การผูกมัดสัตว์แล้วนำไปโดยผิดอิริยาบถของสัตว์ เช่น ผูกมัดเปิด ไก่ แล้วหิวหรือหามเอาศีรษะลง ทำให้สัตว์ได้รับความทรมานเพราะเลือดลงศีรษะ หรือ การเอาปลาขังข้อง ปล่อยให้ทับยัดเยียดกัน ปล่อยให้ดิ้นกระเสือกกระสนจนกว่าจะตาย

ง) เล่นสนุก ได้แก่ การเอาสัตว์มาเล่นเพื่อความสนุกสนาน เช่น การเอาก้อนหินขว้างปานก การหักขาสัตว์ มีดักแตน จิ้งหรีด เป็นต้น

จ) ผจญสัตว์ ได้แก่ การจับสัตว์ให้ต่อสู้หรือชนกัน เช่น ชนโค ชนไก่ กัดปลา เป็นต้น

ข. ประเภทของการทำปาณาติบาต

การทำปาณาติบาตนั้นครอบคลุมถึงการกระทำหลายวิธีที่ส่งผลถึงความตายทั้งสิ้น ตามนัยพระอภิธรรมแยกได้เป็น ๖ ประเภท^{๓๐} คือ

๑. การลงมือฆ่าคนหรือสัตว์มีชีวิตด้วยตนเอง(สาหตุกปิโยค) เช่น ฆ่าล้างโคตร ฆ่าข่มจีน แทงด้วยมีด ตีด้วยไม้ หรือข่มจีนแล้วฆ่า เป็นต้น

๒. การกระทำด้วยการทำให้ผู้อื่นทำด้วยวาจา ด้วยการให้อาณัติสัญญาณต่าง ๆ (อาณตุกปิโยค) เช่น จ้างวาน สั่งการ ขยิบตา ชี้มือ เป็นต้น

๓. การกระทำด้วยการปล่อยอาวุธไปทำลายชีวิตคนและสัตว์ (นิสสุคคปิโยค) เช่น ขว้างระเบิด ยิงปืน ขว้างมีด ยิงขีปนาวุธ เป็นต้น

๔. การกระทำด้วยการสร้างเครื่องมือประหารไว้อย่างถาวร (ถาวรปิโยค) เช่น ขุดหลุมพรางวางขวกหนาม สร้างอาวุธ เป็นต้น

^{๓๐} พระสังฆมณฑลชวตฺตนิคม ธรรมชาจรณะ, ปรมัตถ์ชวตฺตนิคม มหาอภิธรรมมัตถสังคหฎีกา ปริจเฉทที่ ๕ เล่ม ๒, หน้า ๗๗-๗๘.

๕. การกระทำด้วยการใช้วิชาอาคมหรือไสยศาสตร์ต่าง ๆ (วิชามขปโยค) เช่น การทำยันต์ ลงชื่อ วัน เดือน ปี ของศัตรู แล้วนำไปเผา หรือใช้วิชาอาคมทำให้ศัตรูนั้นมีอาการล้มเจ็บถึงตาย เป็นต้น

๖. การกระทำโดยใช้อิทธิฤทธิ์ (อิทธิมขปโยค)

ค. องค์ประกอบของปาณาติบาต มี ๕ ข้อ^{๓๒} คือ

๑. ปาโณ สัตว์นั้นมีชีวิต
๒. ปาณสญฺญิตา รู้ว่าสัตว์นั้นมีชีวิต
๓. วชกจิตฺตํ มีจิตคิดจะฆ่า
๔. อุปกุกโม พยายามจะฆ่า
๕. เตน มรณํ สัตว์ตายด้วยความพยายามนั้น

ซึ่งการกระทำที่จะสำเร็จเป็นปาณาติบาตนั้น แบ่งได้ ๒ ลักษณะ คือ

๑. การทำปาณาติบาตกับสัตว์โดยทั่ว ๆ ไป ซึ่งการทำเช่นนี้จะจัดเป็นปาณาติบาตต่อเมื่อกระทำครบองค์ของปาณาติบาต ๕ ประการ

๒. การทำปาณาติบาตกับบิดา มารดา หรือพระอรหันต์ ซึ่งการกระทำนี้แม้ไม่ครบองค์ประกอบของปาณาติบาต ๕ ประการ ก็จัดเป็นการทำปาณาติบาตเพราะเป็นการฆ่าที่เป็นอนันตริยกรรม ทำให้การฆ่าที่เป็นอนันตริยกรรมเป็นความผิดที่มีต้องอาศัยหลักเกณฑ์ข้ออื่นมาต่อรองแตกต่างจากการพิจารณาโทษในการทำปาณาติบาตกับสัตว์โดยทั่ว ๆ ไป

ง. โทษของปาณาติบาต

ในจุฬกัมมวิภังคสูตร พระพุทธองค์ทรงตรัสกับสุกมานถึงโทษของปาณาติบาตไว้ว่า “บุคคลที่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ไม่มีความเอ็นดูสัตว์ เมื่อตายย่อมตกนรก ถ้าเกิดเป็นมนุษย์อีกก็จะเป็นคนอายุสั้น . . . ส่วนบุคคลที่ไม่ได้ฆ่าแต่ชอบเบียดเบียนทำร้ายสัตว์ให้ได้รับความเจ็บปวดทรมานเมื่อตายย่อมตกนรก หากเกิดเป็นมนุษย์ก็จะเป็นคนที่มีโรคต่าง ๆ เบียดเบียนมาก . . .”^{๓๓}

และแสดงในทุจจรีติวิปากสูตร ดังนี้ “ปาณาติบาต (การฆ่าสัตว์) ที่บุคคลเสพ เจริญ ทำให้มากแล้ว ย่อมอำนวยผลให้ไปเกิดในนรก อำนวยผลให้ไปเกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน อำนวยผลให้ไปเกิดในเปรตวิสัย วิบากแห่งปาณาติบาตอย่างเบาที่สุด ย่อมอำนวยผลให้เป็นผู้มีอายุสั้นแก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์”^{๓๔}

^{๓๒} บุ.อิติ.อ.(บาลี) ๗๓/๒๖๑.

^{๓๓} ม.อ.(ไทย) ๑๔/๒๕๐/๓๕๐.

^{๓๔} อ.อ.อ.อ.(ไทย) ๒๓/๔๐/๓๐๑.

ซึ่งโทษอันเป็นผลมาจากการกระทำปาณาติบาตนั้น หากได้ทำการชำนุญย์จัดเป็นโทษอย่างหนักกว่าการฆ่าสัตว์เพราะถือว่ามนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐกว่าสัตว์ทั่วไป คือ

๑. ชำนุญย์ มีโทษหนักทั้งฝ่ายพุทธจักรและราชอาณาจักร ฝ่ายพุทธจักรปรับโทษแก่ภิกษุผู้กระทำถึงขั้นปาราชิก ขาดจากความเป็นภิกษุ ฝ่ายอาณาจักรปรับโทษผู้กระทำถึงขั้นประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต

๒. ฆ่าสัตว์ดิรัจฉาน มีโทษเบาลงมาจากการชำนุญย์ ฝ่ายพุทธจักรปรับโทษแก่ภิกษุผู้กระทำเพียงปาจิตติย์ ฝ่ายราชอาณาจักรมีจำกัดโทษเฉพาะฆ่าสัตว์บางชนิดที่มีพระราชบัญญัติสงวนสัตว์ป่าคุ้มครอง

และสำหรับการพิจารณาโทษในการทำปาณาติบาตนั้น การกระทำปาณาติบาตจะมีโทษมากน้อยแตกต่างกัน พิจารณาจากเกณฑ์^{๓๕} ดังนี้

๑. ขึ้นอยู่กับคุณมากคุณน้อย
๒. ขึ้นอยู่กับความพยายามมาก ความพยายามน้อย
๓. ขึ้นอยู่กับขนาดสัตว์ ว่ามีขนาดใหญ่ หรือขนาดเล็ก
๔. ขึ้นอยู่กับคุณค่าของสัตว์ ถ้ามีขนาดเท่ากัน
๕. ขึ้นอยู่กับเจตนาเป็นกุศล หรืออกุศล

แต่การทำปาณาติบาตที่จัดเป็นอนันตริยกรรม คือ กรรมอันไม่มีช่องว่างที่จะให้กรรมอื่นตอบสนองก่อน มี ๓ ประการ คือ “การฆ่ามารดา (มาตุฆาต) การฆ่าบิดา (ปิตุฆาต) การฆ่าพระอรหันต์ (อรหันตฆาต)”^{๓๖}

นอกจากนี้ การฆ่านั้นยังต่างกันโดยเจตนา การฆ่าโดยไม่จงใจนั้นเจตนาไม่เต็มที่ย่อมมีโทษเบาลงมาทั้งฝ่ายพุทธจักรและราชอาณาจักร คือ

๑. การฆ่าโดยจงใจ คือ ตั้งใจไว้แต่แรกว่าจะฆ่าเขาให้ตาย แล้วพยายามใช้เครื่องมือหรืออุบายอย่างใดอย่างหนึ่งทำให้เขาตาย

๒. ฆ่าโดยไม่จงใจ คือ ไม่ได้คิดไว้ก่อน แต่บังเอิญเป็นเหตุให้เขาตาย เช่น ต้องการที่จะตีให้เขาหลาบจำ แต่บังเอิญถูกที่สำคัญ ผู้ถูกตีนั้นตาย เป็นต้น

สามารถพิจารณาได้จากกรณีการฆ่าตามหน้าที่ที่สามารถแบ่งได้เป็น ๒ กรณี คือ

๑. กรณีที่เป็นผู้สั่งให้ผู้อื่นทำ มีตัวอย่างให้เห็นอย่างชัดเจน เช่น กรณีของผู้พิพากษาที่สั่งลงโทษประหารชีวิตอาชญากร โดยอาชญากรเหล่านี้มักเป็นพวกที่ประกอบอาชญากรรมร้ายแรง

^{๓๕} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมวชิรญาณวโรรส, เบญจศีลและเบญจธรรม (หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี), หน้า ๑๑.

^{๓๖} อภ.วิ.(ไทย) ๓๕/๕๔๐/๕๕๕.

เช่น ฆ่าล้างตระกูล ฉะนั้น ในการสั่งให้ประหารชีวิตนักโทษของผู้พิพากษาในทางกฎหมายจึงถือว่าไม่ผิดเพราะเป็นการปฏิบัติหน้าที่ แต่ในทางศีลธรรมถือว่าเป็นการทำปาณาติบาต เริ่มตั้งแต่เมื่อนักโทษนั้นถูกประหารชีวิต แล้วตายลงเพราะคำพิพากษา

๒. กรณีผู้ที่ทำตามคำสั่งของบุคคลอื่น เป็นผู้พิพากษาตามคำสั่งของบุคคลอื่น หรือทำตามหน้าที่ในกรณีอื่น ๆ เช่น ทหาร ตำรวจ เพชรฆาต แม้ผู้คนเหล่านี้จะมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ จนบางครั้งต้องทำลายชีวิตบุคคลอื่นเพื่อความสงบสุขของบ้านเมือง แม้ในทางกฎหมายจะถือว่า ไม่ผิดเพราะเป็นหน้าที่ที่พึงปฏิบัติ แต่ในทางพระพุทธศาสนาจัดว่าเป็นการละเมิดศีลเช่นเดียวกันกับผู้สั่งให้ผู้อื่นทำ

ฉะนั้น การฆ่าตามหน้าที่ทั้ง ๒ กรณีนี้ หากพิจารณาโทษที่พึงจะได้รับแล้วในทางกฎหมายย่อมไม่ผิดแต่อย่างใด แต่ในทางพระพุทธศาสนาจัดว่ามีโทษ แต่เป็นโทษที่น้อยเพราะการฆ่าในหน้าที่นี้แม้เป็นการทำลายชีวิตก็จริง แต่เป็นการฆ่าเพื่อรักษาชีวิตและความสงบสุขของคนส่วนมาก และการฆ่ามีเจตนาไม่รุนแรงด้วยโทสะจริต ผลบาปที่ได้แม้จะมีก็น้อย แต่ไม่ถึงกับห้ามสวรรค์ หรือนิพพาน เหมือนกับการทำอนันตริยกรรม ดังในธัมมปทักฎฐกถา ที่ได้แสดงถึงกรณีการฆ่าตามหน้าที่ไว้ ดังนี้

นายตัมพทาฐิกะทำหน้าที่เป็นเพชรฆาตฆ่าโจรครั้งละ ๕๐๐ คน เป็นเวลาถึง ๕๕ ปี จนกระทั่งแก่ชราจึงถูกปลดออกจากตำแหน่ง เกิดความกลัวถึงอกุศลกรรมอันเกิดจากการฆ่าโจร จึงได้ทำบุญด้วยการถวายข้าวยาสูบแก่พระสารีบุตร หลังจากพระสารีบุตรทำภักติกิจเสร็จแล้ว ได้อนุโมทนาแก่เขา แต่เขามีอาจทำจิตให้ไปตามธรรมชาติได้

พระสารีบุตรจึงถามว่า ‘อุบาสกเหตุไร ท่านจึงไม่อาจทำจิตให้เป็นไปตามธรรมเทศนาได้’ ตัมพทาฐิกะ ‘ท่านผู้เจริญ ข้าพเจ้าทำกรรมหยาบช้ำมาสิ้นกาลนาน โจรเป็นอันมากถูกข้าพเจ้าฆ่าตาย ข้าพเจ้ามีวาระถึงกรรมนั้นอยู่ จึงไม่อาจทำจิตให้ไปในธรรมเทศนาของพระผู้เป็นเจ้าได้’ พระสารีบุตรคิดว่า เราจักลองบรูษนั้น จึงพูดว่า ‘ก็ท่านได้กระทำตามขอบใจของตนหรือถูกคนอื่นให้กระทำเล่า’

ตัมพทาฐิกะ ‘ท่านผู้เจริญ พระราชาใช้ข้าพเจ้ากระทำ’

พระสารีบุตร ‘อุบาสก เมื่อเป็นเช่นนั้น อกุศลจะมีแก่ท่านได้อย่างไรหนอ’^{๓๖}

เมื่อนายตัมพทาฐิกะเข้าใจว่าตนไม่ผิดเพราะปฏิบัติตามคำสั่งของพระราชา เมื่อคิดได้ดังนี้ ก็ละความฟุ้งซ่านรำคาญใจ ส่งใจพิจารณาไปตามกระแสธรรมจนสามารถบรรลุภูมิธรรมขั้นสูงได้ เพราะกรรมที่เขาทำยังไม่หนักถึงห้ามสวรรค์ห้ามนิพพาน ทำให้เห็นได้ว่า การกระทำของ

^{๓๖} พุ.ธ.อ.(ไทย) ๔/๑๓๕.

นายตัมพทาฐิณะนั้นแม้เป็นการฆ่าโดยหน้าที่ ก็จัดว่าเป็นปาณาติบาต แต่โทษที่ได้รับจะมีน้อยกว่าอนันตริยกรรม เพราะยังสามารถบรรลุมิธรรมขั้นสูงได้

ส่วนในกรณีของคนทีวักลจริตหรือคนปัญญาอ่อนทำการฆ่ามนุษย์นั้น ในทางกฎหมายมีการลดหย่อนผ่อนโทษให้เพราะเกิดจากความผิดปกติทางสมองหรือทางจิตใจ แต่ในทางศีลธรรมแล้วนั้นจัดว่าเป็นการกระทำผิดทุกกรณี ซึ่งความผิดจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับการนำองค์ประกอบของการฆ่ามาเปรียบเทียบ ถ้าคนปัญญาอ่อนหรือคนวิกลจริตนั้นมีเจตนาในการฆ่ามาก การกระทำนั้น ๆ ย่อมมีโทษเทียบเท่าคนปกติที่มีเจตนาในการฆ่า เพราะเจตนาถือเป็นหลักในการกระทำ แต่หากไม่มีเจตนาเนื่องจากเป็นคนวิกลจริตหรือเป็นคนปัญญาอ่อนขนาดหนักจนไม่รู้อะไรได้เลยนั้น ก็ไม่จัดเป็นการกระทำปาณาติบาต เพราะขาดองค์ประกอบข้อ ๒ คือ รู้ว่าสัตว์นั้นมีชีวิต(ปาณสญญิตา)

นอกจากนี้ การกระทำปาณาติบาตนั้นยังครอบคลุมถึงกรณีการทำแท้ง เพราะเมื่อพิจารณาจุดเริ่มต้นของการทำปาณาติบาตตามบัญญัติปาราชิก แห่งปฐมสมันตปาสาติกา ที่กล่าวถึงช่วงของการตายไว้ว่า “การปลงเสียจากชีวิต พึ่งพรากเสียจากชีวิตด้วยการนบ การรีด การวางยาและอื่น ๆ ในกาลที่ยังเป็นกลดอยู่ก็ดี หรือด้วยความพยายามที่เหมาะสมแก่รูปนั้น ๆ ในกาลถัดจากการยังเป็นกลดก็ดี ก็ชื่อว่ากรปลงชีวิต ด้วยการเข้าไปตัดอินทรีย์ คือชีวิตนั่นเอง”^{๓๘} ซึ่งกลดคือช่วงแรกของการเริ่มต้นชีวิต ดังในอินทกสูตรกล่าวไว้ว่า “รูปนี้เป็นกลดก่อน จากกลดเกิดเป็นอัมพุทะ จากอัมพุทะเกิดเป็นเปสิ(ชิ้นเนื้อเล็ก) จากเปสิเกิดเป็นขณะ(เป็นก้อน) จากขณะ เกิดเป็นปุม ๕ ปุม ต่อจากนั้นผม ขน และเล็บจึงเกิดขึ้น”^{๓๙} กลดจึงเป็นจุดเริ่มต้นแห่งการเจริญเติบโต ดังนั้นการปลงชีวิตตั้งแต่ยังเป็นกลดนี้หรือการทำแท้งจึงจัดเป็นการฆ่าแล้วนั่นเอง

สัตว์ทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นมนุษย์หรือเครื่องงาน ไม่ว่าตัวเล็กหรือตัวใหญ่ เมื่อเกิดมาย่อมรักชีวิตตน ต่างพยายามรักษาชีวิตของตนไว้เท่าที่จะทำได้ เมื่อใครเบียดเบียนก็จะต่อสู้ ขัดขืน เพื่อรักษาชีวิตตนไว้ ด้วยเหตุนี้พระพุทธองค์ทรงได้ตรัสสั่งสอนในมัลลิกาสสูตร สั่งยุตตนิกายว่า“มองไปทุกทิศแล้วไม่เห็นใครที่ไหนด อันจะเป็นที่รักยิ่งกว่าตน คนอื่นก็รักตนของเขาเหมือนกัน เพราะฉะนั้นไม่ควรเบียดเบียนผู้อื่น”^{๔๐} แม้กระทั่งสัตว์ก็ยังรักชีวิตของตน ดังข้อความที่ว่า “สัตว์ทั้งปวงสะดุ้งหวาดเสียวต่ออาชญา กลัวภัยจะมาถึงตน ... ไม่ควรฆ่าเองและไม่ควรเป็นเหตุให้คนอื่นฆ่ากัน”^{๔๑} ฉะนั้นบุคคลทั้งหลายจึงควรเว้นเสียจากการฆ่าหรือทำลายชีวิตของสัตว์ทั้งหลาย เพราะเมื่อเราทุกคนรักชีวิตและปรารถนาความสุขสำราญนั้นใด คนอื่นและสัตว์อื่นย่อมมีความรัก

^{๓๘} บุ.ธ.อ.(ไทย) ๓/๘๓.

^{๓๙} ส.ส.(ไทย) ๑๕/๒๓๕/๓๓๗.

^{๔๐} ส.ส.(ไทย) ๑๕/๓๔๘/๕๕.

^{๔๑} บุ.ธ.(ไทย) ๒๕/๒๐/๒๓.

ในชีวิตและปรารถนาความสุขสำราญนั้นนั้น ฉะนั้นจึงควรมีเมตตากรุณาปรารถนาความสุข ไม่มีเวร ไม่มีภัย แก่มนุษย์และสัตว์ทั่วไปเสมอกัน

๒.๓.๒ การละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๒

เบญจศีลข้อที่ ๒ อทินนาทานา เวรมณี แปลว่า เว้นจากการลักทรัพย์ ลิกขาบทนี้บัญญัติขึ้นด้วยหวังให้เลี้ยงชีวิตในทางที่ชอบ เว้นจากการเบียดเบียนซึ่งกันและกันที่จะก่อให้เกิดบาปอกุศล ทำให้จิตใจเศร้าหมอง แต่ให้มนุษย์ประกอบสัมมาอาชีพะ และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปันแก่มนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย อันจะเป็นการอยู่ร่วมกันอย่างปรกติสุข

ก. ขอบข่ายของอทินนาทาน

การลักทรัพย์ หมายถึง การละเมิดสิทธิในทรัพย์สินของคนอื่น ของหมู่คณะหรือของส่วนรวมเอามาเป็นของตน โดยกิริยาที่ถือเอาสิ่งของที่เขาไม่ได้ให้ด้วยอาการเป็นโจร ซึ่งสิ่งของที่เขาไม่ได้ให้มีความหมายครอบคลุม ๒ ประเภท^{๔๒} คือ

๑. สิ่งของที่มีเจ้าของทั้งที่เป็นสัพพัญญูและอัญญูที่เจ้าของไม่ได้ยกให้เป็นกรรมสิทธิ์ ดังสามารถแสดงตัวอย่างการจำแนกทรัพย์ทั้ง ๒ ประเภทได้ ดังนี้

- ก) คำว่า ‘สัพพัญญูทรัพย์’ หมายถึง ทรัพย์ที่มีวิญญู เช่น ช้าง ม้า วัว ควาย เป็นต้น
- ข) คำว่า ‘อัญญูทรัพย์’ หมายถึง ทรัพย์ที่ไม่มีวิญญู เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

๒. สิ่งของไม่ใช่ของใคร แต่มีผู้รักษาหวงแหน ได้แก่ สิ่งของที่อุทิศบูชาปูชนียวัตถุในศาสนานั้น ๆ และสิ่งของที่เป็นของกลางในหมู่มนุษย์ไม่พึงแบ่งกัน ได้แก่ ของสงฆ์และของมหาชนในศาสนาธรรมนั้น

ข. ประเภทของการทำอทินนาทาน

การกระทำที่สำเร็จเป็นอทินนาทานนั้นทำได้หลายวิธี แต่มีแสดงไว้เป็นข้อห้ามในลิกขาบทนี้ ๓ ประเภท^{๔๓} คือ

๑. โจรกรรม หมายถึง กิริยาที่ถือเอาสิ่งของที่ไม่มีผู้ให้ด้วยอาการเป็นโจร จำแนกเป็น ๑๔ ประเภท คือ

- ก) ลัก ได้แก่ การขโมยเอาลับหลัง
- ข) ฉก ได้แก่ การชิงเอาซึ่ง ๆ

^{๔๒} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมวชิรญาณวโรรส, เบญจศีลและเบญจธรรม (หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี), หน้า ๑๗.

^{๔๓} ปิ่น มุกกันต์, แนวสอนธรรมะตามหลักสูตรนักธรรมตรี, (กรุงเทพมหานคร : คลังวิทยา, ๒๕๑๔), หน้า ๔๒๒-๔๒๓.

๓. เถยยจิตต์	มีจิตคิดจะลัก
๔. อุปกุกโม	พยายามลักของนั้น
๕. เตน ھرณั	ได้ของนั้นมาด้วยความพยายามนั้น

การลักทรัพย์ในเบญจศีลข้อที่ ๒ จะต้องมียศประกอบครบองค์ ๕ จึงจะถือว่า เบญจศีลข้อที่ ๒ ขาด สำเร็จเป็นอทินนาทาน แต่ถ้าไม่ครบองค์ ๕ ถือว่ายังไม่ขาด เป็นเพียงศีล ต่างพริอย เช่น การหยิบฉวยเอาทรัพย์ของผู้อื่นที่จัดว่าไม่มีโทษนั้น ดังแสดงในอรรถกถาอัฐสาลินีจะต้องประกอบด้วยลักษณะ^{๔๕} ต่อไปนี้

๑. เจ้าของทรัพย์มีความสนิทสนมกับตนมาก
๒. เจ้าของทรัพย์เคยสั่งเอาไว้
๓. เมื่อถือเอาแล้วไม่มีคนสนทนาคู่
๔. เป็นสิ่งเจ้าของไม่หวง
๕. รู้ว่าเจ้าของทรัพย์จะพอใจเมื่อรู้ว่าเราเอาไป
- ง. โทษของอทินนาทาน

แสดงในทุจจวิปากสูตร ดังนี้ “อทินนาทาน (การลักทรัพย์) ที่บุคคลเสพ เจริญ ทำให้มากแล้ว ย่อมอำนาจผลให้ไปเกิดในนรก อำนาจผลให้ไปเกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน อำนาจผลให้ไปเกิด ในเปรตวิสัย วิบากแห่งอทินนาทานอย่างเบาที่สุด ย่อมอำนาจผลให้เป็นผู้เสื่อมโภคทรัพย์แก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์”^{๔๖}

ซึ่งในการกระทำอทินนาทานนั้นจะมีโทษหนักหรือเบาพิจารณาจากเกณฑ์ ดังนี้

๑. กำหนดโดยวัตถุ คือ สิ่งของที่โจรกรรมมามีคุณค่ามาก ทำความเสียหายให้แก่เจ้าของทรัพย์มาก
๒. กำหนดโดยเจตนา คือ ถ้าถือเอาด้วยความโลภอันกล้า ก็มีโทษมาก
๓. กำหนดโดยประโยชน์ คือ ถ้าถือเอาด้วยความพยายามมาก เช่น การขโมยเจ้าของทรัพย์แล้วถือเอาที่มีโทษมาก

^{๔๕} สยามคณฐยัคัณควัพระพุทธานวัดสระเกศ, อรรถกถาอัฐสาลินี ตอน ๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มูลนิธิภูมิพโลภิกขุ, ๒๕๒๑), หน้า ๘๓-๘๔.

^{๔๖} อัง.อฎฐก.(ไทย) ๒๓/๔๐/ ๓๐๑.

และนอกจากนี้ โทษหนักเบาของการกระทำอทินนาทานยังพิจารณาจากคุณธรรมของเจ้าของทรัพย์นั้น ซึ่งสามารถจำแนกประเภทบุคคลผู้ทรงคุณธรรมได้ ๕ ประการ ดังแสดงในกรรมที่ปณี เล่ม ๒^{๔๑} ดังนี้

๑. ปุถุชนสันตกะ	วัตถุสิ่งของแห่งบุคคลผู้เป็นปุถุชน
๒. โสดาบันสันตกะ	วัตถุสิ่งของแห่งพระโสดาบันอริยบุคคล
๓. สกิทาคามีสันตกะ	วัตถุสิ่งของแห่งพระสกิทาคามีอริยบุคคล
๔. อนาคามีสันตกะ	วัตถุสิ่งของแห่งพระอนาคามีอริยบุคคล
๕. อรหันตสันตกะ	วัตถุสิ่งของแห่งพระอรหันตอริยบุคคล

ฉะนั้น การกระทำอทินนาทานจะมีโทษมากหรือน้อย ย่อมสุดแล้วแต่ว่า ของนั้นเป็นของเล็กหรือใหญ่ เป็นของที่มีค่ามากหรือมีค่าน้อย เจ้าของเป็นบุคคลที่มีคุณมากหรือน้อย และมีความพยายามในการขโมยมากน้อยเพียงใด แต่เพื่อการไม่ล่วงละเมิด ในของรักของหวงของบุคคลอื่น เพราะยอมนำมาซึ่งความโกรธแค้น ความทุกข์ ความเศร้าโศกเสียใจแก่บุคคลผู้สูญเสียของอันเป็นที่รักแห่งตน ดังนั้น บุคคลทั้งหลายจึงควรเว้นเสียจากอทินนาทาน

๒.๓.๓ การละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๓

เบญจศีลข้อที่ ๓ กามสุ มิจฉาจารา เวมณี เว้นจากความประพฤติดิฉินในกามทั้งหลาย เหตุที่บัญญัติสิกขาบทนี้ขึ้นด้วยหวังป้องกันความแตกร้างในสังคม ทำให้คนที่อยู่ในสังคมไว้วางใจกันและกัน เพราะการประพฤติดิฉินในทางประเวณินั้นเป็นเหตุนำมาซึ่งความแตกร้างในระหว่างสามีและภรรยา ทั้งยังเป็นเหตุให้สามีและภรรยาผู้นั้นผูกใจเป็นศัตรูต่อชายและหญิงที่เป็นคู่ ในที่สุดสามีภรรยาผู้นั้นก็เกิดความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน

ก. ขอบข่ายและประเภทของกามสุมิจฉาจาร

คำว่า “กาม” ในที่นี้ หมายถึง กิริยาที่รักใคร่กันทางประเวณี ซึ่งบุคคลชายหญิงที่บุคคลทั้งหลายไม่ควรเกี่ยวข้องกับเรื่องเพศด้วย ดังแสดงไว้ในอคมุณิยวตุ^{๔๒} มีดังนี้

๑. หญิงที่เป็นวัตถุต้องห้ามของชาย มี ๓ ประเภท คือ
  - ก) ภรรยาท่าน ได้แก่ หญิง ๔ จำพวก คือ
    - ๑) หญิงที่แต่งงานกับชายแล้ว
    - ๒) หญิงที่ไม่ได้แต่งงาน แต่อยู่กินกับชายอย่างเปิดเผย

^{๔๑} พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร), กรรมที่ปณี เล่ม ๒, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิธรรมกาย, ๒๕๔๔), หน้า ๑๑๒-๑๑๓.

^{๔๒} วิมหา.(ไทย) ๑/๔๓๐-๔๓๑/๓๖๘-๓๖๙.

๓) หญิงที่รับสิ่งของมีทรัพย์สินเป็นต้นแล้วยอมอยู่กับเขา

๔) หญิงที่ชายเลี้ยงเป็นภรรยา

หญิงเหล่านี้ นับตั้งแต่เวลาที่ตั้งอยู่ในความเป็นภรรยาของท่านแล้ว ชายอื่นจะประพฤติเป็นชู้กับหญิงเหล่านี้ไม่ได้ เป็นกามสุมิจฉาจาร ถึงการเคล้าคลึงพูดเกี้ยวแสดงการปฏิบัติ แม้ด้วยการชยตาเป็นต้น ก็ห้ามเช่นเดียวกัน ส่วนหญิงที่สามิตายหรือหย่าขาดจากสามีตามกฎหมายไม่เป็นวัตถุแห่งกามสุมิจฉาจาร

ข) หญิงที่อยู่ในพิทักษ์รักษาของท่าน ได้แก่ หญิงที่มารดาบิดา ญาติพี่น้อง หรือผู้ที่ตั้งอยู่ในฐานะเช่นนั้นพิทักษ์รักษาอยู่ ผู้พิทักษ์รักษานั้นยอมเป็นใหญ่เหนือหญิงนั้น ชายลอบไปสมสู่หรือลักพาเอาไป เป็นกามสุมิจฉาจาร

ค) หญิงที่จาริตห้าม ได้แก่ หญิง ๓ จำพวก คือ

๑) หญิงที่อยู่ในพิทักษ์รักษาของตน คือ แม่ ย่า ยาย ย่าทวด และผู้เป็นเหล่ากอของตน คือ ลูก หลาน เหลน

๒) หญิงที่อยู่ภายใต้บทบัญญัติในทางพระศาสนา อันห้ามการมีสังวาสกับชาย เช่น ภิกษุณีในกาลก่อน หรือแม่ชีในปัจจุบัน

๓) หญิงที่กฎหมายบ้านเมืองห้าม และลงโทษแก่ชายที่สมสู่ด้วย เช่น แม่หม้ายงานท่าน อันมีข้อห้ามในทางกฎหมาย

หญิงที่จาริตห้ามเหล่านี้จะมีมันท์ร่วมด้วยหรือไม่ก็ตาม ชายที่ร่วมสังวาสด้วยยอมเป็นกามสุมิจฉาจาร ถ้าหญิงที่จาริตห้ามไม่มีความพอใจและถูกชายข่มขืน ชายคงเป็นกามสุมิจฉาจารแต่เพียงผู้เดียว

๒. ชายที่เป็นวัตถุต้องห้ามของหญิง มี ๒ ประเภท^{๔๕} คือ

ก) ชายอื่นนอกจากสามี เป็นวัตถุที่ต้องห้ามของหญิงที่มีสามี ถ้าหญิงที่มีสามีแล้วคบชายเป็นชู้ เป็นกามสุมิจฉาจาร เว้นแต่หญิงนั้นสามิตายหรือหย่าขาดจากสามีแล้ว ชื่อว่าเป็นอิสระในตนเอง รับชายที่ไม่ต้องห้ามเป็นสามีได้ ไม่เป็นกามสุมิจฉาจาร

ข) ชายที่จาริตห้าม เป็นวัตถุที่ต้องห้ามของหญิงทั้งปวง เช่น ภิกษุ สามเณร ผู้ที่อยู่ใต้บทบัญญัติในพระพุทธศาสนามีสิกขาบทห้ามการร่วมประเวณี ถ้าหญิงประพฤติล่วงเข้าเป็นกามสุมิจฉาจาร

^{๔๕} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมวชิรญาณวโรรส, เบญจศีลและเบญจธรรม (หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี), หน้า ๓๐.

เสียจากกามศุมิจจาจาร คือ ชายและหญิงที่มีคู่ครองแล้วควรมีความยินดีในคู่ครองของตน ส่วนผู้ที่ยังไม่มีคู่ครอง แต่ต้องการที่จะหาคู่ครอง ควรเลือกบุคคลที่ไม่เป็นที่ตั้งแห่งบุคคลต้องห้ามตามสิกขาบท เพื่อการมีชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

๒.๓.๔ การละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๔

เบญจศีลข้อที่ ๔ มุสาวาทา เวรมณี แปลว่า เว้นจากการพูดเท็จ เหตุที่บัญญัติสิกขาบทนี้ เพื่อป้องกันการทำลายประโยชน์ของตนและผู้อื่นด้วยวาจาและให้รู้จักรักษาวาจาของตนให้เป็นที่เชื่อถือ เพราะการพูดมุสาข่มเป็นเจตนาที่เลวทราม เป็นการทำลายประโยชน์ผู้อื่นให้เสียหาย เป็นการทำลายชื่อเสียงวงศ์ตระกูลของผู้พูดเอง ผู้พูดมุสาจึงเป็นผู้ทำลายประโยชน์ของตนเอง ไม่มีใครเชื่อถือถ้อยคำ เพราะคนเราทุกคนต้องการความซื่อสัตย์สุจริตต่อกันเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีไปด้วยกันทุกฝ่าย

ก. ขอบข่ายของมุสาวาท

คำว่า ‘มุสาวาท’ คือ พูดเท็จ พูดโกหก พูดไม่จริง โดยขอบข่ายของมุสาวาทอาจหมายความรวมไปถึงวจีกรรม^{๕๓} คือ

๑. พูดปด คือ การพูดเท็จให้คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง เรียกว่า มุสาวาท
๒. พูดต่อเสียด คือ การพูดยุยงให้ผู้อื่นแตกแยกกันหรือดิฉินนินทา เรียกว่า ปิสฺสุณาวาท
๓. พูดคำหยาบ คือ การด่าว่าบุคคลอื่นให้ได้รับความอับอาย เรียกว่า ผรุสฺวาจา
๔. พูดเพื่อเจ้อ คือ การพูดเหลวไหลไร้สาระ เรียกว่า สัมผัสฺปปลาปะ

ข. ประเภทของมุสาวาท มุสาวาทในเบญจศีลข้อที่ ๔ สามารถจำแนกได้เป็น ๓ ประเภท^{๕๔} คือ

๑. มุสา คือ การกล่าวคำเท็จ จำแนกเป็น ๗ ประเภท คือ

ก) ปด ได้แก่ มุสาตรง ๆ ไม่มีมูล เช่น เห็นอยู่ว่าไม่เป็น รื้ออยู่ว่าไม่รู้ โดยโวหารกล่าวกันตามความมุ่งหมายของผู้พูด ท่านแสดงพอเป็นตัวอย่างมีลักษณะดังนี้ คือ

- ๑) พูดเพื่อจะให้เขาแตกแยกกัน เรียกว่า ต่อเสียด
- ๒) พูดเพื่อจะโก่งเขา เรียกว่า มารยา
- ๓) พูดเพื่อจะยกย่อง เรียกว่า ขอ
- ๔) พูดแล้วไม่รับ เรียกว่า กลับคำ

^{๕๓} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๒๓๕.

^{๕๔} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมวชิรญาณวโรรส, เบญจศีลและเบญจธรรม (หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี), หน้า ๓๐.

ข) ทนสาบาน ได้แก่ กิริยาที่เสียสัจจะว่าจะพูดความจริงหรือจะทำตามคำสาบาน แต่ใจไม่ตั้งจริงตามนั้น เช่น เป็นพยานทนสาบานแล้วเบิกความเท็จ

ค) ทำเล่ห์กระเท่ห์ ได้แก่ กิริยาที่อวดอ้างความศักดิ์สิทธิ์อันไม่เป็นจริง เช่น อวดรู้วิชาคงกระพัน ฟันไม่เข้า ยิงไม่ออก เพื่อให้คนหลงเชื่อและพากันนิยมในตัว เป็นอุบายหลอกลวง

ง) มารยา ได้แก่ กิริยาที่แสดงอาการให้เขาเห็นผิดจากที่เป็นจริง เช่น เป็นคนทุศีล ทำท่าทางให้เขาเห็นว่าเป็นคนมีศีล

จ) ทำเลศ ได้แก่ พุดมุสาเล่นสำนวน เช่น เห็นคนวิ่งหนีเขามา เมื่อมีคนวิ่งไล่ตามถามว่า เห็นคนวิ่งหนีมาทางนี้บ้างหรือเปล่า ไม่อยากให้เขาจับคนผู้นั้น ได้จึงย้ายมาขึ้น ณ ที่อื่น แล้วตอบเล่นสำนวนว่า ตั้งแต่มาขึ้นที่นี่ไม่เห็นใครเลย เช่นนี้จัดว่าเป็นคำพุดที่ไม่พ้นจากมุสา

ฉ) เสริมความ ได้แก่ พุดมุสาอาศัยมูลเดิม แต่เสริมความให้มากกว่าที่เป็นจริง เช่น พรรณนาสรรพคุณยาให้มากเกินกว่าตัวยาที่พอจะรักษาได้

ช) อ้ำความ ได้แก่ พุดมุสาอาศัยมูลเดิม แต่ตัดข้อความที่ไม่ประสงค์จะให้รู้ออกเสีย เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจเป็นอย่างอื่น เช่น เด็กนักเรียนเมื่อเริ่มจะเสียน เมื่อโรงเรียนเลิกไม่ยอมกลับบ้าน แต่ไปเที่ยวชุกชอน เมื่อกลับบ้านผิดเวลาผู้ปกครองถามว่า ทำไมกลับบ้านผิดเวลา เขาตอบว่า ไปบ้านเพื่อน การที่เขาไปบ้านเพื่อนนั้นเป็นความจริง แต่เขาพูดเพียงเท่านั้นเพื่อจะให้ผู้ปกครองเข้าใจว่าเขาไม่ได้ไปชุกชอนในที่อื่น

๒. อนุโลมมุสา คือ ถ้อยคำที่จัดได้ว่าเป็นมุสา ข้อนี้พึงกำหนดด้วยลักษณะ ๒ ประการ คือ

ก) เรื่องที่กล่าวนั้นไม่เป็นความจริง

ข) ผู้กล่าวไม่ได้ตั้งใจจะกล่าวให้ผู้ฟังเข้าใจผิด ข้อนี้มี ๒ ลักษณะ คือ

๑) เสียคตาง ได้แก่ กิริยาที่ว่าผู้อื่นให้เจ็บใจ เช่น อ้างเรื่องไม่เป็นความจริง กล่าวยกให้สูงกว่าพื้นเพของเขาก่อนที่เรียกว่า ‘ประชด’ หรือกล่าวทำให้เป็นคนเลวกว่าพื้นเพของเขาก่อนที่เรียกว่า ‘ค่า’

๒) สับปลับ ได้แก่ พุดปิดด้วยความคะนองวาจา แต่ผู้พูดไม่ได้ตั้งใจให้ผู้ฟังเข้าใจผิด

๓. ปฏิสสวะ หมายถึง เดิมรับคำผู้อื่นด้วยเจตนาบริสุทธิ์คิดจะทำตามที่รับปาก แต่ภายหลังไม่ได้ทำตามนั้น แยกออกได้เป็น ๓ ลักษณะ คือ

ก) ผิดสัญญา ได้แก่ ทั้งสองฝ่ายทำสัญญาต่อกันว่าจะทำเช่นนั้น ๆ ต่อมาภายหลังอีกฝ่ายหนึ่งไม่ทำตามที่สัญญากันไว้

ข) เสียสัจ ได้แก่ ให้สัจแก่ผู้อื่นฝ่ายเดียวว่าตนจะทำหรือไม่ทำ ต่อมาภายหลังบิดพลิ้วไม่ทำตามนั้น

ค) คีนคำ ได้แก่ รับคำคนอื่นมาว่าจะทำสิ่งนั้น ๆ โดยไม่มีข้อแม้ใด ๆ ทั้งสิ้น ภายหลังกลับไม่ทำอย่างนั้น

ก. องค์ประกอบของมุสาวาท มี ๔ ข้อ^{๕๕} คือ

๑. อดถ์ วัตถุประสงค์	เรื่องไม่เป็นความจริง
๒. วิสัวาทนจิตต์	จิตคิดจะพูดให้ผิด
๓. ตชโซ วายาโม	พยายามพูดให้ผิด
๔. ปรสุต ตทตถวิฆานนั	ผู้อื่นเชื่อตามความพยายามนั้น

การกล่าวมุสาวาทที่เป็นการละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๔ จะต้องครบองค์ประกอบทั้ง ๔ ข้อ แต่ถ้าไม่ครบองค์ประกอบนับว่าศีลยังไม่ขาด เป็นเพียงศีลค้างพร้อยเท่านั้น

ง. โทษของมุสาวาท

แสดงในทศจรีตวิปากสูตร ดังนี้ “มุสาวาท (การพูดเท็จ) ที่บุคคลเสพ เจริญ ทำให้มากแล้ว ย่อมอำนวยผลให้ไปเกิดในนรก อำนวยผลให้ไปเกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน อำนวยผลให้ไปเกิดในเปรตวิสัย วิบากแห่งมุสาวาทอย่างเบาที่สุด ย่อมอำนวยผลให้ถูกกล่าวดู ด้วยคำไม่จริง แก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์”^{๕๖}

สำหรับโทษหนักเบาในการกระทำมุสาวาทสามารถพิจารณาได้ดังแสดงในกรรมที่ปณี เล่ม ๒^{๕๗} ดังนี้

๑. พิจารณาจากความเสียหาย ถ้ามุสาวาททำให้เกิดความเสียหายมาก ย่อมมีโทษมาก
  ๒. กล่าวอนริยโวหาร^{๕๘} มุสาวาทของบุคคลผู้กล่าวอนริยโวหารย่อมมีโทษมาก
  ๓. ยุยงให้สงฆ์แตกแยก ย่อมมีโทษมากที่สุด
  ๔. มุสาวาทไม่ก่อความเสียหาย มีโทษน้อย เช่น การพูดเล่น การปกป้องทรัพย์สินของตนเอง
- นอกจากนี้ ยังมีมุสาวาทที่ไม่มีโทษ กล่าวคือเป็นมุสาวาทที่ผู้พูด ๆ ไปแล้ว ไม่มีโทษ แก่ผู้พูด เรียกว่า ขลาตัญญา เป็นการพูดตามความเข้าใจอันมีลักษณะเป็นเรื่องไม่จริง แต่ผู้พูด มีเจตนาบริสุทธิ์ และพูดตามความเข้าใจว่าจริง ไม่เป็นมุสาวาท แบ่งออกเป็น ๔ ประเภท^{๕๙} คือ

^{๕๕} ขุ.อิติ.อ.(บาลี) ๗๓/๒๖๕.

^{๕๖} อัง.อฏฐก.(ไทย) ๒๓/๔๐/๓๐๑.

^{๕๗} พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร), กรรมที่ปณี เล่ม ๒, หน้า ๑๓๐-๑๓๒.

^{๕๘} อนริยโวหาร คือ โวหารของผู้ที่ไม่ใช่พระอริยะ หรือโวหารของอัมพาลบุคคล มีอยู่ ๘ โวหาร คือ สิ่งที่ตนมิได้เห็น แต่บอกว่าเห็น, สิ่งที่ตนมิได้ยิน แต่บอกว่าได้ยิน, สิ่งที่ตนมิได้พบ แต่บอกว่าได้พบ, สิ่งที่ตนมิรู้ แต่บอกว่ารู้, สิ่งที่ตนเห็น แต่บอกว่าไม่เห็น, สิ่งที่ตนได้ยิน แต่บอกว่าไม่ได้ยิน, สิ่งที่ตนพบ แต่บอกว่าไม่พบ และสิ่งที่ตนรู้ แต่บอกว่าไม่รู้.

^{๕๙} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมมจรญาณวโรรส, เบญจศีลและเบญจธรรม (หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี), หน้า ๓๗.

๑. โวหาร ได้แก่ ถ้อยคำที่ใช้กันเป็นธรรมเนียม เช่น การเขียนจดหมายแสดงความอ่อนน้อม แสดงความเสียใจ ที่ผู้เขียนอาจไม่มีความรู้สึกมากอย่างนั้น แต่เป็นการเขียนตามเหตุที่น่าสลดหรือน่าบั่นทึงหรือสำหรับเสนาหุเท่านั้น

๒. นวนิยาย ได้แก่ เรื่องเปรียบเทียบ เพื่อให้ได้ใจความเป็นสุภาษิต เช่น มีการกล่าวความว่าสัตว์พูดกับคนหรือสัตว์อื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งเรื่องเหล่านี้ไม่ใช่สิ่งที่เป็นความจริง แต่ผู้พูดไม่มีประสงค์จะปิด แต่มีความมุ่งหมายจะให้เข้าใจความของสุภาษิตสำหรับคนบางพวก

๓. สำคัญผิด ได้แก่ กิริยาอาการที่พูดเพราะความเข้าใจผิด และพูดไปตามความเข้าใจนั้น เช่น วันอังคาร แต่ผู้พูดสำคัญผิดคิดว่าเป็นวันพุธ เมื่อมีผู้ถามก็ตอบเขาไปว่าเป็นวันพุธ

๔. พลั้ง ได้แก่ กิริยาที่ผู้พูดตั้งใจว่าจะพูดอย่างหนึ่ง แต่ปากพูดไปอีกเรื่องหนึ่ง โดยมิได้ตั้งใจจะพูดปิด

ยถาสัญญาทั้ง ๔ ประเภท ไม่มีโทษแก่ผู้พูดเพราะเหตุว่าผู้พูดไม่มีเจตนาจะพูดปิด จึงคิดไม่ขาดในข้อมุสาวาทนี้ ผู้ที่พูดนั้นพูดด้วยจิตใจบริสุทธิ์ไม่มีเจตนาในทางชั่วแต่ประการใด

ฉะนั้น การกล่าวมุสาวาทจะมีโทษมากหรือน้อย ย่อมสุดแล้วแต่ว่า การกล่าวมุสาวาทนั้นก่อให้เกิดความเสียหายเพียงใด แต่เพื่อเป็นการเว้นจากการกล่าวมุสาวาท เพราะยอมนำมาซึ่งความเสียหายแก่ทั้งผู้อื่น และตนเอง ดังนั้น บุคคลทั้งหลายจึงควรเว้นเสียจากมุสาวาท ควรมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อกันเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

๒.๓.๕ การละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕

เบญจศีลข้อที่ ๕ สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา เวรมณี แปลว่า เว้นจากดื่มสุรา เมรัยหรือสิ่งเสพติดต่าง ๆ เบญจศีลข้อที่ ๕ นี้ เป็นเจตนาเว้นจากการดื่มน้ำเมา และยาเสพติด อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท มุ่งเน้นให้มนุษย์รักษาสติสัมปชัญญะ เพราะถ้าประมาทแล้วอาจพลาดไปทำผิดศีลทั้ง ๔ ข้อข้างต้นได้โดยง่าย ฉะนั้น เบญจศีลข้อนี้จึงนับว่า เป็นศีลข้อที่มีความสำคัญมากที่สุด ในบรรดาเบญจศีลทั้ง ๕ ข้อ ดังกล่าว

ก. ขอบข่ายของการดื่มสุรา เมรัย และมัชชะ

คำว่า “สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา คือ สุรา+เมระะ+มัชชะ+ปมาทฏฺฐานา”^{๖๐} รวมความได้ว่า การดื่มสุรา เมรัย และของเมาอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ซึ่งสามารถจำแนกความหมายได้ดังนี้

^{๖๐} บ.พ.อ.(บาลี) ๑/๑๗-๑๘.

“สุรา หมายถึง น้ำเมาที่ดื่มกลั่นด้วยแป้ง”^{๖๐} หรือ “เหล้า น้ำเมาที่ได้จากการกลั่น”^{๖๑}

“เมรัย หมายถึง น้ำคองที่เขาคองด้วยน้ำดอกไม้เป็นต้น”^{๖๒} หรือ “น้ำเมาที่ไม่ได้กลั่น น้ำเมาที่เกิดจากการหมัก หรือแช่”^{๖๓}

“มัชชะ หมายถึง น้ำเมา เพราะเป็นที่ตั้งแห่งความเมา”^{๖๔}

“ปมาทัญฐานา หมายถึง เจตนา หรือความจงใจกระทำให้เกิดขึ้น เป็นเหตุดื่ม คือ กลืนกินน้ำเมานั้นเอง จึงเป็นเหตุแห่งความประมาทในเพราะความเมา”^{๖๕} ซึ่งน้ำในที่นี้ คือ สุรา เมรัย และของเมานั้นเอง

ข. ประเภทของสุรา เมรัย และมัชชะ

ประเภทของสุราและเมรัย หมายถึงเอสุรา ๕ อย่าง และเมรัย ๕ อย่าง^{๖๖} ดังนี้

๑. สุรา ๕ อย่าง ได้แก่

ก) ปิณธุสุรา	สุราที่ทำด้วยแป้ง
ข) ปุวสุรา	สุราที่ทำด้วยขนม
ค) โอทนสุรา	สุราที่ทำด้วยข้าวสุก
ง) กิณณปกขิตตา	สุราใส่เชื้อ
จ) สมภารสัษตุตา	สุราที่ทำด้วยเครื่องเทศต่าง ๆ

๒. เมรัย ๕ อย่าง ได้แก่

ก) ปุปฺผาสโว	น้ำคองดอกไม้
ข) ผลสโว	น้ำคองผลไม้
ค) มธุรสโว	น้ำคองน้ำผึ้งหรือน้ำคองน้ำหวาน
ง) กุฬาสโว	น้ำคองน้ำอ้อย
จ) สมภารสัษตุโต	น้ำคองเครื่องเทศต่าง ๆ

^{๖๐} กงฺขา.อ.(บาลี) ๑/๒๓๘.

^{๖๑} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๒, หน้า ๑๒๐๓.

^{๖๒} กงฺขา.อ.(บาลี) ๑/๒๓๘.

^{๖๓} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์, หน้า ๒๐๑.

^{๖๔} จุ.จุ.อ.(บาลี) ๒/๒๖๓/๘๖.

^{๖๕} จุ.จุ.อ.(บาลี) ๑/๑๘.

^{๖๖} จุ.อิตฺติ.อ.(บาลี) ๓๓/๒๖๖.

ก. องค์ประกอบของการดื่มน้ำสุรา เมรัย และมัทชะ มี ๔ ข้อ^{๖๘} คือ

๑. มขุชกาโว	น้ำที่ดื่มเป็นน้ำเมา
๒. ปาตุกมุยตาจิตุต์	มีจิตคิดจะดื่ม
๓. ตชโซ วายาโม	พยายามดื่มน้ำอันเกิดแต่จิตนั้น
๔. อชุโณหรณิ	น้ำเมานั้นล่องพ้นลำคอกลงไป

องค์ประกอบทั้ง ๔ ข้อ นับเป็นเกณฑ์พิจารณาว่า พฤติกรรมหรือการกระทำนั้นเป็นการล่วงละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ หรือไม่ หรืออาจเป็นเพียงขั้นเตรียมการที่ยังไม่บรรลุเป้าหมายวัตถุประสงค์ที่เรียกว่ายังไม่ครบองค์ประกอบ ฉะนั้น การละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ จึงขึ้นอยู่กับเจตนาพร้อมทั้งองค์ประกอบทั้ง ๔ ข้อดังกล่าว เพราะตามองค์ประกอบทั้ง ๔ ข้อเหล่านี้ ข้อที่ควรกำหนดทำความเข้าใจเป็นพิเศษ คือ การที่มีเจตนาปรารถนาที่จะดื่ม หรือมีจิตใจที่จะดื่มปรากฏเป็นส่วนที่สำคัญยิ่ง เพราะการมีจิตคิดที่จะดื่มดังกล่าวมานั้น หมายถึง “การมีเจตนาที่จะกระทำอกุศลกรรม คือ ล่วงละเมิดเบญจศีลข้อนี้ ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของการกระทำที่เป็นอกุศลมูลที่ประกอบด้วย โลภะ และโมหะ”^{๖๙} เป็นมูลเหตุ ดังนั้น การกระทำชนิดนี้ ย่อมเป็นความชั่ว เพราะเป็นการกระทำที่เนื่องด้วยเจตนา คือความจงใจ ดังที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ในฉกกนิบาต อังคุตตรนิกายว่า “เจตนาอันเอง เราเรียกว่า กรรม บุคคลจงใจแล้วกระทำกรรมด้วยกาย ด้วยวาจา ด้วยใจ”^{๗๐} ซึ่งเป็นเครื่องกระตุ้นแล้วกระทำกรรมนั้น ๆ ให้สำเร็จลงด้วยกายบ้าง วาจาบ้าง ใจบ้าง ด้วยเหตุนี้ พระองค์จึงตรัสว่า “เจตนาเป็นตัวกรรม และในสิกขาบทนี้จึงเรียกว่า กรรม เพราะที่เกิดกรรมในที่นี้ คือ เป็นกายกรรมเท่านั้น”^{๗๑} ฉะนั้น “เจตนาจึงเป็นสมมุติฐานที่เป็นที่เกิดแห่งการกระทำกรรม ซึ่งประกอบด้วยกาย และจิต”^{๗๒} เป็นหลักพิจารณา การกระทำที่ปราศจากเจตนา การกระทำนั้นก็เป็นเหมือนไม้ได้รับผลของการกระทำ ถึงแม้จะมีบ้างแต่ก็น้อย ซึ่งต่างจากการจงใจ หรือมีเจตจำนงกระทำ

ในกรณีอื่นนอกจากนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับเจตนาของแต่ละบุคคล ในการพิจารณานำมาใช้เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ หากเป็นเจตนาที่เป็นกุศลย่อมจักเกิดประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น แต่หากมีเจตนาที่เป็นอกุศลย่อมทำให้เกิดผลในทางตรงกันข้าม เช่น ใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษา และการรักษาโรคชนิดใดชนิดหนึ่ง หรือระงับความเจ็บปวด ฉะนั้น ย่อมเป็นสิ่งที่อยู่ในดุลยพินิจ

^{๖๘} พุ.อติ.อ.(บาลี) ๓๓/๒๖๖.

^{๖๙} พุ.ขุ.อ.(บาลี) ๑/๒๓.

^{๗๐} เจตนาหิ ภิกขเว กम्मัม วทามิ เจตยิตฺวา กम्मัม กโรติ กายเณ วาจาเณ มนสา, อัง.ฉก.ก.(บาลี) ๒๒/๖๓/๓๕๕.

^{๗๑} พุ.ขุ.อ.(บาลี) ๑/๒๓.

^{๗๒} วิ.ป.(บาลี) ๘/๑๐๔/๔๐, พุ.ขุ.อ.(บาลี) ๑/๒๓.

ของผู้ใช้ เพราะจะเกิดความผิดขึ้นหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับเจตนาเป็นหลักสำคัญ อันมีความจงใจ กระทำให้เกิดขึ้น และเป็นหลักสำคัญในการพิจารณาตัดสิน

ง. โทษของการดื่มสุรา เมรัย และมัชชะ

แสดงในทุจจริตวิปากสูตร ดังนี้ “การดื่มสุราและเมรัยที่บุคคลเสพ เจริญ ทำให้มากแล้ว ย่อมอำนวยผลให้ไปเกิดในนรก อำนวยผลให้ไปเกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน อำนวยผลให้ไปเกิดในเปรตวิสัย วิบากแห่งการดื่มสุราและเมรัยอย่างเบาที่สุดย่อมอำนวยผลให้เป็นผู้วิกลจริตแก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์”^{๓๓}

นอกจากการแสดงถึงโทษของการดื่มสุรา เมรัย และมัชชะ ที่ย่อมส่งผลเสียต่อตัวผู้เสพ ไปจนถึงสัมปรายภพ (ชาติหน้า) แล้ว การเสพยังก่อให้เกิดปัญหามากมายทั้งแก่ผู้เสพและแก่สังคม หรือคนที่อยู่รอบข้าง ดังโทษหรืออันตรายที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้เสพในปัจจุบันที่มีแสดงไว้ ดังนี้

ดูก่อนคบตีบุตร โทษ ๖ อย่าง ต่อไปนี้ ผู้ที่ดื่มน้ำเมา คือ สุราและเมรัยเป็นประจำ จะได้เห็นทันตา คือ

๑. ทรัพย์สินฉิบหาย
๒. ก่อการทะเลาะวิวาท
๓. เป็นบ่อเกิดแห่งโรคหลายชนิด
๔. ทำให้เสียชื่อเสียง
๕. เปิดเผยสิ่งที่ควรระอายและเรื่องที่ควรปกปิด
๖. ทำให้สติปัญญาเสื่อม^{๓๔}

ส่วนการวินิจฉัยโทษหนักเบาในการดื่มสุราเมรัย อาจพิจารณาได้ดังแสดงในกรรมที่ปณี เล่ม ๒ ดังนี้

การดื่มสุราเมรัยย่อมก่อโทษหนักเบา อันเกิดจากการดื่มสุราเมรัยแล้วเป็นเหตุให้กระทำ ทุจจริตทุก ๆ อย่างได้ เมื่อผู้ดื่มสุราเมรัยกระทำการทุจริตข้อใดลงไป ย่อมนับเป็นอกุศลกรรมบถ ข้อนั้นสำเร็จลงไป เช่น ดื่มสุราเมรัยแล้วกลายเป็นคนใจร้ายฆ่าสัตว์ นับเป็นปาณาติบาต ดื่มสุราแล้วกลายเป็นคนพูดเท็จ นับเป็นมุสาวาท สุราเมรัยจึงเป็นสิ่งสนับสนุนให้ออกุศลกรรมบถ ทั้งหลายสำเร็จลง^{๓๕}

^{๓๓} อัง.อฎฐก.(ไทย) ๒๓/๔๐/๓๐๒.

^{๓๔} ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๑๗๕/๑๕๖.

^{๓๕} พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร), กรรมที่ปณี เล่ม ๒, หน้า ๑๒๐-๑๒๔.

ฉะนั้น โทษหนักเบาของการดื่มสุราเมรัยย่อมแล้วแต่สิ่งที่กระทำในยามขาดสติสัมปชัญญะ ดังโทษของสุราที่แสดงในกุ่มกษาคด^{๖๖} เพราะเมื่อเกิดความประมาทจากการดื่มสุราเมรัยแล้ว ย่อมเป็นเหตุทำให้บุคคลทำความชั่วต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น เพราะขาดสติสัมปชัญญะ สมดังที่พระพุทธองค์ ทรงตรัสไว้ ดังนี้

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย แม้เราก็มิเคยเห็นไม่เคยได้ยินข้อที่ว่า บุคคลเว้นจากเหตุเป็นที่ตั้งแห่ง ความประมาทในเพราะการเสพของมีนเมา คือ สุราและเมรัย จะถูกพระราชอาญา จงจำ เณรเทศ หรือลงโทษอย่างอื่นตามควรแก่กรณี เพราะเหตุที่ตั้งใจเว้นจากที่ตั้งแห่งความประมาท ในเพราะการเสพของมีนเมา คือ สุราและเมรัย โดยที่แท้กรรมชั่วของเขาดังต่างหากที่ชื่อว่า เขาประกอบการเสพของมีนเมา คือ สุราและเมรัยเนื่อง ๆ จึงฆ่าหญิงบ้าง ชายบ้าง จึงลักขโมย จากบ้านบ้าง จากป่าบ้าง จึงประพฤติดิถีประเวณีในภรรยา หรือในบุตรของผู้อื่น จึงพูดเท็จ หักราญประโยชน์ของผู้อื่น เขาย่อมถูกพระราชอาญา จงจำ หรือลงโทษอย่างอื่น ตามสมควรแก่กรณี เพราะสาเหตุจากที่ตั้งแห่งความประมาทในเพราะการเสพของมีนเมา คือ สุราและเมรัย^{๖๗}

ซึ่งตัวอย่างเรื่องการเมาแล้วเกิดความประมาทขาดสตินี้ มีการบันทึกไว้ในคัมภีร์ทาง พระพุทธศาสนาเป็นจำนวนมาก แต่ในที่นี้จะนำมากล่าวโดยย่อเพียงหนึ่งเรื่องพอเป็นอุทาหรณ์ คือ เรื่องของพระสาคตะ ดังนี้

แต่ก่อนพระสาคตะเคยเป็นผู้มีอิทธิฤทธิ์มาก เมื่อท่านสามารถใช้ฤทธิ์ปราบนาคร้ายจน สิ้นฤทธิ์ ชาวบ้านจึงพากันเลื่อมใสนำสุราเข้าไปถวาย พระสาคตะได้ดื่มสุรานั้นจนเมามาย หมดฤทธิ์ ไม่อาจแม้จะเดินไปไหนได้ จึงล้มพุบลงที่ประตูเมือง จนพระพุทธเจ้าเสด็จไปพบ จึงทรงรับสั่งให้ภิกษุประคองไปยังวัด ท่านสาคตะยังได้แสดงอาการไม่เคารพพระพุทธองค์ โดยนอนหันเท้าชี้ไปหาพระองค์ ทั้ง ๆ ที่แต่ก่อนท่านไม่เคยทำเช่นนี้เลย พระพุทธองค์จึงทรง ปรารภพระสาคตะนี้ แล้วทรงบัญญัติห้ามมิให้ภิกษุดื่มสุราอีกต่อไป ถ้าหากภิกษุดื่มต้องปรับ โทษปาจิตติย^{๖๘}

นอกจากนี้ ในคัมภีร์ระดับอรรถกถายังได้กล่าวถึงโทษของความเมามายไว้ว่า “คนเมา สุรา ย่อมไม่รู้ธรรม ไม่รู้ธรรม ย่อมทำอันตรายแม้แก่มารดาบิดา แม้แก่พระพุทธเจ้าและเหล่า พระอรหันตสาวก ย่อมถูกตำหนิในชาตินี้ แม้ตายไปแล้วก็ไปสู่ทุคติ และถึงความเป็นคนวิกลจริต

^{๖๖} บุ.ชา.ทีสติ.(ไทย) ๒๓/๓๓-๕๘/๕๔๓-๕๔๖.

^{๖๗} อัง.ปญจก.(ไทย) ๒๒/๑๖๘/๒๓๕.

^{๖๘} วิ.มหา.(ไทย) ๒/๕๓๕/๓๘๓-๓๘๕.

ไปทุก ๆ ชาติ”^{๗๕} อันแสดงให้เห็นว่า อันตรายหรือโทษของการดื่มสุรา เมรัย และมัจฉะนั้น ย่อมเกิดขึ้นเมื่อผู้เสพเสพลึงมีนเมาเหล่านั้นจนเมามายแล้ว ย่อมทำให้ผู้เสพสามารถทำความชั่วได้ ทุกอย่าง เพราะเมาแล้วเกิดความประมาทนั่นเอง ฉะนั้น เพื่อเป็นการเว้นจากการละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ เพราะอาจทำให้เกิดความประมาทพลาดพลั้งกระทำความผิดอื่น ๆ ได้โดยง่าย บุคคลทั้งหลายจึงควร เว้นเสียจากการดื่มสุรา เมรัย และมัจฉะ และควรดำรงสติสัมปชัญญะให้มั่นคง เพื่อเว้นจากการกระทำที่ไม่ควรทั้งหลาย และกระทำแต่สิ่งที่ควร

จากความหมาย ขอบข่าย องค์ประกอบ และโทษของการละเมิดเบญจศีลแต่ละข้อ ที่นำมาแสดง ทำให้เห็นได้ว่า สัตว์บุคคลทั้งหลายย่อมรักตนเอง และสิ่งอันเป็นที่รักแห่งตนเป็น อย่างยิ่ง ไม่ต้องการให้สัตว์บุคคลใดมาเบียดเบียนตนเอง และสิ่งอันเป็นที่รักแห่งตนเสมอเหมือนกัน ทุกผู้ทุกนาม ฉะนั้น บุคคลทั้งหลายพึงควรรักษาเบญจศีลเพื่อการไม่เบียดเบียนกันและกัน อันจะสร้าง ความสงบสุขให้เกิดขึ้นในสังคม และจะเป็นการฝึกฝนตนเองเพื่อความเจริญงอกงามที่ยั่งยืน ไป

๒.๔ หลักธรรมเพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดเบญจศีล

สิ่งสำคัญที่พระพุทธศาสนามุ่งสอนคือ การดำเนินชีวิตเพื่อพ้นไปจากทุกข์ทั้งหลาย ตั้งแต่ ระดับพื้นฐานคือ การละชั่ว ไปจนถึงระดับสูงสุดคือ การบรรลุจุดหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา แต่ด้วยความเกี่ยวเนื่องอาศัยกันของหลักธรรมทั้งหลายในพระพุทธศาสนา ดังเช่นหลักการพื้นฐาน เพื่อสร้างสันติภาพเบื้องต้นคือ เบญจศีลที่เน้นการไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน แม้บุคคลรักษาเบญจศีล อย่างครบถ้วนแล้วยังไม่ถือว่าสมบูรณ์ แต่ถ้าประกอบด้วยเบญจธรรมร่วมด้วยย่อมจะสมบูรณ์พร้อม เพราะทำให้เกิดการเกี่ยวเนื่อง แบ่งปันซึ่งกันและกัน จึงจะทำให้เกิดความสงบสุข และสันติภาพได้ ดังนั้น การแก้ไขปัญหาการละเมิดเบญจศีลอย่างแท้จริงจึงต้องนำหลักธรรมที่เกี่ยวข้องมาพิจารณา เพื่อส่งเสริมการรักษาเบญจศีล ทั้งภายในตัวบุคคลเอง และสภาพแวดล้อมภายนอกด้วย เพื่อการแก้ไข ปัญหาอย่างยั่งยืน

๒.๔.๑ ปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิ

เมื่อพิจารณาจากการละเมิดเบญจศีลที่เกิดขึ้น การกระทำเหล่านั้นอาจมีสาเหตุมาจาก ความตั้งใจ หรืออาจมีสาเหตุมาจากความไม่ตั้งใจ ซึ่งการกระทำที่สำเร็จลงนั้นจะเป็นอกุศลกรรม หรือไม่ ย่อมต้องพิจารณาจากเจตนาเป็นสำคัญดังที่ได้แสดงในองค์ประกอบของการละเมิดเบญจศีล

^{๗๕} พ.ช.อ.(บาลี) ๑/๑๒๔

ในแต่ละข้อ ไว้แล้ว โดยการพิจารณาเจตนาในการกระทำความผิดกล่าวสามารถพิจารณาได้เป็น ๓ ประการ^{๘๐} ดังนี้

- ก. เจตนาที่เกิดก่อนการกระทำ (ปุปพเจตนา)
- ข. เจตนาที่เกิดขึ้นขณะกระทำ (มุลจนเจตนา)
- ค. เจตนาที่เกิดขึ้นในเมื่อลงมือกระทำไปแล้ว (อปรเจตนา)

โดยเจตนาที่เป็นกรรมนี้ ย่อมให้ผลที่ดี ผลที่น่าปรารถนา และผลที่ไม่ดี ไม่น่าปรารถนาได้ ด้วยเหตุนี้เจตนาที่แหละจึงชื่อว่ากรรม แต่เจตนาที่กรรมนี้แตกต่างกัน คือ เจตนาเป็นกรรมที่เกิดก่อนการกระทำกรรม กรรมเป็นกรรมที่เกิดทีหลังเจตนา ดังที่พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ว่า “เจตนาคือกรรม เพราะการกระทำที่สำเร็จลงได้นั้น เพราะมีเจตนาเป็นมูล”^{๘๑} ฉะนั้น เมื่อกล่าวถึงการละเมิดเบญจศีลจึงหมายถึงการกระทำที่ประกอบด้วยเจตนาที่เป็นอกุศลกรรม เช่น การเสพสิ่งเสพติดด้วยเจตนาที่เป็นอกุศลกรรมของผู้เสพย่อมเป็นการละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ คือ “เป็นเหตุแห่งความเมา และความเมานั้นเป็นเหตุแห่งการกระทำอกุศลกรรมบถ และอกุศลกรรมที่เกิดขึ้นนั้น ย่อมทำหน้าที่ให้สำเร็จกัมมกิจ ด้วยอำนาจการเสพสามารถกระทำทุจริตกรรมสำเร็จลง”^{๘๒} ซึ่งการพิจารณาการกระทำที่เป็นอกุศลกรรม สามารถพิจารณาได้จากทุจริตเจตนา ๓ ประการ^{๘๓} ดังนี้

- ก. เจตนาที่เป็นไปทางกาย ฝ่ายอกุศลกรรม (กายสยเจตนา)
- ข. เจตนาที่เป็นไปทางวาจา ฝ่ายอกุศลกรรม (วจีสยเจตนา)
- ค. เจตนาที่เป็นไปทางใจ ฝ่ายอกุศลกรรม (มโนสยเจตนา)

โดยทุจริตเจตนาทั้ง ๓ ประการดังกล่าว ย่อมเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงการกระทำกรรมที่ปรากฏเป็นอกุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ^{๘๔} ดังนี้

ก. กายทุจริต ๓ ได้แก่ มักเจตนาตัดชีวิต ๑ มักเจตนาลักขื้อ คดโกงและประกอบอาชีพทุจริต ๑ เจตนาประพฤตผิดในกาม ๑

^{๘๐} ขุ.ชา.(บาลี) ๒๗/๕๓/๒๒๕, พระสังฆมิมโชติกะ ธรรมาจารย์, ปรมัตถโชติกะ มหาอภิธัมมัตถสังคหฎีกา ปริงเจทที่ ๕ เล่ม ๒, หน้า ๑๕๔.

^{๘๑} ม.อ.(บาลี) ๒/๕๗/๔๑.

^{๘๒} วรรณสิทธิ ไวทยะเสวี, คู่มือการศึกษาพระอภิธัมมัตถสังคหะ ปริงเจทที่ ๕ วิถีมุตตสังคหวิภาค, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิแนบมหารานนท์, ม.ป.ป.), หน้า ๒๐๒.

^{๘๓} อภิ.วิ.(บาลี) ๓๕/๕๑๓/๔๔๕.

^{๘๔} ปิ่น มุกกันต์, แนวสอนธรรมะตามหลักสูตรนักธรรมตรี, หน้า ๓๓๑-๓๓๓.

ข. วิทจริต ๔ ได้แก่ มักกล่าวคำไปปดมดเท็จ บิดเบือน หลอกลวง ๑ มักกล่าววาจา ก้าวร้าว ล้วงเกิน หยาบคาย ด่าทอ ใ้ร้ายป้ายสี หรือกล่าวคำวิพากษ์วิจารณ์ให้ผู้อื่นเสียหาย ๑ มักกล่าวคำขู่ข่ม หรือขู่แกล้งให้เขาแตกสามัคคีกัน ๑ มักกล่าววาจาเพื่อเจ้อเหลวไหล ไร้สาระ หรือ ชักนำไปในทางเสื่อมเสียและหรือปลุกกระดมหมู่ชนให้อีกเหิม กระทำอันเป็นการทำลายเกียรติคุณ ความดีหรือทำลายชีวิตทรัพย์สินของผู้อื่น ด้วยประการอันมิชอบ ๑

ค. มโนทจริต ๓ ได้แก่ เจตนา ความคิด อ่าน การพูด และการกระทำด้วยความโลภ จัด ด้วยความเห็นแก่ตัวจัด และหรือด้วยตัณหาราคะจัด ๑ ด้วยความริษยา อาฆาต พยาบาทเขา ๑ และด้วยความหลง ไม่รู้บาป-บุญ คุณ-โทษ ตามที่เป็นจริง และด้วยความหลงตามกระแสผิด ๆ เพราะไม่รู้ข้อมูลที่ถูกต้องแท้จริงที่เชื่อถือได้ และที่ตรงประเด็น อย่างสมบูรณ์พอแก่การวินิจฉัย ปัญหาหรือเหตุการณ์ได้ตามที่เป็นจริง ๑

ด้วยเหตุนี้ เจตนาทั้ง ๓ จึงเป็นตัวกรรมที่ส่งผลของการกระทำให้เป็นไปในทางกุศล เจตนา กรรมฝ่ายดี หรืออกุศลเจตนา กรรมฝ่ายไม่ดี เพราะเหตุที่กรรมทั้งหลายนั้น มีเจตนาเป็นมูล กล่าวคือ การกระทำความทั้งปวงจึงสำเร็จลงเพราะเมื่อเจตนาเกิดขึ้น คือ มีกิจกรรมเกิดขึ้นในจิตแล้ว จิตมีการเคลื่อนไหว หรือไหวตัวแล้ว แม้เป็นเพียงคิดอะไรเล็กน้อย ถึงจะไม่มีผลอะไรสำคัญ แต่ก็ ไม้ไร้ผลเสียเลย อย่างน้อยก็เป็นละอองกรรมอันละเอียดที่สั่งสมหรือพอกเข้าไปเป็นเครื่องปรุงแต่ง คุณสมบัติของจิตอยู่ภายใน เมื่อมากขึ้น เช่น “จิตเสพความนั้นบ่อย ๆ หรือความนั้นรุนแรงขึ้นจน ออกมาภายนอก ผลก็แรงขึ้น ขยายออกมาเป็นลักษณะนิสัย บุคลิกภาพ เป็นต้น”^{๔๕}

ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงพิจารณาว่า เหตุปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้บุคคลรักษาเบญจศีล หรือ ละเมิดเบญจศีลคือ กระบวนการที่ดำเนินไปภายในตัวบุคคล ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ ความคิดเห็น แนวความคิด ทศนคติ ค่านิยม ถ้าเป็นด้านที่ถูกต้องดีงาม หรือสัมมาทิฐิภายในตัวบุคคลที่ก่อให้เกิด กุศลเจตนาข้อมทำให้บุคคลสามารถรักษาเบญจศีลได้มั่นคง แต่ถ้าเป็นด้านตรงข้ามข้อมส่งผลให้ละเมิด เบญจศีลได้โดยง่ายนั่นเอง ซึ่งสัมมาทิฐิภายในตัวบุคคลที่จะเกิดขึ้นได้นั้น ต้องมาจากแหล่งภายนอก ที่เป็นสัมมาทิฐิเช่นเดียวกัน โดยหลักธรรมที่แสดงถึงปัจจัยอันเป็นแหล่งที่มาเบื้องต้นของการศึกษา ตามแนวพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า ‘ปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิ’^{๔๖} จำแนกเป็น ๒ ปัจจัย ดังนี้

ก. ปัจจัยภายนอก เรียกว่า หลักปรโตโฆสะ คือ วิธีการที่เริ่มต้นด้วยศรัทธา และ อาศัยศรัทธาเป็นสำคัญ เมื่อนำมาใช้ปฏิบัติในระบบการศึกษาอบรมจึงต้องมีการพิจารณาให้เกิด การแนะนำชักจูง สั่งสอน อบรม ที่ได้ผลดีที่สุดคือ ต้องมีผู้สั่งสอนอบรมที่เพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติ มีความสามารถ และใช้วิธีการอบรมสั่งสอนที่ได้ผล ดังนั้น ในระบบการศึกษาอบรมจึงจำทำให้

^{๔๕} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, หน้า ๑๖๖.

^{๔๖} ม.ม. (ไทย) ๑๒/๔๕๗/๕๓๘, อ.ท. (ไทย) ๒๐/๓๗๑/๑๑๐.

เป็นปรโตโมสะที่มุ่งหมายตามหลักที่เรียกว่า ‘กัลยาณมิตรตา’^{๘๗} ซึ่งกัลยาณมิตรมิได้หมายถึงเพื่อนที่สื่ออย่างในความหมายสามัญเท่านั้น แต่หมายรวมถึง“บุคคลผู้เพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติที่จะสั่งสอนแนะนำ ชี้แจง ชักจูง ช่วยบอกช่องทาง หรือเป็นตัวช่วยให้ผู้อื่นดำเนินไปในมรรคาแห่งการฝึกฝนอบรมอย่างถูกต้อง”^{๘๘} ดังในพระไตรปิฎกได้กล่าวถึงเรื่องกัลยาณมิตรไว้ว่า “เราไม่เล็งเห็นธรรมอื่นแม้สักอย่างหนึ่งที่เป็นเหตุให้กุศลธรรมที่ยังไม่เกิดเกิดขึ้น หรือให้อกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วเสื่อมไปเหมือนความมีกัลยาณมิตรเลย เมื่อบุคคลมีกัลยาณมิตรกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดย่อมเกิดขึ้น และอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วย่อมเสื่อมไป”^{๘๙} แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยภายนอกย่อมส่งผลโดยตรงต่อบุคคล ฉะนั้น เพื่อให้เกิดสัมมาทิฐิภายในตนเอง บุคคลย่อมต้องรู้จักเลือกคบกัลยาณมิตร รวมถึงการเลือกอยู่ในสังคมที่มีสัมมาทิฐิด้วย

ข. **ปัจจัยภายใน** เรียกว่า หลักโยนิโสมนสิการ คือ หลักของการคิดเป็นที่ทำให้มนุษย์มีความสามารถที่รู้จักมองรู้จักพิจารณาสิ่งทั้งหลายตามสภาวะ เป็นวิธีคิดหาเหตุปัจจัย สืบค้นหาต้นเหตุตลอดทางจนถึงผลสุดท้ายที่เกิด รู้จักแยกแยะเรื่องออกให้เห็นตามสภาวะที่เป็นจริง คิดตามความสัมพันธ์ที่สืบทอดจากเหตุโดยไม่เอาความรู้สึกอุปาทานของตนเองเข้าไปจับ จนในที่สุดย่อมสามารถแก้ไขปัญหาลักษณะต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมด้วยวิธีการแห่งปัญญา อันเป็นกระบวนการที่แสดงให้เห็นว่า เมื่อบุคคลได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายนอกที่เป็นสัมมาทิฐิย่อมส่งผลให้บุคคลเกิดสัมมาทิฐิภายในตนเอง รู้จักพิจารณาอย่างมีเหตุและผลตามความเป็นจริง

ฉะนั้น การแก้ไขปัญหาคารละเมิดเบญจศีลจึงต้องสร้างสัมมาทิฐิให้เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล โดยการนำหลักธรรมที่ส่งเสริมให้เกิดสัมมาทิฐิต่อปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายใน มาสร้างความรู้ ความเชื่อ และทัศนคติในทางที่ถูกต้อง เป็นกุศล ผู้วิจัยจึงจำแนกหลักธรรมเพื่อแก้ไขปัญหาคารละเมิดเบญจศีลเป็น ๒ ส่วน คือ หลักธรรมที่ส่งเสริมปัจจัยภายนอก และหลักธรรมที่ส่งเสริมปัจจัยภายใน เพราะเมื่อปัจจัยภายนอกดีแล้วย่อมก่อให้เกิดปัจจัยภายในที่ดี ทำให้บุคคลย่อมละเว้นจากอกุศลกรรม และกระทำกุศลกรรมได้โดยง่าย

๒.๔.๒ หลักธรรมที่ส่งเสริมปัจจัยภายนอก

หลักธรรมที่ส่งเสริมปัจจัยภายนอก เป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมสังคม สิ่งแวดล้อมให้เป็นสัมมาทิฐิ อันจะเกื้อกูลต่อบุคคลที่เข้าไปอยู่ในสังคมนั้น ที่ย่อมได้รับการหล่อหลอมความดีงามให้

^{๘๗} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, หน้า ๖๒๒.

^{๘๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๒๓.

^{๘๙} อจ.อก.(ไทย) ๒๐/๗๒/๑๖.

เกิดขึ้นภายในจิตใจ ประพฤติตนอยู่ภายในกรอบความดีงาม ละเว้นการเบียดเบียนกันและกัน และประกอบกิจอันเป็นกุศล ประกอบด้วย

ก. เลือกคบคนดี เว้นจากคนชั่ว

หลักคำสอนในพระพุทธศาสนาที่ว่าด้วย เรื่องการคบหาสมาคมกับบุคคลทั่วไป เช่น “อเสวนา จ พาลานํ ปณฺหิตานญฺจ เสวนา . . . เอตมฺมงฺกลมุตฺตมํ แปลว่า การไม่คบคนพาล การคบบัณฑิต . . . เป็นมงคลอันสูงสุด”^{๕๐} ดังแสดงในมงคล ๓๘ ประการ “พึงมองเห็นคนมีปัญญา ชอบชี้แนะสิ่งที่มีโทษ พุดปราม (ในสิ่งไม่ดี) เสมือนเป็นผู้บอกขุมทรัพย์ คนเช่นนั้นเป็นบัณฑิต ควรคบได้(เพราะ) เมื่อคบคนเช่นนั้น มีแต่ดีขึ้น ไม่เลวลง ไม่พึงคบคนชั่ว ไม่พึงคบคนต่ำทราม (แต่) พึงคบกัลยาณมิตร(และ) พึงคบคนดี”^{๕๑} แสดงให้เห็นว่า พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญ ในการเลือกคบคนดีเป็นมิตร และละเว้นจากการคบคนชั่ว โดยเฉพาะการรู้จักคบหากัลยาณมิตร เพราะกัลยาณมิตรคือ บุคคลที่ช่วยชี้แนะแนวทาง ชักจูง ตลอดจนแนะนำสั่งสอน ชักนำผู้อื่นให้ดำเนิน ชีวิตที่ดีงาม ให้ประสบผลดี และมีความสุข ให้เจริญก้าวหน้า ให้พัฒนาในธรรม แม้จะเป็นบุคคล เสมอกัน หรือเป็นมารดาบิดา ครูอาจารย์ ตลอดจนทั้งพระสงฆ์ จนถึงพระพุทธเจ้า ก็นับว่าเป็นเพื่อน แต่เป็นเพื่อนที่มีธรรม ซึ่งลักษณะของกัลยาณมิตรหรือบุคคลที่ควรคบ มี ๗ ประการ^{๕๒} ดังนี้

๑. บีโย เป็นคนน่ารัก คือ เข้าถึงจิตใจ สร้างความรู้สึกสนิทสนม เป็นกันเอง ชวนให้ ผู้มีปัญหาอยากเข้าไปใกล้เพื่อปรึกษาหรือไต่ถาม

๒. ครุ เป็นผู้นำเคารพ คือ มีความประพฤติเหมาะสมตามฐานะ ก่อให้เกิดความรู้สึก อบอุ่น เป็นที่พึ่งได้ และปลอดภัย

๓. ภาวนีโย เป็นผู้นำเจริญใจ คือ มีความรู้ความสามารถจริง ฝึกฝนอบรมตนอยู่เสมอ น่ายกย่องและควรเอาอย่าง

๔. วัตตา เป็นผู้รู้จักพูด คือ พุดเป็น รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้จักพูดเรื่องให้เหมาะสมกับ สถานการณ์และคอยแนะนำ ว่ากล่าว หรือตักเตือน ในที่ที่ควรแนะนำ ว่ากล่าว หรือตักเตือน

๕. วณักขโม เป็นผู้รู้จักฟัง คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา หรือคำซักถามแม้ถูกจิก ก้อนทนฟังได้ ไม่แสดงอาการเบื่อหน่าย

๖. คัมภีร์ญจะ กะถัง กัตตา เป็นผู้แถลงเรื่องที่ลึกซึ้งได้ คือ สามารถชี้แจงเรื่องต่าง ๆ ที่ลึกซึ้ง หรืออธิบายเรื่องที่ยุ่งยากสับสนให้เข้าใจง่ายได้

^{๕๐} บุ.ธ.(ไทย) ๒๕/๖/๓.

^{๕๑} บุ.ธ.(ไทย) ๒๕/๑๖๑/๒๕

^{๕๒} อญ.สตุตท.(ไทย) ๒๓/๓๔/๓๓.

๗. โน จัญฐาน นิโยชเย ไม่ชักนำไปในทางที่ไม่เหมาะสม คือ ไม่ชักจูงหรือแนะนำให้ทำในเรื่องที่เสื่อมเสีย ไม่สมควร และไม่เกิดประโยชน์

ด้วยลักษณะของกัลยาณมิตรทั้ง ๗ ประการนี้ ย่อมทำให้บุคคลสามารถแยกแยะได้ว่า บุคคลลักษณะเช่นไรเป็นกัลยาณมิตร ควรเข้าไปใกล้และคบหาด้วย และบุคคลเช่นไร ที่ไม่ใช่กัลยาณมิตร ไม่ควรเข้าไปใกล้และไม่ควรคบหาด้วย นอกจากนี้ การสังเกตลักษณะของคนชั่วหรือปাপมิตรที่ไม่ควรเข้าไปใกล้และไม่ควรคบหาด้วย อาจพิจารณาจากพฤติกรรม ดังนี้

๑. อนยํ นยติ ทุมมโธ เป็นคนโง่ ชอบชักนำไปในทางที่ผิด คือ มักชักนำในสิ่งที่ไม่ดีว่าเป็นสิ่งที่ดี และชักนำให้ล่วงละเมิดศีลธรรมอันดีงาม

๒. อธุราขํ นิยุชติ ชอบชักนำไปในเรื่องไม่เป็นเรื่อง คือ ไม่สนใจฐานะหน้าที่ของตัวเอง แต่ชอบไปสอดแทรกหรือยุ่งเกี่ยวกับธุระของคนอื่น ทำอะไรไม่เป็นขึ้นเป็นอัน

๓. ทุนนโย เสยโส โหติ เป็นผู้เห็นผิดเป็นชอบ คือ มักถือว่าการทำชั่วเป็นเรื่องโก้เก๋ และเห็นว่า การทำดีเป็นเรื่องเหลวไหลไร้สาระ

๔. สมมา วุตโตปิ กุปฺปติ แม้ถูกคนอื่นว่ากล่าวด้วยดีก็โกรธ คือ เมื่อตนเองทำผิดก็ไม่ยอมรับผิดหรือสำนึกผิด พอถูกคนอื่นว่ากล่าวตักเตือนก็โกรธ ไม่พอใจ และไม่ยอมแก้ไขตนเอง

๕. วินยํ โส น ชานาติ ไม่ยอมรับหรือปฏิบัติตามกฎระเบียบใด ๆ คือ เป็นคนมีนิสัยหยาบกระด้าง^{๕๓}

นอกจากนี้ “การคบคนชั่วยังถือว่าเป็นอบายมุขข้อหนึ่งในบรรดาอบายมุขทั้ง ๖ ประการอีกด้วย”^{๕๔} เพราะการคบคนชั่วย่อมทำให้มีโอกาสทำความชั่วได้ง่ายขึ้น จึงมีโอกาสเสื่อมเสียได้ง่าย เปรียบการคบคนชั่วเป็นอบายมุขทางหนึ่ง ดังพุทธศาสนาสุภายิตว่า “ข้เว เสวติ ตาทีโส คบคนเช่นใด ก็เป็นเช่นคนนั้น”^{๕๕} เพราะย่อมถ่ายทอดความประพฤติ ทัศนคติ และเกิดการยอมรับแบบอย่างทั้งในทางดีและทางชั่ว บุคคลคบคนเช่นใดเป็นมิตรเข้าไปสนิทคนเช่นนั้นเป็นสหาย เขาย่อมเป็นเช่นนั้น เพราะการอยู่ร่วมกันย่อมทำให้เป็นเช่นนั้น คบคนพาลก็มีแต่ นำทุกข์มาให้ ฉะนั้น บุคคลจึงควรเลือกคบแต่กัลยาณมิตรเพื่อชักนำไปในทางที่ดีก่อให้เกิดสัมมาทิฐินั่นเอง

ข. ทิศ ๖ หมายถึง “บุคคลประเภทต่างๆ ที่เราต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ คุณทิศที่อยู่รอบตัว”^{๕๖} ฉะนั้น ทิศ ๖ จึงเป็นหลักธรรมที่แสดงถึงหน้าที่ที่บุคคลพึงปฏิบัติต่อกัน เพราะบุคคลรอบตัวเราล้วนมีความสัมพันธ์กับตัวเราทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เปรียบดังทิศต่างๆ รอบตัว ดังนี้

^{๕๓} พุ.ชา.(บาลี) ๒๗/๑๘๑๕/๓๕๕, มงคล.(บาลี) ๑/๓๓.

^{๕๔} ที.ปา. ๑๑/๑๘๔/๑๕๖.

^{๕๕} พุ.อิตี.(ไทย) ๒๕/๒๕๔/๒๘๓.

^{๕๖} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์, หน้า ๗๘.

๑. ปรีติमित ทิศเบื้องหน้า คือ ทิศตะวันออก ได้แก่ มารดา บิดา เพราะเป็นผู้มีอุปการะแก่เราก่อน

หน้าที่ของมารดา บิดา ที่มีต่อบุตร	หน้าที่ของบุตรที่มีต่อมารดา บิดา
๑. ห้ามปรามจากความชั่ว	๑. ท่านเลี้ยงเรามาแล้ว เลี้ยงท่านตอบ
๒. ให้ตั้งอยู่ในความดี	๒. ช่วยทำกรณงานของท่าน
๓. ให้ศึกษาศิลปวิทยา	๓. ดำรงวงศ์สกุล
๔. หาคุ้มครองที่สมควรให้	๔. ประพฤติตนให้เหมาะสมกับความเป็น
๕. มอบทรัพย์สมบัติให้ในโอกาสอันสมควร	๕. เมื่อท่านล่วงลับไปแล้วทำบุญอุทิศให้ท่าน

ตารางที่ ๒.๑ แสดงหน้าที่ของมารดา บิดาที่มีต่อบุตรและหน้าที่ของบุตรที่มีต่อบิดา มารดา^{๕๖}

๒. ทักษิณทิต ทิศเบื้องขวา คือ ทิศใต้ ได้แก่ ครูอาจารย์ เพราะเป็นทักษิณบุคคลควรแก่การเคารพบูชา

หน้าที่ของครูอาจารย์ที่มีต่อศิษย์	หน้าที่ของศิษย์ที่มีต่อครูอาจารย์
๑. ฝึกฝนแนะนำให้เป็นคนดี	๑. ลูกศิษย์รับแสดงความเคารพ
๒. สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง	๒. เข้าไปหาเพื่อบำรุง คอยรับใช้ ปรีกษา
๓. สอนศิลปวิทยาให้สิ้นเชิง	๓. ชักถาม และรับคำแนะนำ
๔. ยกย่องให้ปรากฏในหมู่คณะ	๓. ใฝ่ใจเรียน คือ มีใจรัก เรียนด้วยศรัทธา
๕. สร้างเครื่องคุ้มครองในสารทิต คือ สอนให้	และรู้จักฟังให้เกิดปัญญา
ศิษย์ปฏิบัติได้จริง นำวิชาไปใช้เลี้ยงชีพทำงาน	๔. ประนินบัต ช่วยบริการ
ได้	๕. เรียนศิลปวิทยาโดยเคารพ

ตารางที่ ๒.๒ แสดงหน้าที่ของครูอาจารย์ที่มีต่อศิษย์และหน้าที่ของศิษย์ที่มีต่อครูอาจารย์^{๕๗}

^{๕๖} ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๖๗/๒๑๒.

^{๕๗} ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๖๗/๒๑๓.

๓. ปัจฉิมทิศ ทิศเบื้องหลัง คือ ทิศตะวันตก ได้แก่ บุตรภรรยา เพราะติดตามเป็นกำลังสนับสนุนอยู่ข้างหลัง

หน้าที่ของสามีที่มีต่อภรรยา	หน้าที่ของภรรยาที่มีต่อสามี
๑. ยกย่องให้เกียรติสมกับฐานะที่เป็นภรรยา	๑. จัดงานบ้านให้เรียบร้อย
๒. ไม่ดูหมิ่น	๒. สงเคราะห์ญาติมิตรทั้งสองฝ่ายด้วยดี
๓. ไม่นอกใจ	๓. ไม่นอกใจ
๔. มอบความเป็นใหญ่ในงานบ้านให้	๔. รักษาทรัพย์สินสมบัติที่หามาได้
๕. หาเครื่องประดับมาให้เป็นของขวัญตามโอกาส	๕. ขยันไม่เกียจคร้าน

ตารางที่ ๒.๓ แสดงหน้าที่ของสามีที่มีต่อภรรยา และหน้าที่ของภรรยาที่มีต่อสามี^{๘๘}

๔. อุดมทิศ ทิศเบื้องซ้าย คือ ทิศเหนือ ได้แก่ มิตรสหาย เพราะเป็นผู้ช่วยให้ข้ามพ้นอุปสรรคภัยอันตราย และเป็นกำลังสนับสนุนให้บรรลุผลสำเร็จ

หน้าที่ของมิตรที่มีต่อมิตร	หน้าที่ของมิตรที่ตอบแทนมิตร
๑. เผื่อแผ่แบ่งปัน	๑. เมื่อเพื่อนประมาท ช่วยรักษาป้องกัน
๒. พุดจามีน้ำใจ	๒. เมื่อเพื่อนประมาท ช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของเพื่อน
๓. ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน	๓. ในคราวมีภัย เป็นที่พึ่งได้
๔. มีตนเสมอ ร่วมทุกข์ร่วมสุขด้วย	๔. ไม่ละทิ้งในยามทุกข์ยาก
๕. ซื่อสัตย์จริงใจต่อกัน	๕. นับถือตลอดถึงวงศ์ญาติของมิตร

ตารางที่ ๒.๔ แสดงหน้าที่ของมิตรที่มีต่อมิตร และหน้าที่ของมิตรที่ตอบแทนมิตร^{๘๙}

^{๘๘} ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๖๕/๒๑๔.

^{๘๙} ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๓๐/๒๑๕.

๕. เกลฐิมทิส ทิศเบื้องล่าง ได้แก่ คนรับใช้และคนงาน เพราะเป็นผู้ช่วยทำการงานต่างๆ เป็นฐานกำลังให้

หน้าที่ของนายจ้างที่มีต่อลูกจ้าง	หน้าที่ของลูกจ้างที่มีต่อนายจ้าง
๑. จัดการงานให้ทำตามความเหมาะสมกับกำลังความสามารถ ๒. ให้ค่าจ้างรางวัลสมควรแก่งานและความเป็นอยู่ ๓. จัดสวัสดิการ มีช่วยรักษาพยาบาลในยามเจ็บไข้ เป็นต้น ๔. ใต้ของแปลก ๆ พิเศษ ๆ มากี่แบ่งปันให้ ๕. ให้มีวันหยุดและพักผ่อนหย่อนใจตามโอกาสอันควร	๑. เริ่มทำการงานก่อนนาย ๒. เลิกงานที่หลังนาย ๓. ถือเอาแต่ของที่นายให้ ๔. ทำการงานให้เรียบร้อยและดียิ่งขึ้น ๕. นำเกียรติคุณของนายไปเผยแพร่

ตารางที่ ๒.๕ แสดงหน้าที่ของนายจ้างที่มีต่อลูกจ้าง และหน้าที่ของลูกจ้างที่มีต่อนายจ้าง^{๑๑๑}

๖. อุปริมทิส ทิศเบื้องบน ได้แก่ สมณพราหมณ์ คือ พระสงฆ์ เพราะเป็นผู้สูงด้วยคุณธรรม และเป็นผู้นำทางจิตใจ

หน้าที่ของคฤหัสถ์ที่มีต่อพระสงฆ์	หน้าที่ของพระสงฆ์ที่มีต่อคฤหัสถ์
๑. จะทำสิ่งใด ก็ทำด้วยเมตตา ๒. จะพูดสิ่งใด ก็ทำด้วยเมตตา ๓. จะคิดสิ่งใด ก็ทำด้วยเมตตา ๔. ต้อนรับด้วยความจริงใจ ๕. อุปถัมภ์ด้วยปัจจัย ๔	๑. ห้ามปรามจากความชั่ว ๒. ให้ตั้งอยู่ในความดี ๓. อนุเคราะห์ด้วยความปรารถนาดี ๔. ให้ได้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง ๕. ทำสิ่งที่เคยฟังให้แจ่มแจ้ง ๖. บอกทางสวรรค์ คือ สอนวิธีดำเนินชีวิตให้ประสบความสำเร็จ

ตารางที่ ๒.๖ แสดงหน้าที่ของคฤหัสถ์ที่มีต่อพระสงฆ์และหน้าที่ของพระสงฆ์ที่มีต่อคฤหัสถ์^{๑๑๒}

^{๑๑๑} ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๓๑/๒๑๕.

^{๑๑๒} ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๓๒/๒๑๖.

หลักทศ ๖ แสดงให้เห็นถึงหน้าที่ที่บุคคลพึงปฏิบัติต่อกัน ถ้าบุคคลในสังคมปฏิบัติหน้าที่ที่ตนพึงปฏิบัติอย่างสมบูรณ์ สังคมนั้นย่อมอยู่ร่วมกันโดยสงบเรียบร้อยเป็นปกติสุข และการควบคุมคนของสังคมนั้นย่อมเป็นไปอย่างมีระเบียบเรียบร้อย เป็นสังคมที่ประกอบด้วยสัมมาทิฐิ

๒.๔.๓ หลักธรรมที่ส่งเสริมปัจจัยภายใน

หลักธรรมที่ส่งเสริมปัจจัยภายใน เป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมให้บุคคลเกิดสัมมาทิฐิ สามารถคิดพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล ถูกต้องชอบธรรม ตามหลักโยนิโสมนสิกา อันจะก่อให้เกิดความตั้งงามขึ้นภายในจิตใจ ประพฤติตนอยู่ภายในกรอบความตั้งงาม ละเว้นการเบียดเบียนกันและกัน และประกอบกิจอันเป็นกุศล ประกอบด้วย

ก. **หลักโยนิโสมนสิการ** หมายถึง “การทำในใจโดยแยบคาย กระทำไว้ในใจโดยอุบาย อันแยบคาย การพิจารณาโดยแยบคาย”^{๑๐๓} โยนิโสมนสิการเป็นหลักของการคิดเป็นที่ทำให้มนุษย์มีความสามารถที่รู้จักมองรู้จักพิจารณาสิ่งทั้งหลายตามสภาวะ เป็นวิธีคิดหาเหตุปัจจัย สืบค้นหาต้นเหตุตลอดทางจนถึงผลสุดท้ายที่เกิด รู้จักแยกแยะเรื่องออกให้เห็นตามสภาวะที่เป็นจริง คิดตามความสัมพันธ์ที่สืบทอดจากเหตุโดยไม่เอาความรู้สึกอุปาทานของตนเองเข้าไปจับ จนในที่สุดย่อมสามารถแก้ไขปัญหาลักษณะต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมด้วยวิธีการแห่งปัญญา ซึ่งโยนิโสมนสิการประกอบด้วยองค์ ๔ ประการ^{๑๐๔} ดังนี้

๑. อุบายมนสิการ คือ การคิดอย่างเข้าถึงความจริง
๒. ปถมนสิการ คือ การคิดอย่างมีลำดับขั้นตอนไม่สับสน
๓. การณมนสิการ คือ การคิดอย่างมีเหตุผล
๔. อุปปาทมนสิการ คือ การคิดอย่างมีเป้าหมาย

เมื่อบุคคลรู้จักคิดพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างแยบคายตามความเป็นจริง ย่อมสามารถแยกแยะสิ่งที่ควร และสิ่งที่ไม่ควรได้ จึงทำให้สามารถเว้นการกระทำอกุศลกรรม และเลิกกระทำสิ่งที่ เป็นอกุศลกรรมได้โดยง่าย

ข. **การแสวงหาความรู้** ความรู้หรือปัญญาย่อมส่งผลให้บุคคลรู้จักคิดพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ได้ โดยแยบคาย ดังที่ในพระพุทธศาสนาได้แสดงถึงความสำคัญของความรู้ไว้ ดังนี้

ครั้งนั้น พระพุทธเจ้าทรงแวดล้อมด้วยพระภิกษุจำนวนหนึ่งภายในป่า ทรงก้มลงหยิบใบไม้ที่หล่นอยู่บนพื้นขึ้นมาจำนวนหนึ่ง แล้วตรัสกับภิกษุที่แวดล้อมพระองค์ว่า ใบไม้ในพระหัตถ์ มีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับต้นไม้ที่อยู่ในป่า เป็นการเปรียบเทียบว่าความรู้ที่มีอยู่ในโลก

^{๑๐๓} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*, หน้า ๒๐๖.

^{๑๐๔} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ*, หน้า ๖๓๐.

มีจำนวนมากมายมหาศาลคงใบไม้ที่อยู่ในป่า แต่ความรู้ที่พระพุทธศาสนาสอนมีจำนวนไม่มากเปรียบได้กับใบไม้ที่ทรงกำไว้ในพระหัตถ์ โดยเหตุที่พระพุทธศาสนาไม่สอนทุกอย่าง เพราะพระพุทธศาสนามีเกณฑ์ในการแสวงหาและเผยแพร่ความรู้ว่า ความรู้ใดไม่เป็นไปเพื่อการดับทุกข์ ความรู้นั้นอยู่นอกเหนือขอบเขตของพุทธศาสนา^{๑๑๕}

แสดงให้เห็นว่า ความรู้บนโลกนี้มีจำนวนมากมาย แต่พระพุทธศาสนาสอนเฉพาะความรู้ที่เป็นไปเพื่อการดับทุกข์เท่านั้น โดยในพุทธปรัชญาเรียกความรู้ว่า ‘ปัญญา’ แปลว่า “รู้ทั่ว ระบุ ๓ ๓ ๓ (ปัญญา = ป แปลว่า ทั่ว, ๓ + ๓ + ๓ แปลว่า ๓) ชื่อว่าปัญญา เพราะอรธว่ารู้ชัด”^{๑๑๖} ซึ่งความรู้ของมนุษย์จำแนกเป็น ๓ ระดับ คือ^{๑๑๗}

๑. สุตมยปัญญา ความรู้จากการฟัง ซึ่งหมายถึงการเรียนรู้หรือรับรู้ทางอายตนะหรือประสาทสัมผัสทั้ง ๖ ที่ทำงานร่วมกัน ได้แก่ การที่มนุษย์รับรู้สิ่งต่าง ๆ โดยอาศัยประสาทสัมผัสทั้ง ๖ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย(ผิวหนัง) ของมนุษย์สัมผัสได้ แล้วส่งเป็นข้อมูล(ผัสสะ)ไปให้ใจหรือจิตรู้ ซึ่งนับเป็นความรู้พื้นฐานของมนุษย์ มีลักษณะเป็นการจำสิ่งที่เรียนรู้ไว้ จำได้มากก็รู้มาก จำได้น้อยก็รู้น้อย จำไม่ได้เลยก็ไม่รู้

๒. จินตามยปัญญา ความรู้จากความคิด โดยการที่จินตนาเอาความคิดหรือเรื่องราวต่าง ๆ มาคิดเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน แล้วเกิดความคิดใหม่หรือความรู้ใหม่ขึ้น ซึ่งอาจเทียบได้กับสิ่งที่เรียกว่าการใช้เหตุผล เป็นการรู้สิ่งที่ตนคิดได้ หรือรู้ตามที่ตนคิดได้ มีลักษณะเป็นความเข้าใจ คือ เข้าใจตามที่ตนคิดได้ ซึ่งอาจจะแตกต่างจากที่คนอื่นคิด

๓. ภวานามยปัญญา ความรู้จากการพัฒนาจิต จนจิตมีความสงบนิ่งและใสสะอาด สามารถยังรู้สิ่งที่ประสงคจะรู้ได้ตามเป็นจริง เป็นความรู้ระดับญาณคือ การหยั่งรู้ด้วยจิต โดยไม่ผ่านกระบวนการของประสาททางกายและกระบวนการคิดหรือกระบวนการใช้เหตุผล “เมื่อน้อมจิตไปเพื่อรู้อะไร สิ่งนั้นย่อมปรากฏต่อจิตตามเป็นจริง”^{๑๑๘}

โดยไม่ว่าจะเป็นความรู้แบบใด ความรู้ที่พระพุทธศาสนาถือว่าเป็นความรู้ที่พึงประสงค์ คือ ความรู้รักษาตัวหรือความรู้ที่ทำให้เอาตัวรอดได้ เรียกว่า นิปกปัญญา ซึ่งหมายถึง ความฉลาดสามารถที่จะเอาตัวรอดจากภัยอันตรายของชีวิต หรือทำให้สามารถประสบความสำเร็จในการเวียนชั่วทำได้ จึงต้องรู้ใน ๓ ด้าน^{๑๑๙} คือ

^{๑๑๕} ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๒๘/๒๓๑, อภิ.วิ.(ไทย) ๓๕/๘๐๔/๔๓๘.

^{๑๑๖} พ.ป.(บาลี) ๓๑/๖๖/๕๒.

^{๑๑๗} ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๓๐๕/๑๕๖.

^{๑๑๘} ส. สพา.(ไทย) ๑๘/๑๔๔/๕๘.

^{๑๑๙} ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๒๘/๒๓๑.

๑. รู้ว่าอะไรดี
๒. รู้ว่าอะไรชั่ว
๓. รู้วิธีจะเว้นชั่วทำดี

จึงสรุปได้ว่า เป้าหมายของความรู้ในคำสอนของพระพุทธศาสนานั้น มิใช่ความรู้เพื่อรู้ หรือรู้เพื่อสนองความอยากรู้เท่านั้น แต่เป็นความรู้เพื่อการปฏิบัติคือ เป็นความรู้เพื่อ การแก้ทุกข์ แก่ปัญหาของชีวิต ตั้งแต่ปัญหาเล็กน้อยไปจนถึงปัญหาสำคัญคือ กิเลส ซึ่งเป็นที่มาของความทุกข์ ทั้งปวง

การแสวงหาความรู้หรือการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งที่มนุษย์หลีกเลี่ยงไม่ได้ ตรงกันข้ามกลับเป็น สิ่งที่มนุษย์ทุกคนพยายามพัฒนาตนเองให้เข้มข้นยิ่งขึ้น ตามความสามารถของแต่ละคน เรื่องของ ความรู้จึงสำคัญและจำเป็น เพราะความรู้มิได้เป็นเพียงแต่สักแต่ว่ารู้เท่านั้น แต่เป็นสิ่งที่มีผล ต่อชีวิต ของมนุษย์อย่างมหาศาล ทั้งในด้านลบและด้านบวก ฉะนั้น ในคำสอนของพระพุทธศาสนาจึง แสดงวัตถุประสงค์ของการสอนว่าเป็น ความรู้^{๑๐๐} และเป้าหมายประการสุดท้ายของการสอนคือ ปัญญาที่บริบูรณ์^{๑๐๑} เพื่อรู้ธรรมด้วยตนเอง การที่พระพุทธศาสนาแสดงให้เห็นว่า ความรู้มีบทบาท และความสำคัญในทางลบและทางบวก การรู้ที่ผิดย่อมนำไปสู่การคิด การพูด การทำที่ผิด ส่วนการรู้ ที่ถูกย่อมนำไปสู่การคิด การพูด การทำที่ถูกต้อง และผลของการคิด การพูด การทำที่ผิด ย่อมนำมา ซึ่งความทุกข์ ความเสื่อมเสีย และหายนะแก่ชีวิต ส่วนผลของการคิด การพูด การทำที่ถูกย่อ มตรงกันข้าม และที่สำคัญคือ “ความไม่รู้หรือความรู้ผิดทำให้ต้องเวียนว่ายอยู่ในสังสารวัฏไม่รู้จบสิ้น ส่วนความรู้ถูกทำให้หลุดพ้นจากสังสารวัฏได้”^{๑๐๒}

นอกจากนี้ พระพุทธศาสนายังได้กล่าวถึง ความรู้กับความเชื่อว่ามีภาวะที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ความเชื่อนั้นต้องอาศัยผู้อื่นหรือมีสิ่งอื่นเป็นที่อ้าง ดังในพระสูตรที่กล่าวว่า “สิ่งใดที่รู้ เห็นแล้วด้วยปัญญาตน สิ่งนั้นไม่ต้องเชื่อตามคนอื่น”^{๑๐๓} “ส่วนสิ่งใดยังไม่รู้ไม่เห็นด้วยปัญญาตน สิ่งนั้นก็เชื่อตามผู้อื่นไปก่อน”^{๑๐๔} แต่ความเชื่อก็นับว่ามีความสำคัญ เพราะความเชื่อเป็นพื้นฐานที่ จะทำให้มีการพัฒนาไปเป็นความรู้ หากมีความเชื่อในสิ่งที่ถูกต้องจริงก็จะทำให้มีการพัฒนาเป็นความรู้ที่ ถูกที่จริงได้ แต่ถ้าเชื่อในสิ่งที่ผิดที่เท็จก็ไม่มีโอกาสจะพัฒนาไปเป็นความรู้ที่แท้จริงได้ เพราะฉะนั้น พระพุทธศาสนาจึงให้ความสำคัญแก่ความเชื่อที่ถูกต้อง(สัมมาทิฐิ)เป็นอันดับแรก ใน

^{๑๐๐} อ.จ.ต.ก.(ไทย) ๒๐/๕๖๕/๓๕๖.

^{๑๐๑} ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๓๑/๖๐.

^{๑๐๒} ส.ม.(ไทย) ๑๕/๑๖๕๘/๕๔๑.

^{๑๐๓} ส.สพ.(ไทย) ๑๘/๕๗๘/๓๖๘.

^{๑๐๔} ส.ม.(ไทย) ๑๕/๕๘๖/๒๕๓.

กระบวนการ ที่จะพัฒนาไปสู่ความรู้หรือปัญหาที่ถูกต้อง แสดงให้เห็นว่า ทั้งความรู้และความเชื่อ มีความสัมพันธ์กับความจริง กล่าวคือ บุคคลอาจจะเชื่อสิ่งที่จริงหรือไม่จริงก็ได้ แต่ความเชื่อที่ดีหรือที่พึงประสงค์ ตามหลักพระพุทธศาสนา คือ ต้องเชื่อในสิ่งที่เรียกว่า ‘สัจจานุรักขณา’ ตามรักษาหรือเชื่อมั่นในสัจจะ ในกรณีความรู้ก็เช่นเดียวกัน ต้องรู้ความจริง รู้ตามจริง หรือรู้ในสิ่งที่จริงเท่านั้น จึงจะเรียกว่า ความรู้หรือความรู้ที่แท้จริง เรียกว่า ‘สัจจานุโพธิะ’ รู้ตามสัจจะ ซึ่งในพระพุทธศาสนา จำแนกความรู้ที่แท้จริงไว้ ๖ ประเด็น^{๑๑๕} คือ

๑. มีรู้ว่ามี
๒. ไม่มีรู้ว่าไม่มี
๓. เลวรู้ว่าเลว
๔. ประณีตรู้ว่าประณีต
๕. ไม่จบรู้ว่าไม่จบ
๖. จบรู้ว่าจบ

พระพุทธศาสนาถือว่า “การรู้ผิดหรือความรู้ผิด ไม่ใช่การรู้หรือไม่ใช่ความรู้ เป็นเพียง การเชื่อหรือความเชื่อเท่านั้น เพราะถ้ารู้ต้องรู้ถูกหรือรู้ตามความเป็นจริง และผู้ถูกรู้ต้องรู้ตรงกัน เพราะรู้สิ่งเดียวกัน เพราะความจริงนั้นเป็นหนึ่งหรือเป็นสากล”^{๑๑๖} ซึ่งความรู้ที่ถูกที่เป็นจริง ย่อมนำไปสู่การคิด การพูด การทำที่ถูกที่ดี ความไม่รู้จึงมิได้เป็นเพียงความไม่รู้หรือความรู้เท่านั้น แต่เป็นสิ่งที่จะก่อให้เกิดผลต่อชีวิต ทั้งทางชั่วและทางดี ความรู้กับความดีจึงสัมพันธ์กันในลักษณะ เป็นสัดส่วนคือ ความรู้ทำให้ความชั่วลดลง ความดีเพิ่มขึ้น ยิ่งรู้มากก็ยิ่งทำให้ความชั่วน้อยลง ความดีเพิ่มมากขึ้น หากรู้สมบูรณ์ครบถ้วน ความชั่วก็หมดสิ้น ความดีก็สมบูรณ์ถึงที่สุด ฉะนั้น บุคคลต้องแสวงหาความรู้อันเป็นสัมมาทิฏฐิเพื่อความดีงามแก่ตนเอง

ก. มีสติสัมปชัญญะ ด้วยสติสัมปชัญญะนับเป็นธรรมสำคัญที่เกื้อกูลต่อความดีงาม เรียก ได้ว่า “ธรรมมีอุปการะมาก คือ ธรรมที่เกื้อกูลในกิจหรือในการทำความดีทุกอย่าง”^{๑๑๗} คำว่าสติ หมายถึง “ความระลึกได้ นึกได้ ความไม่เผอเรอ การคุมใจไว้กับกิจ หรือคุมจิตไว้กับสิ่งที่เกี่ยวข้อง”^{๑๑๘} ส่วนคำว่าสัมปชัญญะหมายถึง “ความรู้ตัวทั่วพร้อม ความรู้ตระหนัก ความรู้ชัดเข้าใจชัด ซึ่งสิ่งที่ นึกได้”^{๑๑๙} ฉะนั้น การปลูกฝังความดีงามให้เจริญงอกงามขึ้นภายในจิตใจจึงต้องประกอบด้วย

^{๑๑๕} อภ.ทสก.(ไทย) ๒๔/๒๒/๓๕.

^{๑๑๖} บุ.ม.(ไทย) ๒๕/๕๔๕/๓๕๑.

^{๑๑๗} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๖๕.

^{๑๑๘} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์, หน้า ๒๔๕.

^{๑๑๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๗๕.

สติสัมปชัญญะเป็นสำคัญ ในพระพุทธศาสนานี้ความสำคัญของการมีสติอยู่เสมอ เพราะถ้าหากบุคคลมีสติย่อมเป็นผู้รู้ด้วยความไม่ประมาท ซึ่งในทางตรงกันข้ามถ้าหากบุคคลขาดสติย่อมเท่ากับเป็นผู้ประมาท เมื่อบุคคลเป็นผู้ประมาทแล้วย่อมจะพลาดโอกาสจากประโยชน์หรือคุณความดีต่าง ๆ ทั้งนี้ เพราะประโยชน์หรือคุณความดีต่าง ๆ นั้น จะเกิดขึ้นได้เพราะอาศัยความไม่ประมาท ดังพระพุทธพจน์ขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ดังนี้

รอยเท้าของสัตว์ทั้งหลายชนิดใด ๆ ก็ตาม ย่อมลงในรอยเท้าช้างได้ทั้งหมด รอยเท้าช้างเรียกว่ายิ่งใหญ่กว่ารอยเท้าเหล่านั้นนั้นใด กุศลกรรมทั้งหลายอย่างใด ๆ ก็ตาม ย่อมมีความไม่ประมาทเป็นมูล ประชุมลงในความไม่ประมาทได้ทั้งหมด ความไม่ประมาทจึงเรียกได้ว่ายอดเยี่ยมกว่าธรรมเหล่านั้น”^{๑๙๙}

โดยสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้คนเกิดความประมาทขาดสติ คือ การเสพของมีนเมาทั้งหลาย ดังที่พระราชสังวรภิรมณ์ที่ได้อธิบายไว้ว่า “สุรา ของมีนเมา เป็นเครื่องข่มใจ ทำให้เสียผู้เสียคน เพราะเมื่อมีนเมาแล้วไม่รู้จักใครหมัด แต่ถ้าไม่ดื่มสุราเป็นอีกอย่างหนึ่ง เรียกว่าสุรา ของมีนเมากลับหน้ามือเป็นหลังมือ ข่มใจให้ปราศจากหิริโอตตัปปะ ไม่ละอาย ไม่กลัวบาปกรรม”^{๒๐๐} และเมื่อเกิดความประมาทแล้ว ย่อมเป็นเหตุทำให้บุคคลทำความชั่วอื่น ๆ ได้ง่ายขึ้น เพราะขาดสติ สมดังที่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสไทยของการดื่มสุราและเมรัยที่ส่งผลให้ขาดสติจนสามารถกระทำอกุศลกรรมต่าง ๆ ได้ ดังนี้

บุคคลเว้นจากเหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ในเพราะการเสพของมีนเมาคือ สุราและเมรัย จะถูกพระราชอาญาจับฆ่า จองจำ เนรเทศ หรือลงโทษอย่างอื่นตามควรแก่กรณี เพราะเหตุที่ตั้งใจเว้นจากที่ตั้งแห่งความประมาท ในเพราะการเสพของมีนเมาคือ สุราและเมรัย โดยที่แก้กรรมชั่วของเขาต่างหากที่ชื่อว่า เขาประกอบการเสพของมีนเมา คือ สุราและเมรัยเนื่อง ๆ จึงฆ่าหญิงบ้าง ชายบ้าง จึงลักขโมยจากบ้านบ้าง จากป่าบ้าง จึงประพฤติดิถีประเวณีในภรรยา หรือในบุตรของผู้อื่น จึงพูดเท็จหักกรวยประโยชน์ของผู้อื่น เขาย่อมถูกพระราชอาญาจับ ฆ่า จองจำ หรือลงโทษอย่างอื่นตามสมควรแก่กรณี เพราะสาเหตุจากที่ตั้งแห่งความประมาท ในเพราะการเสพของมีนเมาคือ สุราและเมรัย”^{๒๐๑}

^{๑๙๙} ส.ม.(ไทย) ๑๕/๒๕๑/๖๕.

^{๒๐๐} พระราชสังวรภิรมณ์, สังเขปธรรมกถา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๘๓.

^{๒๐๑} อ.บุญจก.(ไทย) ๒๒/๑๖๘/๒๓๕.

แสดงให้เห็นว่า สติสัมปชัญญะนับเป็นธรรมสำคัญที่ทำให้บุคคลประพฤติตนอยู่ในทางที่ชอบที่ควรได้ บุคคลจึงควรเว้นจากการกระทำที่จะส่งผลให้เกิดความประมาทพลาดพลั้งจนขาดสติสัมปชัญญะอันอาจทำให้กระทำการที่ล่วงละเมิดต่อบุญศีลทั้งหลายได้

ศีลนับเป็นข้อปฏิบัติที่ทำให้เกิดสภาพความเป็นอยู่ที่เกี่ยวเนื่องแก่การปฏิบัติกิจต่าง ๆ เพื่อเข้าถึงจุดหมายที่ดั่งใจโดยลำดับจนถึงจุดหมายสูงสุดของชีวิต ส่งผลให้สังคมอยู่ร่วมกันด้วยความสงบเรียบร้อย และสามารถขัดเกลาคตนเองให้กิเลสเบาบางลง อันเป็นขั้นตอนการพัฒนาชีวิตของตนให้พร้อมที่จะเป็นที่รองรับกุศลกรรมทั้งหลาย ศีลจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการปฏิบัติตามแนวทางของพระพุทธศาสนา เพราะศีลเป็นข้อปฏิบัติให้พ้นจากภาวะเสื่อม โดยเฉพาะเบญจศีลหลักการพื้นฐานเพื่อควบคุมความประพฤติให้เว้นจากการเบียดเบียน ซึ่งนับสำคัญของการรักษาเบญจศีลคือ ความงดเว้น ไม่ล่วงละเมิด ไม่เบียดเบียน และรักษาเจตนานั้น โดยการรักษาเบญจศีลย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ ทั้งในปัจจุบัน เบื้องหน้า และประโยชน์สูงสุดแก่ชีวิต รวมถึงประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมด้วย แต่บุคคลบางคนกลับเลือกที่จะละเมิดเบญจศีลเพื่อทำตามความอยากของตนเองจนกระทั่งก่อให้เกิดความเดือดร้อนทั้งต่อตนเอง และสังคม ทั้ง ๆ ที่บุคคลทั้งหลายย่อมทราบดีว่า สัตว์บุคคลทั้งหลายย่อมรักตนเอง และสิ่งอันเป็นที่รักแห่งตนเป็นอย่างยิ่งเหมือนกันทุกผู้ทุกนาม บุคคลทั้งหลายพึงควรรักษาเบญจศีลเพื่อการไม่เบียดเบียนกันและกัน อันจะสร้างความสงบสุขให้เกิดขึ้นในสังคม และเป็นการฝึกฝนตนเองเพื่อความเจริญงอกงามยิ่งขึ้น ฉะนั้น บุคคลจึงพึงเว้นการละเมิดเบญจศีลทั้งหลายด้วยการสร้างสัมมาทิฐิให้เกิดขึ้นภายในตนเอง ทั้งการรู้จักเลือกปัจจัยภายนอกที่จะส่งเสริมสัมมาทิฐิให้เกิดขึ้น เช่น รู้จักเลือกคบภักตยาณมิตร รวมถึงปัจจัยภายในที่จะส่งเสริมสัมมาทิฐิให้เกิดขึ้น ด้วยการน้อมนำแนวทางและสิ่งดีงามที่ได้รับจากปัจจัยภายนอกเข้าสู่ภายในตนเอง เพื่อก่อให้เกิดสัมมาทิฐิด้วยโยนิโสมนสิกา รู้จักแสวงหาความรู้ และมีสติสัมปชัญญะ บุคคลย่อมสามารถรักษาเบญจศีลได้ด้วยความปลอดภัย อันจะเป็นการแก้ไขปัญหาการละเมิดเบญจศีลอย่างแท้จริง

บทที่ ๓

ปัญหาที่เกิดจากการละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ ของเยาวชนไทย : กรณียาเสพติด

ยาเสพติดนับเป็นสารที่ทำให้ผู้เสพมีอาการเมามาย ขาดสติสัมปชัญญะ จนสามารถกระทำสิ่งที่ไม่สมควร จนเกิดผลกระทบต่าง ๆ มากมาย จึงทำให้ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่ภาครัฐให้ความสำคัญและพยายามแก้ไขอย่างต่อเนื่อง แต่ยาเสพติดกลับยิ่งพัฒนาให้เข้าถึงผู้เสพได้ง่ายขึ้น มีฤทธิ์ที่รุนแรงขึ้น โดยเฉพาะการเสพยาเสพติดในเยาวชนที่เป็นอนาคตของชาติอันจะสร้างผลเสียอย่างมากมายต่อประเทศชาติ

๓.๑ สุรา เมรัย และมัจชะ

สุรา เมรัย และมัจชะ เมื่อนำเข้าสู่ร่างกายแล้วย่อมทำให้เกิดความเมามาย ขาดสติสัมปชัญญะ จนอาจประมาทพลาดพลั้งกระทำในสิ่งที่ไม่ควรทั้งหลาย โดยยาเสพติดทั้งหลายได้เกิดขึ้นในภายหลังจากวิวัฒนาการทางเทคโนโลยี แต่เพราะอาศัยการวินิจฉัยโดยอนุโลมเทียบเคียงกับในอดีตที่มีเพียงสุรา เมรัย และมัจชะ จึงนับเข้าเป็นสุรา เมรัย และมัจชะ ดังนั้น เมื่อผู้เสพมีเจตนาหรือตั้งใจที่จะเสพสิ่งเสพติดทั้งหลายย่อมส่งผลให้ครบองค์ประกอบทั้ง ๔ ประการ จึงเป็นการละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ เช่นเดียวกับการดื่มสุรามึ้นนั่นเอง

๓.๑.๑ ความหมายของสุรา เมรัย และมัจชะ

สุรา เมรัย และมัจชะ อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท สามารถจำแนกความหมายได้ ดังนี้ “สุรา หมายถึง น้ำเมาที่ดื่มกลั่นด้วยแป้ง”^๑ หรือ “เหล้า น้ำเมาที่ได้จากการกลั่น”^๒ “เมรัย หมายถึง น้ำคองที่เขาคองด้วยน้ำดอกไม้เป็นต้น”^๓ หรือ “น้ำเมาที่ไม่ได้กลั่น น้ำเมาที่เกิดจากการหมัก หรือแช่”^๔ หรือ “น้ำเมาที่เกิดจากการหมัก หรือแช่ น้ำเมาที่ไม่ได้กลั่น”^๕

^๑ กงขา.อ.(บาลี) ๑/๒๗๘.

^๒ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๖), หน้า ๑๒๐๗.

^๓ กงขา.อ.(บาลี) ๑/๒๗๘.

^๔ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๒๐๑.

^๕ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, หน้า ๘๗๓.

“มีชชะ หมายถึง น้ำเมา เพราะเป็นที่ตั้งแห่งความเมา”^๖ หรือ “น้ำเมา ของเมา”^๗

จากความหมายของสุรา เมรัย และมีชชะนี้ แสดงให้เห็นว่า มุ่งหมายถึงน้ำที่เมื่อดื่มกินเข้าไปแล้วเป็นเหตุให้เกิดความเมามาย ขาดสติจนอาจประมาทพลาดพลั้งกระทำการที่ไม่สมควรได้

นอกจากนี้ ยังมีการให้ความหมายไว้ในแง่อื่นอีก คือ “น้ำเมา หมายถึง สุราและเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ยาเสพติดให้โทษ”^๘ ทำให้ความมุ่งหมายของสุรา เมรัย และมีชชะ ขยายความถึงสิ่งต่าง ๆ ที่นำเข้าสู่ร่างกายแล้วก่อให้เกิดความเมามาย ขาดสติสัมปชัญญะ จนเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ฉะนั้น จึงอาจนิยามความหมายของคำว่า สุรา เมรัย และมีชชะ ได้ดังคำกล่าวที่ว่า “ของเมาทั่วไปทั้งที่เป็นของแห้งและเป็นน้ำทุกชนิด ตรงกับภาษาไทยว่า ยาเสพติด และยาเสพติดให้โทษ”^๙ ซึ่งตัวอย่างยาเสพติดให้โทษที่แสดงไว้ในหนังสือประมวลศัพท์ ๖ ศาสนา ได้แก่ “สุรา ผีน เฮโรอีน กัญชา ยาอี ยาไอซ์ ฯลฯ”^{๑๐}

ฉะนั้น จากความหมายของสุรา เมรัย และมีชชะที่ยกตัวอย่างมา แสดงให้เห็นว่า จากในอดีตที่มุ่งหมายเฉพาะน้ำที่เมื่อดื่มกินแล้วเป็นเหตุให้เกิดความเมามาย ขาดสติ จนอาจประมาทพลาดพลั้งกระทำการที่ไม่ควรทั้งหลาย ทั้งสุรา เมรัย และมีชชะของมีนเมาทั้งหลาย ในปัจจุบันได้ขยายความ ไปถึงสิ่งต่าง ๆ ที่เมื่อนำเข้าสู่ร่างกายแล้วทำให้เกิดอาการเมามาย ขาดสติสัมปชัญญะทุกชนิด รวมถึงยาเสพติดทั้งหลายที่ย่อมส่งผลให้ผู้เสพเกิดอาการมีนเมา ขาดสติด้วยเช่นกัน

^๖ บุ.บุ.(บาลี) ๒/๒๖๗/๘๖.

^๗ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, หน้า ๘๕๐.

^๘ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๑๗๕.

^๙ ยาเสพติดให้โทษแบ่งตามความร้ายแรงมี ๕ ประเภท คือ ๑) ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรงไม่เป็นประโยชน์ทางการแพทย์ เช่น เฮโรอีน แอมเฟตามีน เมทแอมเฟตามีน แอลเอสดี เอ็กซ์ตาซี ๒) ยาเสพติดให้โทษทั่วไป เช่น ผีน มอร์ฟีน โคเคน หรือโคคาอีน โคเคอีน เมทาโดน ๓) ยาเสพติดให้โทษที่มียาเสพติดให้โทษประเภทที่ ๒ ผสมอยู่ เช่น ยาแก้ไอที่มีโคเคอีนผสมอยู่ ๔) สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภทที่ ๑ หรือประเภทที่ ๒ เช่น อาเซติก แอนไฮไดรต์ อาเซติลคลอไรด์ เอทิลีนไดออกไซด์ ไทลอร์จิก อาซิค ๕) ยาเสพติดให้โทษที่มีได้เข้าอยู่ในประเภทที่ ๑ ถึงประเภทที่ ๔ เช่น พืชกัญชา พืชกระท่อม พืชฝิ่น คุราบายละเอียดเพิ่มเติมเว็บไซต์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม www.oncb.go.th, (๑๒ มกราคม ๒๕๕๖).

^{๑๐} ปิ่น มุกกันต์, ประมวลศัพท์ ๖ ศาสนา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : มวลชล, ๒๕๓๔), หน้า ๒๔๗.

๓.๑.๒ ประเภทของสุรา เมารี่ และมัชชะ

จากความหมายของสุรา เมารี่ และมัชชะ ที่รวมความถึงยาเสพติดทั้งหลายที่เมื่อนำเข้าสู่ร่างกายแล้วทำให้เกิดความเมามาย ขาดสติสัมปชัญญะ ฉะนั้น การจำแนกประเภทของสุรา เมารี่ และมัชชะ จึงหมายรวมถึงยาเสพติดทั้งหลายด้วย “คำว่า ประเภท หมายถึง ส่วนที่แบ่งย่อยออกไปเป็นพวก จำพวก ชนิด หมู่ เหล่า อย่าง แขนก”^{๑๑} ดังนั้น ประเภทของสุรา เมารี่ และมัชชะนี้ จึงเป็นการจัดว่าสิ่งใดเป็นส่วนหนึ่ง หรือกลุ่มเดียวกัน หรือเป็นส่วนที่สงเคราะห์เข้าเป็นประเภทอย่างเดียวกัน จึงเรียกรวมกันเช่นนั้น ซึ่งในพระพุทธศาสนาจำแนกเป็น ๓ ประเภท ดังนี้

ก. สุรา คือ เหล้าที่ได้จากการกลั่นล้วน ๆ มี ๕ ชนิด^{๑๒} คือ

๑. สุราเป็ง ได้แก่ ที่ใส่เป็งลงในภาชนะ แล้วเติมน้ำพอเหมาะแก่เป็งนั้น ขยำ ทำการต้มกลั่น (ปิณฑุสุรา)

๒. สุราขนม ได้แก่ ที่ใส่ขนมลงในภาชนะแล้วเติมน้ำพอเหมาะแก่ขมนั้น ขยำ ทำการต้มกลั่น (ปวุสุรา)

๓. สุราข้าวสุก ได้แก่ ที่ใส่ข้าวสุกแล้วเติมน้ำพอเหมาะ (โชนสุรา)

๔. สุราใส่เชื้อ ได้แก่ สุราที่ใส่เป็งเชื้อหรือเป็งเหล้าปรุง (กนิณปุกิจิตตสุรา)

๕. สุราผสมเครื่องปรุง ได้แก่ สุราที่ผสมด้วยเครื่องปรุงต่าง ๆ มีผลสมไทย และเมล็ดพันธุ์ผักกาด เป็นต้น (สมภารสยุดตสุรา)

ข. เมารี่ คือ น้ำเมาที่ได้จากการหมัก หรือการแช่น้ำที่ยังไม่ได้กลั่น มี ๕ ชนิด^{๑๓} คือ

๑. น้ำดองดอกไม้ ได้แก่ น้ำดองที่ปรุงด้วยรสมะขาง ตาล และมะพร้าว เป็นต้น ที่หมักไว้นาน (ปุปผาสโว)

๒. น้ำดองผลไม้ ได้แก่ น้ำดองที่ขยำผลองุ่น และขนุน เป็นต้น ปรุงด้วยรส ผลองุ่น เป็นต้น เหล่านี้ที่หมักไว้นาน (ผลาสโว)

๓. น้ำดองน้ำหวาน ได้แก่ น้ำดองที่ปรุงด้วยรสชาติของผลองุ่นทั้งหลาย หรือปรุงด้วยน้ำหวานแห่งแมลงผึ้งที่หมักไว้นาน (มธวาสโว)

๔. น้ำดองน้ำอ้อย ได้แก่ รสน้ำอ้อยขบที่หมักไว้นาน (คุฬาสโว)

๕. น้ำดองผสมเครื่องปรุง ได้แก่ รสของเครื่องปรุงต่าง ๆ มีสมไทย มะขามป้อม และของเผ็ด เป็นต้น ที่หมักไว้นาน (สมภารสยุดตาสโว)

^{๑๑} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, หน้า ๖๖๓.

^{๑๒} ขุ.อิติ.อ.(บาลี) ๑/๗๔/๒๖๕.

^{๑๓} ขุ.อิติ.อ.(บาลี) ๑/๗๔/๒๖๕.

นอกจากนี้ ยังอาจจำแนกเมรัยได้เป็น ๔ ชนิด^{๑๔} ดังนี้

๑. น้ำคองดอกไม้ (ปุปผาสโว)
๒. น้ำคองผลไม้ (ผลาสโว)
๓. น้ำคองน้ำหวาน (มธวาสโว)
๔. น้ำคองน้ำอ้อย (คุพาสโว)

ค. มัชชะ คือ ของเมา หรือของมีนเมา สิ่งของที่เมื่อนำเข้าสู่ร่างกายของผู้สพแล้วทำให้เกิดความมีนเมา ขาดสติสัมปชัญญะ โดยรวมความถึงสุราและเมรัยด้วย ดังคำกล่าวที่ว่า “เหตุที่เรียกว่า มัชชะ เพราะเป็นที่ตั้งแห่งความเมา หรือว่าเม้าของอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งความเมา คนดื่มแล้วเมามา ย่อมเรียกว่ามัชชะเหมือนกัน”^{๑๕} ฉะนั้น คำว่า มัชชะในการวิจัยนี้จึงรวมถึงสุราและเมรัยทั้ง ๒ ชนิด เพราะยอมทำให้ผู้ดื่มเกิดความมีนเมา ขาดสติสัมปชัญญะ นอกจากสุราและเมรัยที่มีมาตั้งแต่อดีต ในปัจจุบันยังมีเครื่องดื่มผสมเหล้าซึ่งมีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน โดยเครื่องดื่มผสมเหล้าแต่ละชนิดจะได้จากการหมักพืชชนิดต่าง ๆ นอกจากนี้บางชนิดยังมีการกลั่น อีกด้วย ดังนี้

เครื่องดื่ม	ผลิตภัณฑ์หมัก	กลั่นแล้ว	%ของแอลกอฮอล์โดยปริมาตร
เบียร์	บาร์เลย์หมัก	ไม่	๔-๖ ดีกรี
เอล	บาร์เลย์หมัก	ไม่	๖-๘ ดีกรี
เหล้าอุ่น			
- แห้ง(อาหารมือเย็น)	น้ำอุ่น	ไม่	๑๒-๑๔ ดีกรี
- หวาน(อาหารหวานหลังอาหาร)	น้ำอุ่น	ไม่	๑๕-๒๑ ดีกรี
วิสกี้	ข้าวมอลต์หมัก	ใช่	๔๐-๕๐ ดีกรี
บรั่นดี	น้ำอุ่น	ใช่	๔๐-๕๐ ดีกรี
รัม	น้ำเชื่อมหวานข้น	ใช่	๔๐-๕๐ ดีกรี
วอดก้า	มันฝรั่งและอื่น ๆ	ใช่	๔๐-๕๐ ดีกรี
ยีน	ผลไม้จูนิเปอร์และอื่น ๆ	ใช่	๔๐-๕๐ ดีกรี

ตารางที่ ๓.๑ แสดงเครื่องดื่มผสมเหล้าบางชนิด^{๑๖}

^{๑๔} อ.ฎีกา(บาลี) ๓/๑๗๕/๖๖.

^{๑๕} พ.พ.อ.(บาลี) ๑/๑๘.

^{๑๖} ดร.วิทย์ เทียงบูรณธรรม, ตำรายาเสพติด, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๑), หน้า ๑๑๘.

โดยเครื่องดื่มผสมเหล้าเหล่านี้นี้จะมีเปอร์เซ็นต์ของแอลกอฮอล์แตกต่างกันไป และสามารถทำให้ผู้ดื่มเกิดอาการมึนเมา ขาดสติสัมปชัญญะได้เช่นเดียวกับสุราและเมรัย ฉะนั้นจึงนับรวมเป็นมัจจะด้วยเช่นกัน และนอกจากเครื่องดื่มทั้งหลายที่ทำให้เกิดความมึนเมา ขาดสติสัมปชัญญะเหล่านี้แล้ว ในปัจจุบันยังมีสิ่งต่าง ๆ ที่เมื่อนำเข้าสู่ร่างกายแล้ว ทำให้ผู้เสพเกิดความมึนเมาขาดสติสัมปชัญญะได้เช่นกันที่นิยมเรียกว่า ‘ยาเสพติด’ ตัวอย่างยาเสพติดที่แพร่ระบาด^{๓๑} ดังนี้ ยาบ้า ยาอี ยาเลิฟ หรือเอ็กซ์ตาซี ยาเค โคลเคน เฮโรอีน กัญชา สารระเหย แอลเอสดี ผีน มอร์ฟิน กระท่อม เห็ดขี้ควาย

จากประเภทของสุรา เมรัย และมัจจะ แสดงให้เห็นว่า สุรา เมรัย และมัจจะอาจมาจากส่วนผสม และวิธีการผลิตที่แตกต่างกัน แต่ย่อมส่งผลให้ผู้เสพเกิดความมึนเมา จนขาดสติสัมปชัญญะได้เช่นกัน ซึ่งในระยะเวลาต่อมาสุรา เมรัย และมัจจะได้มีการวิวัฒนาการในด้านต่าง ๆ ไปอย่างมาก ทั้งการผลิต ส่วนประกอบ จนกระทั่งวิวัฒนาการเป็นสิ่งเสพติดชนิดใหม่ ๆ ขึ้นอีกจนนับไม่ได้นั่นเอง

๓.๑.๓ ยาเสพติดนับเข้าในข้อห้ามของเบญจศีลข้อที่ ๕

แม้ในปัจจุบันสุรา เมรัย และมัจจะทั้งหลายได้มีการวิวัฒนาการไปอย่างมาก แต่สุรา เมรัย และมัจจะทั้งหลายนั้นย่อมส่งผลให้ผู้เสพเกิดอาการมึนเมา ขาดสติสัมปชัญญะทั้งสิ้น เช่น สุรา เมรัย ผีน กัญชา พงขาว ยาบ้า ยาอี และยาเสพติดทั้งหลาย ซึ่งย่อมอนุโลมรวมเป็นสุรา เมรัย และมัจจะ โดยพิจารณาจากข้ออ้างอิง คือ หลักธรรมที่เรียกว่า มหาปเทศ ๔ ที่สามารถนำมาสาธเคราะห์และสนับสนุนเพื่อการตัดสินใจวินิจฉัยว่า ยาเสพติดหรือสิ่งเสพติดสามารถอนุโลมเข้าในเบญจศีล ข้อที่ ๕ เพราะหลักมหาปเทศ ๔ นับเป็นหลักการสำคัญที่พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ เพื่อเป็นหลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยตามหลักพระวินัย โดยเป็นข้ออนุโลมและปฏิโลมตามปฏิรูปประเทศที่มีปรากฏในมหาบรรค พระวินัยปิฎก ดังนี้

- ก. สิ่งใดไม่ได้ทรงห้ามไว้ว่าไม่ควร แต่เข้ากันกับสิ่งที่ไม่ควร (อกัปปิยะ) ชัดกับสิ่งที่ควร (กัปปิยะ) สิ่งนั้นไม่ควร
- ข. สิ่งใดไม่ได้ทรงห้ามไว้ว่าไม่ควร แต่เข้ากันกับสิ่งที่ควร (กัปปิยะ) ชัดกับสิ่งที่ไม่ควร (อกัปปิยะ) สิ่งนั้นควร
- ค. สิ่งใดไม่ได้อนุญาตไว้ว่าควร แต่เข้ากันกับสิ่งที่ไม่ควร (อกัปปิยะ) ชัดกับสิ่งที่ควร (กัปปิยะ) สิ่งนั้นไม่ควร

^{๓๑} ผศ.สุชิน บัวงาม, ยาและสารเสพติด, (ชลบุรี : สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี, ม.ป.ป.), หน้า ๗๐-๗๓, (อัดสำเนา).

ง. สิ่งใดไม่ได้อนุญาตไว้ว่าควร แต่เข้ากันกับสิ่งที่ควร (กัปปิยะ) ชัดกับสิ่งที่ไม่ควร (อกัปปิยะ) สิ่งนั้นควร^{๙๘}

จากหลักเกณฑ์ในการพิจารณาดังกล่าว ทำให้สามารถวินิจฉัยว่า สิ่งเสพติดทั้งปวงย่อมเป็นที่ประมาทมาซึ่งสาเหตุแห่งความประมาท เป็นสาเหตุแห่งความเมา มีนเมา แม้จะมีชื่อเรียกต่างกันก็ตาม แต่ย่อมไม่พ้นจากคำว่า มัชชะ ของเมาทั้งสิ้น ดังนั้น สุรา เมรัย และมัชชะ โดยความย่อมหมายรวมถึง สิ่งเสพติด ซึ่งอาจจะมีโทษมากหรือโทษน้อยขึ้นอยู่กับขนาดและปริมาณของการใช้หรือการเสพ และด้วยความมุ่งหมายในการเว้นจากการดื่มสุรา เมรัย และของมีนเมาทั้งหลาย เพราะเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทของเบญจศีลข้อที่ ๕ ดังคำกล่าวที่ว่า “การไม่ประทุษร้ายสติสัมปชัญญะของตนเองด้วยการไม่ตกอยู่ในอำนาจของสิ่งเสพติด”^{๙๙} จึงหมายความว่า การไม่เสพของมีนเมา และการดำเนินชีวิตไม่ให้เกิดอยู่ในความประมาท กล่าวคือ การมีวิจรรณญาณหยั่งรู้ในสิ่งที่ควรงดเว้น พึงสำรวมระวังไม่ให้เกิดความยุ่งคิด ซึ่งอาจจะนำตนตกลงสู่หนทางแห่งความพลั้งพลาด อันเนื่องมาจากการใช้สิ่งเสพติดหรือยาเสพติดที่ทำให้เสียสติสัมปชัญญะ ดังที่สมเด็จพระสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรสทรงรณาไว้ว่า “ความประมาทนั้น ไม่มีมูลอื่นจะสำคัญยิ่งกว่าค้ำน้ำเมาหรือสิ่งเสพติด ซึ่งทำให้ความคิดวิปริตลงทันที”^{๑๐๐} ซึ่งเป็นความหมายที่สมบูรณ์ที่สุดในนิยามแห่งเบญจศีลข้อที่ ๕ โดยในกรณีของสิ่งเสพติดหรือยาเสพติดที่นับเข้าอยู่ในสุรา เมรัย และมัชชะ ตามความหมายของเบญจศีลข้อที่ ๕ นั้น การจะพิจารณาว่า การกระทำนั้นเป็นการละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ หรือไม่นั้น ย่อมต้องพิจารณาจากองค์ประกอบในการละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ ทั้ง ๔ ประการ โดยอนุโลมเทียบเคียงกับการละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ ในกรณีของสุรา เมรัย ดังนี้

- ก. สารเสพติดอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นที่ตั้งแห่งความเมา
- ข. มีจิตคิดจะเสพ
- ค. ผู้เสพถึงความพยายามอันเกิดแต่จิต
- ง. สารเสพติดผ่านเข้าไปในร่างกาย

ฉะนั้น ถ้าผู้เสพมีเจตนาหรือตั้งใจที่จะเสพสิ่งเสพติดทั้งหลาย เช่น ฝิ่น กัญชา ผงขาว ยาม้า ยาบ้า และสิ่งเสพติดอื่น ๆ อันเกิดจากเจตนาที่เป็นอกุศล และครบองค์ประกอบทั้ง ๔ ประการดังกล่าว ย่อมนับว่า พฤติกรรมหรือการกระทำนั้นเป็นการล่วงละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ นั้นเอง

^{๙๘} วิ.ม.(บาลี) ๕/๓๐๕/๕๐.

^{๙๙} ดูรายละเอียดเพิ่มเติมเว็บไซต์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม, [ออนไลน์] แหล่งข้อมูล : www.oncb.go.th, (๑๒ มกราคม ๒๕๕๖).

^{๑๐๐} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมวชิรญาณวโรรส, เบญจศีลและเบญจธรรม (หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี), (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๒๐), หน้า ๔๑.

๓.๒ ความหมายและความเป็นมาของยาเสพติด

การเสพยาเสพติดย่อมส่งผลต่อทั้งร่างกายและจิตใจของผู้เสพ ตั้งแต่อดีตที่สุรานับเป็นยาเสพติดชนิดแรกจนกระทั่งวิวัฒนาการทางเทคโนโลยีที่ทำให้สารเสพติดต่าง ๆ มีการวิวัฒนาการไปอย่างมากเช่นกัน จนในปัจจุบันยาเสพติดอาจอยู่ในรูปต่าง ๆ ที่สามารถนำเข้าสู่ร่างกายด้วยวิธีการเสพยาที่หลากหลาย

๓.๒.๑ ความหมายของยาเสพติด

องค์การอนามัยโลกได้ให้ความหมายของยาเสพติดไว้ ดังนี้ “ยาเสพติด หมายถึง สารเคมีใดก็ตามเมื่อรับเข้าสู่ร่างกายจะเป็นการกิน ดื่ม สูบหรือดมหรือสูดก็ตาม แล้วทำให้มีผลเสียต่อร่างกาย อารมณ์หรือพฤติกรรมของผู้ใช้”^{๒๑}

องค์การสหประชาชาติได้ให้ความหมายของยาเสพติดไว้ ดังนี้ “ยาเสพติด หมายถึง สารใด ๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือได้จากธรรมชาติ หรือจากการสังเคราะห์ที่มีผลต่อจิตใจและระบบประสาท”^{๒๒}

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของยาเสพติดไว้ ดังนี้ “ยาเสพติด หมายถึง ยาหรือสารเคมีซึ่งเมื่อเสพหรือฉีดเข้าสู่ร่างกายติดต่อกันชั่วระยะเวลาหนึ่งก็จะติด ก่อให้เกิดพิษเรื้อรัง ทำให้ร่างกายและจิตใจเสื่อมโทรม เช่น ฝิ่น กัญชา เฮโรอีน ยานอนหลับ สุรา”^{๒๓} และพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายของยาเสพติดให้โทษไว้ ดังนี้

สารเคมีหรือวัตถุชนิดใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ดื่ม หรือด้วยประการใด ๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพขึ้นเป็นลำดับ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงตลอดเวลา และสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง กับรวมตลอดถึงพืชหรือส่วนของพืชที่เป็นหรือให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษ หรืออาจใช้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษ และสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษด้วย ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ไม่หมายความถึงยาสามัญประจำบ้านบางตำรับ ตามกฎหมายว่าด้วยยาที่มียาเสพติดให้โทษผสมอยู่^{๒๔}

^{๒๑} ดร.วิทย์ เทียงบูรณธรรม, ตำรายาเสพติด, หน้า ๑.

^{๒๒} สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม, ความรู้พื้นฐานเพื่อการป้องกันยาเสพติดในเยาวชน, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดอรุณการพิมพ์, ๒๕๕๒), หน้า ๘.

^{๒๓} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, หน้า ๕๐๐.

^{๒๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๐๐.

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๔ ได้ให้ความหมายของยาเสพติดให้โทษไว้ ดังนี้

ยาเสพติดให้โทษ หมายถึง สารเคมีหรือวัตถุชนิดใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใด ๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพขึ้นเป็นลำดับ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงตลอดเวลา และสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง กับให้รวมตลอดถึงพืชหรือส่วนของพืชที่เป็นหรือให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษหรืออาจใช้ผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษ และสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษด้วย ทั้งนี้ตามที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ไม่หมายความถึงยาสามัญประจำบ้านบางตำรับ ตามกฎหมายว่าด้วยยาที่มียาเสพติดให้โทษผสมอยู่^{๒๕}

จากความหมายของยาเสพติดที่ยกมาข้างต้น ทำให้พบว่า การนิยามความหมายของยาเสพติดมุ่งเน้นที่ผลที่จะเกิดขึ้นทั้งทางร่างกายและทางจิตใจหลังจากการเสพยาเสพติดเหล่านั้น รวมถึงได้มีการขยายความนิยามความหมายของยาเสพติดให้กว้างขวางและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ทำให้อาจสรุปความหมายของยาเสพติดได้ ดังนี้ ยาเสพติด หมายถึง ยาหรือสารเคมีใด ๆ ที่นำเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะด้วยวิธีใดก็ตาม เช่น กิน สูบ ดม ฯลฯ ติดต่อกันระยะใดระยะหนึ่งแล้ว มีผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น มีความต้องการปริมาณเพิ่มขึ้นและต่อเนื่อง ทำให้สุขภาพทรุดโทรมลง มีร่างกายชubbม มีโรคแทรกซ้อน และที่สำคัญทำให้เกิดอาการทางโรคประสาทจิตใจไม่ปกติ โดยหมายรวมทั้งยาเสพติดที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือได้จากจากธรรมชาติ หรือจากการสังเคราะห์ก็ได้ ทำให้ในการวิจัยครั้งนี้ ยาเสพติดจึงหมายรวมถึงสุรา และบุหรี่ด้วย

๓.๒.๒ ความเป็นมาของยาเสพติด

ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาไม่ได้มีการกล่าวถึงยาเสพติดไว้โดยตรงว่า ยาเสพติดเกิดขึ้นตั้งแต่เมื่อใด แต่คาดว่าคงมีกำเนิดมาตั้งแต่ก่อนสมัยพุทธกาล เพราะปรากฏเรื่องของสารเสพติดชนิดหนึ่ง คือ สุรา ในคัมภีร์อรรถกถาชาดก ว่า สุราได้ถูกค้นพบเป็นครั้งแรกโดยนายพรานป่านามว่า สุระ ชาวแคว้นกาลิ ในประเทศอินเดีย(ชมพูทวีป) ดังมีเรื่องราวโดยย่อ ดังนี้

นายพรานป่าชื่อว่า สุระ ท่องเที่ยวไปในป่าหิมพานต์ เพื่อหาของป่ามาขาย ณ ป่าหิมพานต์ ปรากฏต้นไม้ใหญ่ต้นหนึ่งที่มีค่าคบแยกออกเป็น ๓ สาขา ระหว่างแยกของค่าคบนั้น มีโพรงเป็นแอ่งลึกขนาดตุ่มน้ำ เมื่อมีฝนตกลงมาน้ำก็จะขังเต็มอยู่ในแอ่งนั้น และในทีใกล้กันนั้นก็

^{๒๕} พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๘ คุราชละเอียดยใน [ออนไลน์] แหล่งข้อมูล : elib.fda.moph.go.th/fulltext2/.../ยาเสพติด/พรบ/ฉบับที่%202.doc., (๑๔ มกราคม ๒๕๕๖).

ต้นไม้ที่มีผลนานาชาติ เช่น สมอ มะขามป้อม ขึ้นอยู่โดยรอบ เมื่อมีผลแก่สุกก็หลุดออกจากขั้วปลิวตกลงในแอ่งนั้น อีกทั้งพวกนกแขกเต้าก็คาบเอารวงข้าวสารีมาจิกกินบนค่าคบนั้นด้วย ทำให้เมล็ดข้าวสารีบ้าง เปลือกบ้าง ตกลงไปในแอ่งนั้นด้วย ครั้นถูกแสงแดดแผดเผาจนเข้าน้ำในแอ่งก็กลายเป็นสีแดงและเกิดรสชาติขึ้น พอถึงหน้าแล้งพวกนกที่หิวกระหายก็พากันบินมาดื่มน้ำในแอ่งบนค่าคปไม้ นั้น แล้วเมามายกลิ้งตกลงไปที่โคนต้นไม้ กลับไปชั่วคราวหนึ่งพอสร้างเมาก็ส่งเสียงร้องแล้วพากันบินหนีไป ส่วนพวกสัตว์ป่า เช่น หมิไม้ และลิงค่างเมื่อหิวกระหายก็พากันขึ้นไปดื่มน้ำแล้วมีลักษณะเดียวกันกับนกเหล่านั้นด้วย

นายพรานสุระตั้งเกตเห็นเช่นนั้นจึงคิดว่า ถ้าน้ำบนแอ่งนั้นเป็นพิษ สัตว์ที่ดื่มน้ำก็ต้องตาย แต่เมื่อมันดื่มน้ำแล้วเพียงแต่กลับไปชั่วคราว จากนั้นก็สามารถลุกขึ้นไปได้ น้ำนั้นคงจะไม่มีพิษแน่ จึงทดลองดื่มน้ำจนเกิดอาการเมา อยากกินเนื้อสัตว์จึงก่อไฟ แล้วจับนกและสัตว์ที่ดื่มน้ำนั้นแล้วเกิดเมาไม่อาจไปได้ มาฆ่าแล้วย่างเนื้อของมันกินแก้ลมม่านน้ำในแอ่งนั้น พลังมือข้างหนึ่งก็ร้ายราไป ส่วนอีกข้างหนึ่งก็ถือเนื้อย่างแล้วกินแก้ลมม่านน้ำนั้น เขามาเมาอยู่ ณ ที่นั้น ๒-๓ วัน

ณ ที่ไม่ห่างจากต้นไม้ นั้น มีคานาสผู้หนึ่งนามว่า วรุณ อาศัยอยู่ ครั้นวันต่อมานายพรานสุระคิดได้ว่า ควรจะร่วมดื่มน้ำนั้นกับพระคานาสวรุณ จึงเอาระบอบไม้ไผ่บรรจุน้ำนั้นจนเต็มพร้อมกับเนื้อย่างแล้ว นำไปยังที่อยู่ของพระคานาสนั้น แล้วกล่าวชักชวนดื่มน้ำนั้นด้วยกัน ทั้ง ๒ คน เคี้ยวเนื้อย่างไปพลางดื่มน้ำนั้นไปพลาง น้ำนั้นจึงมีชื่อว่า สุราและวารุณี เพราะนายพรานป่าชื่อสุระ และพระคานาสชื่อวรุณ เป็นผู้ค้นพบและนำมาดื่มน้ำเป็นคนแรก จากนั้นทั้งนายพรานสุระและพระคานาสวรุณ ได้ช่วยกันดื่มน้ำนั้นนำเข้าไปเผยแพร่ในเมือง จนได้รับความนิยมทั้งจากชาวเมืองและทั้งจากเจ้าผู้ครองนคร ทั้ง ๒ คน เห็นเป็นโอกาสดีจึงได้ไปกำหนดจดจำเครื่องปรุงที่หล่นลงไปแอ่งน้ำบนค่าคปไม้ นั้นไว้ แล้วรวบรวมเป็นสูตรนำมาผลิตจำหน่ายแก่ประชาชนทั่วไป สุราจึงได้แพร่หลายไปทั่วชมพูทวีปตั้งแต่นั้นมา^{๒๖}

จากเรื่องราวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า สารเสพติดชนิดแรกที่เกิดขึ้นในโลก คือ สุรานั่นเอง และสาเหตุที่ได้ชื่อเช่นนี้ก็เพราะนายพรานสุระเป็นผู้ค้นพบคนแรกแล้วนำมาดื่มน้ำก่อน จากนั้นจึงนำมาจากพระคานาสชื่อวรุณดื่มน้ำด้วย ซึ่งในการดื่มน้ำครั้งนั้นพระคานาสคงจะเป็นฝ่ายแนะนำให้นายพรานนำเข้าไปเผยแพร่ในเมืองด้วย เนื่องจากก่อนหน้าที่จะพบพระคานาส นายพรานก็ได้ดื่มน้ำตามลำพัง จนเมามายไป ๒-๓ วัน แต่เขาก็ยังไม่ได้มีความคิดที่จะนำไปเผยแพร่ที่ไหน คงคิดแต่เพียงอยากจะให้พระคานาสได้ดื่มน้ำเป็นเพื่อนเท่านั้น ด้วยเหตุนี้เองที่ทำให้มีน้ำนั้นมีชื่อเรียก ๒ ชื่อ คือ สุราและวารุณี ตามชื่อของบุคคลทั้ง ๒ นี้ ในฐานะผู้ค้นพบและนำออกเผยแพร่จนเป็นที่รู้จักกันทั่วไปในครั้งนั้น

^{๒๖} พ.ช.อ.(ไทย) ๗/๑๕๓-๑๕๕.

นอกจากนี้ ยังมีข้อสังเกตว่า วิธีการเสพสารเสพติดในครั้งแรกนั้นใช้วิธีต้มเป็นหลักเพียงอย่างเดียว เพราะวิธีการเช่นนี้ได้ถูกกล่าวถึงในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ส่วนความเป็นมาของยาเสพติดนั้น มีความเป็นมาโดยย่อ ดังนี้

นักประวัติศาสตร์เชื่อว่า ชาวเมโสโปเตเมีย ซึ่งปัจจุบันอยู่ในบริเวณประเทศอิรัก อิหร่าน รู้จักการปลูกฝิ่นมาประมาณ ๕,๐๐๐ ปี ก่อน ค.ศ. ส่วนชาวกรีกทราบว่า ฝิ่นสามารถระงับความเจ็บปวดและความกลัดกลุ้มได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ชาวอินเดียก็ใช้ฝิ่นเสพเพื่อให้เกิดความมึนเมาโดยเห็นว่า เป็นความสุขและสามารถช่วยให้ลืมความทุกข์ต่าง ๆ ได้ ต่อมาในยุคศตวรรษที่ ๑๘-๑๙ ชาวตะวันตกมักล่าเมืองขึ้น จนทำให้พบว่า ฝิ่น สามารถทำอันตรายต่อผู้เสพได้ จึงใช้ฝิ่นเป็นเครื่องมือช่วยในการล่าเมืองขึ้นให้มาอยู่ในอาณานิคมของตนเอง

ส่วนในประเทศไทยฝิ่นเริ่มเข้ามาตั้งแต่สมัยใดยังไม่ทราบแน่ชัด แต่ปรากฏหลักฐานครั้งแรกในสมัยกรุงศรีอยุธยา รัชสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ (พระเจ้าอู่ทอง) ประมาณพ.ศ. ๑๕๐๓ มีกฎหมายบัญญัติการห้ามซื้อขายเสพฝิ่นไว้ ต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงแจกกฎหมายป่าวเรื่องห้ามปรามผู้ขายผู้สูบฝิ่น แต่ยังไม่เป็นผลสำเร็จ ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยได้ทรงตราพระราชกำหนดโทษขึ้น ดังนี้ ‘ห้ามอย่าให้ผู้ใดสูบฝิ่น กินฝิ่น ซ้อมฝิ่น ขายฝิ่น และเป็นผู้สมซื้อสมขายเป็นอันขาดทีเดียว ถ้ามีฟังจับได้และมีผู้ร้องฟ้องพิจารณาเป็นสัจจะให้ลง พระอาญาเขียน ๓ ยก ทเวนบก ๓ วัน ทเวนเรือ ๓ วัน ธิราชบาทว์ บุตรภรรยาและทรัพย์สิ่งของให้สิ้นเชิง ให้ส่งตัวไปตะพุ่นหญ้าช้าง ผู้รู้เห็นเป็นใจมิได้เอาความมาว่ากล่าวจะให้ลง พระอาญาเขียน ๖๐ ที’ ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นช่วงเวลาที่ตรงกับสมัยที่อังกฤษนำฝิ่นจากอินเดียไปบังคับขายให้จีน ทำให้มีคนจีนติดฝิ่นเพิ่มขึ้น และในช่วงเวลานั้นตรงกับระยะที่คนจีนเข้ามาค้าขายในประเทศไทยมากขึ้น จึงเป็นการนำการใช้ฝิ่นและผู้ติดฝิ่นเข้ามาในประเทศไทยมากยิ่งขึ้น ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีนโยบายที่ยอมให้คนจีนเสพและขายฝิ่นได้ตามกฎหมายแต่ต้องเสียภาษีผูกขาด มีนายภาษีเป็นผู้ดำเนินการ ปรากฏว่า ภาษีฝิ่นทำรายได้ให้แก่ประเทศไทยเป็นอย่างมาก และมีการพยายามห้ามคนไทยไม่ให้เสพฝิ่น แต่ยังไม่ได้ผลเต็มที่ ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแก้ภาษีฝิ่น เพื่อให้มีการสูบฝิ่นน้อยลงจนสามารถเลิกได้ในที่สุด และทรงยอมให้รัฐขาดรายได้จากภาษีฝิ่น ทำให้ปริมาณเงินรายได้จากภาษีฝิ่นลดลงเรื่อย ๆ โดยรัฐได้เงินชดเชยจากภาษีอากรยาสูบแทน

ในพ.ศ. ๒๕๐๑ คณะปฏิวัติที่ปกครองประเทศไทยอยู่ในขณะนั้นได้ออกประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๑๗ ลงวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๑ ให้เลิกการเสพและจำหน่ายฝิ่นทั่วราชอาณาจักร

และกำหนดดำเนินการให้เสร็จสิ้นเด็ดขาดภายในวันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๒ โดยประกาศให้ ผู้เสฟผื่นขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตให้เสฟผื่นภายในวันที่ ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๑ และ ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๒ ห้ามมิให้ร้านผื่นจำหน่ายผื่นแก่ผู้ที่ไม่มียาใบอนุญาตให้สูบผื่น ยุบเลิกร้านจำหน่ายผื่นให้แก่ผู้ที่ไม่มียาใบอนุญาตภายในวันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๒ และ ตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๒ ผู้กระทำผิดฐานเสฟผื่นหรือมูดผื่น นอกจากจะต้องรับโทษ ตามกฎหมายแล้วยังต้องถูกส่งไปรับการรักษา ณ สถานพยาบาลและพักผื่นผู้อดผื่น ไม่เกิน ๕๐ วัน และให้กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงมหาดไทย ร่วมกันจัดตั้งสถานพยาบาลและ พักผื่นผู้อดผื่น และมีการทำลายกล้องสูบผื่นที่ห้องสนามหลวง โดยมีจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ หัวหน้าคณะปฏิวัติเป็นประธานและควบคุมการเผาทำลายด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังได้แก้ไข กฎหมายว่าด้วยผื่น เพิ่มโทษผู้ละเมิดให้สูงขึ้น แต่ปรากฏว่าปัญหาเสฟผื่นก็ยังไม่ลดลงเลย นอกจากนี้ตัวยาสีเสฟผื่นได้เปลี่ยนรูปไปเป็นเฮโรอีน และมีการพัฒนาด้านการผลิตจนกลายเป็น เฮโรอีนชนิดที่มีฤทธิ์รุนแรงยิ่งขึ้นเรียกว่า ผงขาว รวมถึงมียาเสฟผื่นชนิดอื่น ๆ ที่แพร่ระบาด อยู่ด้วย เช่น กัญชา กระท่อม ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๐ มียาเสฟผื่นชนิดหนึ่งที่แพร่ระบาด อย่างรุนแรง ได้แก่ สารระเหย ภายหลังเมื่อปัญหาการแพร่ระบาดของสารระเหยเริ่มลดลง แต่ยาเสฟผื่นตัวใหม่ก็เกิดขึ้น ได้แก่ ยาม้าหรือที่รู้จักกันในปัจจุบันว่า ยาบ้า รวมถึงยาเสฟผื่น ที่แพร่ระบาดในหมู่เยาวชน ได้แก่ ยาไอซ์ เคตามีน^{๒๗}

จากประวัติความเป็นมาของยาเสฟผื่น ทำให้พบว่า สารเสฟผื่นชนิดแรกที่เกิดขึ้น คือ สุรา โดยมีการกล่าวถึงการดื่มสุราแล้วเกิดอาการเมามายจนก่อให้เกิดความเสียหายต่าง ๆ แสดงใน ชาติกหลายเรื่องในพระพุทธศาสนา เช่น

เรื่องในอดีตชาติที่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงแก่นางปิณทิกเศรษฐี ดังนี้ ในอดีตกาลพระโพธิสัตว์บังเกิดในตระกูลเศรษฐีได้รับตำแหน่งเศรษฐีหลังจากบิดาล่วงลับไปแล้ว มีทรัพย์ฝังดินประมาณ ๔๐ โกฏิ พระโพธิสัตว์ทำบุญมีทาน เป็นต้น เมื่อสิ้นชีวิตบังเกิดเป็น ท้าวสักกะเทวราช ส่วนบุตรชายเศรษฐีไม่จัดแจงทานวัตถุใด ๆ แต่ให้สร้างมณฑปเพื่อการดื่ม สุรา ระบาย รำฟ้อน และขับร้อง เป็นนักเลงหญิง นักเลงสุรา และนักเลงกินเนื้อ เป็นต้น ผลาญทรัพย์ ๔๐ โกฏิ และทรัพย์ต่าง ๆ ให้สิ้นไป กลายเป็นคนเข็ญใจ กำพรว้า นุ่งผ้าเก่า เมื่อท้าวสักกะทรงทราบจึงมอบหม้อสารพัดนึกให้แก่บุตรชายด้วยความรัก พร้อมสั่งว่า เจ้าจง รักษาหม้อใบนี้ไว้ อย่าให้แตกทำลายไป แล้วกลับสู่เทวโลก จากนั้นบุตรชายเศรษฐีเที่ยวดื่มสุรา

^{๒๗} สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสฟผื่น กระทรวงยุติธรรม, ความรู้พื้นฐาน เพื่อการป้องกันยาเสฟผื่นในเยาวชน, หน้า ๓-๘.

จนวันหนึ่งเขาเมามายจึงโยนหมอนั้นเล่นไปในอากาศ ครั้งหนึ่งรับพลาดหมอนตกพื้นดินแตก ตั้งแต่นั้นมาเขาจึงกลับเป็นคนจนนุ่งผ้าเก่ามือถือกระบือวิ่งเที่ยวไปจนตาย^{๒๔}

เรื่องพระราชเสวยมังสะพระโอรส ดังนี้ ในอดีตกาลมีพระราชานุกรุงพาราณสีพระองค์หนึ่ง เมื่อเว้นจากการเสวยน้ำเมาแล้วไม่อาจประพฤติราชกิจ หรือไม่อาจเสวยพระกระยาหาร อันปราศจากเนื้อได้ ในวันอุโบสถย่อมไม่มีการฆ่าสัตว์ คนครัวจึงได้ซื้อเนื้อไว้ก่อนวันหนึ่ง แต่เก็บเนื้อไว้ไม่คิดถูกสุนัขลักกิน เมื่อพระราชาทรงเสวยน้ำจันทน์จนเมา คนครัวได้น้อม พระกระยาหารที่ปราศจากเนื้อถวาย เมื่อพระราชานุกรุงไม่เห็นเนื้อได้ทรงตรัสถาม คนครัว กราบทูลว่า เนื่องจากเป็นวันอุโบสถจึงไม่ได้เนื้อ ทำให้พระราชาทรงรัดพระศอพระโอรส ให้ถึงชีพิตักษัยแล้วโยนไปข้างหน้าคนครัว รับสั่งว่า เจ้าจงจัดแจงแล้วนำมาโดยเร็ว พระราชา เสวยพระกระยาหารด้วยมังสะพระโอรส^{๒๕}

จากการดื่มสุราจนเมามายเป็นเหตุแห่งความประมาทพลาดพลั้ง ทำให้กระทำความผิดที่ไม่สมควรได้ดังเรื่องราวชาดกในอดีตที่ยกมาเป็นตัวอย่าง ในยุคต่อมาจึงมีการนำฝิ่นมาใช้เพื่อระงับความเจ็บปวด ลดความกตัญญู และสร้างความสุขในหลายประเทศ จนกระทั่งฝิ่นแพร่หลายมากยิ่งขึ้นเมื่อชาวตะวันตกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการล่าเมืองขึ้น ต่อมาภายหลังเมื่อมีการเลิกฝิ่น ทำให้ยาเสพติดมีวิวัฒนาการกลายเป็นยาเสพติดชนิดใหม่ๆ เกิดขึ้น และยิ่งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมากขึ้นเท่าใด ย่อมทำให้ยาเสพติดมีวิวัฒนาการจากยาเสพติดที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือได้จากธรรมชาติ กลายเป็นยาเสพติดที่ได้จากการสังเคราะห์มากยิ่งขึ้นในปัจจุบัน

๓.๓ ประเภทและโทษของยาเสพติด

ในปัจจุบันยาเสพติดที่ได้จากธรรมชาติมีปริมาณลดลง เพราะได้วิวัฒนาการไปเป็นยาเสพติดชนิดสังเคราะห์ที่มีผลต่อร่างกายและระบบประสาทต่างๆ รุนแรงมากยิ่งขึ้น และสามารถผลิตได้ง่ายขึ้น รวดเร็วขึ้น ทำให้ยาเสพติดทั้งหลายมีการแพร่ระบาดอย่างต่อเนื่อง แม้จะมีการปราบปรามยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง แต่ยาเสพติดย่อมวิวัฒนาการไปเป็นยาเสพติดชนิดใหม่ ไม่สิ้นสุด จนในปัจจุบันยาเสพติดยังคงสร้างปัญหาให้กับสังคม และประเทศชาติอย่างต่อเนื่อง

๓.๓.๑ การจำแนกประเภทของยาเสพติด

ยาเสพติดสามารถจำแนกประเภทได้ตามลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

^{๒๔} พุ.ช.ต.ก.อ.(ไทย) ๓/๔/๓๒๒-๓๒๓.

^{๒๕} มงฺกล.(ไทย) ๓/๒๒๘-๒๓๐.

ก. แบ่งตามแหล่งกำเนิด จำแนกได้ ๒ ประเภท^{๓๐} คือ

๑. ยาเสพติดธรรมชาติ (Natural Drugs) คือ ยาเสพติดที่ผลิตได้มาจากพืช เช่น ฝิ่น พืชกระท่อม กัญชา

๒. ยาเสพติดสังเคราะห์ (Synthetic Drugs) คือ ยาเสพติดที่ผลิตขึ้นด้วยกรรมวิธีทางเคมี เช่น เฮโรอีน แอมเฟตามีน

ข. แบ่งตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๗ จำแนกได้ ๕ ประเภท^{๓๑} คือ

๑. ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง เช่น เฮโรอีน

๒. ยาเสพติดให้โทษทั่วไป เช่น มอร์ฟีน โคเคนหรือโคคาอีน โคลีน ฝิ่นยา

๓. ยาเสพติดให้โทษที่มียาเสพติดให้โทษประเภทที่ ๒ เป็นส่วนผสมอยู่ด้วยตามที่ได้ขึ้นทะเบียนตำรับยาไว้ตามมาตรา ๔๑ เช่น ยาแก้ไอที่มีโคเดอีน

๔. สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภทที่ ๑ หรือประเภทที่ ๒ เช่น อาเซติกแอนไฮไดรด์ อาเซติกคลอไรด์

๕. ยาเสพติดให้โทษที่มีได้เข้าอยู่ในประเภทที่ ๑ ถึงประเภทที่ ๔ เช่น กัญชา พืชกระท่อม

ค. แบ่งตามการออกฤทธิ์ของยาที่มีต่อร่างกาย จำแนกได้ ๔ ประเภท^{๓๒} คือ

๑. ยาเสพติดประเภทกดประสาท ทำให้ประสาทและสมองมีนชา อารมณ์จิตใจเฉื่อยชา และกล้ามเนื้อห่อนคลาย เช่น ฝิ่น อนุพันธ์ของฝิ่น เฮโรอีน ยานอนหลับ

๒. ยาเสพติดประเภทกระตุ้นประสาท ทำให้ประสาทและสมองตื่นตัวกระวนกระวาย เช่น กระท่อม แอมเฟตามีน ยาม้าหรือยาบ้า

๓. ยาเสพติดประเภทหลอนจิตประสาท ทำให้ประสาทหลอน เห็นภาพผิดไปจากปกติ ความรู้สึกสัมผัสแปรปรวน มีปฏิกิริยาผิดไปจากความจริงทั้งหมด เช่น แอลเอสดี

^{๓๐} สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม, ความรู้พื้นฐานเพื่อการป้องกันยาเสพติดในเยาวชน, หน้า ๕.

^{๓๑} พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ ดูรายละเอียดใน [ออนไลน์] แหล่งข้อมูล :

<http://elib.fda.moph.go.th/fulltext2/%E0%B8%81%E0%B8%8E%E0%B8%AB%E0%B8%A1%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%A2%E0%B8%B2%E0%B9%80%E0%B8%AA%E0%B8%9E%E0%B8%95%E0%B8%B4%E0%B8%94%E0%B8%9E%E0%B8%A3%E0%B8%9A/%E0%B8%89%E0%B8%9A%E0%B8%B1%E0%B8%9A%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%881.doc.>, (๑๒ มกราคม ๒๕๕๖).

^{๓๒} กระทรวงศึกษาธิการ, ข้อมูลการวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ, (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๐), หน้า ๓๐-๓๑.

๔. ยาเสพติดประเภทออกฤทธิ์ผสมผสานกัน ยาเสพติดบางชนิดเมื่อเสพปริมาณน้อยจะออกฤทธิ์กระตุ้นประสาท เช่น กัญชา และต่อมาจะกดประสาท แต่ถ้าเสพปริมาณมากขึ้นอีกจะทำให้เกิดประสาทหลอนได้

ง. แบ่งตามการออกฤทธิ์ของยาที่มีต่อระบบประสาทส่วนกลาง จำแนกได้ ๔ ประเภท^{๓๓}

คือ

๑. ประเภทกระตุ้นประสาทส่วนกลาง คือ เมื่อเข้าสู่ร่างกายจะตรงไปสู่สมองส่วนที่เป็นศูนย์สัจและสมองส่วนที่เป็นศูนย์ก้าวร้าว เพื่อกระตุ้นให้หลังสื่อเคมีต่างๆ ออกมามากกว่าปกติ จนมีความเบิกบานใจ กระชุ่มกระชวย มีเรี่ยวมีแรง ขยันขันแข็ง สามารถอ่านหนังสือหรือขับรถบรรทุกได้ทั้งวันทั้งคืน ถ้าใช้ยามากขึ้นผู้เสพจะมีอาการก้าวร้าวดุร้าย กลายเป็นอาชญากรที่เหี้ยมโหดได้ ยาประเภทนี้ได้แก่ โคเคน ยาม้าแอมเฟตามีน และสารที่เข้ากาเฟอีน รวมถึงบุหรี่ยี่จัดอยู่ในจำพวกนี้ด้วย

๒. ประเภทกดประสาทส่วนกลาง คือ เมื่อเข้าสู่ร่างกายจะทำหน้าที่แทนสารกาบาสามารถเบรกสมองส่วนที่ทำงานหนักมากให้ทำงานน้อยลงได้ มีจิตใจสงบเยือกเย็น ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่กระสับกระส่าย ไม่มีความทุกข์ร้อนใดๆ ยาประเภทนี้ได้แก่ ยากล่อมประสาททั้งหลายรวมทั้งเหล้า ยานอนหลับก็จัดเป็นยากล่อมประสาทชนิดหนึ่ง แต่ถ้ารับประทานเกินขนาดจะทำให้นอนหลับไม่ตื่นหรืออาจตายได้ ส่วนยาประเภทสารฝิ่น เช่น มอร์ฟีนและเฮโรอีนจะเข้าไปกดประสาทส่วนกลาง ทำให้สื่อเคมีอีกตัวหนึ่ง คือ เอนดอร์ฟิน หลังออกมามาก ทำให้หายปวด ทั้งทางกายและทางใจ

๓. ประเภททำให้ประสาทบิดเบี้ยว คือ เมื่อเสพเข้าไปแล้วจะทำให้อายตนะสัมผัส สัมผัสไปหมด มีอาการประสาทหลอน มีความรู้สึกสามารถสัมผัสจิตใจคนอื่นได้ เข้าลักษณะเป็นคนประสาทเบี้ยว ไม่รู้อะไรเป็นอะไร ยาประเภทนี้ได้แก่ กัญชา ยาอิ ซึ่งย่อมาจากคำว่า เอ็กสตาซี

๔. ประเภทสารระเหย ยาประเภทนี้ได้แก่ กาว ทินเนอร์ และสีที่วัยรุ่นนิยมเอามาสูดดมกัน ของใช้ประจำบ้านที่เข้าสารเคมีหลากหลายชนิด และก๊าซสลบบางอย่าง ก็จัดอยู่ในยาเสพติดประเภทนี้ ถ้าใช้มาก ๆ สารระเหยจะกลายเป็นยากระตุ้นประสาทก็ได้ เป็นยากดประสาทก็ได้ ทั้งยังจะทำให้ประสาทบิดเบี้ยวได้ด้วย

^{๓๓} นายแพทย์ทรงเกียรติ ปิยะกะ และเวทิน ศันสนียเวทย์, ยืมผู้เรียนรู้ยาเสพติด, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๔๐), หน้า ๑๕-๒๓.

จ. แบ่งตามหลักขององค์การอนามัยโลก จำแนกได้ ๕ ประเภท^{๓๔} คือ

๑. ประเภทฝิ่นหรือมอร์ฟีน รวมทั้งยาที่มีฤทธิ์คล้ายมอร์ฟีน เช่น ฝิ่น มอร์ฟีน เฮโรอีน เพธิดีน

๒. ประเภทบาบิบูเรต รวมทั้งยาที่มีฤทธิ์ทำนองเดียวกัน เช่น เซโคบาร์บิทัล อะโอบาร์บิทัล พาราดีไฮด์ เมโพรบาเมท ไดอาซีแพม คลอไดอาซีพอกไซด์

๓. ประเภทแอลกอฮอล์ เช่น เหล้า เบียร์ วิสกี้

๔. ประเภทแอมเฟตามีน เช่น แอมเฟตามีน เดกซ์แอมเฟตามีน

๕. ประเภทโคเคน เช่น โคเคน ไซโคคา

๖. ประเภทกัญชา เช่น ใบกัญชา ยางกัญชา

๗. ประเภทกัท เช่น ใบกัท ใบกระท่อม

๘. ประเภทหลอนประสาท เช่น แอลเอสดี ดีเอ็มที เมสกาลิน เมล็ดมอร์นิงโกลดี ต้นลำโพง เห็ดเมาบางชนิด

๙. ประเภทอื่น ๆ เป็นพวกที่ไม่สามารถเข้าประเภทใดได้ เช่น ทินเนอร์ เบนซิน น้ำยาล้างเล็บ ยาแก้ปวด บุหรี่^{๓๕}

การจำแนกประเภทของยาเสพติดตามลักษณะที่แตกต่างกันนี้ แสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการของยาเสพติดจากธรรมชาติมาสู่ยาเสพติดสังเคราะห์ที่ผลิตขึ้นด้วยกรรมวิธีทางเคมีที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น รวมถึงแสดงให้เห็นถึงผลของยาเสพติดที่มีต่อร่างกายและระบบประสาทต่าง ๆ ที่มีความรุนแรงซับซ้อนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดชนิดต่าง ๆ ที่เกิดจากความพยายามที่จะคิดค้น ผลิต และหลบเลี่ยงข้อบังคับกฎหมายต่าง ๆ

๓.๓.๒ ลักษณะและการออกฤทธิ์ของยาเสพติด

การจำแนกประเภทของยาเสพติดตามลักษณะต่าง ๆ ทำให้เห็นถึงวิวัฒนาการของยาเสพติด และผลของยาเสพติดที่มีต่อร่างกายและระบบประสาทต่าง ๆ ที่มีความรุนแรงซับซ้อนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังแสดงให้เห็นถึงปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดชนิดต่าง ๆ ฉะนั้น เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดแต่ละชนิดจะได้แสดงลักษณะและการออกฤทธิ์ของยาเสพติดแต่ละชนิดจำแนกตามแหล่งกำเนิดของยาเสพติด ดังนี้

^{๓๔} สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม, ความรู้และแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ยูนิเวนอุลตราไวโอเร็ด, ๒๕๕๒), หน้า ๘.

^{๓๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘.

ก. ลักษณะและการออกฤทธิ์ของยาเสพติดธรรมชาติ

ประเภทยาเสพติด	ลักษณะทั่วไป	การออกฤทธิ์
ฝิ่น	เป็นพืชล้มลุก ดอกจะเจริญเติบโตเป็นผลฝิ่นต่อไป เมื่อผลแก่ใช้มีดกรีดจะได้อย่างฝิ่น มีสีขาวเข้ม เมื่อถูกอากาศจะมีสีคล้ำ มีกลิ่นเหม็นเขียว รสขม ขาง และกรดอินทรีย์ เป็น อัลคาลอยด์ ซึ่งเป็นตัวการสำคัญที่ทำให้ฝิ่นกลายเป็นสารเสพติดให้โทษที่ร้ายแรง	กดประสาททางสมอง ทำให้สมองทำงานช้าลง เชื่องซึม ใจลอย ซึ่พจรเต้นช้า กดภูมิคุ้มกันของร่างกายทำให้ติดเชื้อโรคได้ง่าย
กระท่อม	เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง ใช้ส่วนใบในการเสกคล้ายใบฝรั่ง มี ๒ ชนิด ก้านและเส้นใบสีแดง และสีเขียว วิธีเสกโดยการเคี้ยวใบดิบหรือใบตากแห้งชงกับน้ำร้อนแบบชาจีน ปัจจุบันนำกระท่อมมาผสมกับวัสดุ เช่น ยากันยุง ยากล่อมประสาท น้ำยาซักผ้าขาว หลอดไฟ เรียกชื่อเป็น ๔x๑๐๐ หรือ ๘x๑๐๐	กระตุ้นประสาทและกดประสาท ทำให้หายปวดเมื่อยตามร่างกาย มีความสุข ทำงานได้ทนทาน ทนแดดได้ดี เสพไปนาน ๆ ผิวจะไหม้เกรียม คล้ายถูกแดดจัด ๆ ท้องผูก ปวดเมื่อยตามข้อ เนื้ออาหาร นอนไม่หลับ
กัญชา	เป็นพืชล้มลุก สูงประมาณ ๓ ฟุต ใบแยกเป็นแฉก ๕-๘ แฉก ส่วนที่นำมาเสก กิ่ง ก้าน ใบ ยอดช่อดอก โดยนำมาตากแห้ง บด หรือหั่นหยาบ ๆ ยัดใส่บุหรี่หรือบ้องกัญชา ปัจจุบันในรูปของน้ำมันกัญชา	กระตุ้นประสาท ทำให้ผู้เสพตื่นเต้น ช่างพูด หัวเราะตลอดเวลาเสพมาก ๆ จะหลอนประสาท ทำให้เห็นภาพ ลวงตา ความคิดสับสน ควบคุมตัวเองไม่ได้

ประเภทยาเสพติด	ลักษณะทั่วไป	การออกฤทธิ์
มอร์ฟิน	มอร์ฟิน เป็นอัลคาลอยด์ของฝิ่น เป็นตัวการที่ทำให้ฝิ่นมีฤทธิ์ทำให้มีนเมา ฝิ่นชั้นดีจะมีมอร์ฟิน ๑๐-๑๖ เปอร์เซ็นต์ ฝิ่นหนัก ๑ ปอนด์ นำมาสกัดมอร์ฟิน ๐.๒๒ ออนซ์หรือ ๖.๖ กรัม ในปัจจุบันมอร์ฟิน สังเคราะห์ด้วยกรรมวิธีทางเคมี มีลักษณะเป็นผงขาว หรือเทาเป็นเม็ดและเป็นก้อน ไม่มีกลิ่น รสขม มีฤทธิ์สูงกว่าฝิ่น เสพติดได้ง่าย	กดระบบส่วนกลาง ลดความรู้สึกเจ็บปวด ทำให้รู้สึกง่วงหลับ ลดการทำงานของร่างกาย อากาศข้างเคียงทำให้อาเจียน ท้องผูก เกิดอาการคันบริเวณใบหน้า ตาแดง ม่านตาหด ตีบ

ตารางที่ ๓.๒ แสดงลักษณะและการออกฤทธิ์ของยาเสพติดธรรมชาติ

ข. ลักษณะและการออกฤทธิ์ของยาเสพติดสังเคราะห์

ประเภทยาเสพติด	ลักษณะทั่วไป	การออกฤทธิ์
เฮโรอีน	เฮโรอีน เป็นยาเสพติดที่ได้จากการสังเคราะห์ทางเคมีระหว่างมอร์ฟินกับสารเคมี เป็นผงขาว สีน้ำตาลหรือครีม รสขม ไม่มีกลิ่น การเสพโดยการสูดไอสารเข้าสู่ร่างกายจึงเรียกว่า ไอระเหยหรือแคป	เมื่อเสพทำให้มีอาการปวดกล้ามเนื้อ ปวดกระดูก ปวดข้อ มีนงง มีฤทธิ์แรงกว่ามอร์ฟิน ๔-๘ เท่า
ยาบ้า เมทแอมเฟตามีน	ยาบ้า เมทแอมเฟตามีน มีลักษณะเป็นขี้เม็ดกลม คล้ายกับยาแก้ปวดทั่วไป มีสีต่างๆ เช่น สีส้ม สีน้ำตาล สีม่วง สีชมพู สีเทา สีเหลือง สีเขียว มักมีสัญลักษณ์ปรากฏอยู่บนเม็ดยา ได้แก่ P, M, TG, WY, R, 99	กระตุ้นประสาททำให้ไม่ง่วงนอน ร่างกายตื่นตัว หัวใจเต้นเร็ว ความดันโลหิตสูง ใจเต้น ประสาทตึงเครียด เสพเป็นเวลานาน สมองเสื่อม ประสาทหลอน หวาดระแวง คลุ้มคลั่ง เสียสติ เป็นบ้า อาจทำร้ายตัวเองและผู้อื่นได้

ประเภทยาเสพติด	ลักษณะทั่วไป	การออกฤทธิ์
ยาอี	เป็นเม็ดหรือแคปซูล ส่วนใหญ่จะเป็นเม็ดกลมแบนหนา ๐.๓-๐.๔ ซม. เส้นผ่าศูนย์กลาง ๐.๘-๑.๒ ซม. จะพิมพ์เป็นรูปต่าง ๆ เช่น ผีเสื้อ กระต่าย หรือพิมพ์เป็นอักษร CU, OK เสพโดยการกิน จะออกฤทธิ์ในเวลา ๔๕ นาที นานประมาณ ๖-๘ ชั่วโมง	กระตุ้นระบบประสาทระยะสั้น หลังจากนั้นจะหลอนประสาทอย่างรุนแรงฤทธิ์ของยาจะทำให้ผู้เสพรู้สึกกร้อน เหงื่อออกมาก ความดันโลหิตสูง ไม่สามารถควบคุมตัวเองได้ แนวโน้มการฆ่าตัวตายสูง
ยาเค เคตามีน	เป็นผงสีขาว และน้ำบรรจุอยู่ในขวดสีขาว ถูกตั้งคราะห์ขึ้นเพื่อใช้เป็นยาสลบ ออกฤทธิ์ทำให้หมดสติภายใน ๑ นาที รูปแบบที่เป็นน้ำสำหรับฉีด รูปแบบที่เป็นผง ใช้เสพโดยการฉีดยาที่จมูก เสพซ้ำ ๓-๔ ครั้ง โดยทิ้งช่วงเสพครั้งละ ๕-๑๐ นาที จนได้ฤทธิ์ของยา	หลอนประสาทอย่างรุนแรง เมื่อเสพเข้าจะรู้สึกเคลิบเคลิ้ม รู้สึกว่าตนเองมีอำนาจพิเศษ เมื่อเสพไปนาน ๆ ผู้เสพกลายเป็นคนวิกลจริต เกิดสภาวะโรคจิต
โคเคน	สกัดได้จากใบของต้นโคคา นิยมปลูกในประเทศแถบอเมริกาใต้ มี ๒ ชนิด ได้แก่ ชนิดผงละเอียดสีขาว รสขม ไม่มีกลิ่น และชนิดก้อนผลึก เสพโดยวิธีการกิน การฉีด การฉีด การสูบ	กระตุ้นระบบประสาท ทำให้ผู้เสพหัวใจเต้นแรง ความดันโลหิตสูง ตัวร้อน เป็นไข้ ซึมเศร้า ประสาทหลอน ระบบสมองถูกกระตุ้นอย่างรุนแรง ทำให้เกิดอาการชัก มีเลือดออกในสมอง กล้ามเนื้อหัวใจเสื่อม ทำให้หัวใจล้มเหลว
ไอซ์	สังเคราะห์จากสารอีเฟดริน หรือซูโดอีเฟดริน เป็นยาเสพติดเมื่อเผาไหม้แล้วจะไม่มีกลิ่น ราคาถูกกว่าโคเคน และให้ผลด้านการเปี่ยมสุขนานกว่า จึงทำให้เป็นที่นิยมของผู้เสพ	กระตุ้นระบบประสาท ทำให้ผู้เสพรู้สึกเปี่ยมสุขทั้งร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรง ฤทธิ์ของยาจะคงอยู่ระหว่าง ๔-๑๔ ชม.

ประเภทยาเสพติด	ลักษณะทั่วไป	การออกฤทธิ์
แอลเอสดี	เป็นสารสกัดจากกรดไลเซอิก ที่มีเชื้อราชนิดหนึ่งชอบขึ้นในข้าวไรย์ เป็นผงละลายน้ำได้ดี พบแอลเอสดีในรูปของเม็ดยาแคปซูล หรือผสมในทอฟฟี่ที่แพร่ระบาดมากมีลักษณะที่เป็นแผ่นกระดาษชุบหรือเคลือบสารแอลเอสดี เรียกในหมู่ผู้เสพยาแสดมปีเมาหรือกระดาษเมา วิธีเสพนำกระดาษที่เคลือบแอลเอสดีมาเคี้ยวหรืออมหรือวางไว้บนลิ้น	แอลเอสดี มีความรุนแรงในการออกฤทธิ์ต่อสมองสูง ทำให้รู้ม่านตาขยาย อุณหภูมิร่างกายสูงขึ้น เหงื่อออก เบื่ออาหาร นอนไม่หลับ ปากแห้งและคัน มีฤทธิ์อยู่ได้นาน ๘-๑๒ ชม. ผู้เสพยาเกิดการประสาทหลอนเห็นภาพประสบการณ์ในอดีต เสพติดต่อเป็นเวลานานจะทำให้เป็นโรคจิต โดยเฉพาะ ผู้ที่มีประสบการณ์ที่เลวร้ายต่าง ๆ

ตารางที่ ๓.๓ แสดงลักษณะและการออกฤทธิ์ของยาเสพติดสังเคราะห์

ปัจจุบันยาเสพติดชนิดดั้งเดิมที่ได้จากธรรมชาติมีปริมาณลดลง เนื่องจากต้องอาศัยกระบวนการผลิตที่ยุ่งยาก ใช้พื้นที่ในการเพาะปลูกมาก ใช้เวลานานกว่าจะได้ผลผลิต และต้องอาศัยฤดูกาล ในขณะที่วิวัฒนาการทางเคมีมีความเจริญก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง ทำให้การสังเคราะห์ยาเสพติดจากสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์โดยกระบวนการทางเคมีสามารถทำได้ง่าย ใช้พื้นที่และเวลาน้อย ไม่ต้องอาศัยฤดูกาล จึงทำให้ยาเสพติดประเภทสังเคราะห์เหล่านี้เข้ามาแทนที่ยาเสพติดประเภทดั้งเดิมที่มีต้นกำเนิดมาจากพืช ทำให้เกิดการแพร่ระบาดของยาเสพติดชนิดใหม่ ๆ เกิดขึ้น เช่น ยาบ้า ที่ทำให้ผู้เสพยามีความขยันและอดทนเหมือนม้า ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๑ พบว่า มีการนำสารออกฤทธิ์กระตุ้นประสาทประเภท ‘เมทแอมเฟตามีน’ มาเป็นสารตั้งต้นในการผลิตยาบ้า และต่อมาได้มีการพัฒนากรรมวิธีโดยการนำเอา ‘อีเฟดรีน’ มาเป็นสารสำหรับผลิตหัวเชื้อยาบ้าแทน นอกจากนั้นแล้วยังมีการนำยาลดน้ำหนักหรือยาแก้ไอหวัดที่มี ‘ซูโดอีเฟดรีน’ ซึ่งเป็นวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทมาสังเคราะห์ให้เป็น ‘เมทแอมเฟตามีน’ ยาไอซ์หรือยาบ้าได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ยาเสพติดทั้งหลายมีวิวัฒนาการไปพร้อมกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีต่าง ๆ จึงทำให้ยาเสพติดทั้งหลาย มีการแพร่ระบาดอย่างต่อเนื่อง แม้จะมีการปราบปรามยาเสพติดชนิดหนึ่ง แต่ยาเสพติดย่อมมีวิวัฒนาการไปเป็นยาเสพติดชนิดใหม่ไม่สิ้นสุด จนในปัจจุบันยาเสพติดยังคงสร้างปัญหาให้กับสังคมอย่างต่อเนื่อง

๓.๓.๓ โทษของยาเสพติด

ยาเสพติดคือสารเคมีชนิดใดก็ตามที่เมื่อรับเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าด้วยวิธีใด ย่อมส่งผลเสียต่อร่างกาย อารมณ์ หรือพฤติกรรมของผู้ใช้ ดังรายละเอียดผลกระทบที่เกิดขึ้น^{๓๖} ดังนี้

ก. มีอาการติดทางใจ เป็นลักษณะเฉพาะที่สำคัญที่สุดของยาเสพติด คือ เมื่อใช้แล้วจะพยายามชวนชวนให้ได้ย้านั้นมา มีความคิดถึงจดจ่อต่อย้านั้น ทำให้ต้องหวนกลับไปใช้ใหม่อีก ถ้อยยานั้นเป็นหลักในการดำเนินชีวิตประจำวันตามปกติ

ข. มีอาการติดทางกาย คือ มีการติดยาเกิดขึ้น ทำให้ต้องเพิ่มขนาดยาในการใช้ขึ้นทุกที ซึ่งลักษณะนี้อาจไม่พบในยาเสพติดทุกตัว และการเพิ่มของยาก็มีขีดจำกัดด้วยแม้แต่เฮโรอีน ดังรายงานขนาดการใช้ยาสูงสุดในประเทศไทยสูงถึง ๑,๔๐๐ มิลลิกรัมต่อวัน ซึ่งผู้ใช้ไม่ได้เสียชีวิตทันที ยกเว้นในระยะที่เพิ่มขนาดการใช้อย่างกะทันหัน การติดยานี้เป็นภาวะทางสรีรวิทยาที่ร่างกายต้องได้ย้านั้นมาเพื่อไม่ให้เกิดอาการอดยา

ค. ต้องมีอาการถอนยา คือ อาการทรมานทุกข์ทรมานทางกายและใจเมื่อปราศจากยาที่ติดนั้น อาการถอนยานี้เป็นดัชนีอย่างหนึ่งที่สามารถชี้บอกได้ว่า ติดยาเสพติดแล้วหรือไม่

ง. เป็นพิษเป็นภัยต่อร่างกายและจิตใจของผู้ติดยา สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้เกี่ยวข้อง ต่อครอบครัว เกิดปัญหาด้านสังคมและเศรษฐกิจ รวมทั้งความมั่นคงของประเทศชาติ

จากผลกระทบที่เกิดขึ้นดังกล่าว ทำให้พบว่า เมื่อผู้เสพเสพยาเสพติดหรือสารเสพติดเข้าสู่ร่างกายแล้วย่อมเกิดอาการติดยา ส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมทั้งร่างกายและจิตใจ ซึ่งยาเสพติดหรือสารเสพติดแต่ละประเภทจะส่งผลมากน้อยแตกต่างกันตามประเภทของสารเสพติดนั้น ๆ จนกระทั่งส่งผลทำลายระบบประสาท สมอง ตลอดจนอวัยวะสำคัญของร่างกายและจิตใจ ดังนี้

การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย ผู้ติดสารเสพติดจะมีสุขภาพร่างกายทรุดโทรม เช่น ผู้ติดฝิ่น มอร์ฟีน เฮโรอีน ในระยะหนึ่งจะมีอาการชুবวม เนื้อตัวเหลือง ริมฝีปากเขียว ตาเหลือง และซึม ไม่รู้สึกหิว เปื่อ เลื่อนลอย ชีพจรเต้นช้า ปวดกล้ามเนื้อ ปวดกระดูก ปวดตามข้อ หายใจไม่ออก จุกแน่น คล้ายใจจะขาด ผู้ติดเมทแอมเฟตามีน ยาไอซ์ ยาเค เป็นสาเหตุ ความดันโลหิตสูง ปวดศีรษะรุนแรง ตาแข็ง นอนไม่หลับ ทำลายสมอง^{๓๗}

การเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ ผู้ติดสารเสพติดจะมีผลทำให้สมองถูกทำลาย เด็กและเยาวชนที่ติดยาเสพติดเป็นเวลานานแรมเดือนหรือแรมปี เกิดโรคชนิดหนึ่งชื่อว่า ‘โรคสมองติดยา’ ทำให้มีความผิดปกติด้านพฤติกรรม ควบคุมอารมณ์ได้น้อย อารมณ์ที่แสดงออกมาจะไม่มี

^{๓๖} ดร.วิทย์ เทียงบุญธรรม, ตำรายาเสพติด, หน้า ๑-๒.

^{๓๗} สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม, ความรู้และแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด, หน้า ๓๕-๔๓.

การขัดเกลา ดิบและเถื่อน มีความรุนแรงและโหดเหี้ยม ซึ่งพฤติกรรมขาดการยับยั้งชั่งใจนี้จะคงอยู่ยาวนานเป็นแรมปี แม้จะหยุดเสพยาขนานนั้นแล้วก็ตาม คนที่มีสถานะสมองติดยาจะขาดการยับยั้งอารมณ์ สมาธิสั้น สมองเสื่อมเร็วขึ้น ซึมเศร้า อาจทำร้ายตนเองหรือคนอื่น เมื่อมีอาการเกิดขึ้น และสิ่งที่เรียนรู้มาก่อนในเรื่องผิดชอบชั่วดี จะไม่สามารถนำมาหักห้ามอารมณ์ที่เกิดขึ้นได้^{๓๘}

ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจของผู้ติดยาเสพติดนี้ เป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสมองจากการเสพยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

การใช้ยาเสพติดจะส่งผลต่อสมอง ๒ ส่วน คือ สมองส่วนนอกหรือสมองส่วนคิด และสมองส่วนที่อยู่ชั้นในหรือสมองส่วนอยาก โดยสมองส่วนคิดทำหน้าที่ควบคุมสติปัญญา การใช้ความคิดแบบมีเหตุผล ขณะที่สมองส่วนอยากเป็นศูนย์ควบคุมอารมณ์ ความรู้สึก เวลาคนเราเสพยาเสพติด ด้วยจะไปกระตุ้นทำให้สมองสร้างสารเคมีชื่อโดปามีน ซึ่งเป็นสารที่ทำให้มนุษย์เกิดความรู้สึกมีความสุข แต่ยาเสพติดทำให้สมองสร้างโดปามีนมากกว่าที่ธรรมชาติกำหนดจนทำให้รู้สึกเป็นสุขมากขึ้นกว่าปกติ สมองจึงมีการปรับตัวด้วยการลดการหลั่งสารเคมีนั้นลง เมื่อหมดฤทธิ์ของยาเสพติดจึงเสมือนว่าร่างกายมีอาการขาดสารโดปามีนทำให้มีอาการหงุดหงิด หรือซึมเศร้า ส่งผลให้ผู้เสพยายามแสวงหายามาใช้ซ้ำ เมื่อใช้ยาเสพติดบ่อย ๆ จะทำให้สมองส่วนคิดถูกทำลาย การใช้ความคิดที่เป็นเหตุเป็นผลจะเสียไป แล้วสมองส่วนอยากจะอยู่เหนือสมองส่วนคิด จนทำอะไรตามใจตามอารมณ์มากกว่าเหตุผล ผู้ใช้ยาจึงมักแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม มีอารมณ์ก้าวร้าว หงุดหงิด ไม่สามารถควบคุมตัวเองได้ จึงทำให้มีการใช้ยาเสพติดบ่อยขึ้น พอเสพไปหลาย ๆ ครั้ง สมองจะจดจำตัวกระตุ้น ที่อยู่แวดล้อมขณะเสพยาเสพติดไม่ว่าจะเป็นสถานที่ เพื่อนที่เคยเสพยาด้วยกัน หรือด้วยยาเสพติด แล้วเอาไปเชื่อมโยงกับความสุขที่เกิดจากฤทธิ์ของยาเสพติด เมื่อสมองไม่ได้รับการกระตุ้นจากยาเสพติด โดปามีนตามธรรมชาติก็ไม่พอสร้างความสุขจนเกิดอาการทรมานทรมาย เมื่ออยากมีความสุขก็ต้องพึ่งยาเสพติด สมองจึงจะหลั่งโดปามีนมามากพอจนเกิดความสุขได้ อาการเช่นนี้เรียกว่า ‘สมองติดยา’ ในที่สุดก็ห้ามตัวเองไม่ได้ต้องทำทุกวิถีทางให้ใช้ยาเสพติดมาเสพ ผลสุดท้ายจะเกิดความสุขเสียอย่างรุนแรงในด้านต่าง ๆ ของชีวิต ผู้เสพไม่สามารถควบคุมตนเองได้ด้วยสติปัญญาหรือความคิด และทำให้มีอาการทางจิตและสามารถเป็นโรคจิตเต็มขั้นได้ในที่สุด^{๓๙}

^{๓๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๕.

^{๓๙} สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม, ความรู้พื้นฐานเพื่อการป้องกันยาเสพติดในเยาวชน, หน้า ๔๑-๔๒.

ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางจิตของผู้ติดสารเสพติดนี้ ย่อมส่งผลให้มีการกระทำที่รุนแรงมากยิ่งขึ้น จากอาการของโรคสมองติดยาที่ทำให้เกิดความผิดปกติ ด้านพฤติกรรม การควบคุมอารมณ์ การแสดงอารมณ์ที่ขาดการขัดเกลา ดิบและเถื่อน มีความรุนแรงและโหดเหี้ยม จนขาดการยับยั้งชั่งใจ อาจสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้เกี่ยวข้อง ครอบครัว จนกระทั่งก่อให้เกิดปัญหาด้านสังคมและเศรษฐกิจ รวมทั้งความมั่นคงของประเทศชาติ ดังเช่นกรณีข่าวอาชญากรรมและโศกนาฏกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมจากผู้ที่ก่อเหตุที่เสพยาเสพติดจนกระทั่งไม่สามารถควบคุมตนเองได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ก. กรณีนายไสว แก้วกล้า^{๕๐} อายุ ๓๘ ปี มีอาการติดยาบ้าอย่างหนักจนสติฟั่นเฟือน เกิดอาการคลุ้มคลั่งใช้มีดคายหญ้าฟันคอลูกชายคนโตวัย ๑๐ ปี คอขาดกระเด็น พร้อมกับใช้มีดอันเดียวกันนั้นฟันคอลูกคนเล็ก อายุ ๑ ปี ๗ เดือน ที่กำลังหลับอยู่บนเตียงคาที่ห้อง

ข. กรณีนายเอก บุญมี^{๕๑} อายุ ๓๔ ปี ลูกชายผู้รับเหมาก่อสร้างใช้เครื่องตัดเหล็กตัดคอตัวเอง โดยพ่อนายเอกกล่าวว่า นายเอกติดยาบ้าตั้งแต่อายุ ๑๔ ปี ทำให้มีอาการทางประสาทจนต้องเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาล แต่ตลอดเวลา ๒ วันที่ผ่านมา เนื่องจากยาระงับประสาทหมด ทำให้นายเอกมีอาการกระสับกระส่าย บ่นว่าเหมือนมีก้อนอะไรติดอยู่ที่คอ จนกระทั่งเอาคมมาพาดเครื่องตัดเหล็กดังกล่าว

ค. นายเดโช รัตนโชติ^{๕๒} อายุ ๓๓ ปี ติดยาบ้าอย่างหนักจนถึงขั้นเสียชีวิต ใช้ท่อนไม้ตีนายสมพงษ์ รัตนโชติ อายุ ๖๕ ปี และนางถวิล รัตนโชติ ผู้เป็นบิดาและมารดาบังเกิดเกล้าเสียชีวิต กลายเป็นศพ เจ้าหน้าที่นำกำลังเข้าสกัดกั้นจนพบนายเดโชเดินแก้ผ้าอยู่กลางถนน และแจ้งเจ้าหน้าที่ว่าจะเดินทางไปโรงพยาบาล เจ้าหน้าที่จึงได้พาตัวไปส่งและควบคุมไว้ โดยนายธีรพงศ์ ชัยหุ้ย นายชายของนายเดโชเปิดเผยว่า นายเดโชติดยาบ้าอย่างหนักเคยเข้ารับรักษาตัวที่โรงพยาบาลสุราษฎร์มาแล้ว ๒ ครั้ง หลังจากนั้นกลับมามีอาการ แต่ยังมีมุมุขยาเสพติดเป็นประจำ ระยะเวลาหันมาเสพน้ำกระท่อมเมยาอย่างหนัก เคยซ้อมพ่อและแม่ได้รับบาดเจ็บมาแล้ว

จากเหตุการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นโทษของยาเสพติดได้เป็นอย่างดีว่า มีความรุนแรงเพียงใด เพราะแม้แต่ลูกของตนเองแท้ ๆ ยังสามารถกระทำรุนแรงได้ถึงเพียงนี้ ซึ่งขัดแย้งต่อธรรมชาติของสัตว์ที่ขอมรักและห่วงลูกของตนเอง รวมถึงพยายามปกป้องภัยอันตรายไม่ให้เกิดขึ้นกับลูกของตนเอง แต่เพราะการเสพยาเสพติดทำให้ผู้เสพกลับกลายเป็นผู้ที่ทำร้ายลูกของตนเอง

^{๕๐} เพลิงมรดก, “เลขที่ ๑ วิภาวดี”, หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, (๒๕ เมษายน ๒๕๕๔) : ๑๕.

^{๕๑} เพลิงมรดก, “เลขที่ ๑ วิภาวดี”, หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, (๒๕ เมษายน ๒๕๕๔) : ๑๕.

^{๕๒} ไทยรัฐ, [ออนไลน์] แหล่งข้อมูล :

จึงเป็นภัยที่ใกล้ตัวและมีอันตรายยิ่งกว่าภัยอื่นใด ด้วยไม่สามารถคาดเดาได้ว่า เมื่อไรจะเกิดอาการ คลุ้มคลั่งขึ้น และยังถ้ามีกรณีในลักษณะเช่นนี้เกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน จนเท่ากับจำนวนผู้ติดยาเสพติด ในประเทศไทย ย่อมจะเป็นมหันตภัยที่ร้ายแรงกว่าภัยธรรมชาติ อันจะก่อให้เกิดปัญหาและส่งผลกระทบต่อสังคม สุขภาพ และอนาคตของประเทศชาติ

ดังสรุปสถิติอาชญากรรม ปี ๒๕๕๔ ที่ปัญหายาเสพติดครองอันดับ ๑^๓ มีรายละเอียด ดังนี้ กองบัญชาการตำรวจนครบาลสรุปสถิติคดีอาชญากรรมในพื้นที่กองบังคับการตำรวจนครบาล ๑-๕ ตั้งแต่เดือนมกราคม – ตุลาคม ๒๕๕๔ พบว่า คดีที่รัฐเป็นผู้เสียหายมีสถิติสูงสุด โดยเฉพาะคดี ยาเสพติดเป็นปัญหาอันดับต้นที่มีสถิติการจับกุมมากที่สุด โดยมีการจับกุมได้มากถึง ๗๘,๘๓๘ คดี จับกุมผู้ต้องหาได้ ๗๘,๓๑๒ ราย ส่วนคดีรองลงมา คือ คดีเกี่ยวกับการค้าประเวณีมีสถิติการจับกุมทั้งสิ้น ๑๕,๓๗๓ คดี ในส่วนของคดีอุกฉกรรจ์ต่อชีวิตและร่างกายมีจำนวน ๓๔๘ คดี เป็นคดีฆ่าผู้อื่น โดยเจตนา ๘๖ คดี คดีปล้นทรัพย์ ๔๘ คดี ส่วนคดีชีวิตร่างกายและเพศมีจำนวน ๒,๕๐๒ คดี เป็นคดีทำร้ายร่างกาย ๑,๖๘๓ คดี รองลงมาคือคดีข่มขืนกระทำชำเราจำนวน ๑๖๘ คดี

นอกจากนี้ ยังมีการเปิดเผยสถิติอาชญากรรมของไตรมาสสุดท้ายปี ๒๕๕๕^๔ มีรายละเอียดดังนี้ สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้แถลงรายงานสภาพอาชญากรรมในรอบ ๓ เดือนที่ผ่านมาตั้งแต่เดือนตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๕๕ มีคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ต่อชีวิตและร่างกาย และความผิดต่อทรัพย์ รับแจ้ง ๑๘,๒๗๗ คดี จับกุมได้ ๘,๘๖๐ คดี คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๕๖ โดยเป็นการรับแจ้งเพิ่มขึ้น ๕๗๕ คดี ซึ่งคดีความผิดเกี่ยวกับคดีอุกฉกรรจ์ต่อชีวิตและร่างกายมักเกิดขึ้นในช่วงเวลา ๑๘.๐๐-๒๔.๐๐ น. มีสาเหตุมาจากการเมาสุรา ส่วนความผิดเกี่ยวกับทรัพย์นั้นพื้นที่เกิดเหตุส่วนใหญ่อยู่ในเขตเมืองทางเศรษฐกิจ

จากสถิติอาชญากรรมที่ยกตัวอย่างมาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ปัญหายาเสพติด เป็นปัญหาที่มีความรุนแรงและมีจำนวนคดีเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อสังคม และประเทศชาติเป็นอย่างมาก นอกจากนี้จากสถิติคดีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ต่อชีวิตและร่างกายที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นและมักมีสาเหตุมาจากการเมาสุรา อันสะท้อนให้เห็นถึงโทษของยาเสพติดได้เป็นอย่างดี

ซึ่งการแสดงโทษของยาเสพติดดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ยังสอดคล้องกับการแสดงโทษหรืออันตรายที่จะเกิดแก่ผู้ดื่มสุราเมรัยในปัจจุบันที่มีพรรณาไว้ ดังนี้

^๓ เว็บไซด์, [ออนไลน์] แหล่งข้อมูล : <http://highlight.kapook.com/view/65496>, (๑๒ มกราคม ๒๕๕๖).

^๔ พิมพ์ไทย, [ออนไลน์] แหล่งข้อมูล : <http://pimthai.co.th/?p=26020>, (๑๒ มกราคม ๒๕๕๖).

คู่ก่อนคบหาคบมิตร โทษ ๖ อย่าง ต่อไปนี้ ผู้ที่ค้ำน้ำเมา คือ สุราและเมรัยเป็นประจำ จะได้เห็นทันตา คือ

๑. ทรัพย์สิ้นฉิบหาย
๒. ก่อการทะเลาะวิวาท
๓. เป็นบ่อเกิดแห่งโรคหลายชนิด
๔. ทำให้เสียชื่อเสียง
๕. เปิดเผยสิ่งที่ควรละอายและเรื่องที่ควรปกปิด
๖. ทำให้สติปัญญาเสื่อม^{๔๕}

และการเสพสิ่งเสพติดทั้งหลายย่อมส่งผลเสียต่อตัวผู้เสพไปจนถึงสัมปรายภพ (ชาติหน้า) อีกด้วย ดังมีพระพุทธพจน์ตรัสแสดงโทษของการดื่มสุราเมรัยที่ย่อมชักนำบุคคลให้ตกต่ำลง ในเบื้องต้น ดังนี้ “คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย การดื่มสุราและเมรัยอันบุคคลใด ๆ เสพมาก ทำเป็นประจำ (และ)เพิ่มปริมาณมากเข้า ย่อมชักนำไปให้เกิดในนรก ในกำเนิดสัตว์เดรัจฉาน ในแดนแห่งเปรต ผลของการดื่มสุราและเมรัยอย่างเบาที่สุด คือ ทำให้ผู้เสพเป็นบ้า”^{๔๖}

นอกจากนี้ ในคัมภีร์ระดับบรรณถายังได้กล่าวถึงโทษของการดื่มสุราและเมรัยไว้ ดังนี้ “คนเมาสุราย่อมไม่รู้ธรรม ไม่รู้ธรรม ย่อมทำอันตรายแม้แก่มารดาบิดา แม้แก่พระพุทธเจ้าและเหล่าพระอรหันตสาวก ย่อมถูกตำหนิในชาตินี้ แม้ตายไปแล้วก็ไปสู่ทุคติ และถึงความเป็นคนวิกลจริต ไปทุก ๆ ชาติ”^{๔๗} ทำให้เห็นได้ว่า โทษของการเสพยาเสพติดนั้น เมื่อนำมาพิจารณาเทียบเคียงกับ การดื่มสุราและเมรัยที่มีปรากฏในพระพุทธศาสนา ย่อมอนุโลมเป็นโทษที่เกิดขึ้นแก่ตัวบุคคลผู้เสพได้เฉกเช่นเดียวกัน จึงสามารถสรุปได้ว่า เมื่อบุคคลขาดสติจากความเมามายเนื่องจากการเสพยาเสพติด เป็นเหตุแล้ว ย่อมสามารถทำความชั่วได้ทุกอย่าง เพราะเมาแล้วย่อมเกิดความประมาทนั่นเอง

๓.๔ ปัญหาและผลกระทบจากยาเสพติดต่อเยาวชนไทย

ปัญหาเสพติดนับเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อบริเวณประเทศเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะปัญหาเสพติดในเยาวชน เพราะเยาวชนเป็นกลุ่มเสี่ยงที่มีโอกาสหลงเข้าสู่วงจรของปัญหาเสพติดได้ง่าย และยังเป็นอนาคตของชาติอีกด้วย

^{๔๕} ที.ป.า.(ไทย) ๑๑/๑๓๕/๑๕๖.

^{๔๖} อ.อ.อ.อ.อ.(ไทย) ๒๓/๑๓๐/๒๕๒-๒๕๓.

^{๔๗} ข.ข.อ.(บาลี) ๑/๑๒๔

๓.๔.๑ ปัญหาเสพติดในเยาวชนไทย

คำว่า “ปัญหา หมายถึง ข้อสงสัย ข้อขัดข้อง”^{๔๘} ดั่งนิยามของคำว่าปัญหาในพจนานุกรม ศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ดังนี้ “สถานการณ์ที่กำหนดได้ว่าเป็นข้อขัดข้องที่จะต้องแก้ไข เอาชนะหรือปรับตัวตาม”^{๔๙} ตัวปัญหานี้เป็นเหตุเกิด หรือบ่อเกิดแห่งทุกข์ สาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ ได้แก่ ความอยากเป็นที่ตั้งของสมุทัย ดังพุทธทวจนะว่า “ภิกษุทั้งหลาย ทุกขสมุทัยอริยสัจ คืออะไร คือตัณหาที่ทำให้เกิดภพใหม่ ประกอบด้วยความเพติดเพติน และความติดใจ คอยเพติดเพตินอยู่ใน อารมณ์นั้น ๆ ได้แก่ กามตัณหา ภวตัณหา และวิภวตัณหา”^{๕๐} เป็นเหตุเกิด ส่วนผลนั้นเป็นตัวทุกข์ คือสภาพที่ทนได้ยาก หรือบีบคั้นขาดแก่นสารและความเที่ยงแท้ ซึ่งเป็นผลที่เกิดตามมาจากหลัง เรียกว่า ผล เพราะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากเหตุหรือปัจจัย หรือเรียกว่า ผลกระทบ

ตามหลักขององค์การอนามัยโลกถือว่า การติดยาเสพติดเป็น โรคภัยร้ายแรงอย่างหนึ่ง ผู้ที่เป็นโรคนี้อาจต้องได้รับการรักษาเยียวยาจึงจะหายขาดได้ ทำให้จำเป็นต้องมีการวินิจฉัยโรคติดยา เสพติด ดังคำจำกัดความของจิตแพทย์ทั่วโลกชื่อ DIAGNOSTICAL AND STATISTICAL MANUAL OF MENTAL DISORDERS ฉบับที่ ๕ ปี ค.ศ. ๑๙๕๔ ได้แสดงสาระสำคัญเกี่ยวกับการวินิจฉัยโรคยาเสพ ติดไว้^{๕๑} ดังนี้

ก. ทำให้ผู้เสพเสพยาควบคุม คือ บังคับตัวเองไม่ได้ ห้ามความต้องการไม่ได้ ตั้งใจ จะหยุดก็หยุดไม่ได้ เหมือนคนที่ติดเหล้า มักจะจิบนิดจิบหน่อย จิบบ่อย ๆ ไม่รู้จักหยุด ใครทัก ใครว่า ก็ยังจิบไม่สร่างซา บอกว่าไม่ติด ไม่ติด จะเลิกเมื่อไรก็เลิกได้ เอาเข้าจริง ๆ ก็เลิกไม่ได้สักที เรียกว่าติแต่ปาก

ข. ใช้ยาซ้ำซาก ใช้ไม่รู้จักหยุดหย่อน ไม่ว่าจะยืน เดิน นั่ง นอน คิดแต่เรื่องยาอย่างเดียว ขณะทำงานอยู่ที่ไม่กลัวจะถูกไล่ออกจากงาน ทั้งไม่สนใจใยดีว่าลูกเมียจะรอหรือหิวโหยอย่างไร หรือไม่

ค. ดื้อยา อาการคือยานี้จะทำให้ผู้เสพเพิ่มจำนวนในการเสพมากขึ้น ทั้ง ๆ ที่รู้ว่ามันให้โทษ แต่ก็ต้องทำ เพราะมันเกิดอาการคือยาเสียแล้ว จะเสพเท่าจำนวนเดิมก็ไม่ถึงใจ จำต้องเพิ่มจำนวน ยาให้มากขึ้นจึงจะสะใจ เมื่อเกิดอาการคือยาขึ้นแล้ว หากหยุดเสพจะเกิดอาการลงแดงหรืออาการ

^{๔๘} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, หน้า ๖๘๗.

^{๔๙} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๒๔, (กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิต, ๒๕๒๔), หน้า ๒๘๒.

^{๕๐} ที.ม.(บาลี) ๑๐/๔๐๐/๒๖๒.

^{๕๑} นายแพทย์ทรงเกียรติ ปิยะกะ และเวทิน ศันสนียเวทย์, ยืมผู้เรียนรู้ยาเสพติด, หน้า ๖-๘.

ขาดยาทันที อาการลงแดงนี้เกิดขึ้นได้ทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ ที่ปรากฏทางร่างกาย ได้แก่ คลื่นไส้ อาเจียน เหงื่ออาพาไหล ปวดท้อง ปวดกล้ามเนื้อ ปวดจนถึงกระดูก กล้ามเนื้อกระดูก อาจเป็นโรคลมชักถึงตายได้ ที่ปรากฏทางจิตใจ คือ ใจสั้น ใจหวิว กระวนกระวายใจ อยู่เฉยๆ ไม่ได้ หงุดหงิดรุ่มร่าม คุ้มคิคุ้มร้าย พาลหาเรื่องคนอื่นตลอดเวลา

จากการวินิจฉัยโรคยาเสพติด ทำให้พบว่า ยาเสพติดเป็นบ่อเกิดของปัญหาต่าง ๆ นับตั้งแต่ปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ตัวผู้เสพเองที่จะได้รับความทุกข์ยากลำบากทั้งทางกายและทางใจ นอกจากนี้ ถ้าผู้เสพยาเงินมาซื้อยาเสพติดไม่ได้ก็อาจจะก่ออาชญากรรมได้ หรือเมื่อผู้เสพยาเสพติด จนขาดสติสัมปชัญญะอาจก่ออาชญากรรมได้เช่นเดียวกัน ซึ่งย่อมจะนำความเดือดร้อนมาสู่ครอบครัว ที่จะต้องสูญเสียทั้งเงินทอง ทั้งเวลาทำมาหากิน กระทั่งสังคมและประเทศชาติที่ต้องสูญเสีย แรงงานและเงินงบประมาณในการปราบปรามและรักษาผู้ติดสิ่งเสพติด ยาเสพติดจึงเป็นปัญหาสำคัญของชาติ โดยเฉพาะปัญหายาเสพติดในเยาวชนไทยที่ยิ่งสร้างความเสียหายมากขึ้น

๓.๔.๒ สาเหตุของปัญหาเสพติดในเยาวชนไทย

เหตุผลที่ทำให้สิ่งเสพติดเป็นปัญหาสำคัญของประเทศข้อหนึ่งคือ ปัจจุบันมีผู้ติดยาเสพติดเพิ่มมากขึ้น “ซึ่งยาเสพติดที่แพร่ระบาดในประเทศไทย มีทั้งยาบ้า ยาไอ ยาเลิฟหรือเอ็กซ์ตาซี ยาเค โคเคน เฮโรอีน กัญชา สารระเหย แอลเอสดี ฟีน มอร์ฟีน กระต่อม เห็ดขี้ควาย”^{๕๒} ทั้งนี้ ยังไม่รวมถึงจำนวนผู้ติดบุหรี่ สุรา ชา กาแฟ โดยการติดยาเสพติดอาจมีสาเหตุมาจากปัจจัยต่าง ๆ ดังที่ ผศ. สุชิน บัวงาม ได้แสดงไว้ในตำรายาและสารเสพติด^{๕๓} ดังนี้

ก. อยากลอง อยากรู้ อยากเห็น อยากสัมผัส ซึ่งเป็นสัญชาตญาณอย่างหนึ่งของมนุษย์ โดยคิดว่า “ไม่คิด” แต่เมื่อลองเสพเข้าไปแล้วมักจะติด

ข. ถูกเพื่อนชักชวน ส่วนใหญ่พบในกลุ่มเยาวชน ทำตามเพื่อนเพราะต้องการ การยอมรับ จากเพื่อนฝูง หรือถูกชักจูงว่าใช้แล้วทำให้สมองปลอดโปร่ง หรือใช้แล้วทำให้ขยันจึงเหมาะแก่ การเรียนและการทำงาน

ค. ถูกหลอกลวง โดยอาศัยรูปแบบสีสันสวยงาม ทำให้ผู้รับไม่อาจทราบได้ว่า สิ่งที่ได้รับ ได้รับเป็นยาเสพติด

ง. ใช้เพื่อลดความเจ็บปวดทางกาย อันเนื่องมาจากโรคภัยไข้เจ็บจนเกิดการติดยา เพราะใช้เป็นประจำ

^{๕๒} ผศ.สุชิน บัวงาม, ยาและสารเสพติด, หน้า ๙๐-๙๑.

^{๕๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙๔.

จ. เกิดจากความคะนองและขาดสติยั้งคิด ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าเป็นยาเสพติดแต่อยากแสดง ความเก่งกล้า อดเพื่อน จึงชวนกันเสพจนติด

ฉ. ภาวะสิ่งแวดล้อมรอบตัว เอื้ออำนวยที่จะส่งเสริมและผลักดันให้หันเข้าหายาเสพติด เช่น ครอบครัวแตกแยก สมาชิกในครอบครัวขาดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ภาวะเศรษฐกิจบีบบังคับ ให้ทำเพื่อความอยู่รอด อดอยากรวดเร็ว หรือพักอาศัยอยู่ในแหล่งที่มีการเสพและค้ายาเสพติด

นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังได้จำแนกสาเหตุการแพร่ระบาดของยาเสพติด ในเยาวชนไว้^{๕๔} ดังนี้

ก. สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมนั้นมีอิทธิพลสำคัญในการผลักดันให้บุคคล ติดยาเสพติด เพราะอาจถูกชักชวนด้วยเหตุผลต่าง ๆ ให้ลองเสพหรืออาจจะเสพด้วยความสมัครใจหรือ ความเกรงใจ จนสุดท้ายทำให้ติดยาเสพติดได้

ข. สาเหตุจากความอยากรู้อยากเห็น ส่วนมากเกิดจากความคึกคะนอง ทั้ง ๆ ที่รู้ว่ายาเสพติดเป็นสิ่งไม่ดี แต่ก็ทดลองเสพเพื่อแสดงให้เพื่อนฝูงเห็นความเก่งกล้า เป็นการ โอ้อวด ซึ่งมักทำไป โดยขาดความยั้งคิด แต่คิดว่าเป็นของโก้เก๋ บางคนเสพเพื่อให้เข้ากับเพื่อนฝูงที่ติดยาได้ในที่สุด บ่อย ๆ เข้าก็ติดยาเสพติด

ค. สาเหตุจากการทดลอง โดยสำนึกและมั่นใจในตนเองเกินไปว่า ตนเองจิตใจเข้มแข็ง และอยากลองว่ารสชาติยาเสพติดเป็นอย่างไร เมื่อทดลองหลายครั้งเข้าก็จะทำให้ติดและ ในที่สุด ก็เลิกไม่ได้

ง. สาเหตุจากถูกหลอกลวงให้เสพยาเสพติดที่ผสมปนปลอมเข้ามากับอาหาร ของขบเคี้ยว เช่น ทอฟฟี่ ลูกกวาด หรือยัดใส่บุหรี่ เยาวชนที่ถูกหลอกลวงอาจหลงเชื่อ และติดยาได้ในที่สุด

จ. สาเหตุจากการเชื่อผิด ๆ เช่น การใช้ยาเสพติดจะทำให้ช่วงระยะเวลาของการพักผ่อน มีความสุข เพราะยาเสพติดทำให้ลืมความทุกข์ ความเคร่งเครียด ความกังวลที่ต้องเผชิญในชีวิต ประจำวัน เยาวชนจึงมักเริ่มจากการสูบบุหรี่ ต่อไปที่สูบกัญชา และเปลี่ยนเป็นมอร์ฟินหรือเฮโรอีน ในที่สุด จนในที่สุดก็ติดยา

ฉ. สาเหตุจากขาดความอบอุ่นทางใจ เยาวชนที่ขาดความอบอุ่นจากบิดามารดา หรือ ครอบครัวที่แตกแยก หรือสภาพครอบครัวที่บิดามารดาทะเลาะกันเป็นประจำ ทำให้ขาดความเอาใจใส่ ต่อเยาวชนเท่าที่ควร สร้างให้เกิดความเบื่อหน่ายแก่เยาวชน เยาวชนไม่อยากกลับบ้านเพื่อพบสภาพ การทะเลาะวิวาทของบิดามารดาจึงหาทางออกไปนอกบ้าน หรือกลับจากโรงเรียนแล้วไปบ้านเพื่อน ซึ่งทำให้อาจถูกเพื่อนที่ติดยาเสพติดอยู่แล้วชักจูงได้ง่าย ทำให้ติดยาเสพติดในที่สุด นอกจากนี้

^{๕๔} กระทรวงศึกษาธิการ, ข้อมูลการวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ, หน้า ๓๘-๔๒.

เยาวชนที่ขาดบิดามารดาเลี้ยงดูต้องช่วยเหลือตนเองตั้งแต่เล็ก ทำให้ไม่มีโอกาส เข้าโรงเรียนย่อมมีความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ต่อสังคม พยายามทำทุกสิ่งทุกอย่างที่ตรงข้ามกับสิ่งที่สังคมยอมรับ เยาวชนเหล่านี้จะพยายามทดลองเสพยาเสพติดเพื่อแสดงว่าตนเองเก่ง เป็นการประชดประชันสังคม เพราะรู้สึกว่าการขาดบิดามารดาและสังคมไม่ยุติธรรมต่อตนเอง ตนเองไม่ได้รับความรักความเอาใจใส่เหมือนเยาวชนคนอื่น ๆ ทำให้เยาวชนเหล่านี้ นอกจากจะติดยาเสพติดแล้วยังเป็นเครื่องมือของผู้ค้ายาเสพติด ซึ่งเท่ากับเป็นอีกช่องทางหนึ่งของการระบาดของยาเสพติด

ข. สาเหตุจากความเจ็บป่วยทางกาย เยาวชนบางคนมีโรคทำให้เกิดความเจ็บปวด เช่น กระดูกหัก หรือปวดศีรษะอย่างรุนแรงเป็นประจำ แต่ไม่ยอมให้แพทย์รักษาเพราะความอาย หรือความกลัว หรือฐานะการเงิน ซึ่งเยาวชนเหล่านี้มักใช้วิธีการแก้ปัญหาด้วยการใช้ยาระงับอาการเจ็บปวดต่าง ๆ จนทำให้เกิดการติดยา

เมื่อพิจารณาปัจจัยที่มีผลต่อการติดยาเสพติด และสาเหตุการแพร่ระบาดของยาเสพติดในเยาวชน ทำให้พบที่มีความสอดคล้องกันคือ ปัญหายาเสพติดเกิดจากสาเหตุสำคัญ ดังนี้

ก. สาเหตุจากตัวเยาวชน เช่น อยากรู้อยากลอง มีความคึกคะนองและมั่นใจในตนเอง ต้องการการยอมรับ มีความเชื่อที่ผิด ๆ ใช้ระงับความเจ็บปวด

ข. สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม เช่น สภาพครอบครัว สภาพเศรษฐกิจ พักอาศัยอยู่ในแหล่งที่มีการเสพยาและค้ายาเสพติด ถูกเพื่อนชักชวน ถูกหลอกหลวง

ซึ่งนายแพทย์แม็กโดนัลด์ (Mac Donald) ได้ศึกษาวิจัย และ สรุปขั้นตอนของการติดยาเสพติดไว้^{๕๕} ดังนี้

ก. **ขั้นที่ ๑ ทดลองยา** เยาวชนจะเริ่มทดลองยาเมื่ออายุ ๑๔-๑๕ ปี ส่วนใหญ่จะเป็นพี่น้องหรือเพื่อนชักชวนให้ทดลอง เริ่มต้นจากดื่มเบียร์ สูบกัญชา หรือสูดสารระเหย โดยอาจจะเริ่มที่บ้านหรือตามงานปาร์ตี้ ด้วยการแอบเสพยาในระยะสั้น ๆ และใช้เวลาสั้น ๆ เท่านั้น พอฤทธิ์ยาผ่านเข้าสู่สมองไม่นานก็จะคืนสู่สภาพปกติ ไม่เป็นพิษค้างค้ำ ซึ่งการทดลองยาในระยะนี้เป็นการย้าให้เยาวชนเข้าใจว่า เป็นสิ่งที่ทำให้ตนเองรู้สึกดี ต้องเป็นของดีแน่นอน

ข. **ขั้นที่ ๒ ใช้เป็นประจำ** หลังจากที่ได้ทดลองใช้ยาแล้ว เยาวชนก็จะหันมาใช้ยามากขึ้น เริ่มหนีโรงเรียน ขาดเรียนบ่อย ไม่สนใจที่จะเล่นกีฬา ผลการเรียนตกต่ำ จิตใจหมกมุ่นแต่จะทดลองยาอย่างอื่น ผู้ปกครองจะสามารถสังเกตเห็นได้ว่า เยาวชนมีอาการแปรปรวนอย่างรวดเร็ว เอาแน่นอนอะไรไม่ได้

^{๕๕} นายแพทย์ทรงเกียรติ ปิยะกะ และเวทิน ศันสนียเวทย์, *ยิมผู้เรียนรู้อย่างปลอดภัย*, หน้า ๑๘๔-๑๘๖.

ค. **ขั้นที่ ๓ ใช้ซ้ำ ๆ ซาก ๆ** พอใช้ยาไปนาน ๆ จะติดยา เพราะจะต้องเสพยาเพื่ออยู่และอยู่เพื่อยา เขาจะครุ่นคิดแต่เรื่องยาอยู่เสมอ เช่น จะได้เสฟเมื่อไร เสฟจำนวนเท่าไร เสฟกับใคร เสฟที่ไหน และจะมีความสุขเพียงใด เขาจะไม่สนใจสิ่งแวดล้อม มักมีปัญหาอย่างมากเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับครอบครัวและคนอื่น ๆ เขาจะมักจะทำสิ่งที่ผิดกฎหมายเพียงเพื่อจะนำเงินมาซื้อยาเสฟติดเท่านั้น

ง. **ขั้นที่ ๔ ติดยาอย่างหนัก** เขาจำเป็นต้องเสพยาเพียงเพื่อจะให้ความรู้สึกเป็นปกติ เมื่อถึงขั้นนี้เขาจะใช้ยาเสฟติดที่มีฤทธิ์แรงขึ้น จะเปลี่ยนเพื่อนที่คบกันมานานตั้งแต่ชั้นประถมเป็นเพื่อนใหม่ ๆ ที่อยู่ในวงการเดียวกันคือ เพื่อนที่เสพยาเหมือนกัน เมื่อหมกมุ่นวุ่นวายอยู่แต่เรื่องอย่างนี้ เขาจะยอมจะไม่ทราบว่าอะไรดีหรือไม่ดี อะไรควรหรือไม่ควร ชีวิตจะวุ่นวายจนควบคุมใจตนเองไม่ได้ จะเอาแต่ใช้ยาอย่างเดียวเพื่อให้ตนเองเป็นปกติเท่านั้น

จากขั้นตอนของการติดยาเสฟติดดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า เขาจะอาจเริ่มทดลองยาเสฟติดด้วยสาเหตุจากตัวเขาเอง หรือสาเหตุจากสิ่งแวดล้อมก็ตาม แต่เมื่อเขาทดลองเสพยาเสฟติดด้วยวิธีการต่าง ๆ จนกระทั่งติดยาเสฟติดแล้ว ถ้าผู้ปกครองยังให้ความช่วยเหลือทั้ง ๆ ที่รู้ว่าเป็นการกระทำที่ไม่ดี เป็นการทำผิด แต่กลับไม่ลงโทษและให้อภัยเสมอ ย่อมจะเป็นการสนับสนุนทางอ้อมทำให้เขายังได้ใจและใช้ยาเสฟติดต่อไปอย่างไม่หวั่นกลัวอะไร จนตกเป็นทาสของยาเสฟติดอย่างถอนตัวไม่ขึ้น

๓.๔.๓ องค์ประกอบของปัญหาเสฟติดในเยาวชน

เมื่อเยาวชนทดลองเสพยาจนกระทั่งติดยาเสฟติดแล้ว จะอาศัยปัจจัยคือ บุคคล สถานที่ และสิ่งของต่าง ๆ ที่จะทำให้เยาวชนผู้นั้นสามารถคงสภาพของการติดยาเสฟติดต่อไปได้ปัญหาเสฟติดจึงเป็นปัญหาที่มีองค์ประกอบซับซ้อน โดยจะพบเสมอว่า ปัญหาเสฟติดเป็นปัญหาที่มีสาเหตุมาจากปัจจัยมากกว่าหนึ่งปัจจัย ซึ่งนายแพทย์ทรงเกียรติ ปิยะกะ และ เวทิน ศันสนียเวช^{๕๖} ได้แสดงไว้ในยืมผู้เรียนรู้อาเสฟติดว่า ปัจจัยสำคัญที่เป็นองค์ประกอบของการติดยาเสฟติด^{๕๖} คือ

ก. มีตัวยาหรือตัวสาร

๑. ยาหรือสารบางชนิดมีฤทธิ์แรง เสฟเพียงครั้งเดียวก็ติด เพราะเสฟแล้วเหมือนได้ขึ้นสวรรค์วิมาน

๒. ยาหรือสารบางตัวมีฤทธิ์ปานกลาง ใช้เวลาในการเสฟสักกระยะหนึ่งจึงจะติด

๓. ยาหรือสารบางตัวมีฤทธิ์อ่อน ต้องใช้เวลานานในการเสฟจึงจะติด

^{๕๖} นายแพทย์ทรงเกียรติ ปิยะกะ และ เวทิน ศันสนียเวช, ยืมผู้เรียนรู้อาเสฟติด, หน้า ๔-๕.

โดยถ้าการเสพครั้งแรกก่อให้เกิดความสุขใจ ผู้เสพจะนิยมใช้ครั้งต่อไป แต่ถ้าเสพครั้งแรกก่อให้เกิดความทุกข์ใจ ผู้เสพจะไม่เสพอีกต่อไป

ข. มนุษย์ ผู้เสพยาส่วนมากมักจะเริ่มต้นเสพยาในช่วงยังเยาว์ กำลังศึกษาคณะน้อง อยากรทดลอง

ค. สภาพสิ่งแวดล้อม หมายถึง อิทธิพลของเพื่อน เพื่อนมักจะเป็นฝ่ายชักนำคะยั้นคะยอ ล่อใจให้ทดลอง เมื่อทดลองแล้วก็จะติด

นอกจากทั้ง ๓ ปัจจัยดังกล่าวจะเป็นองค์ประกอบสำคัญของการติดยาเสพติดแล้ว การประชดตัวเองก็มีส่วนทำให้หันมาทดลองเสพยาเสพติดได้เช่นกัน รวมถึงสาเหตุทางกรรมพันธุ์ ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่อาจถ่ายทอดมาถึงลูกหลานได้ และยังเกี่ยวข้องกับ BIOPSYCHOSOCIAL อันเป็นหลักทาง ชีววิทยา จิตใจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งไม่สามารถแยกจากกันได้อย่างเด็ดขาด แต่โดยทั่วไปมีการจำแนกองค์ประกอบของปัญหาเสพติดยาเสพติดไว้เป็น ๓ องค์ประกอบ ดังที่นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญในด้านการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้การยอมรับ^{๕๗} ดังนี้

ก. องค์ประกอบส่วนบุคคล

โดยปกติการแสดงออกในด้านพฤติกรรมของมนุษย์มาจากหลายสาเหตุ ซึ่งปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนสำคัญต่อการคิดและการตัดสินใจของบุคคล คือ วุฒิภาวะ อารมณ์ ความเชื่อและทัศนคติ โดยสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะบุคคลที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมนอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบเสริมที่ทำหน้าที่สนับสนุนการแสดงออกทางพฤติกรรมต่าง ๆ ได้แก่ ความอยากรู้อยากลอง ความคึกคะนองและสภาพแวดล้อมทางสังคม รวมถึงความกดดันเกี่ยวกับชีวิตตนเอง และการแสวงหาทางออกในการแก้ไขปัญหาวชีวิต ทำให้อาจเกิดการเลือกทางออกที่ผิดพลาดได้เนื่องจากเยาวชนส่วนใหญ่ยังขาดทักษะในการจัดการชีวิต จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เยาวชนเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้ง่ายขึ้น ประกอบกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่ผ่านมาก่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงในสังคมไทย จากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรม สังคมชนบทเปลี่ยนเป็นสังคมเมือง กระทั่งสภาพครอบครัวที่เปลี่ยนจากครอบครัวขยายไปเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น รวมถึงค่านิยมที่เปลี่ยนจากการบริโภครายอย่างพอเพียงมาเป็นลักษณะของการบริโภคนิยม จนทำให้เกิดปัญหาสังคมเกิดขึ้นมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อปัญหาเสพติดยาเสพติดสูงสุด ตัวอย่างเช่น ปัญหาครอบครัวแตกแยก ปัญหาพ่อแม่ผู้ปกครองที่อพยพถิ่นฐานมาทำงานในเมือง ทำให้เด็กและเยาวชนถูกทอดทิ้ง ไม่มีผู้ใหญ่ควบคุมดูแลและให้ความรัก ความเอาใจใส่ ขาดการอบรมสั่งสอน ส่งผลให้เด็กมีการเปลี่ยนแปลง

^{๕๗} สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม, ความรู้พื้นฐานเพื่อการป้องกันยาเสพติดในเยาวชน, หน้า ๑๒-๑๕.

พฤติกรรมไปในทางที่ผิด เช่น การสูบบุหรี่ ดื่มสุรา เล่นการพนัน มีการรวมกลุ่มกับเพื่อนมั่วสุม ใช้ ความรุนแรงในการตัดสินปัญหา นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้ความรุนแรง และทารุณ กรรมเด็กและสตรีในครอบครัว การล่วงละเมิดทางเพศกับเด็กและสตรี ปัญหาโศกณิเด็กและเด็ก เวิร์น ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่มีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรง และส่วนใหญ่เด็กและเยาวชน ที่พบปัญหาเหล่านี้มักจะเลือกทางออกด้วยการพึ่งพายาเสพติดเกือบทุกราย

ข. องค์ประกอบในส่วนของยาเสพติด

โดยสภาพของตัวยาเสพติดเองนั้นมีโอกาสก่อให้เกิดปัญหาใด ๆ ขึ้นได้ ถ้าหากบุคคลมิได้นำมาใช้ ซึ่งการนำตัวยามาใช้นั้นก็ไม่ได้เพื่อเป็นยาเสพติดเท่านั้น เพราะอาจนำตัวยาบางชนิดมาใช้ เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ การรักษาอาการป่วยของผู้ติดสารเสพติดได้เช่นกัน แต่ถ้าบุคคลนำตัวยามาใช้เพื่อการเสพยาเสพติดย่อมส่งผลให้เกิดปฏิกิริยาต่อผู้เสพที่แตกต่างกันไป เนื่องจากตัวบุคคล ขนาดที่ใช้เสพ และการออกฤทธิ์ของตัวยา

ค. องค์ประกอบในส่วนของสิ่งแวดล้อม

สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวคนมีอิทธิพลต่อคนในการที่จะผลักดันให้คนหันไปใช้ยาเสพติดได้ โดยสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคม เช่น แหล่งที่อยู่อาศัยที่มีความแออัดและเสื่อมโทรม เป็นแหล่งมั่วสุมอบายมุข รวมถึงสภาพครอบครัวที่มีปัญหาเรื่องรายได้ และค่าใช้จ่าย อันเนื่องมาจากความไม่มั่นคงทางอาชีพ ปัญหาความแตกแยกในครอบครัว การละเมิดสิทธิเด็กและเยาวชน ปัญหาการค้าประเวณี นอกจากนี้การยอมรับจากกลุ่มเพื่อนในโรงเรียนหรือ ในชุมชน ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อความคิดและการกระทำของบุคคลทำให้เกิดการสร้างค่านิยมเฉพาะกลุ่ม ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนมีส่วนในการโน้มน้าวให้คนในสังคมหันเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้ง่ายขึ้น

เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบทั้ง ๓ ส่วน อาจพบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่จะส่งผลให้เยาวชนติดยาหรือไม่ นั่นคือตัวคน ถ้าคนไม่สนใจ ไม่ทดลอง ไม่เสพ ไม่ว่าจะยาหรือสาร และสิ่งแวดล้อมจะเป็นอย่างไร ก็จะไม่ติดยาเสพติดอย่างแน่นอน แต่ในชีวิตประจำวันที่เป็นจริงกลับมีความสลับซับซ้อนมากกว่านั้น เพราะคนจำเป็นต้องมีเพื่อนและคนมักมีพฤติกรรมที่ชอบเลียนแบบกัน โดยเฉพาะเยาวชนด้วยแล้ว ยิ่งจะเลียนแบบกันได้ง่าย รวมถึงความเปลี่ยนแปลงทางร่างกายที่ส่งผลต่อจิตใจของเยาวชนให้มีความอ่อนไหวสับสนได้ง่าย ฉะนั้น องค์ประกอบทั้ง ๓ ประการ คือ องค์ประกอบส่วนของคน องค์ประกอบส่วนของยา และองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อม ย่อมก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์และนำไปสู่การเกิดปัญหาเสพติดและการใช้สารเสพติดในทางที่ผิดได้นั่นเอง

๓.๔.๔ ผลกระทบจากยาเสพติดในเยาวชนไทย

การแพร่ระบาดของยาเสพติดมีลักษณะคล้ายคลึงกับการระบาดของอาชญากรรม คือ การติดยาเสพติดเป็นปรากฏการณ์อย่างหนึ่งทางสังคม อันมีผลสืบเนื่องมาจากสภาพสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ เยาวชนเกิดการเลียนแบบหรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อให้สังคม หมู่คณะยอมรับ เยาวชนโดยทั่วไปจึงมีพฤติกรรมตามอย่างเพื่อนและหมู่คณะ ฉะนั้น เมื่อคณะของตน เสพยาเสพติด ตนเองจึงต้องเสพยาเสพติดด้วย ซึ่งยาเสพติดทุกประเภทล้วนเป็นอันตรายต่อระบบ ประสาทและสมองที่เปรียบเสมือนเป็นศูนย์บัญชาการของร่างกาย ยาเสพติดจึงทำลายทั้งร่างกาย และจิตใจของผู้เสพ รวมทั้งส่งผลกระทบต่อครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ทำให้สามารถจำแนก ผลกระทบจากยาเสพติดได้^{๕๘} ดังนี้

ก. โทษต่อผู้เสพ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ

๑. ทำลายสุขภาพของผู้เสพให้ทรุดโทรม เพราะระบบอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายถูกพิษ ทำให้เสื่อมลง น้ำหนักลด ผิวก้าว ร่างกายผ่ายผอมลงทุกวัน

๒. เป็นบุคคลไร้สมรรถภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ สมรรถภาพทางกายและจิตเสื่อม อารมณ์จิตใจไม่ปกติ เปลี่ยนแปลงได้ง่าย อยู่ในภาวะมีเมตตาตลอดเวลา เกียจคร้าน เฉื่อยชา ขาดความสุข เรียนหนังสือหรือทำงานไม่ได้

๓. บุคลิกภาพเสีย ขาดความสนใจในตนเอง ทั้งความประพฤติ ความสะอาด ขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

๔. อาจประสบอุบัติเหตุได้ง่าย เช่น หกล้ม รถชน หรือถูกกระแทกกระทั้นต่าง ๆ เพราะการควบคุมทางกล้ามเนื้อและระบบประสาทบกพร่อง ใจลอย

๕. เกิดโรคแทรกต่าง ๆ เพราะความต้านทานโรคน้อยกว่าปกติ ทำให้ติดเชื้อได้ง่าย ซึ่งส่วนมากมักจะเป็นโรคผิวหนัง โรคทางเดินอาหาร วัณโรค กามโรคและโรคเกี่ยวกับตับ

๖. มีความผิดตามกฎหมาย

ข. โทษต่อครอบครัว

๑. ความรับผิดชอบต่อครอบครัวหรือญาติพี่น้องหมดสิ้น ไม่เอาใจใส่ต่อครอบครัว หรือห่วงใยผู้อื่น ทำให้ครอบครัวขาดความสุข

๒. ไม่สามารถจะเล่าเรียนหนังสือต่อไปได้ ต้องออกจากงาน หมดอาชีพ ก่อให้เกิด ภาระต่อครอบครัว

^{๕๘} กระทรวงศึกษาธิการ, ข้อมูลการวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ, หน้า ๓๕-๓๗.

ค. โทษต่อสังคม

๑. เป็นที่รังเกียจของสังคม

๒. มีโอกาสเป็นอาชญากร เช่น จี้ ปล้น วิวร้าง เนื่องจากต้องการเงินซื้อยามาเสพเพื่อบรรเทาความอยาก

๓. เป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาอาชญากรรมและอุบัติเหตุ ภัยอันตรายต่าง ๆ ต่อตนเองและผู้อื่นได้โดยง่าย

ง. โทษภัยต่อประเทศชาติ

สูญเสียแรงงานโดยไร้ประโยชน์ นอกจากตนเองจะไม่มีรายได้ เป็นการแก่ผู้อื่นแล้ว ยังเป็นต้นเหตุให้รัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการปราบปรามและป้องกันยาเสพติดเป็นจำนวนเงินมิใช่น้อย นับว่าเป็นภัยหรือเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงของประเทศ

จากผลกระทบของยาเสพติดดังกล่าว ทำให้ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดนับเป็นปัญหาสำคัญที่ก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงต่อมวลมนุษยชาติ สำหรับในประเทศไทยยาเสพติดนับเป็นปัญหาที่สำคัญของสังคมไทยทั้งในอดีตและปัจจุบัน โดยเฉพาะปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นบุคคลที่จะเป็นกำลังสำคัญของประเทศในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป ดังในพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ซึ่งประทานเนื่องในโอกาสเปิดศาลคดีเด็กและเยาวชนและสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง เมื่อวันที่ ๒๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๕ ดังนี้

อนาคตของชาติทุกชาติย่อมขึ้นอยู่กับเด็ก เพราะเด็กคือผู้ใหญ่ในวันข้างหน้า ถ้าบุคคลได้รับการอบรมบ่มนิสัยให้เป็นพลเมืองที่ดี อยู่ในศีลในธรรม เคารพต่อกฎหมายบ้านเมือง เสียตั้งแต่ยังเยาว์ เมื่อเติบโตเป็นพลเมืองของประเทศก็จะมีแต่พลเมืองดี และประเทศชาติ ก็เจริญก้าวหน้าต่อไป ก็โดยพลเมืองโดยยว่นนี้ ข้าพเจ้ามีความพอใจที่รัฐบาลของข้าพเจ้า อันมีกระทรวงยุติธรรมเป็นเจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะได้มีความสนใจปัญหาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน กระทำผิด และหาทางที่จะอบรมนิสัยบุคคลเหล่านั้นให้กลับเป็นพลเมืองดี ข้าพเจ้าตระหนักว่างานนี้เป็นงานใหญ่ งานใหม่ และเป็นงานที่ยุ้งยาก เพราะไม่ใช่เรื่องของศาลเท่านั้น แต่หากมีความสัมพันธ์กับปัญหาการศึกษา ปัญหาเศรษฐกิจ และปัญหาเกี่ยวกับสวัสดิภาพของเยาวชน^{๕๕}

^{๕๕} ประยุทธ์ เสรีเสถียร, นายแพทย์, “เอกสารวิชาการทางด้านการแพทย์นิติจิตเวชเด็กและเยาวชน และครอบครัว มุมมองกระบวนการยุติธรรมเชิงเยาวชน”, (นครปฐม : โรงพยาบาลตุลาการเฉลิมพระเกียรติ, สำนักงานศาลยุติธรรม, ม.ป.ป.), (อัดสำเนา).

จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงห่วงใยเด็กและเยาวชนไทย อันเป็นกำลังสำคัญของประเทศในอนาคต ถ้าเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ติดยาเสพติดอนาคตของประเทศไทยจะเป็นเช่นไร ในสถานการณ์ยาเสพติดปัจจุบัน พบว่ามีความรุนแรงเพิ่มขึ้น ดังสถิติจากรายแสดงจำนวนคดีเด็กและเยาวชนในฐานะความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ดังนี้

ข้อมูลจำนวนคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำผิดในฐานะความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดทั้งหมด

จำแนกตามประเภทของยาเสพติด ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๒- ๒๕๕๑

ที่มา : ฝ่ายข้อมูลกองนิติกร สำนักงาน ป.ป.ส. ๒๕๕๒

ประเภทยาเสพติด	ปี พ.ศ.									
	๒๕๔๒	๒๕๔๓	๒๕๔๔	๒๕๔๕	๒๕๔๖	๒๕๔๗	๒๕๔๘	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑
รวม	๒๑,๐๕๕	๒๐,๑๐๓	๑๖,๕๖๓	๑๖,๗๒๓	๕,๘๕๗	๕,๓๑๐	๖,๕๔๒	๘,๘๐๓	๑๐,๒๗๕	๑๑,๒๐๗
กัญชา	๕๕๑	๕๒๒	๔๗๒	๕๕๒	๔๔๗	๖๖๗	๖๔๘	๑,๒๔๔	๑,๓๗๕	๑,๔๔๗
กระท่อม	๑๕	๑๑	๑๘	๒๕	๑๒	๑๔	๕๐	๒๕๗	๘๗๗	๑,๒๘๒
ฝิ่น	๑๑	๖	๓	-	๑	๒	๑	๔	๒	๑
เฮโรอีน	๑๕๐	๑๐๕	๓๒	๒๕	๑๐	๑๕	๑๐	๑๔	๑๐	๑๘
สารระเหย	๒,๓๑๘	๑,๕๕๕	๓๔๑	๑,๗๐๐	๒,๐๕๘	๒,๓๕๒	๒,๔๗๕	๓,๒๑๕	๒,๕๑๓	๑,๕๐๖
แอมเฟตามีน	๑๗,๕๖๑	๑๗,๘๕๕	๑๕,๖๕๔	๑๔,๒๕๑	๓,๒๕๗	๒,๑๘๔	๓,๓๑๖	๓,๖๕๐	๔,๕๒๒	๖,๕๕๕
ยาอี	-	-	-	-	-	-	-	๕	๑๔	๑๕
ยาเค	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
โคคาอีน	-	-	-	-	-	-	-	๘	๕	๓
เวเลียม	-	-	-	-	-	-	-	๗	๓๒	๑๕
มอร์ฟีน	๒	๒	-	-	๑	-	-	๒	-	๓
ยาแก้ไอ	-	-	-	-	-	-	-	๑๕	๖	๗
สารเคมีอื่น	-	-	-	-	-	-	-	๔	๒	๑
กาว	-	-	-	-	-	-	-	๒๕๐	๔๔๔	๒๗๖
อื่น ๆ	๑๑	๕	๔๓	๕๐	๗๑	๔๐	๓๘	๔๔	๖๕	๘๐

ตารางที่ ๓.๔ แสดงจำนวนคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำผิดในฐานะความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดทั้งหมด

หมายเหตุ ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ สถานพินิจเปิดดำเนินการ จำนวน ๔๑ แห่ง

ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ สถานพินิจเปิดดำเนินการ จำนวน ๔๓ แห่ง

ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ สถานพินิจเปิดดำเนินการ จำนวน ๕๒ แห่ง

ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ สถานพินิจเปิดดำเนินการ จำนวน ๕๒ แห่ง

ปี พ.ศ. ๒๕๔๙ สถานพินิจเปิดดำเนินการ จำนวน ๖๖ แห่งทั่วประเทศ

ในปี ๒๕๔๕ ได้มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ซึ่งมีหลักการว่า มาตรการหนึ่งที่จะทำให้การแพร่ระบาดของยาเสพติดลดลงได้อย่างจริงจังคือ การตัดวงจรผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดด้วยการนำตัวผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูและการบำบัดรักษา ทำให้บุคคลเหล่านั้นไม่หวนกลับไปสู่วงจรของยาเสพติดอีก และเมื่อมีจำนวนผู้ใช้ยาน้อยลง ในที่สุดผู้ค้ายาเสพติดก็จะลดน้อยลงไปด้วย ทั้งนี้ โดยยึดหลักการที่ว่า ‘ผู้เสพยาเสพติดเป็นผู้ป่วย มิใช่อาชญากรตามปกติ แต่มีสภาพเป็นผู้ป่วยที่ต้องได้รับการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพ’ ซึ่งหลังจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕ นั้น ทำให้จำนวนคดีเยาวชนที่กระทำผิดในฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดลดลงมากคือ จาก ๑๖,๗๒๓ คน ในปี ๒๕๔๕ เหลือเพียง ๕,๘๙๗ คน ในปี ๒๕๔๖ อย่างไรก็ตาม แม้จำนวนคดีของเยาวชนที่กระทำความผิดจะลดลงใน ๑-๒ ปีแรก แต่ในปี ๒๕๔๘-๒๕๕๑ จำนวนคดีกลับเพิ่มสูงขึ้นอีก คือ มีเยาวชนที่กระทำผิดในฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดถึง ๑๑,๒๐๗ คน

สิ่งที่น่าวิตกกังวลอีกประการหนึ่งคือ ปริมาณยาเสพติดที่รอเวลาจะเข้ามาภายในประเทศคือ ยาบ้าจำนวน ๘๐-๑๐๐ ล้านเม็ด ยาไอซ์จำนวน ๑,๕๐๐ กิโลกรัม และเฮโรอีนจำนวน ๑๕,๐๐๐ กิโลกรัม และสถิติการจับกุมเกี่ยวกับยาเสพติดที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง คือ

ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ จับกุม ๘๓,๓๓๔ คดี ผู้ต้องหา ๘๒,๑๖๒ คน

ปี พ.ศ. ๒๕๕๔ จับกุม ๑๓๑,๑๙๘ คดี ผู้ต้องหา ๑๘๖,๓๓๒ คน

นอกจากนี้กลุ่มเยาวชนที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติดกลับอยู่ในช่วงอายุที่ลดลง ประชาชนมีโอกาสดีสูง ๒,๘๖๒,๘๘๑ คน ในโรงเรียน ๘๔๖,๖๘๕ คน และชุมชนนอกโรงเรียน ๒,๑๑๖,๒๙๖ คน หมู่บ้านและชุมชนทั่วประเทศมียาเสพติดหนาแน่นมากกว่า ๘๔,๓๐๒ หมู่บ้าน ผู้เสพยาเสพติดก่อคดีอาชญากรรม ๖๐.๑% เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเฉลี่ยปีละ ๑๐๐ คน สูญเสียงบประมาณ ๓ หมื่นล้านบาท^{๖๐}

จากข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความรุนแรงของสถานการณ์ปัญหาเสพติดในปัจจุบัน และในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้เกิดคดีสำคัญที่เป็นที่สนใจของประชาชนอย่างมากคือ “การบุกยึดยาบ้าจำนวน ๓,๘๔๖,๐๐๐ ล้านเม็ดกับยาไอซ์จำนวน ๗๑ กิโลกรัม มูลค่านับพันล้านบาท”^{๖๑} บ้า”^{๖๐} อันแสดงให้เห็นว่า ปัญหาเสพติดยังคงทวีความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นว่า มาตรการในการป้องกันปราบปรามที่ผ่านมายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร และยาเสพติดยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่ก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงต่อมนุษยชาติ ซึ่งประเทศต่าง ๆ ได้พยายามร่วมมือกันเพื่อหาแนวทางหยุดยั้งปัญหาเสพติด

^{๖๐} ทีมอาชญากรรม, “แกะรอยรอบสัปดาห์”, หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, (๑๘ กันยายน ๒๕๕๔) : ๕.

^{๖๑} “บุกยึดยาบ้า-ยาไอซ์ พันล้าน”, หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, (๒๒ มกราคม ๒๕๕๕) : ๑.

ในประเทศไทยนั้น ภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับปัญหาเสพติดเป็นอย่างมากและพยายามปราบปรามอย่างต่อเนื่อง ดังสมัยรัฐบาลของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ได้กล่าวไว้ว่า ภัยจากการแพร่ระบาดของยาเสพติดให้โทษนับเป็นหนึ่งในภัยสำคัญ ๖ ประการ ซึ่งเหตุผลสำคัญที่ภาครัฐต้องกำหนดนโยบายที่จะป้องกัน ปราบปรามและบำบัดรักษา สามารถจำแนกได้^{๖๒} ดังนี้

ก. เหตุผลทางเศรษฐกิจ ในอดีตจะเห็นว่า พระมหากษัตริย์ทรงพิจารณาเห็นว่า ผู้ติดยาเสพติดไม่สามารถเป็นกำลังสำคัญในการป้องกันประเทศชาติ ฉะนั้น ในแง่ของกำลังคนนี้ การเสพติดเป็นการทำลายขุมกำลังทางเศรษฐกิจของประเทศ หากประชาชนจำนวนมากเสพติด ก็จะกลายเป็นผู้ไร้สมรรถภาพในการทำงาน กลายเป็นภาระหนักของสังคมที่จะต้องดูแลบำบัดรักษา ในบางกรณีผู้เสพยาเสพติดมีแนวโน้มที่จะประกอบ โจรกรรมและอาชญากรรมเพื่อแสวงหาเงินทองเพื่อซื้อยาเสพติดมาบำบัดความกระหายของตนเอง จึงเป็นการทำลายความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประชาชนทั่ว ๆ ไป หากพิจารณาในแง่ของแต่ละบุคคลที่เสพติดแล้ว ผู้เสพยาเสพติดมักใช้จ่ายเงินส่วนตัวเป็นจำนวนมาก ๆ โดยที่ผู้เสพยายังเป็นผู้ที่ต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่น ย่อมเป็นภาระทางเศรษฐกิจที่หนักมากต่อครอบครัวแต่ผลร้ายมิได้จำกัดอยู่เพียงการสูญเสียเงินเพื่อซื้อยาเท่านั้น ผลร้ายทางอ้อมคือ ผู้เสพยาเสพติดจะขาดความรู้สึกรับผิดชอบต่อตนเองและครอบครัว ชีวิตทัศน์ของพวกเขาเหล่านั้นเปลี่ยนแปลงไปเห็นว่าการมีชีวิตเป็นความว่างเปล่า จะไม่สนใจต่อเรื่องใด ๆ ทั้งสิ้นที่สามัญชนจะสนใจ เมื่อชีวิตทัศน์เปลี่ยนแปลงไปเช่นนี้ ผู้เสพยาติดย่อมทำอะไรได้ทั้งนั้นเพื่อให้ได้มาซึ่งยาเสพติด และนี่คืออันตรายที่จะพึงเกิดแก่สังคม

ข. เหตุผลทางสังคมและการเมือง หากมีจำนวนผู้เสพยาติดยาเป็นจำนวนมาก ความเสื่อมโทรมทางจิตใจของผู้เสพยาติดย่อมกระทบกระเทือนต่อสังคมในที่สุด สังคมของผู้เสพยาติดยาเสพติดเป็นสังคมที่ขาดปัทมสถานของศีลธรรม เป็นสังคมของผู้ที่ไร้สมรรถภาพ ขาดความรับผิดชอบ หมดความกระตือรือร้นที่จะดำเนินชีวิตให้ประสบผลสำเร็จ ยาเสพติดมีอิทธิฤทธิ์เหนือจิตใจของบุคคลเหล่านั้นทั้งสิ้น เมื่อเป็นเช่นนี้ เป้าหมายของรัฐบาลที่จะพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมที่เจริญ กอปรด้วยสันติสุข วัฒนธรรมอันดีงาม และความมั่นคง จึงอาจจะกลายเป็นหมัน เพราะภัยจากการแพร่ระบาดของยาเสพติด โดยเฉพาะในหมู่ชนที่อ่อนวัย นอกจากนั้นแล้วการแทรกซึมและบ่อนทำลายจากศัตรูนอกประเทศก็ได้พยายามใช้ยาเสพติดเป็นเครื่องมือ รัฐบาลจึงจำเป็นต้องปราบปรามภัยสำคัญดังกล่าวอย่างจริงจังและเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

ค. เหตุผลจากความร่วมมือระหว่างประเทศ การแพร่ระบาดของยาเสพติดเป็นกระบวนการระดับนานาชาติ ประเทศหนึ่งประเทศใดจะทำการปราบปรามโดยลำพังตนเองไม่ได้

^{๖๒} กระทรวงศึกษาธิการ, ข้อมูลการวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ, หน้า ๑๗-๒๐.

องค์การระหว่างประเทศได้ให้ความสำคัญเรื่องนี้มาก ถึงกับได้พยายามออกกฎหมายระหว่างชาติ เพื่อปราบปรามและควบคุม รัฐบาลไทยได้ให้ความร่วมมือแก่องค์การระหว่างประเทศอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนั้นแล้ว ดินแดนสามเหลี่ยมทองคำซึ่งเป็นแหล่งผลิตเฮโรอีนที่สำคัญอันดับหนึ่งของโลก ก็อยู่ในระหว่างพรมแดนไทย ลาว และพม่า นโยบายปราบปรามของรัฐบาลไทยจะมีส่วนสำคัญที่จะขจัดภัยจากการแพร่ระบาดของยาเสพติด^{๖๓}

เมื่อพิจารณาถึงผลกระทบจากยาเสพติดในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว ก่อให้เกิดความตระหนักถึงภัยของยาเสพติดที่ว่า ยาเสพติดมิได้ทำอันตรายเฉพาะผู้เสพเท่านั้น แต่ยังสามารถทำอันตรายต่อครอบครัว สังคม ประเทศชาติได้อีกด้วย ฉะนั้น การแก้ไขปัญหายาเสพติดจึงมิใช่หน้าที่ของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น แต่ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่ทุกคนต้องให้ความสำคัญให้ ความร่วมมือ เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขแก่สังคมส่วนรวมนั่นเอง

จากการศึกษาพัฒนาการของยาเสพติด พบว่า ยาเสพติดเกิดขึ้นจากวิวัฒนาการทางเทคโนโลยี แต่อาศัยการวินิจฉัยโดยอนุโลมเทียบเคียงกับในอดีตที่มีเพียงสุรา เมรัย และมัจชะ จึงนับเข้าเป็นสารที่เป็นเหตุให้เกิดความเมามาย ขาดสติสัมปชัญญะ จนอาจประมาทพลาดพลั้งกระทำ สิ่งที่ไม่สมควรได้ โดยยาเสพติดวิวัฒนาการมาจากธรรมชาติจนกลายเป็นยาเสพติดที่สังเคราะห์ด้วย กรรมวิธีทางเคมีที่ซับซ้อน และส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจผู้เสพรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดยังเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพราะการปราบปรามยาเสพติดทำให้เกิดวิวัฒนาการ ไปสู่ยาเสพติดชนิดใหม่ไม่สิ้นสุด ยาเสพติดยังคงสร้างปัญหาให้กับสังคมอย่างต่อเนื่อง เพราะผลกระทบที่เกิดจากการกระทำ ความรุนแรงของผู้เสพที่สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้เกี่ยวข้อง ครอบครัว จนกระทั่งก่อให้เกิดปัญหาด้านสังคมและเศรษฐกิจ รวมทั้งความมั่นคงของประเทศชาติ ดังเช่นข่าวอาชญากรรมและโศกนาฏกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม โดยเฉพาะปัญหายาเสพติดในเยาวชน เพราะเยาวชนเป็นกลุ่มเสี่ยงที่มีโอกาสหลงเข้าสู่วงจรของปัญหาเสพติดได้ง่าย และยังเป็นอนาคตของชาติอีกด้วย ซึ่งปัจจัยสำคัญของการติดยาเสพติด และการแพร่ระบาดของยาเสพติดในเยาวชน คือ สาเหตุจากตัวเยาวชน เช่น อยากรู้อยากลอง มีความคึกคะนอง ต้องการการยอมรับ มีความเชื่อที่ผิด ๆ และสาเหตุจากสิ่งแวดล้อม เช่น สภาพครอบครัว สภาพเศรษฐกิจ ที่พักอาศัย แสดงเป็นองค์ประกอบสำคัญของปัญหาเสพติด คือ คน ยาเสพติด และสิ่งแวดล้อม

^{๖๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗-๒๐.

บทที่ ๔

วิเคราะห์การแก้ไขปัญหามาจากการละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ ของเยาวชนไทยตามพุทธวิธี : ยาเสพติด

สังคมไทยในปัจจุบันประสบปัญหานานาประการ โดยเฉพาะปัญหาการละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ หรือปัญหายาเสพติดที่ส่งผลกระทบต่อประเทศเป็นอย่างมาก ปัญหาเสพติดจึงเป็นปัญหาสำคัญที่สร้างความยุ่งยาก และเป็นปัญหาใหญ่ในสังคม แม้ทางรัฐบาลจะพยายามปราบปราม แต่ปัญหาเสพติดกลับยิ่งเพิ่มจำนวนและรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะปัญหาเสพติดในเยาวชนไทย

๔.๑ วิเคราะห์การแก้ไขปัญหามาจากการละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ ของเยาวชนไทย : ยาเสพติด

เยาวชนอาจเริ่มทดลองเสพยาเสพติดด้วยวิธีการต่างๆ จนกระทั่งเริ่มติดยาเสพติดเข้าแล้ว ถ้าไม่ได้รับความช่วยเหลือเยียวยา อาจทำให้เยาวชนยิ่งถลำลึกลงไปในวงจรของยาเสพติด จนไม่สามารถถอนตัวได้

๔.๑.๑ องค์ประกอบในการละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ ของเยาวชนไทย : ยาเสพติด

การเสพยาเสพติดประกอบด้วยองค์ประกอบ ๓ ส่วน คือ องค์ประกอบส่วนของคน องค์ประกอบในส่วนของยาเสพติด และองค์ประกอบในส่วนของสิ่งแวดล้อม ซึ่งองค์ประกอบทั้ง ๓ ส่วน ล้วนส่งผลต่อการติดยาเสพติดของเยาวชน โดยปัจจัยสำคัญที่สุดคือตัวคน เนื่องด้วย วุฒิภาวะ อารมณ์ ความเชื่อและทัศนคติ ที่เป็นลักษณะเฉพาะบุคคลเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการคิดและการตัดสินใจของบุคคลจนแสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมา นอกจากนี้ ยังมีองค์ประกอบเสริมทำหน้าที่สนับสนุนในการแสดงพฤติกรรมต่างๆ ได้แก่ ความอยากรู้อยากลอง ความทึ่งคะนอง และสภาพแวดล้อมทางสังคม รวมถึงความกดดันเกี่ยวกับชีวิตตนเอง และการแสวงหาทางออกในการแก้ปัญหาชีวิต ด้วยเหตุนี้ จึงส่งผลให้เยาวชนอาจเลือกทางออกที่ผิดพลาดได้ จนเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เยาวชนเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้ง่ายขึ้น ประกอบกับความกดดันที่เกิดจาก ความเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สภาพครอบครัว รวมถึงค่านิยมต่างๆ ส่งผลให้เยาวชนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ผิด เช่น การสูบบุหรี่ ดื่มสุรา เล่นการพนัน มีการรวมกลุ่มมั่วสุมกับเพื่อน นำไปสู่ปัญหาความรุนแรงทารุณกรรมเด็กและสตรีในครอบครัว การล่วงละเมิดทางเพศกับเด็กและสตรี เกิดปัญหาโสเภณีเด็กและเด็กเร่ร่อน ซึ่งเหล่านี้เป็นปัญหาที่มีแนวโน้มทวีความรุนแรงขึ้น และทางออกของเด็กและเยาวชนเหล่านี้คือการพึ่งพาเสพติด

เมื่อพิจารณาเทียบเคียงยาเสพติดกับสุรา เมรัยในเบญจศีลข้อที่ ๕ ฉะนั้น การพิจารณาองค์ประกอบในการละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ ของเยาวชนไทย กรณียาเสพติดจึงพิจารณาจากองค์ประกอบของการดื่มสุรา เมรัย และมีชชะ ทั้ง ๔ ข้อ^๑ คือ

ก. มขุชกาโว	น้ำที่ดื่มเป็นน้ำเมา
ข. ปาตุกมุขตัจจัตถ์	มีจิตคิดจะดื่ม
ค. ตชฺโช วายาโม	พยายามดื่มอันเกิดแต่เจตน์นั้น
ง. อชฺโณหฺรณั	น้ำเมานั้นล่องพ้นลำคองไป

ฉะนั้น ไม่ว่าจะการเสพยาเสพติดจะเริ่มต้นจากปัจจัยใดก็แล้วแต่ ทั้งที่เกิดจากความต้องการอยากรู้อยากลองของตัวเองหรือเยาวชนถูกล่อลวง หรือเยาวชนเข้าใจผิดก็ตามที จนทำให้เยาวชนเริ่มทดลองเสพยาเสพติดเป็นครั้งแรก เมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบนั้น ถ้าเยาวชนมิได้มีจิตคิดจะเสพยานั้นด้วยตนเอง รวมถึงมิได้ใช้ความพยายามในการเสพด้วย มิแต่เพียงเสพยาเสพติดเข้าสู่ร่างกายด้วยความไม่ตั้งใจ ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์เท่านั้นเอง ย่อมเป็นเพียงศีลต่างปร้อยเท่านั้น แต่ถ้าเยาวชนมีความต้องการที่จะเสพยาเสพติดด้วยตนเองย่อมเป็นการละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ ของเยาวชนไทยอย่างสมบูรณ์ เพราะการเสพยาเสพติดโดยรอบด้วยตัวยาเสพติดที่เป็นสารก่อให้เกิดความประมาทขาดสติสัมปชัญญะ ตัวเยาวชนที่ต้องการเสพยา ความพยายามเพื่อเสพยา และได้เสพยานั้น

๔.๑.๒ ผลกระทบจากการละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ ของเยาวชนไทย : ยาเสพติด

เมื่อเยาวชนติดยาเสพติดเข้าแล้ว ถ้าไม่ได้รับความช่วยเหลือเยียวยา จนทำให้เยาวชนยิ่งถลาลึกลงไปในวงจรของยาเสพติดจนไม่สามารถถอนตัวได้ ย่อมทำให้เยาวชนต้องพบกับสูญเสียอย่างมาก รวมถึงประเทษชาติที่ย่อมขาดทรัพยากรบุคคลที่สำคัญด้วยเช่นเดียวกัน เพราะยาเสพติดทุกประเภทล้วนเป็นอันตรายต่อร่างกายและจิตใจของผู้เสพ รวมทั้งส่งผลต่อครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ทำให้อาจจำแนกผลกระทบจากการละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ ของเยาวชนไทย กรณียาเสพติดได้^๒ ดังนี้

- ก. โทษต่อผู้เสพ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ
๑. ทำลายสุขภาพของผู้เสพให้ทรุดโทรม เพราะระบบอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายถูกพิษ
  ๒. เป็นบุคคลไร้สมรรถภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ

^๑ บุ.อิติ.อ.(บาลี) ๗๓/๒๖๖.

^๒ กระทรวงศึกษาธิการ, ข้อมูลการวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ, (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๐), หน้า ๓๕-๓๗.

๓. บุคลิกภาพเสีย ขาดความสนใจในตนเอง

๔. อาจประสบอุบัติเหตุได้ง่าย เช่น หกล้ม รถชน เพราะการควบคุมทางกล้ามเนื้อ และระบบประสาทบกพร่อง ใจลอย

๕. เกิดโรคแทรกต่าง ๆ เพราะความต้านทานโรคน้อยกว่าปกติ

๖. มีความผิดตามกฎหมาย

ข. โทษต่อครอบครัว

๑. ความรับผิดชอบต่อครอบครัวหรือญาติพี่น้องหมดสิ้น ไม่เอาใจใส่ต่อครอบครัว

๒. ไม่สามารถจะเล่าเรียนหนังสือต่อไปได้ ต้องออกจากงาน หมกอาชีวะ ก่อให้เกิด ภาระต่อครอบครัว

ค. โทษต่อสังคม

๑. เป็นที่รังเกียจของสังคม

๒. มีโอกาสเป็นอาชญากร เช่น จี้ ปล้น ชิงทรัพย์ เนื่องจากต้องการเงินซื้อยามาเสพ

๓. เป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาอาชญากรรมและอุบัติเหตุ ภัยอันตรายต่าง ๆ ต่อตนเอง และผู้อื่นได้โดยง่าย

ง. โทษภัยต่อประเทศชาติ

สูญเสียแรงงานโดยไร้ประโยชน์ นอกจากตนเองจะไม่มีรายได้ เป็นภาระแก่ผู้อื่นแล้ว ยังเป็นต้นเหตุให้รัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินกรปราบปรามและป้องกันยาเสพติดเป็นจำนวนเงินมิใช่น้อย นับว่าเป็นภัยหรือเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงของประเทศ

จากผลกระทบของการละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ ของชาวชนไทย กรณียาเสพติดดังกล่าว พบว่า ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดนับเป็นปัญหาสำคัญที่ก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงต่อ มวลมนุษย โดยเฉพาอย่างยิ่ง ถ้าชาวชนอันเป็นกำลังสำคัญของประเทศในอนาคตกลับติดยาเสพติด แล้วอนาคตของประเทศไทยจะเป็นเช่นไร

ซึ่งในปัจจุบันกลับพบว่า สถานการณ์ยาเสพติดมีความรุนแรงเพิ่มขึ้น ดังสถิติจาก จำนวนคดีเด็กและเยาวชนในฐานะความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ยิ่งภาครัฐมีมาตรการดำเนินการ เพื่อป้องกันปัญหาเสพติด จำนวนคดีกลับยิ่งเพิ่มสูงขึ้น รวมถึงยาเสพติดจำนวนมากที่ถูกจับกุม ย่อมแสดงให้เห็นถึงปริมาณยาเสพติดที่ยังรอการแพร่ระบาดเข้าสู่กลุ่มผู้เสพ และพบว่า เยาวชน ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติดกลับมีอายุน้อยลง อันแสดงให้เห็นว่า ปัญหาเสพติดยังคงทวี ความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังชี้ให้เห็นว่า มาตรการในการป้องกันปราบปรามที่ผ่านมา ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร และยาเสพติดยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ร้ายแรงต่อมนุษยชาติ

๔.๒ การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในเยาวชนไทยโดยภาครัฐ

ช่วงอายุระหว่าง ๑๓-๑๘ ปี นับเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างวัยเด็กและวัยรุ่น เยาวชนจะมีการเจริญเติบโตทั้งทางร่างกายและจิตใจ แต่จิตใจยังพัฒนาไม่เต็มที่ทำให้อ่อนไหวง่าย และด้วยประสบการณ์ชีวิตยังมีน้อย เยาวชนจึงต้องการเพื่อนและต้องการการยอมรับจากเพื่อน พร้อมกับชอบของแปลกใหม่ ชอบสิ่งที่เป็นสุดขั้ว ชอบความตื่นเต้นหวาดเสียว ภายใต้อิทธิพลที่สับสน วุ่นวาย ไม่ต้องการรับผิดชอบอะไรแบบเด็กพร้อมกับต้องการอิสระอย่างเต็มที่แบบผู้ใหญ่ จึงส่งผลให้เยาวชนมักเสพยาเสพติด เพราะยาเสพติดมีความเที่ยงแท้แน่นอนสามารถตอบสนองความต้องการทางกายและทางใจได้เป็นอย่างดี และเพื่อนก็เสพติดกันไป เยาวชนอาจเริ่มจากการทดลองเสพยาเสพติด จนใช้ยามากขึ้นเป็นประจำซึ่งผู้ปกครองสามารถสังเกตเห็นได้ ถ้ายังไม่ได้รับการเยียวยาเยาวชนอาจใช้ยาเสพติดจนกระทั่งติดยาอย่างหนัก เพราะผู้ที่ติดยาเสพติดมักจะเริ่มเสพยาตั้งแต่อายุน้อย ดังที่นายแพทย์ทรงเกียรติ ปิยะกะ และเวทิน ศันสนิยเวทย์ กล่าวไว้ในยืมผู้เรียนรู้อย่างปลอดภัย ดังนี้ “กว่า ๖๐ เปอร์เซ็นต์ของผู้ที่ติดยาเสพติดเมื่ออายุยังไม่ถึง ๑๖ ปี และกว่า ๘๕ เปอร์เซ็นต์ของผู้ที่ติดยาเสพติดเมื่ออายุยังไม่ถึง ๑๘ ปี ถ้าสามารถแก้ปัญหาเสพติดในเยาวชนได้ ก็สามารถแก้ปัญหาเสพติดในหมู่นักเรียนทั่วไปได้กว่า ๖๐-๘๕ เปอร์เซ็นต์”

๔.๒.๑ การป้องกันเยาวชนไทยจากปัญหาเสพติด

เยาวชนมักมีแนวโน้มเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเพราะคนใกล้ชิด และจากแรงผลักดันในช่วงวัยรุ่นที่มักถือค่านอง ขาดความยับยั้งชั่งใจ และด้วยความอ่อนต่อโลก ทำให้เยาวชนเล็งเห็นภัยยาเสพติดเพื่อการแก้ไขปัญหา ฉะนั้น ถ้าสังคมให้ความรู้ และสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีแก่เยาวชนย่อมจะเป็นการป้องกันไม่ให้เยาวชนเข้าไปข้องเกี่ยวกับยาเสพติดได้

การป้องกันยาเสพติด หมายถึง กระบวนการที่ดำเนินการล่วงหน้า โดยการอบรมเลี้ยงดู ให้การศึกษา ข้อมูลข่าวสารและความรู้ทั้งในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัยแก่กลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่องและสัมพันธ์กันในเรื่องคุณภาพชีวิต ยา และยาเสพติด การป้องกันตนเอง ครอบครัวและชุมชนให้รอดพ้นจากยาเสพติดด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันแก่บุคคลให้มีความสามารถที่จะเผชิญหน้ากับปัญหาและอุปสรรค

^๓ นายแพทย์ทรงเกียรติ ปิยะกะ และเวทิน ศันสนิยเวทย์, ยืมผู้เรียนรู้อย่างปลอดภัย, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๔๐), หน้า ๑๖๘-๑๖๖.

และเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในช่วงชีวิต รวมทั้งการปรับปรุงสภาพแวดล้อมใกล้ตัวที่มีส่วนผลักดันให้กลุ่มเป้าหมายไปใช้ยาเสพติด^๔

ซึ่งการป้องกันเยาวชนไทยจากปัญหาเสพติดสามารถจำแนกระดับของการป้องกัน^๕ ที่มีการดำเนินการได้ ดังนี้

ก. การป้องกันขั้นต้น อันนำไปสู่การเริ่มทดลองใช้ยาเสพติด ด้วยการจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด และผลกระทบของยาเสพติดที่มีต่อพฤติกรรมของคน ตลอดจนมุ่งเสริมสร้างกิจกรรมทางเลือกที่เหมาะสมเพื่อเบี่ยงเบนบุคคลออกจากการใช้ยาเสพติด

ข. การป้องกันระดับที่ ๒ การทำกิจกรรมใด ๆ ที่จะแทรกเข้ามาในช่วงเวลาที่คนได้ทดลองใช้ยาแล้วและกำลังจะติดยาแต่ยังไม่ติด เป็นผู้ที่มีความเสี่ยงในการติดยาสูง การจัดกิจกรรมระดับนี้เป็นการให้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้ยา การให้คำปรึกษา ตลอดจนการเยียวยารักษาอาการที่ป่วยไข้ที่เป็นผลจากการใช้ยาเสพติด

ค. การป้องกันระดับที่ ๓ การหยุดพฤติกรรมและผลร้ายจากการติดยาเสพติด โดยกระบวนการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายและจิตใจของผู้ติดยาเสพติด หมายรวมถึงการป้องกันการติดยาเสพติดซ้ำด้วย

โดยแนวคิดในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด^๖ ได้แก่

ก. มุ่งพัฒนาตัวบุคคล เพื่อให้มีความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเริ่มต้นจากการเตรียมความพร้อมของครอบครัว

ข. กำหนดพื้นที่และกลุ่มประชากรเป้าหมายในการดำเนินงาน เพราะข้อจำกัดด้านงบประมาณและบุคลากร

ค. ผสมผสานมาตรการในการดำเนินงาน เพื่อกำหนดทางเลือกที่เหมาะสมในการจัดการกับปัญหา

ง. กำหนดหน่วยงานรับผิดชอบการดำเนินงาน ทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน

จ. ดำเนินงานในลักษณะองค์รวมแบบบูรณาการ

ฉ. มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง

^๔ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม, ความรู้พื้นฐานเพื่อการป้องกันยาเสพติดในเยาวชน, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดอรุณการพิมพ์, ๒๕๕๒), หน้า ๕๗.

^๕ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม, ความรู้และแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ยูเนียนอุตสาหกรรมไอโอเร็ด, ๒๕๕๒), หน้า ๕๖.

^๖ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม, ความรู้พื้นฐานเพื่อการป้องกันยาเสพติดในเยาวชน, หน้า ๕๘-๕๙.

- ข. การสร้างเอกภาพในการดำเนินงาน เพื่อป้องกันความซ้ำซ้อน
- ค. การระดมทรัพยากรของหน่วยงานภาครัฐบาลและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม
- ง. ให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมกับพื้นที่

ฉะนั้น การป้องกันปัญหายาเสพติดจึงดำเนินการตั้งแต่การป้องกันขั้นต้นเพื่อมิให้เยาวชนทดลองใช้ยาเสพติด การดูแลช่วยเหลือกลุ่มเสี่ยง ตลอดจนการหยุดพฤติกรรมและภัยจากยาเสพติด โดยเน้นความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ภายใต้ระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพ อันแสดงให้เห็นว่าหน่วยงานที่มีส่วนดำเนินการเพื่อป้องกันปัญหาเสพติดคือ ทุกคน ทุกสังคม เริ่มจากครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ และภาคเอกชน โดยสถานศึกษานับเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดสู่นักเรียน นิสิต นักศึกษา ซึ่งระบบงานเพื่อรองรับการปฏิบัติงานด้านยาเสพติดในสถานศึกษา^๓ ได้แก่

ก. ระบบข้อมูล เพื่อการวางแผนและวิธีการที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัญหา ทั้งข้อมูลสภาพปัญหาเสพติดในสถานศึกษา ข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับพฤติกรรมทุกด้านและข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมยาเสพติดและการแก้ไข ข้อมูลการดำเนินงาน

ข. ระบบป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เพื่อทราบถึงสถานการณ์ปัญหาและกำหนดกลุ่มเป้าหมายดำเนินงานที่ชัดเจน ซึ่งการดำเนินงานในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

๑. กลุ่มนักเรียนทั่วไปที่ไม่เคยใช้ยาเสพติด เน้นกิจกรรมด้านการป้องกันในภาพกว้างที่ครอบคลุมนักเรียนทั่วไปเพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน โดยมีมาตรการดำเนินงาน ดังนี้ มาตรการทางการศึกษา มาตรการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ มาตรการทางเลือก การสร้างเสริมทักษะชีวิต การใช้กิจกรรมกลุ่ม การจัดระเบียบและปรับสภาพแวดล้อม

๒. กลุ่มนักเรียนที่เสี่ยงหรือมีประสบการณ์ในการใช้ยาเสพติด และอาจมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นรีบด่วนที่ต้องจัดให้มีมาตรการแทรกแซงเพื่อหยุดพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดและให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียน ได้แก่ จัดบริการให้คำปรึกษาแนะนำและจัดการเรียนการสอนเสริมพิเศษ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเบี่ยงเบนต่าง ๆ ให้อยู่ในกรอบที่เหมาะสม สร้างค่านิยมใหม่ ประสานผู้ปกครองเพื่อแก้ไขปัญหาร่วมกัน จัดกลุ่มบำบัดลักษณะค่ายนักเรียน

๓. การดำเนินงานกับกลุ่มนักเรียนที่ติดยาเสพติด เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดไปสู่เรียนกลุ่มอื่น ด้วยการประสานผู้ปกครองส่งนักเรียนเข้ารับการรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ

๔. กลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมค้ายาเสพติดให้แก่เพื่อนเยาวชนด้วยกัน คือ

^๓ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม, ความรู้และแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด, หน้า ๕๘-๖๓.

ก) นักเรียนที่เป็นผู้ค้ายาเสพติด เป็นกระบวนการค้ายาเสพติดหรือเป็นผู้ค้ารายย่อย สถานศึกษาควรประสานเจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการป้องกันหรือปราบปราม

ข) นักเรียนที่ติดยาเสพติดและขายยาเสพติดให้เพื่อนนักเรียน เพราะต้องการเสพยา สถานศึกษาควรส่งบุคลากรกระทำและส่งเข้ารับการบำบัด

ค. ระบบการให้คำปรึกษา จะช่วยให้เยาวชนสามารถหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเองได้ถูกต้องเหมาะสม ทั้งปัญหาส่วนตัว ครอบครัว การเรียน โดยอาศัยกลุ่มเพื่อน อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์แนะแนว

ง. ระบบเฝ้าระวัง ควรมีการสร้างระบบกลไกเฝ้าระวังยาเสพติดในสถานศึกษาให้เป็นระบบแจ้งเตือนเรื่องยาเสพติดกับผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตือนภัยและสร้างสภาวะป้องกันที่เหมาะสมเพื่อป้องกันการหวนกลับของยาเสพติด ได้แก่ สสำรวจสภาพปัญหาและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด อย่างสม่ำเสมอ จัดช่องทางรับแจ้งข่าวสารและเบาะแส แจ้งเตือนปัญหาให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ปฏิบัติการแก้ไขด้วยการสร้างสภาวะป้องกันปัญหาที่เหมาะสม

จ. ระบบการสนับสนุนจากชุมชน และเครือข่ายการทำงาน เพื่อเสริมความเข้มแข็งและความต่อเนื่องในการทำงาน ทั้งกลุ่มผู้ปกครองและผู้นำชุมชน

ฉ. ระบบบริหารจัดการ เพื่ออำนวยความสะดวกดำเนินงานในระบบต่าง ๆ ด้วยการสร้างกลไกการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ การดำเนินการเพื่อป้องกันปัญหาเสพติด เช่น ในสถานประกอบการ ชุมชน ล้วนดำเนินการด้วยระบบการดำเนินงานดังเช่นของสถานศึกษา โดยระบบการป้องกันปัญหาเสพติด จะเริ่มตั้งแต่การป้องกันมิให้เยาวชนเข้าไปข้องเกี่ยวกับยาเสพติดตั้งแต่แรก แต่ยังไม่ปรากฏมีเยาวชนจำนวนไม่น้อยที่เข้าไปข้องเกี่ยวกับยาเสพติด จนทำให้ปัญหาเสพติดยังคงเป็นปัญหาเรื้อรังวนที่ทุกภาคส่วน และทุกคนต้องตระหนักถึงความสำคัญ และร่วมกันป้องกันเยาวชนจากปัญหาเสพติด

๔.๒.๒ การแก้ไขปัญหายาเสพติดในเยาวชนไทย

เยาวชนจำนวนไม่น้อยที่เข้าไปข้องเกี่ยวกับยาเสพติด ตั้งแต่ขึ้นเริ่มทดลองจนกระทั่งติดยาเสพติด โดยผู้เสพยาส่วนใหญ่มักเริ่มเสพยาตั้งแต่อายุยังน้อยด้วยความคึกคะนอง ความอ่อนต่อโลก ขาดประสบการณ์ชีวิต ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การพึ่งพายาเสพติดของเยาวชนนั้น มิได้เกิดจากความตั้งใจที่จะกระทำในสิ่งที่ไม่ดี ฉะนั้น หากเยาวชนที่พลาดพลั้งติดยาเสพติดได้รับโอกาสบำบัดรักษา ย่อมจะสามารถแก้ไขปัญหายาเสพติดในเยาวชนไทยได้ในระดับหนึ่ง ทำให้การดำเนินการป้องกันในระดับของการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดมีความจำเป็นมากขึ้น นับเป็นการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเยาวชนภายหลังเกิดปัญหาขึ้นแล้ว เพื่อการฟื้นฟูและคืนเยาวชนกลับสู่สังคมอีกครั้ง

“การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด คือ การดำเนินการให้การบำบัดรักษาทั้งทางร่างกายและจิตใจด้วยวิธีการต่าง ๆ แก่ผู้ติดยาเสพติด โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้ติดยาเสพติดสามารถเลิกเสพติดได้และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข”^๘ ซึ่งรูปแบบการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดสามารถจำแนกได้ ๓ รูปแบบ^๙ ดังนี้

ก. การบำบัดรักษาทางด้านร่างกาย แบ่งออกเป็น ๒ วิธี คือ

๑. เกสซ์บำบัด

ก) แบบแพทย์แผนปัจจุบัน เป็นการให้การบำบัดรักษาโดยการให้ยาทดแทนยาต้านฤทธิ์หรือการคงสภาพการติดยาในระยะยาว เช่น การให้เมธาโดนในระยะยาว การบำบัดรักษาด้วยวิธีนี้ใช้ในสถานบำบัดรักษาต่าง ๆ ทั่วประเทศ โดยแบ่งออกเป็นการรักษาแบบผู้ป่วยนอก คือ การที่ผู้ป่วยเข้ารับการบำบัดรักษาแบบไป-กลับ ไม่ต้องพักค้างในสถานพยาบาล และการบำบัดรักษาแบบผู้ป่วยใน คือ การรับผู้ป่วยเข้าบำบัดรักษาในสถานพยาบาลและอยู่บำบัดรักษาตามที่สถานพยาบาลกำหนดไว้ หรืออาจทำในลักษณะการจัดทำค่ายบำบัด

ข) แบบแพทย์แผนโบราณ เป็นการให้การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดโดยใช้สมุนไพรหรือยาพื้นบ้าน โดยการรับประทาน หรืออบตัว ทำให้ผู้ต้องการเลิกยาเสพติดเกิดอาการอาเจียน อ่อนเพลีย เชื่อว่าล้างพิษออกจากร่างกาย มักดำเนินการในวัดต่าง ๆ ที่ให้การบำบัดรักษาทั้งผู้ติดยาเสพติด สุรา และบุหรี่

๒. วิธีการอื่น ๆ

ก) การกระตุ้นด้วยเครื่องกระตุ้นไฟฟ้ากำลังต่ำ โดยการให้เครื่องกระตุ้นไฟฟ้า XH-1 มากระตุ้นตามจุดต่าง ๆ ของร่างกายเพื่อลดอาการถอนพิษยา และฟื้นฟูสมรรถภาพ ทางร่างกาย

ข) การฝังเข็ม เป็นการให้หลักวิชาการแพทย์ของจีนโบราณ ในการฝังเข็มตามจุดต่าง ๆ เป็นเข็มรูปร่างเรียวยาวขนาดต่าง ๆ กัน พร้อมด้วยด้ามที่ต่อสายไฟเดินถึงปลายเข็มได้ แล้วปล่อยกระแสไฟฟ้าเข้าตามจุดที่ทำการฝังเข็ม เพื่อเป็นการเร่งปฏิกิริยาทางร่างกายให้เร็วขึ้น

ค) การหักดิบ คือ การให้ผู้ติดยาเสพติดหยุดการให้ยาเสพติดโดยทันที แล้วดูแลให้ความช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติดอย่างใกล้ชิด เช่น ให้อาหารและน้ำ การพักผ่อนอย่างเต็มที่ และคอยให้กำลังใจอยู่ตลอดเวลา อาการถอนยาจะแสดงอย่างรุนแรงภายใน ๕ วันแรก (กรณีเสพยาเฮโรอีน)

^๘ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม, ความรู้พื้นฐานเพื่อการป้องกันยาเสพติดในเยาวชน, หน้า ๔๘.

^๙ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม ความรู้และแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด, หน้า ๕๑-๕๓.

แล้วจะเริ่มลดลง ผู้ติดยาเสพติดที่มีกำลังใจดี จะอดทนต่อการรักษาวิธีนี้ได้ และมักเชื่อมต่อการทรมานและไม่อยากกลับไปใช้ยาเสพติดอีก

ข. การบำบัดรักษาทางด้านจิตใจ แบ่งออกเป็น ๗ รูปแบบ คือ

๑. วิธีการจิตบำบัด เป็นวิธีการบำบัดรักษาอาการป่วยทางจิตใจของผู้ติดยาเสพติด โดยใช้กระบวนการทางจิตวิทยา

๒. วิธีการทางศาสนา คือ การนำหลักศาสนามาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้ติดยาเสพติดให้มีความเชื่อมั่น ศรัทธา และปฏิบัติตามหลักของศาสนา ทำให้ผู้ติดยาเสพติดมีกำลังใจที่จะเลิกเสพยาเสพติดได้อย่างเด็ดขาด

๓. วิธีการอาชีพบำบัด เป็นวิธีการสร้างความรับผิดชอบและฝึกทักษะด้านอาชีพ ให้ผู้ติดยาเสพติดมีความอดทน เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่เหมาะสม และสามารถไปประกอบอาชีพได้หลังจากจบการบำบัดรักษา

๔. วิธีการชุมชนบำบัด เป็นวิธีการฟื้นฟูสภาพจิตใจที่ใช้ในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด โดยใช้การช่วยเหลือกันเองในหมู่ผู้ติดยาเสพติด เพื่อพัฒนาผู้เลิกในการเปลี่ยนแปลงบุคลิก อารมณ์ ความรู้สึกและพฤติกรรมให้เป็นไปในทางที่เหมาะสม

๕. วิธีการจิตสังคมบำบัด เป็นวิธีการบำบัดรักษาผู้ป่วยประเภทสารกระตุ้นประสาทแบบผู้ป่วยนอก เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ในช่วงแรกของการหยุดเสพยาใช้ระยะเวลาในการบำบัดรักษารวม ๑๖ สัปดาห์ เป็นการบำบัดรักษาตามรูปแบบ Neuro-Cognitive ซึ่งพัฒนาขึ้นใน Matrix Institution ประเทศสหรัฐอเมริกา

๖. วิธีการบำบัดฟื้นฟูแบบเข้มข้นทางสายใหม่ มีแนวคิดในเรื่องกระบวนการบำบัดรักษาที่สำคัญ คือ ครอบครัวยุทธศาสตร์ทางเลือก การช่วยเหลือตนเอง และกระบวนการชุมชนบำบัด จะใช้ระยะเวลา ๔-๖ เดือน ในการบำบัดรักษา แต่อาจขยายระยะเวลาออกไปจนถึง ๑ ปีได้ หากผู้ป่วยยังไม่มีความพร้อมที่จะเลิกเสพยาเสพติด

๗. วิธีการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแบบจิราสา เป็นการผสมผสานระบบการบำบัดรักษาทางจิตสังคมสมัยใหม่เข้ากับวัฒนธรรมและสังคมไทย โดยมีหลักการสำคัญ ๔ ประการ คือ ยึดผู้เรียนรู้อาชีพ ฟังพาทูมปัญญาไทย ใฝ่ใจในศีลธรรม และนำสู่สุปฏิบัตินี้ พัฒนาขึ้นโดยจิตแพทย์ชาวไทยที่ทำงานในประเทศสหรัฐอเมริกาชื่อ นายแพทย์ทรงเกียรติ ปิยะกะ

ค. การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพแบบค่าย การทำค่ายบำบัดเป็นวิธีการให้การบำบัดรักษาในเชิงรุกที่มีหน่วยงานต่าง ๆ นำมาใช้มากในปัจจุบัน เป็นการให้การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจำนวนมากในเวลาเดียวกัน โดยมีการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรให้มี

ความหลากหลายทั้งในด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย จิตใจ อาชีพ และสังคม ‘โรงเรียนวิวัฒน์พลเมือง’ เป็นรูปแบบของค่ายบำบัดที่มีการดำเนินงานโดยหน่วยงานของทหาร

ในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดจะใช้หลาย ๆ วิธีการผสมผสานกัน เพื่อให้การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดมีความครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ ทั้งในสถานที่ให้การบำบัดรักษาของทางราชการ และเอกชน ตัวอย่างสถานที่ให้การบำบัดรักษา^{๑๑} ได้แก่

ก. สถานที่ของทางราชการ เช่น สถาบันธัญญารักษ์ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ศูนย์บริการสาธารณสุขกรุงเทพมหานคร โรงพยาบาลจังหวัดทุกแห่ง(สามารถให้การรักษาระยะถาวรได้)

ข. สถานที่ของเอกชน เช่น สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก จังหวัดสระบุรี สำนักสงฆ์ถ้ำเขาทะลุ จังหวัดราชบุรี

ซึ่งการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด เพื่อเป็นการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งทางร่างกายและทางจิตใจของผู้ติดยาเสพติด จนกระทั่งสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขนั้น ได้มีการจำแนกขั้นตอนการบำบัดรักษาไว้ในหลายลักษณะ ดังนี้

ก. ผศ.สุชิน บัวงาม จำแนกขั้นตอนการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดไว้เป็น ๔ ขั้นตอน^{๑๒} คือ

๑. ขั้นตอนเตรียมการก่อนบำบัดรักษา เพื่อศึกษาประวัติภูมิหลังของผู้ติดยาเสพติดทั้งจากผู้ขอรับการรักษาและครอบครัว

๒. ขั้นตอนพินิจยา เป็นการบำบัดรักษาอาการทางกายที่เกิดจากการใช้ยาเสพติด โดยผู้ขอรับการรักษาสสามารถเลือกใช้บริการแบบผู้ป่วยนอก หรือผู้ป่วยในก็ได้ตามสะดวก

๓. ขั้นการฟื้นฟูสมรรถภาพ เป็นการบำบัดรักษาเพื่อปรับเปลี่ยนลักษณะนิสัย บุคลิกภาพ พฤติกรรม เพื่อให้รู้จักตนเอง และมีความเข้มแข็งในจิตใจ เพื่อให้ผู้รับการบำบัดมีความเชื่อมั่นในการกลับไปดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างปกติ โดยไม่หวนกลับไปเสพยาเสพติดซ้ำอีก

๔. ขั้นติดตามดูแล เป็นการติดตามดูแลผู้เลิกยาเสพติดที่ได้ผ่านการบำบัดครบทั้ง ๓ ขั้นตอนข้างต้นแล้ว เพื่อให้คำแนะนำ แก้ไขปัญหาและให้กำลังใจผู้เลิกยาเสพติด ให้ดำเนินชีวิตอย่างปกติสุขในสังคมได้ยิ่งขึ้น

^{๑๑} กระทรวงศึกษาธิการ, ข้อมูลการวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ, หน้า ๕๕

^{๑๒} ผศ.สุชิน บัวงาม, ยาและสารเสพติด, (ชลบุรี : สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี, ม.ป.ป.), หน้า ๗๖-๗๗, (อัดสำเนา).

ข. กระทรวงศึกษาธิการ จำแนกระยะในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้มีประสิทธิภาพไว้เป็น ๓ ระยะ^{๑๒} คือ

๑. ระยะถอนยา เป็นระยะที่คนไข้ติดยาแล้ว ถ้าไม่ได้เสพจะเกิดอาการอยากยา และแสดงอาการอยากอย่างรุนแรง จึงจำเป็นต้องใช้ยารักษาหรือให้การรักษา เพื่อระงับหรือบรรเทาความทรมานทางร่างกายและความต้องการทางจิตใจให้น้อยลง ในปัจจุบันรักษาโดยใช้ยาเมธาโดนและยาสงบประสาท ถ้ามีโรคแทรกซ้อนอื่นก็ให้รักษาไปตามอาการของโรคนั้น ระยะนี้ใช้เวลาประมาณ ๒-๓ สัปดาห์

๒. ระยะฟื้นฟูจิตใจ ภายหลังจากการถอนพิษยา ร่างกายหายจากอาการทรมาน จิตใจดีขึ้นพอจะรับฟังและคิดได้จึงเป็นระยะที่เริ่มให้การรักษาทางใจ โดยให้การอบรมทางศีลธรรม หรือนำหลักศาสนามาให้คนไข้ยึดถือเป็นสิ่งยึดเหนี่ยว ให้การฝึกอาชีพ และพักผ่อนหย่อนใจในยามว่างด้วยการเล่นกีฬา ดนตรี และกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ระยะนี้ควรให้คนไข้ปฏิบัติตนอย่างเสมอภาคเพื่อป้องกันการคิดกังวลในปมด้อยของตนเอง ซึ่งจะเป็นการฟื้นฟูสภาพจิตใจที่อ่อนไหวง่ายจากการติดยาเสพติดเป็นที่พึง ให้กลับมาเป็นผู้มีจิตใจเข้มแข็ง มีเหตุผลสามารถแก้ไขปัญหาในชีวิตโดยไม่ต้องพึ่งพายาเสพติด ในระยะฟื้นฟูจิตใจนี้จะมีการประเมินผลคนไข้เป็นระยะ ๆ โดยดูจากการรับผิดชอบในหน้าที่การงาน และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ถ้าครบ ๖ เดือนคนไข้สามารถเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี แสดงว่าคนไข้สามารถปรับสภาพจิตใจให้เข้มแข็งสามารถดำรงชีวิตประจำวันได้โดยไม่ต้องพึ่งยาเสพติด ฉะนั้นระยะนี้ใช้เวลาประมาณ ๓-๖ เดือน

๓. ระยะติดตามผล เป็นระยะที่คนไข้ออกจากโรงพยาบาลหลังจากที่ได้รับการรักษาจนเห็นว่าจิตใจเข้มแข็งดีแล้ว และเพื่อเป็นการป้องกันการหวนกลับไปติดยาอีก ระยะนี้ในการปฏิบัติจึงทำได้ยากมาก เช่น นัดให้คนไข้มาพบที่โรงพยาบาลตามกำหนดระยะเวลา หรือส่งจดหมายให้คนไข้กรอกข้อมูลต่าง ๆ แล้วส่งกลับคืนมา หรือให้นักสังคมสงเคราะห์ออกไปเยี่ยมบ้านเพื่อติดตามดูแลคนไข้ว่า ยังสามารถคงสภาพจิตใจเข้มแข็ง ไม่สนใจยาเสพติดได้หรือไม่ ระยะนี้ต้องใช้เวลาประมาณ ๑-๓ ปี ซึ่งถ้าคนไข้ยังคงให้ความร่วมมือตลอดเวลา ๑-๓ ปี ตามนัดหมายก็มั่นใจได้ว่าคนไข้นั้นจะเลิกยาเสพติดได้ มีจิตใจเข้มแข็งพอจะไม่กลับไปติดยาอีก

ก. สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก ใช้วิธีการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ๓ ขั้นตอน^{๑๓} คือ

๑. ทดสอบความตั้งใจและความอดทน โดยให้นั่งคอยเฉย ๆ เพื่อทดสอบว่า มีความตั้งใจและความอดทนที่จะเลิกยาเสพติดเพียงใด บางคนอดทนไม่พอก็กลับก่อน ระยะนี้จะมีการชี้แจงถึงโทษของการติดยาเสพติด เพื่อให้เกิดกำลังใจในการอยู่รักษาพยาบาลต่อไป

^{๑๒} กระทรวงศึกษาธิการ, ข้อมูลการวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ, หน้า ๕๒-๕๔.

^{๑๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๕-๕๕.

๒. ทำประวัติคนไข้ คนไข้ที่มีความตั้งใจแน่วแน่ผ่านการทดสอบ จะทำประวัติจากหลักฐานบัตรประจำตัวหรือทะเบียนบ้าน และต้องมีผู้ปกครองลงชื่อรับทราบด้วย

๓. ตรวจค้นตัวผู้ป่วย หลังจากทำประวัติแล้วคนไข้ทุกคนจะถูกตรวจค้นตัว เพื่อป้องกันไม่ให้นำสิ่งเสพติดติดตัวมาด้วย และต้องเปลี่ยนเสื้อผ้าเป็นชุดของสำนักสงฆ์ โดยผู้ชายสวมเสื้อผ้าดิบสีขาวคอกลม ด้านหลังพิมพ์คำว่า ‘สุกิตตัง’ สำหรับผู้ติดยาภายในประเทศ ผู้หญิงสวมเสื้อแขนสั้นกางเกงขายาวสีแดงทั้งชุด

๔. ให้สัจจะ ภายหลังจากเปลี่ยนเครื่องแต่งตัวแล้ว คนไข้จะต้องไปรับสัจจะโดยมีพระนำกล่าวถวายสัจจะต่อหน้าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่นับถือ ถ้านับถือศาสนาพุทธถวายสัจจะต่อหน้าพระพุทธรูป ถ้านับถือศาสนาอิสลามถวายสัจจะต่อคันทิวาอากาศและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนา โดยหลักสำคัญคือผู้ติดยาเสพติดจะกล่าวถวายสัจจะเองไม่ได้

๕. ระยะเวลา มีระยะเวลา ๕ วัน คนไข้จะได้รับยาสมุนไพรที่ทำให้อาเจียนอย่างแรงตลอด ๕ วัน โดยมีพระเป็นผู้ปฏิบัติงานและดูแลอย่างใกล้ชิด ระยะเวลา ๕ วัน คนไข้จะทั้งถ่ายและอาเจียน ภายหลังจากอาเจียนก็จะเพ็ลลียและหลับ

๖. ระยะเวลาพักฟื้น พระจะนำคนไข้ที่นอนยาแล้ว (๕ วันแรก) ออกไปทำสวน ทำไร่ เกษตรกรรมต่าง ๆ พร้อมทั้งอบรมศีลธรรมและชี้ให้เห็นถึงสิ่งดีงามต่าง ๆ ระยะเวลา ๕ วัน พระผู้ควบคุมจะสังเกตอาการคนไข้ ถ้าคนไข้มีอาการสบายดี ไม่ต้องพึ่งยาเสพติดอีก พระผู้ควบคุมจะรายงานให้คนไข้กลับบ้านได้ แต่ถ้ายังเห็นว่าคนไข้มีอาการอยากยาจะให้พักฟื้นต่ออีกเป็นระยะ ๆ ครั้งละ ๕ วัน เพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อหน่าย

๗. การอบไอน้ำ คนไข้จะเข้ารับการอบไอน้ำที่ต้มด้วยสมุนไพรตั้งแต่วันที่ ๓ ถึงวันที่ ๑๐ ของการรักษา โดยจะอบไอน้ำทุกวัน ๆ ละ ๑ ครั้ง ๆ ละประมาณ ๕ นาที โดยมากจะให้อบไอน้ำช่วงบ่าย โดยถือว่าการอบไอน้ำทำให้เหงื่อออกมาก เป็นการขับของเสียออกจากร่างกาย ทำให้ร่างกายสดชื่นขึ้น

ภายหลังจากรักษาอยู่คนละ ๑๐ วัน จะให้คนไข้กลับบ้านได้ โดยก่อนกลับคนไข้จะต้องรับสัจจะเป็นครั้งสุดท้าย ซึ่งสำนักสงฆ์ถ้ากระบอกกำหนดให้ผู้ติดยาเสพติดถือสัจจะไม่สูบ ไม่เสพ ไม่ส่งเสริมให้ผู้อื่นสูบหรือเสพ ไม่ทำการค้า ไม่มีไว้ในครอบครอง ไม่เจือปนกระสายยา คือ เฮโรอีน ผีน มอร์ฟิน กัญชา กระทั่งหมดตลอดชีวิต

ง. **สำนักสงฆ์ถ้ำเขาทะลุ** มีระยะเวลาการรักษาไม่แน่นอน แต่ภายหลังกายหายแล้ว จะต้องบวชเป็นพระสงฆ์ โดยมีหลักการสำคัญในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดเป็น ๒ ระยะ^{๑๔} ดังนี้

๑. **ระยะถอนยา** คนไข้ทุกคนที่ขอรับการรักษายาจะได้รับ การอบรมศีลธรรมจาก พระสงฆ์ ต่อมาพระสงฆ์จะให้ย้าน้ำสมุนไพรแก่คนไข้คนละ ๑ ถ้วยชา เพื่อให้คนไข้นอนหลับ คนไข้จะหลับภายหลังกินยาประมาณ ๑๕ นาที บางคนหลับนาน ๒-๓ วัน พอฟื้นขึ้นมา คนไข้จะทุเลาอาการอยากยาทางกาย และมีอาการทรมานน้อยลง แต่ถ้ายังมีอาการขาดยามาก ก็จะให้ย้านอนหลับอีก

๒. **ระยะฟื้นฟูจิตใจ** คนไข้ที่มีอาการทุเลาจากการอยากยา จะได้รับการพักผ่อนโดยช่วย ทางสำนักสงฆ์ดูแลคนไข้ และเมื่อทางสำนักสงฆ์เห็นว่าหมดอาการอยากยาแล้ว จะให้อุปสมบท เป็นพระสงฆ์ และช่วยรักษาคณติดยาเสพติดรายอื่น ๆ ต่อไป

เมื่อพิจารณาจากขั้นตอนการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดทั้งสถานที่ของทางราชการและ สถานที่เอกชนที่นำมาเป็นตัวอย่าง พบว่าการบำบัดรักษาจะต้องฟื้นฟูทั้งสมรรถภาพทางร่างกาย และทางจิตใจควบคู่กันไป โดยส่วนใหญ่เริ่มจากการรักษาอาการทางร่างกายก่อนแล้วจึงฟื้นฟูทางจิตใจ แต่ในบางกรณีอาจเริ่มจากการฟื้นฟูทางจิตใจได้ทันที เพราะยาเสพติดบางชนิดไม่ก่อให้เกิดอาการ ถอนพิษอย่างรุนแรง โดยการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดนั้น เพื่อให้ผู้ป่วยสามารถกลับไปใช้ชีวิตได้ ตามปกติสุข ซึ่งผู้ติดยาเสพติดอาจพิจารณาเลือกเข้ารับการบำบัดรักษาด้วยวิธีการที่ตนเองสมัครใจ หรือวิธีการที่เหมาะสมกับตนเอง เพื่อบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติด

๔.๒.๓ อุปสรรคในการแก้ไขปัญหาเสพติดในเยาวชนไทย

การกำหนดวิธีการในการบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติดของผู้ป่วยที่แตกต่างกันในแต่ละ สถานพยาบาลนั้น เป็นการกำหนดขึ้นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบำบัดรักษาผู้ป่วยอย่างเต็มที่ แต่อุปสรรคสำคัญของการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดคือ ผู้ติดยาเสพติดไม่สมัครใจเข้ารับการบำบัด รักษา ทำให้รัฐบาลที่ตระหนักถึงความจำเป็นในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดได้ออกพระราชบัญญัติ ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕ ขึ้น เพื่อบังคับให้ผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษา ในปัจจุบันประเทศไทยจึงมีระบบการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ๓ ระบบ^{๑๕} ดังนี้

ก. **ระบบสมัครใจ** เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ติดยาเสพติดที่ต้องการจะเลิกยาเสพติด โดยสมัครใจสามารถขอรับการบำบัดรักษาในสถานพยาบาลต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนใน

^{๑๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๕-๕๘.

^{๑๕} สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวง, ความรู้และแนวทาง ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด, หน้า ๕๓-๕๕.

ขั้นตอนต่าง ๆ ทั้งแบบผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน ซึ่งปัจจุบันมีสถานพยาบาลทั่วประเทศจำนวน ๑,๐๔๖ แห่ง แบ่งเป็นสถานพยาบาลภาครัฐจำนวน ๕๓๒ แห่ง และภาคเอกชนจำนวน ๑๑๔ แห่ง

ข. ระบบบังคับ ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕ ผู้ติดยาเสพติดที่ถูกจับในฐานะผู้เสพยาจะถูกบังคับให้เข้ารับการบำบัดในระบบนี้ และหากผู้เข้ารับการฟื้นฟูมีผลการรักษาเป็นที่น่าพอใจจะถูกปล่อยตัวโดยไม่ถูกดำเนินคดี ปัจจุบันมีสถานที่จะควบคุมตัวเพื่อการตรวจพิสูจน์ในระบบบังคับบำบัดจำนวน ๑๐๖ แห่ง แบ่งเป็นกรมราชทัณฑ์จำนวน ๗๖ แห่ง และกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจำนวน ๓๐ แห่ง มีศูนย์ฟื้นฟูจำนวน ๘๔ แห่ง แบ่งเป็นแบบควบคุมตัวไม่เข้มงวดจำนวน ๗๐ แห่ง แบบควบคุมตัวเข้มงวดจำนวน ๑๔ แห่ง โดยกรมคุมประพฤติมีหน่วยงานเพียงหน่วยงานเดียวที่จะดำเนินการตามกฎหมายคือ ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี

ค. ระบบต้องโทษ เป็นการให้การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดที่ได้กระทำความผิดเกี่ยวกับคดียาเสพติด และถูกคุมขังซึ่งต้องได้รับการรักษาพยาบาลภายใต้ขอบเขตข้อบังคับของกฎหมาย ซึ่งมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ ดังนี้

๑. กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม มีบทบาทหน้าที่ในการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังที่ติดยาเสพติดอายุ ๑๘ ปีขึ้นไปที่มีความผิดในคดียาเสพติดจะถูกส่งตัวมารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพในทัณฑสถานบำบัดพิเศษของกรมราชทัณฑ์จำนวน ๑๐ แห่งทั่วประเทศ แบ่งเป็นทัณฑสถานบำบัดพิเศษชาย ๘ แห่ง และทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง ๒ แห่ง แต่เนื่องจากมีผู้ต้องขังจำนวนมากที่กระทำความผิดในคดียาเสพติดหรือคดีอื่น ๆ แต่มีประวัติการใช้ยาเสพติดกรมราชทัณฑ์จึงได้ดำเนินการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในเรือนจำทั่วไปอีก ๗๗ แห่ง โดยใช้รูปแบบชุมชนบำบัด ซึ่งกรมราชทัณฑ์ใช้ชื่อว่า CARE Model

๒. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม มีบทบาทหน้าที่ในการดูแลเด็กและเยาวชนที่มีอายุไม่ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์ในวันที่กระทำความผิดทั้งที่อยู่ในระหว่างการสอบสวนหรือพิจารณาคดี หรือตามคำพิพากษา หรือคำสั่งศาล โดยให้การสงเคราะห์และบำบัดแก้ไขเด็กและเยาวชนในระหว่างที่ถูกควบคุมหรือภายหลังปล่อยตัว จัดให้มีการตรวจรักษาและพยาบาลเด็กและเยาวชน ตลอดจนให้การศึกษาและอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความควบคุมของกรมพินิจฯ โดยปัจจุบันได้มีการนำรูปแบบชุมชนบำบัดมาใช้ในการดำเนินการบำบัดรักษาเด็กและเยาวชนที่ติดยาและสารเสพติดอีกด้วย กรมพินิจฯมีสถานพินิจฯซึ่งเป็นสถานที่ที่จะดำเนินการและจัดทำเอกสารต่าง ๆ ตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทั่วประเทศจำนวน ๕๔ แห่ง มีสถานแรกรับซึ่งเป็นที่กักกันเด็กและเยาวชนที่ไม่ได้ประกันตัวจำนวน ๑๔ แห่ง ไม่มีสถานแรกรับจำนวน ๔๑ แห่ง และมีสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่ศาลตัดสินแล้วอีก ๑๗ แห่งทั่วประเทศ

แต่จากสถิติจำนวนคดีเยาวชนที่กระทำผิดในฐานะความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่กลับเพิ่มจำนวนขึ้น แม้ภาครัฐจะได้ออกพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕ เพื่อบังคับให้ผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาแล้วก็ตาม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัญหาเสพติดยังคงเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเหตุผลประการหนึ่งที่ทำให้จำนวนผู้ติดยาเสพติดยังคงเพิ่มขึ้น อาจเกิดจากผู้เสพยารายเดิมหวนกลับไปเสพยาซ้ำอีก เพราะธรรมชาติของผู้ติดยาเสพติดทุกคนที่อาจจะหวนกลับไปใช้ยาเสพติดซ้ำได้ ดังทฤษฎีสาเหตุการติดยาที่แสดงว่า ทำไมคนจึงติดยาเสพติด ทำไมบางคนรับการรักษาแล้วหายขาดได้ บางคนกลับไม่ได้ผลต้องหวนมาใช้นั้นอีกครั้งแล้วครั้งเล่า โดยทฤษฎีการติดยานี้อาจจำแนกได้ ๔ ทฤษฎี^{๑๖} ดังนี้

ก. ทฤษฎีที่ ๑ เชื่อว่า ติดยาเสพติดเพราะจิต ถ้าใจแข็งก็จะเลิกได้ง่าย ถ้าใจไม่แข็งก็หายได้ยาก บางคนติดย่าง่าย แต่บางคนติดยายาก เป็นเรื่องของบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล

ข. ทฤษฎีที่ ๒ เชื่อว่า ติดยาเพราะสังคมหรือสิ่งแวดล้อมเป็นเหตุ สภาพสังคมเป็นตัวทำให้เกิดการติดยาขึ้น และทำให้หวนกลับมาใช้อีก

ค. ทฤษฎีที่ ๓ เชื่อว่า เอาทฤษฎีที่ ๑ และทฤษฎีที่ ๒ มารวมกัน เป็นทฤษฎีที่ได้มีการนำไปใช้ในสถานรักษาผู้ติดยาเสพติดที่มีชื่อหลายแห่ง เช่น ชินนานอน เดย์ทอป บ้านออกดิชิ บ้านฟินิกซ์ ชุมชนบำบัดอื่น ๆ

ง. ทฤษฎีที่ ๔ เป็นทฤษฎีเกี่ยวกับทางชีวเคมี ถือว่า การติดยาพวกอนุพันธ์ฝิ่น เป็นความไม่สมดุลของการสันดาปที่ยึดเยื้อ หรือโรคที่เกิดจากการสันดาปของเซลล์ร่างกาย ส่วนประสาทเสื่อมลงเหมือนคนที่เป็โรคเบาหวาน ต้องให้ยาพวกอินซูลินอยู่ตลอดไป จึงจะสามารถประกอบภารกิจประจำวันได้ตามปกติ

จากทฤษฎีดังกล่าวจึงเป็นการสนับสนุนว่า การติดยาเสพติดอาจเกิดจากทั้งสาเหตุส่วนตัวบุคคล และสภาพแวดล้อม รวมถึงในบางครั้งการติดยาเสพติดอาจกลายเป็ดังโรคเรื้อรังที่ไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ จึงส่งผลให้การบำบัดรักษาผู้ป่วยจากการติดยาเสพติดไม่สามารถประสบผลสำเร็จได้เพียงเพราะการแก้ไขปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งเท่านั้น แต่กระบวนการในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเยาวชนไทยต้องอาศัยทั้งตัวเยาวชนที่ให้ความร่วมมือ และสังคมที่พร้อมจะช่วยเหลือประคับประคองให้ผู้ป่วยที่ผ่านการบำบัดรักษาได้กลับมาดำรงชีวิตอย่างปกติสุขในสังคมได้ต่อไป

ภาครัฐพยายามดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเยาวชนไทย เริ่มตั้งแต่การป้องกันขั้นต้นเพื่อมิให้เยาวชนทดลองใช้ยาเสพติด การดูแลช่วยเหลือกลุ่มเสี่ยง การหยุดพฤติกรรมและภัยจากยาเสพติด โดยเน้นความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ภายใต้ระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

^{๑๖} ดร.วิทย์ เทียงบูรณธรรม, ตำรายาเสพติด, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๑), หน้า ๗.

แต่ยังปรากฏมีเยาวชนจำนวนไม่น้อยที่เข้าไปข้องเกี่ยวกับยาเสพติด ทำให้จำเป็นต้องบำบัดรักษา ผู้ติดยาเสพติด แต่ผู้ติดยาเสพติดกลับไม่สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษา และจากสถิติจำนวนคดีเยาวชน ที่กระทำผิดในฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่กลับเพิ่มจำนวนขึ้น แม้ภาครัฐจะได้ออกพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕ เพื่อบังคับให้ผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาแล้วก็ตาม อันแสดงให้เห็นว่าปัญหาเสพยาเสพติดยังคงเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งจากผู้เสพยาเดิมที่หวนกลับไปเสพยาซ้ำ ส่งผลให้การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดไม่สามารถประสบผลสำเร็จได้เพียงเพราะการแก้ไขปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งเท่านั้น

๔.๓ การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเยาวชนไทยตามพุทธวิธี

แม้ภาครัฐจะดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเยาวชนไทยอย่างต่อเนื่อง แต่ปรากฏว่า ปัญหายาเสพติดยังคงเพิ่มจำนวนขึ้น ทั้งจากผู้เสพยาเดิมที่หวนกลับไปเสพยาซ้ำ และผู้เสพยาใหม่ที่หลงเข้าสู่วงจรหายนะของยาเสพติด

๔.๓.๑ แนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดตามพุทธวิธี

ในพระพุทธศาสนามีหลักคำสอนและวิธีดำเนินการเพื่อไปให้ถึงความดับทุกข์ อันเป็นสภาวะที่ไร้ปัญหา เป็นเป้าหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา จนกระทั่งการดับทุกข์ที่ต้องประสบในการดำเนินชีวิตประจำวัน

ก. แนวคิดการแก้ไขปัญหายาเสพติดตามพุทธวิธี

การดับทุกข์หรือการแก้ไขปัญหายาในพระพุทธศาสนา สามารถพิจารณาจากหลักธรรมที่ว่าด้วย ความจริงอันประเสริฐ หรืออริยสัจจ์ ๔^{๑๑} ดังนี้

อริยสัจจ์ ๔ หมายถึง ความจริงอันประเสริฐ ความจริงของพระอริยะ ความจริงที่ทำให้ผู้เข้าถึงกลายเป็นอริยะ มี ๔ อย่าง คือ

๑. ทุกข์ หมายถึง ความทุกข์ สภาพที่ทนได้ยาก สภาพที่บีบคั้น ขัดแย้ง บกพร่อง ขาดแก่นสารและความเที่ยงแท้ ไม่ให้ความพึงพอใจแท้จริง ได้แก่ชาติ ชรา มรณะ การประจวบกับสิ่งอันไม่เป็นที่รัก การพลัดพรากจากสิ่งทีรัก ความปรารถนาไม่สมหวัง โดยย่อว่า อุปาทานจันท์ ๕ เป็นทุกข์

๒. ทุกขสมุทัย หมายถึง เหตุเกิดแห่งทุกข์ สาเหตุให้ทุกข์เกิด ได้แก่ ตัณหา ๓ คือ กามตัณหา ภวตัณหา และวิภวตัณหา

^{๑๑} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๑๕๕.

๓. ทุกขนิโรธ หมายถึง ความดับทุกข์ ได้แก่ ภาวะที่ตัดขาดดับสิ้นไป ภาวะที่เข้าถึงเมื่อกำจัดอวิชชา สำรอกตัดหาสิ้นแล้ว ไม่ถูกข้อม ไม่ติดข้อง หลุดพ้น สงบ ปลอดภัย เป็นอิสระ คือ นิพพาน

๔. ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา หมายถึง ปฏิปทาที่นำไปสู่ความดับแห่งทุกข์ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ ได้แก่ อริยอัฏฐังคิกมรรค หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า มัชฌิมาปฏิปทา แปลว่า ทางสายกลาง

เมื่อพิจารณาทุกข์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นตามหลักอริยสัจจ์ ๔ จะพบว่า ทุกข์หรือปัญหาย่อมมีเหตุทำให้เกิดขึ้น และเมื่อต้องการดับทุกข์ย่อมต้องดำเนินตามทางแห่งการดับทุกข์ ซึ่งแสดงถึงความเป็นเหตุเป็นผลที่ย่อมสามารถนำไปปฏิบัติเพื่อให้ได้รับผลตามที่ต้องการ

ข. แนวคิดการแก้ไขปัญหายาเสพติดตามพุทธวิธี

หลักอริยสัจจ์ ๔ สามารถนำมาพิจารณาปัญหาต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาดังปัญหาเสพติดในเยาวชนไทยที่สามารถพิจารณาตามหลักอริยสัจจ์ ๔ ได้ ดังนี้

๑. ทุกข์ คือ ปัญหายาเสพติดในเยาวชนไทย ปัญหายาเสพติด ปัญหายาเสพติดก่อนอาชญากรรมจากการเสพติด

๒. สมุทัย คือ สาเหตุที่ทำให้เยาวชนเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับวงจรติดยาเสพติด ได้แก่ ปัจจัยภายในคือ ตัวเยาวชน และปัจจัยภายนอกคือ สิ่งแวดล้อม เช่น ครอบครัว เพื่อน ชักชวน

๓. นิโรธ คือ เยาวชนมีทักษะชีวิต สามารถดำเนินชีวิตได้โดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

๔. มรรค คือ แนวทางการนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมการแก้ไขปัญหายาเสพติด ทั้งปัจจัยภายในคือ ตัวเยาวชน และปัจจัยภายนอกคือ สิ่งแวดล้อม เช่น ครอบครัว เพื่อน

เมื่อพิจารณาแนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเยาวชนไทยตามหลักอริยสัจจ์ ๔ ย่อมพบแนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่ยั่งยืน ปัญหายาเสพติดจึงเป็นปัญหาที่สามารถแก้ไขและป้องกัน โดยการนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมการแก้ไขปัญหายาเสพติด ทั้งปัจจัยภายในคือ ตัวเยาวชน และปัจจัยภายนอกคือ สิ่งแวดล้อม ซึ่งต้องให้ความสำคัญทั้ง ๒ ปัจจัยควบคู่กันไป โดยต้องดำเนินการส่งเสริมปัจจัยภายในก่อน เพราะปัญหาส่วนใหญ่เริ่มต้นจากตัวบุคคล เมื่อตัวบุคคลมีปัญหาจะทำให้สังคมโดยรวมมีปัญหาด้วย เพราะตัวบุคคลนั้นเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ในทางกลับกันถ้าตัวบุคคลดีจะส่งผลให้สังคมโดยรวมดีไปด้วย ดังที่พระพุทธมกุฎาภรณ์แสดงไว้ในวิธีการแก้ไขปัญหาแบบพุทธ^{๑๔} ดังนี้

^{๑๔} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ*, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหธรรมมิก จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๕๑๗.

๑. ว่าด้วยหลักการ วิธีการแก้ปัญหาแบบพุทธ คือ เป็นการแก้ปัญหาที่เหตุปัจจัยอย่างหนึ่ง เป็นการแก้ปัญหของมนุษย์โดยฝีมือของมนุษย์เองอย่างหนึ่ง หรืออาจพูดรวมว่า เป็นการแก้ปัญหของมนุษย์โดยมนุษย์เอง ที่ตรงตัวเหตุปัจจัย ที่ว่าแก้ตรงเหตุปัจจัย ก็ว่าเป็นกลาง ๆ ไม่จำกัดเฉพาะข้างนอกหรือข้างใน และว่าแก้ปัญหของมนุษย์โดยมนุษย์เอง ก็จะได้เห็นได้จากการที่พระพุทธเจ้าทรงชี้ให้มนุษย์มองปัญหาของตนที่ตัวมนุษย์เอง และให้แก้ไขด้วยการลงมือทำด้วยความเพียรพยายามตามเหตุผล

๒. ว่าด้วยแง่ที่เน้นของคำสอน พระพุทธศาสนาสอนให้แก้ปัญหาทั้งด้านนอก ด้านใน ทั้งทางสังคมและจิตใจของบุคคล มีคำสอนชั้นศีลเป็นด้านนอก และชั้นจิตและปัญญาเป็นด้านใน ฉะนั้น แง่เน้นคำสอนส่วนที่ว่าด้วยการแก้ปัญหาด้านในหรือด้านจิตปัญญามีมากกว่า ส่วนที่ว่าด้วยการแก้ปัญหาด้านนอก หรือปัญหาสังคม

ฉะนั้น แนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเยาวชนไทยตามพุทธวิธีจึงต้องดำเนินการทั้งปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอกควบคู่กันไป โดยเน้นที่ปัจจัยภายในก่อน เพราะบุคคลที่ดีมีปัญญาย่อมคิดเป็น คิดดี ทำดี พุทธิ แม้เกิดสถานการณ์ย่ำแย่ หรือพบกับสิ่งยั่วชวนต่าง ๆ ย่อมสามารถคิดพิจารณาได้ด้วยปัญญาของตนเอง ในขณะที่บุคคลที่ไม่ดีอาจทำชั่วได้ง่าย

๔.๓.๒ แนวทางการแก้ไขปัจจัยภายใน

เยาวชนเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ความต้องการจึงเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย โดยเยาวชนจะไม่ยึดถือความต้องการของครอบครัวเป็นหลักเหมือนเช่นวัยเด็ก แต่จะตามกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกอยู่จนเป็นแรงจูงใจนำไปสู่พฤติกรรมต่าง ๆ รวมถึงการพึ่งพาเสพติดอย่างไรก็ตาม แม้เยาวชนจะเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่มีโอกาสทดลองใช้ และติดยาเสพติดได้ง่ายด้วยตัวเยาวชนเอง แต่เยาวชนก็สามารถที่จะปฏิบัติตนให้ห่างไกลจากยาเสพติดได้

ก. แนวคิดการแก้ไขปัจจัยภายใน

ปัจจัยภายในที่ส่งผลให้ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหารุนแรงในเยาวชน คือ ตัวเยาวชน เช่น เยาวชนมีความอยากรู้อยากลอง ความคึกคะนองและมั่นใจในตนเอง ต้องการการยอมรับ มีความเชื่อที่ผิด ๆ และด้วยความอ่อนต่อโลก ทำให้เยาวชนเลือกพึ่งพาเสพติดเพื่อการแก้ไขปัญหา แม้ภาครัฐจะพยายามดำเนินการเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติดตั้งแต่การป้องกันขั้นต้น โดยให้ความรู้และมุ่งสร้างกิจกรรมทางเลือกที่เหมาะสมเพื่อเบี่ยงเบนตัวเยาวชนออกจากการใช้ยาเสพติด การให้คำปรึกษาตลอดจนการเฝ้าระวังรักษาอาการที่เป็นผลจากการใช้ยาเสพติด การหยุดพฤติกรรมและผลร้ายจากการติดยาเสพติด โดยกระบวนการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายและจิตใจของผู้ติดยาเสพติด รวมถึงการป้องกันการติดยาเสพติดซ้ำด้วย แต่กลับพบว่า สถิติผู้ติดยาเสพติดยังคงเพิ่มจำนวนสูงขึ้น อันแสดงให้เห็นว่า การแก้ไขปัญหาดังกล่าวยังไม่ได้ผลเต็มที่ แม้ภาครัฐจะพยายามดำเนินการป้องกัน

และแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เน้นการป้องกันและแก้ไขที่ตัวเยาวชนเป็นสำคัญ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวคงเป็นเพียงการแก้ปัญหาตามผลที่เกิดขึ้นแล้ว ดังนั้น เมื่อมีเหตุแบบใหม่เกิดขึ้นจึงสร้างปัญหาแบบใหม่ให้คอยหาแนวทางแก้ไขแบบใหม่เพื่อมารับมือ จึงเป็นการตามแก้ไขปัญหาปัญหาจึงไม่สิ้นสุด

ฉะนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหายาอย่างเท่าทันปัญหา เป็นการแก้ไขปัญหาที่เหตุเพื่อมิให้กลับมาเกิดปัญหาซ้ำอีก จึงนำแนวทางการแก้ไขปัญหายาตามพุทธวิธีมาใช้เพื่อการแก้ไขปัญหายาอย่างยั่งยืน โดยเริ่มจากการแก้ไขปัจจัยภายในคือ ตัวบุคคล ด้วยการเตรียมความพร้อมให้กับตนเอง ทั้งทางร่างกายจิตใจ อารมณ์ และสติปัญญา เพื่อให้บุคคลสามารถยืนหยัดแก้ไขปัญหายาด้วยตนเอง ไม่เป็นภาระกับสังคม อันจะสร้างสรรค์สังคมให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข โดยการฝึกฝนบุคคลให้มีทักษะ สามารถคิดพิจารณาอย่างรอบคอบ มีพฤติกรรมไปในทิศทางที่ถูกต้อง เพื่อให้บุคคลเป็นคนดี มีปัญญา สามารถคิดเป็น คิดดี ทำดี พุทธิ ดำเนินชีวิตด้วยสติสัมปชัญญะ

โดยจุดเริ่มต้นของการพัฒนาตัวบุคคล คือ การส่งเสริมกระบวนการภายในตัวบุคคลให้ดำเนินไปอย่างมีความรู้ ความเข้าใจ ความคิดเห็น แนวความคิด ทักษะคิด ค่านิยมที่ถูกต้องดีงาม เกื้อกูลแก่ชีวิตและสังคม โดยการนำหลักธรรมที่ส่งเสริมให้บุคคลเกิดสัมมาทิฐิ สามารถคิดพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล ถูกต้องชอบธรรม รู้จักแสวงหาความรู้ที่สมควรและเป็นประโยชน์ และดำเนินชีวิตอย่างมีสติสัมปชัญญะ อันจะก่อให้เกิดความดีงามขึ้นภายในจิตใจ ประพฤติตนอยู่ภายในกรอบความดีงาม ละเว้นการเบียดเบียนกันและกัน และประกอบกิจอันเป็นกุศลได้โดยง่าย

ข. หลักโยนิโสมนสิการกับปัจจัยภายใน

หลักโยนิโสมนสิการเป็นการพิจารณาโดยแยบคาย จึงเป็นหลักของการคิดเป็นที่ทำให้มนุษย์มีความสามารถที่จะพิจารณาสิ่งทั้งหลายตามสภาวะ เป็นวิธีคิดหาเหตุปัจจัย สืบค้นหาต้นเหตุ จนถึงผลสุดท้าย สามารถแยกแยะเรื่องออกให้เห็นตามสภาวะที่เป็นจริง โดยไม่นำความรู้สึกของตนเองเข้าไปจับ จนในที่สุดย่อมสามารถแก้ไขปัญหาลักษณะต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมด้วยวิธีการแห่งปัญญา ซึ่งโยนิโสมนสิการมีองค์ประกอบ ๔ ส่วน คือ

๑. อุบายมนสิการ การคิดอย่างถูกวิธีเพื่อเข้าถึงความจริง
๒. ปถมนสิการ การคิดต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นตอน
๓. การณมนสิการ การคิดอย่างมีเหตุผล
๔. อุปปาทมนสิการ การคิดอย่างมีเป้าหมายเป็นกุศล

ฉะนั้น การคิดพิจารณาตามหลักโยนิโสมนสิการย่อมทำให้เกิดการพัฒนาภายในตัวเยาวชน ก่อให้เกิดกระบวนการภายในที่ประกอบด้วยความรู้ ความเข้าใจ ความคิดเห็น แนวความคิด ทักษะคิด ค่านิยมที่ถูกต้องดีงาม ทำให้สามารถคิดพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล ถูกต้องชอบธรรม อันจะเป็น

การฝึกฝนให้เยาวชนรู้จักคิดอย่างเป็นระบบด้วยการคิดที่ถูกต้องวิธี คิดอย่างมีระเบียบ คิดอย่างมีเหตุผล และเป็นกุศล เยาวชนย่อมจะสามารถแยกแยะได้ว่า สิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ สิ่งใดคือสิ่งที่เหมาะสมควรเข้าไปหา สิ่งใดคือสิ่งที่ไม่เหมาะสมและควรหลีกเลี่ยง อันจะส่งผลต่อการตัดสินใจ เพื่อทำหรือไม่ทำสิ่งใดก็ตาม ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเชื่อมโยงทางความคิดจนทำให้เยาวชนแสดงออกมาทางกายด้วยพฤติกรรมที่พึงประสงค์

โดยเฉพาะปัญหายาเสพติดในเยาวชนไทยที่เกิดจากปัจจัยภายในคือ ตัวเยาวชน มีความอยากรู้อยากลอง ความคึกคะนองและมั่นใจในตนเอง ต้องการการยอมรับ มีความเชื่อที่ผิด ๆ และความด้อยประสิทธิภาพ ทำให้เยาวชนเลือกพึ่งพาเสพติดเพื่อการแก้ไขปัญหา ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้เยาวชนเข้าสู่วงจรของยาเสพติดคือ กระบวนการคิดที่ขาดเหตุผล เช่น การทำตามความต้องการ อยากรู้อยากลอง ความคึกคะนอง โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นตามมาในภายหลัง จึงทดลองใช้ยาเสพติดจนกระทั่งติดยาเสพติด หรือกระบวนการทางความคิดที่ขาดระบบระเบียบ ขั้นตอน เช่น ความมั่นใจในตนเอง จึงทดลองใช้ยาเสพติดและเชื่อมั่นว่าจะไม่ติดยาเสพติดนั้น โดยไม่คำนึงถึงความเป็นจริงที่ว่า ยาเสพติดเป็นสารที่ส่งผลต่อทั้งร่างกายและจิตใจ มิใช่เฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งเท่านั้น ผู้เสพยาจึงมีความเสี่ยงที่จะติดสารเสพติดดังกล่าวได้ นอกจากนี้ กระบวนการทางความคิดที่ขาดเหตุผลยังส่งเสริมให้เกิดการตัดสินใจที่ปราศจากการคำนึงถึงความถูกต้องและความชอบธรรมอีกด้วย จนกลายเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมให้เยาวชนเข้าสู่วงจรของยาเสพติดด้วยการขาดความสำนึกดีชั่ว สิ่งใดเป็นความดีควรทำ สิ่งใดเป็นความชั่วควรละเว้น แต่กลับมองเห็นความชั่วเป็นสิ่งที่ไม่ผิดสามารถทำได้ เพราะคนส่วนใหญ่ทำ ฉะนั้น ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ตัวเยาวชนติดยาเสพติดคือ กระบวนการคิดที่ขาดเหตุผล และความถูกต้องชอบธรรม

ดังนั้น การปรับเปลี่ยนเพื่อแก้ไขกระบวนการคิดที่ขาดเหตุผล และความถูกต้องชอบธรรม ไปสู่กระบวนการคิดที่มีเหตุผลและความถูกต้องชอบธรรม จึงต้องเริ่มจากการปรับเปลี่ยนกระบวนการคิด ซึ่งหลักธรรมสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อกระบวนการคิดเพื่อให้เป็นการคิดอย่างมีเหตุผลและความถูกต้องชอบธรรมคือ หลักโยนิโสมนสิการ เพราะหลักโยนิโสมนสิการเน้นกระบวนการคิดอย่างถูกต้องวิธีเพื่อเข้าถึงความจริง การคิดต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นตอน การคิดอย่างมีเหตุผล และการคิดที่มีเป้าหมายเป็นกุศล อันจะทำให้เยาวชนเกิดกระบวนการคิดที่เป็นเหตุผลต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นตอน สามารถพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นระบบจนเกิดความรอบคอบ เพราะคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้น ทั้งด้านดีและด้านร้าย อันเป็นการคิดตามความเป็นจริงแล้วจึงพิจารณาตัดสินใจด้วยกระบวนการคิดที่เน้นความถูกต้องชอบธรรม เป็นการตัดสินใจที่ปราศจากอคติ ซึ่งจะทำให้เยาวชนเห็นถึงโทษภัยของยาเสพติดจากประสบการณ์การศึกษาแหล่งความรู้ต่าง ๆ จนขาดกลัว ไม่สนใจอยากลอง เพราะเกรงโทษภัยที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเอง อันเกิดจากกระบวนการคิด

ที่มีเหตุผล และคำนึงถึงถึงความถูกต้องชอบธรรม แม้จะมียาเสพติดแพร่ระบาดอยู่ในสังคม แต่เยาวชนก็ไม่สนใจเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดดังกล่าว เพราะเยาวชนมีกระบวนการคิดที่มีเหตุผลและความถูกต้องชอบธรรม เปรียบเหมือนคนที่นำของมาหลอกแก่ผู้ที่มีปัญญา มีความเฉลียวฉลาด ย่อมไม่สามารถทำได้สำเร็จ เพราะผู้ที่มีปัญญาย่อมไม่หลงกลสิ่งหลอกลวงนั้น ยาเสพติดก็จะไม่สามารถทำอันตรายต่อเยาวชน และสังคมได้

ค. การแสวงหาความรู้

ความรู้หรือปัญญาย่อมเป็นแหล่งข้อมูลที่บุคคลจะนำไปคิดพิจารณาเพื่อตัดสินใจในการทำสิ่งต่าง ๆ โดยบุคคลต้องรู้จักเลือกที่จะแสวงหาความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ดังคำสอนในพระพุทธศาสนาที่เน้นสอนเรื่องที่เป็นไปเพื่อการดับทุกข์ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งยวดต่อบุคคลที่ยังต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสังสารวัฏ โดยมนุษย์จำเป็นต้องแสวงหาความรู้ทั้งระดับต้นที่เกิดจากการฟังเรียกว่า สุตมยปัญญา ความรู้ระดับกลางที่เกิดจากการคิดพิจารณาจนเกิดความรู้ใหม่เรียกว่า จินตามยปัญญา จนกระทั่งความรู้ระดับสูงสุดที่เกิดจากการพัฒนาทางจิตจนสามารถหยั่งรู้ด้วยจิตเรียกว่า ภวานมยปัญญา ซึ่งความรู้ที่พระพุทธศาสนาถือเป็นความรู้ที่พึงประสงค์คือ รู้ว่าอะไรดี รู้ว่าอะไรชั่ว รู้วิธีเว้นชั่วทำดี ฉะนั้น ความรู้ในคำสอนของพระพุทธศาสนาจึงเป็นความรู้เพื่อการปฏิบัติ เป็นความรู้เพื่อการแก้ทุกข์ จนกระทั่งบรรลุเป้าหมายประการสุดท้ายคือ ปัญญาที่บริบูรณ์

ซึ่งความรู้มีพื้นฐานมาจากความเชื่อ เพราะความเชื่อจะพัฒนาไปเป็นความรู้ หากมีความเชื่อในสิ่งที่ถูกที่จริงก็จะทำให้มีการพัฒนาเป็นความรู้ที่ถูกที่จริงได้ แต่ถ้าเชื่อในสิ่งที่ผิดที่เท็จก็ไม่มีโอกาสจะพัฒนาไปเป็นความรู้ที่แท้จริงได้ ฉะนั้น พระพุทธศาสนาจึงให้ความสำคัญแก่ความเชื่อที่ถูกต้อง (สัมมาทิฐิ) เป็นอันดับแรก ในกระบวนการที่จะพัฒนาไปสู่ความรู้หรือปัญญาที่ถูกต้อง โดยความรู้มีบทบาทและความสำคัญทั้งแง่ลบและแง่บวก การรู้ที่ผิดย่อมนำไปสู่การคิด การพูด การทำที่ผิด ส่วนการรู้ที่ถูกย่อมนำไปสู่การคิด การพูด การทำที่ถูก และผลของการคิด การพูด การทำที่ผิด ย่อมนำมาซึ่งความทุกข์ ความเสื่อมเสีย และหายนะแก่ชีวิต ส่วนผลของการคิด การพูด การทำที่ถูกย่อมตรงกันข้าม ฉะนั้น ความไม่รู้จึงมิได้เป็นเพียงความไม่รู้หรือความรู้เท่านั้น แต่เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดผลต่อชีวิตทั้งทางชั่วและทางดี ความรู้กับความดีจึงสัมพันธ์กันคือ ความรู้ทำให้ความชั่วลดลง ความดีเพิ่มขึ้น ยิ่งรู้มากก็ยิ่งทำให้ความชั่วน้อยลง ความดีเพิ่มมากขึ้น หากรู้สมบูรณ์ครบถ้วน ความชั่วก็หมดสิ้น ความดีก็สมบูรณ์ถึงที่สุด ฉะนั้น บุคคลต้องแสวงหาความรู้ อันเป็นสัมมาทิฐิเพื่อความดีงามแก่ตนเอง

ปัญหาเสพติดในเยาวชนไทยที่เกิดจากปัจจัยภายในคือ ตัวเยาวชนมีความเชื่อที่ผิด ๆ ต้องการการยอมรับจากกลุ่มของตนเองในด้านที่ผิด ๆ ทำให้เยาวชนเลือกพึ่งพาเสพติด ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้เยาวชนเข้าสู่วงจรของยาเสพติดคือ ความรู้ที่เยาวชนได้รับเป็นความรู้ที่ไม่ถูกต้อง

ไม่เป็นประโยชน์ต่อตัวเขวachsen และความเชื่อที่ผิด ๆ จนก่อให้เกิดความรู้ที่ผิดส่งผลให้เกิดการคิด การพูด การทำที่ผิด การกระทำที่แสดงออกถึงขาดความถูกต้องชอบธรรม เช่น เขวachsenพบเห็น การสูญบุหรี การเสพลั้งเสพลัดตามสื่อต่าง ๆ หรืออาจเป็นตัวอย่างจากคนใกล้ตัว อันจะเป็นการสร้าง ความเชื่อที่ผิด ๆ ให้กับเขวachsen จนกลายเป็นการปลูกฝังความรู้ที่ผิดให้กับเขวachsen เขวachsenเกิด ทัศนคติที่ดีต่อการเสพลยาเสพลิต เกิดค่านิยมในการเสพลยาเสพลิต การยอมรับการเสพลยาเสพลิต เพื่อให้ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่ตนเองสังกัด ฉะนั้น ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ตัวเขวachsenติดยา เสพลิตคือ ความรู้และความเชื่อที่ไม่ถูกต้อง

ดังนั้น การปรับเปลี่ยนเพื่อแก้ไขความรู้และความเชื่อที่ไม่ถูกต้องไปสู่ความรู้และความเชื่อ ที่ถูกต้อง จึงต้องเริ่มจากการปรับเปลี่ยนกระบวนการแสวงหาความรู้ ซึ่งหลักธรรมสำคัญที่สร้าง ความรู้และความเชื่อที่ถูกต้องคือ กระบวนการแสวงหาความรู้ เพราะกระบวนการแสวงหาความรู้ ในพระพุทธศาสนาเริ่มตั้งแต่ความรู้ระดับต้นที่เกิดจากการฟัง ‘สุดมยปัญญา’ ความรู้ระดับกลาง ที่เกิดจากการคิดพิจารณาจนเกิดความรู้ใหม่ ‘จินตามยปัญญา’ จนกระทั่งความรู้ระดับสูงสุดที่เกิดจาก การพัฒนาทางจิตจนสามารถหยั่งรู้ด้วยจิต ‘ภาวนามยปัญญา’ และความรู้ที่พระพุทธศาสนาถือเป็น ความรู้ที่พึงประสงค์คือ รู้ว่าอะไรดี รู้ว่าอะไรชั่ว รู้วิธีเว้นชั่วทำดี อันจะทำให้เขวachsenรู้จักเลือกที่จะ แสวงหาความรู้ในทางที่ถูกต้องคือ รู้ว่าอะไรดี รู้ว่าอะไรชั่ว รู้วิธีเว้นชั่วทำดี และสามารถพัฒนา ตนเองตามลำดับกระบวนการแสวงหาความรู้จนกระทั่งเกิดพัฒนาความรู้ไปสู่ความดีงาม จนเกิด ความรู้ระดับสูงสุดตามแนวทางของพระพุทธศาสนา ซึ่งจะทำให้เขวachsenรู้จักแสวงหาความรู้ที่ดี ให้แก่ตนเอง เป็นการรู้จักเลือกบริโภคเฉพาะข้อมูลที่ดี เป็นประโยชน์ต่อตนเอง อันจะสร้าง กระบวนการคิดที่มีเหตุผลและความถูกต้องชอบธรรม เมื่อเขวachsenมีความรู้และความเชื่อที่ดี ย่อมคิดดี พูดดี ทำดี สามารถเว้นจากพฤติกรรมที่ไม่ดี และประพฤดิแต่พฤติกรรมที่ดีงามได้ เขวachsenย่อมเห็นถึงโทษภัยของยาเสพลิต และไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพลิต แม้จะมียาเสพลิตแพร่ระบาด อยู่ในสังคม แต่เขวachsenก็ไม่สนใจเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพลิตดังกล่าว เพราะเขวachsenมีความรู้ ว่า ยาเสพลิตไม่ดี ไม่ควรเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย เปรียบเหมือนคนที่นำของมาหลอกแก่ผู้มีปัญญา มีความเฉลียวฉลาด ย่อมไม่สามารถทำได้สำเร็จ เพราะผู้มีปัญญาย่อมไม่หลงกลสิ่งหลอกหลวงนั้น ยาเสพลิตก็จะไม่สามารถทำอันตรายต่อเขวachsen และสังคมได้

ง. การมีสติสัมปชัญญะ

สติสัมปชัญญะนับเป็นหลักธรรมสำคัญที่เกื้อกูลต่อความดีงาม เป็นหลักธรรมที่เกื้อกูล ในกิจหรือในการทำความดีทุกอย่าง สติ คือ ความระลึกได้ นึกได้ ความไม่เผลอ การคุมใจไว้กับกิจ หรือคุมจิตไว้กับสิ่งที่เกี่ยวข้อง และสัมปชัญญะ คือ ความรู้ตัวทั่วพร้อม ความรู้ตระหนักรู้ ความรู้ชัด เข้าใจชัด ซึ่งสิ่งที่นึกได้ ฉะนั้น การปลูกฝังความดีให้เจริญงอกงามขึ้นภายในจิตใจจึงต้อง

ประกอบด้วยสติสัมปชัญญะ ในทางตรงกันข้ามหากบุคคลขาดสติสัมปชัญญะย่อมเท่ากับเป็นผู้ประมาทที่อาจจะพลาดโอกาสจากประโยชน์หรือคุณความดีต่าง ๆ โดยสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดความประมาทขาดสติ คือ การเสพของมีนเมาทั้งหลาย และเมื่อเกิดความประมาทแล้วอาจเป็นเหตุทำให้บุคคลทำความชั่วอื่น ๆ ได้ง่ายขึ้น สติสัมปชัญญะจึงเป็นธรรมสำคัญที่ทำให้บุคคลประพฤติตนอยู่ในทางที่ชอบที่ควร ฉะนั้น การมีสติสัมปชัญญะย่อมทำให้เกิดการระลึกรู้และตระหนักรู้ในสิ่งที่เขวชนกำลังทำอยู่ อันจะส่งผลต่อกระบวนการคิดพิจารณาที่เป็นไปด้วยความหนักแน่นมั่นคง ไม่หวั่นไหวคลอนแคลนไปตามสิ่งที่มากระทบเฉพาะหน้านั้น มีแต่การระลึกรู้ในกิจที่กำลังทำ ไม่พลั้งเผลอ และมีความตระหนักในกิจนั้น เขวชนย่อมจะไม่พลั้งเผลอกระทำในสิ่งที่ไม่ควร สิ่งชั่วแต่สามารถคิดพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล และถูกต้องชอบธรรม ซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจเพื่อทำหรือไม่ทำสิ่งใดก็ตาม จนทำให้เขวชนแสดงออกมาทางกายด้วยพฤติกรรมที่พึงประสงค์

ซึ่งปัญหาเสพติดในเขวชนไทยที่เกิดจากปัจจัยภายในคือ ตัวเขวชนขาดสติสัมปชัญญะเพียงเสี้ยววินาทีจึงได้ตัดสินใจทดลองยาเสพติดตามความคิดด้านมืดของจิตใจที่เกิดจากแรงกระตุ้นต่าง ๆ อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจ เช่น ความก็กะนอง ความด้อยประสิทธิภาพ หรือจากแรงกระตุ้นของสิ่งแวดล้อม เช่น เพื่อนชักชวน ทำให้เขวชนตัดสินใจใช้ยาเสพติด ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้เขวชนเข้าสู่วงจรของยาเสพติดคือ การขาดสติสัมปชัญญะด้วยอารมณ์ชั่ววูบ เพราะเขวชนบางคนอาจเริ่มทดลองยาเสพติดจากความไม่ตั้งใจ เพียงแต่ขาดสติสัมปชัญญะที่จะยังคิดเพียงชั่วครู่เท่านั้น จนต้องกลายเป็นทาสของยาเสพติด การขาดสติสัมปชัญญะจึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมให้เขวชนเข้าสู่วงจรของยาเสพติด เพราะขาดความระลึกรู้ถึงเหตุผลและความชอบธรรม ขาดความสำนึกชั่ว ไม่สามารถพิจารณาได้ว่า สิ่งใดเป็นความดีควรทำ สิ่งใดเป็นความชั่วควรละเว้น ฉะนั้น ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ตัวเขวชนติดยาเสพติดคือการขาดสติสัมปชัญญะ

ดังนั้น การปรับเปลี่ยนเพื่อแก้ไขการดำเนินชีวิตที่เต็มไปด้วยความประมาทขาดสติสัมปชัญญะคอยคุ้มครอง ไปสู่วิถีชีวิตที่ดำเนินไปอย่างไม่ประมาท จึงต้องเริ่มจากการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตให้เป็นไปอย่างมีสติสัมปชัญญะ เพราะสติสัมปชัญญะย่อมทำให้เขวชนสามารถคิดพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล และถูกต้องชอบธรรม ไม่พลั้งเผลอกระทำสิ่งที่ไม่สมควรเพียงเพราะการขาดสติสัมปชัญญะชั่ววูบ ซึ่งจะทำให้เขวชนสามารถดำเนินชีวิตได้โดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เพราะอาศัยสติสัมปชัญญะจึงตระหนักถึงโทษภัยของยาเสพติดที่อาจเกิดขึ้นแก่ตนเอง อันจะเป็นการสนับสนุนให้กระบวนการคิดภายในตัวเขวชนเป็นไปอย่างหนักแน่นมั่นคงไม่ไขว่เขวออกนอกกลุ่มช่องทาง จนสามารถละเว้นจากการประพฤติที่ไม่ดี และกระทำแต่

ความดีได้ แม้จะมียาเสพติดแพร่ระบาดอยู่ในสังคม แต่เยาวชนก็ไม่สนใจเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดดังกล่าว เพราะเยาวชนมีสติสัมปชัญญะคอยกำกับกระบวนการคิดให้เป็นไปอย่างมีเหตุผลและถูกต้องชอบธรรม เปรียบเหมือนคนที่นำของมาหลอกแก่ผู้ที่มีสติสัมปชัญญะ ย่อมไม่สามารถทำได้สำเร็จ เพราะผู้ที่มีสติสัมปชัญญะย่อมไม่หลงกลสิ่งหลอกลวงนั้น ยาเสพติดก็จะไม่สามารถทำอันตรายต่อเยาวชน และสังคมได้

ฉะนั้น การแก้ไขปัญหายาเสพติดด้วยการนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนามาส่งเสริมปัจจัยภายในคือ ตัวเยาวชนจึงเป็นการส่งเสริมกระบวนการภายในตัวเยาวชนให้ดำเนินไปอย่างมีความรู้ความเข้าใจ ความคิดเห็น แนวความคิด ทศนคติ ค่านิยมที่ถูกต้องดีงาม เกื้อกูลแก่ชีวิตและสังคม ส่งผลให้เยาวชนสามารถคิดพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล ถูกต้องชอบธรรม นอกจากนี้ เยาวชนควรรู้จักแสวงหาความรู้ที่สมควรและเป็นประโยชน์ และดำเนินชีวิตอย่างมีสติสัมปชัญญะ ซึ่งจะก่อให้เกิดความดีงามขึ้นภายในจิตใจ ทำให้สามารถประพฤติตนอยู่ภายในกรอบความดีงาม ละเว้นการเบียดเบียนกันและกัน และประกอบกิจอันเป็นกุศลได้โดยง่าย อันจะสร้างสรรค์สังคมให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

๔.๓.๓ แนวทางการแก้ไขปัจจัยภายนอก

นอกจากการติดยาเสพติดในเยาวชนจะมีสาเหตุมาจากตัวเยาวชนเองแล้ว สิ่งแวดล้อมก็นับเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ชักนำและกระตุ้นให้เยาวชนได้มีโอกาสทดลองใช้ยาเสพติด เช่น การชักนำของเพื่อน ตัวอย่างภายในครอบครัว บรรยากาศของที่พักรักษาตัว แหล่งสลิ้มแหล่งมั่วสุมค้ายาเสพติด รวมถึงการปลุกเร้าของสื่อมวลชนที่เสนอสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภคจนทำให้เกิดความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจ สิ่งแวดล้อมจึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ผลักดันให้มีการใช้ยาเสพติดในเยาวชน

ก. แนวคิดการแก้ไขปัจจัยภายนอก

ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลให้ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหารุนแรงในเยาวชน คือ สิ่งแวดล้อม เช่น เพื่อน ครอบครัว สังคม และตัวยาเสพติด ที่ทำหน้าที่ชักนำและกระตุ้นให้เยาวชนเริ่มทดลองใช้ยาเสพติดจนกระทั่งติดยาเสพติด แม้ภาครัฐจะพยายามดำเนินการเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด โดยเฉพาะการปราบปรามป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด อันเป็นการสกัดกั้นตัวยาเสพติดมิให้เข้าถึงผู้เสพได้ แต่กระบวนการค้ายาเสพติดกลับพยายามคิดค้นวิธีการขนส่งยาเสพติดเพื่อหลบเลี่ยงการจับกุมของภาครัฐ ซึ่งส่งผลให้ยังคงมีตัวยาเสพติดแพร่ระบาดอยู่ในท้องตลาด ทำให้ผู้เสพยาเสพติดยังสามารถหาซื้อยาเสพติดมาเสพได้ รวมถึงกระบวนการผลิตยาเสพติดที่พยายามคิดค้นวิวัฒนาการวิธีการผลิตจนเกิดเป็นยาเสพติดชนิดใหม่ที่ผลิตได้ง่ายขึ้น มากขึ้น และออกฤทธิ์รุนแรงขึ้นจากการนำ เทคโนโลยีสมัยใหม่มาผลิตยาเสพติด จึงทำให้ภาครัฐไม่สามารถตามกวาดล้าง

กระบวนการค้ายาเสพติดดังกล่าวให้หมดไปได้อย่างทันทั่วทั้งที่ นอกจากนี้ ภาครัฐยังพยายามสร้างการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติด เช่น การสร้างผู้นำเยาวชนเพื่อเป็นแกนนำในการดำเนินชีวิตที่ปราศจากยาเสพติด การประสานความร่วมมือระหว่างสถาบันครอบครัวและสังคม ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด แต่สถิติผู้ติดยาเสพติดยังคงเพิ่มจำนวนสูงขึ้น อันแสดงให้เห็นว่าแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวยังไม่ได้ผลเต็มที่ แม้ภาครัฐจะพยายามดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ด้วยการลดจำนวนตัวยาเสพติดเป็นสำคัญ เพราะการดำเนินการดังกล่าวคงเป็นเพียงการแก้ปัญหาที่ปลายทาง เนื่องจากกระบวนการค้ายาเสพติดเกิดขึ้นตามกลไกของตลาด คือ มีผู้ซื้อต้องการซื้อยาเสพติด และมีผู้ขายต้องการขายยาเสพติด ฉะนั้น จึงเกิดตลาดการค้ายาเสพติดขึ้น แม้ภาครัฐจะสกัดกั้นทำลายยาเสพติดที่ผลิตออกมาแล้วก็ตาม แต่เมื่อกลไกตลาดยังคงอยู่ ก็ยังมีคนต้องการซื้อและคนต้องการขาย ย่อมมีความพยายามในการผลิตเพื่อการค้าขายอยู่นั่นเอง ปัญหายาเสพติดจึงยังคงเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทย โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนที่ขาดประสบการณ์ชีวิตยิ่งถลำลึกลงไปในวงจรของยาเสพติดได้ง่าย จึงกลายเป็นปัญหาสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการแก้ไขให้หมดไป

ซึ่งตัวยาเสพติดนั้น แม้จะนับเป็นปัจจัยภายนอกที่ก่อให้เกิดปัญหายาเสพติดในเยาวชน แต่เมื่อพิจารณาโดยรอบคอบจะพบว่า ยาเสพติดจริงแล้วเป็นเพียงยาชนิดหนึ่งที่ถูกผลิตขึ้น และถูกนำไปใช้เพื่อการเสพติด ดังที่นายแพทย์ทรงเกียรติ ปิยะกะ และเวทิน ศันสนียเวทย์ ได้กล่าวไว้ในอิมส์เรียนูร์ยาเสพติด ดังนี้

คำว่า ‘ยา’ ที่หมายถึงสารนั้นมีทั้งคุณและโทษ ถ้าใช้พอดี ถูกกับโรคจะเป็นคุณ ถ้าใช้เกินพอดี ไม่ถูกกับโรคจะเป็นโทษ ฉะนั้น คุณลักษณะของยาที่ดีจะให้คุณต่อร่างกายของมนุษย์หรือสัตว์ เมื่อมนุษย์หรือสัตว์เจ็บป่วยเกิดความทุกข์ทรมาน พอได้รับยาที่ดีถูกกับโรค ความเจ็บป่วยจะหายไป เช่น ป่วยเป็นโรคไขข้ออักเสบทำให้เดินไม่ได้ เจ็บปวดมาก พอได้รับยาลดความอักเสบจะทำให้หายปวด ความเจ็บปวดหายไป สามารถเดินได้อย่างเดิม แต่ยาหรือสารทุกตัวเป็นเหมือนดาบสองคม คือ ให้ทั้งคุณและโทษ เช่น ยาแก้โรคไขข้ออักเสบเมื่อรับประทานเข้าไปแล้วทำให้โรคไขข้ออักเสบหาย แต่จะเป็นพิษต่อกระเพาะอาหารมีผลทำให้กระเพาะอาหารเป็นแผล อาจต้องรับประทานยาอีกอย่างเพื่อเคลือบลำไส้ ดังนั้น การใช้ยาจึงต้องใช้ด้วยความรอบคอบ ใช้อย่างมีสติสัมปชัญญะ โดยมีปัญญากำกับ ยาจึงจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อร่างกาย^{๑๕}

^{๑๕} นายแพทย์ทรงเกียรติ ปิยะกะ และเวทิน ศันสนียเวทย์, อิมส์เรียนูร์ยาเสพติด, หน้า ๓-๔.

อันแสดงให้เห็นว่า ตัวยาเสพติดนั้นไม่สามารถก่อให้เกิดโทษภัยต่อมนุษย์ได้ ต่อเมื่อมนุษย์นำมาใช้เกินพอดีหรือไม่ถูกกับโรคจึงก่อให้เกิดโทษ ได้แก่ การนำยาบางชนิดมาใช้เพื่อหวังผลตามที่ตนเองต้องการ และใช้ยาเกินขนาดจนร่างกายเสียดียานั้น เช่น การนำมอร์ฟินที่ใช้ระงับอาการเจ็บปวดทางการแพทย์มาใช้เพราะหวังผลระยะสั้นรวดเร็วจนเกินความจำเป็นจนร่างกายติดสารมอร์ฟิน ดังนั้น ตัวยาเสพติดจึงเป็นปัจจัยภายนอกที่จะกลายเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาเสพติด ต่อเมื่อมนุษย์นำตัวยาเสพติดมาใช้ในทางที่ผิด เพราะตัวยาเสพติดก็มีทั้งคุณและโทษเช่นกัน ฉะนั้น ตัวยาเสพติดจึงไม่ใช่ปัจจัยสำคัญที่สุดที่มนุษย์จะต้องแก้ไข เพราะที่ผ่านมาแม้ภาครัฐจะพยายามปราบปรามยาเสพติดเท่าใด แต่ยาเสพติดยังคงแพร่ระบาดอยู่ในท้องตลาดทั่วไป ครอบงำที่กลไกตลาดยังมีความต้องการยาเสพติดอยู่ และในขณะเดียวกันสารบางชนิดที่จัดเป็นยาเสพติดยังคงมีประโยชน์ต่อมนุษย์เช่นเดียวกัน ถ้ามนุษย์นำไปใช้ในทางที่ถูกต้องและในปริมาณที่เหมาะสม อันจะส่งผลให้กลไกการตลาดของการค้ายาเสพติดปรับตัวเองตามธรรมชาติ คือ เมื่อความต้องการซื้อลดลง ความต้องการขายจะลดลงตามไปด้วย รวมถึงปริมาณการผลิตก็จะลดลงด้วยเช่นกัน จึงเป็นการลดปริมาณยาเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด

ฉะนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาย่างเท่าทันปัญหา และเป็นการหยุดกลไกการค้ายาเสพติด จึงนำแนวทางการแก้ไขปัญหามาใช้เพื่อการแก้ไขปัญหาย่างยั่งยืน โดยเน้นการแก้ไขปัจจัยภายนอกควบคู่ไปกับปัจจัยภายใน เพราะเมื่อตัวบุคคลเป็นผู้มีสัมมาทิฐิ สามารถพิจารณาอย่างรอบคอบ คิดเป็น คิดดี ทำดี พุทธิ ดำเนินชีวิตด้วยสติสัมปชัญญะ ย่อมแสดงพฤติกรรมไปในทิศทางที่ถูกต้อง ย่อมสามารถพิจารณาถึงโทษภัยของยาเสพติดและดำเนินชีวิตให้ห่างไกลจากยาเสพติดได้ อันนับเป็นปัจจัยภายในที่ดี รวมถึงการส่งเสริมให้บุคคลดำเนินชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่ดีเป็นสัมมาทิฐิ เช่น เพื่อนดี ครอบครัวดี สังคมดี ย่อมเป็นการส่งเสริมสัมมาทิฐิภายในตัวบุคคลให้เจริญงอกงามยิ่งขึ้น

โดยจุดเริ่มต้นของการพัฒนาสิ่งแวดล้อม คือ การส่งเสริมสิ่งแวดล้อมให้เป็นสัมมาทิฐิ อันจะเกื้อกูลต่อบุคคลที่เข้าไปอยู่ในสังคมนั้น ที่ย่อมได้รับการหล่อหลอมความดีงามให้เกิดขึ้นภายในจิตใจ ประพฤติตนอยู่ภายในกรอบความดีงาม ละเว้นการเบียดเบียนกันและกันและประกอบกิจอันเป็นกุศล โดยหลักธรรมที่ส่งเสริมสิ่งแวดล้อมให้เป็นสัมมาทิฐิ คือ การคบคนดี เว้นจากคนชั่ว และทิศ ๖

ข. การคบคนดี เว้นจากคนชั่ว

พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญในการเลือกคบคนดีเป็นมิตร และเว้นจากการคบคนชั่ว โดยเฉพาะการรู้จักคบหากัลยาณมิตร เพราะกัลยาณมิตรจะช่วยชี้แนะแนวทาง ชักจูง ตลอดจนแนะนำสั่งสอนให้ดำเนินชีวิตไปในทางที่ดีงาม ประสพผลดี มีความสุข ความก้าวหน้า รวมถึงการพัฒนา

ในทางธรรม ซึ่งกัลยาณมิตรอาจเป็นบุคคลเสมอกัน มารดาบิดา ครูอาจารย์ พระสงฆ์ โดยกัลยาณมิตร มีลักษณะสำคัญคือ เป็นคนน่ารัก เป็นผู้นำเคารพ เป็นผู้นำเจริญใจ เป็นผู้รู้จักพูด เป็นผู้รู้จักฟัง เป็นผู้แถลงเรื่องที่ลึกซึ้งได้ ไม่ชักนำไปในทางที่ไม่เหมาะสม ส่วนคนชั่วหรือปามิตรที่ไม่ควรเข้าไปใกล้และไม่ควรคบหาด้วย เพราะย่อมนำความเสื่อมเสียด้านต่าง ๆ มาสู่ผู้คบหามีลักษณะสำคัญคือ เป็นคนโง่ ชอบชักนำไปในทางที่ผิด ชอบชักนำไปในเรื่องไม่เป็นเรื่อง เป็นผู้เห็นผิดเป็นชอบ แม้ถูกคนอื่นว่ากล่าวด้วยดีก็โกรธ ไม่ยอมรับหรือปฏิบัติตามกฎระเบียบใด ๆ นอกจากนี้ พระพุทธศาสนาถือว่าการคบคนชั่วเป็นอบายมุขข้อหนึ่งในบรรดาอบายมุขทั้ง ๖ ประการ เพราะการคบคนชั่วย่อมทำให้มีโอกาสทำความชั่วได้ง่ายขึ้น มีโอกาสเสื่อมเสียได้ง่าย จึงเปรียบการคบคนชั่วเป็นอบายมุขทางหนึ่งเลยทีเดียว ฉะนั้น การเลือกคบคนดีเป็นมิตร และเว้นจากการคบคนชั่วจึงเป็นการรู้จักเลือกปัจจัยภายนอกที่ดีงามแก่ตนเอง ซึ่งย่อมส่งผลไปสู่ปัจจัยภายในคือ ตัวเยาวชนที่ย่อมมีโอกาสได้รับความรู้ที่ดี ก่อเกิดทัศนคติที่ดี มีค่านิยมที่ถูกต้อง อันจะเป็นประโยชน์ต่อตัวเยาวชนอย่างแท้จริง เพราะกระบวนการพัฒนาด้านดีภายในตัวเยาวชนเองจะเกิดขึ้นได้ง่าย

ปัจจัยภายนอกที่สำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาเสพติดในเยาวชนไทยคือ เพื่อน บุคคลในครอบครัว และสังคม ที่มีส่วนชักนำและช่วยให้เยาวชนที่ยังขาดประสบการณ์ ทดลองใช้ยาเสพติด เพราะเยาวชนส่วนใหญ่เกิดความสับสนจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางร่างกายและจิตใจ เยาวชนจึงโน้มเอียงไปตามการแนะนำชักจูงของคนใกล้ชิดได้โดยง่ายกว่าวัยรุ่นอื่นจนทำให้เยาวชนเลือกพึ่งพาเสพติด ฉะนั้น ปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้เยาวชนเข้าสู่วงจรของยาเสพติดคือ เพื่อน บุคคลในครอบครัว และสังคมที่เป็นคนชั่ว เพราะเมื่อเยาวชนคบคนชั่วเป็นมิตรย่อมชักจูงไปในทางชั่ว ทั้งการเสพยาเสพติด การก่ออาชญากรรม

ดังนั้น การปรับเปลี่ยนเพื่อแก้ไขปัจจัยภายนอกที่จะส่งเสริมเยาวชนไปสู่ความดีงาม จึงต้องเริ่มจากการรู้จักเลือกคบคนดีเป็นมิตร เว้นจากการคบคนชั่ว เพราะเป็นหลักธรรมสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อกระบวนการภายในตัวของเยาวชน เพราะการคบกัลยาณมิตร และเว้นจากการคบคนชั่วเป็นการส่งเสริมให้เยาวชนได้เข้าไปอยู่ในสังคมที่เป็นสัมมาทิฐิ ย่อมส่งผลให้เยาวชนคุ้นชินกับความดีงามจนกระทั่งเป็นผู้มีสัมมาทิฐิได้โดยง่าย ซึ่งจะทำให้เยาวชนเห็นถึงโทษภัยของยาเสพติดและไม่ยุ่งกับยาเสพติดเพราะเกรงโทษภัยที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเอง อันเกิดจากกระบวนการคิดที่เป็นสัมมาทิฐิที่เป็นผลมาจากปัจจัยแวดล้อมที่เป็นสัมมาทิฐิ แม้จะมียาเสพติดแพร่ระบาดอยู่ในสังคม แต่เยาวชนก็จะไม่สนใจเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เพราะเยาวชนมีกระบวนการคิดที่มีเหตุผลและความถูกต้องชอบธรรม พร้อมกับมีปัจจัยแวดล้อมที่เกื้อกูลต่อความดีงาม เปรียบเหมือนคนที่นำของมาหลอกแก่ผู้ที่มีปัญญา ย่อมไม่สามารถทำได้สำเร็จ เพราะผู้มีปัญญาย่อมไม่หลงกลสิ่งหลอกลวงนั้น

นอกจากนี้ ยังมีกัลยาณมิตรซึ่งเฝ้าติดตามอีกด้วย ยาเสพติดก็จะไม่สามารถทำอันตรายต่อเยาวชน และสังคมได้

ค. ทิศ ๖

ทิศ ๖ แสดงถึงบุคคลประเภทต่าง ๆ ที่ต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ คุณทิศที่อยู่รอบตัว และแสดงถึงหน้าที่ที่บุคคลพึงปฏิบัติต่อกัน เพราะบุคคลรอบตัวล้วนมีความสัมพันธ์ทั้งโดยตรงและ โดยอ้อม ดังนี้

๑. ปรีตติมิศ ทิศเบื้องหน้า ได้แก่ มารดา บิดา ท่านเป็นผู้มีอุปการะแก่บุตรคือ ห้ามปรามจากความชั่ว ให้ตั้งอยู่ในความดี ให้ศึกษาศิลปวิทยา หากผู้ครองที่สมควรให้ มอบทรัพย์สินสมบัติไว้ในโอกาสอันสมควร ฉะนั้น มารดา บิดาพึงปฏิบัติต่อบุตรด้วยสิ่งอันควร เพื่อเป็นปัจจัยภายนอกที่เกื้อกูลแก่ตัวเยาวชน จนส่งผลไปสู่การพัฒนาปัจจัยภายในคือ ตัวเยาวชนที่จะมีโอกาสได้รับความรู้ที่ดี ทักษะที่ดี และค่านิยมที่ถูกต้อง อันจะเป็นประโยชน์ต่อตัวเยาวชนโดยตรง นอกจากนี้มารดา บิดาอาจเป็นปัจจัยภายนอกที่ก่อให้เกิดปัญหาเสพติดในเยาวชนไทยได้เช่นกัน เพราะเป็นคนใกล้ชิดที่มีโอกาสสั่งสอน และชักนำเยาวชนให้ปฏิบัติตามที่ต้องการได้ เพราะเยาวชนเปรียบดั่งผ้าขาว มารดา บิดาสามารถแต่งแต้มให้สวยงามหรือเลอะเทอะก็ได้ เยาวชนจึงอาจเป็นคนดีหรือคนชั่วด้วยการอบรมสั่งสอนของมารดา บิดาเป็นอันดับนั้นเอง ฉะนั้น มารดา บิดาที่ไม่ปฏิบัติต่อบุตรด้วยสิ่งอันควร จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้เยาวชนเข้าสู่วงจรของยาเสพติด ทั้งที่เกิดจากความตั้งใจ เช่น มารดา บิดาเสพยาเสพติด ทำสิ่งผิดกฎหมาย จึงส่งเสริมให้บุตรทำเช่นเดียวกับตนเอง หรืออาจเกิดจากความไม่ตั้งใจ เช่น ไม่มีเวลาให้ครอบครัว ไม่ใส่ใจดูแลให้ความรักความอบอุ่นแก่บุตรอย่างเต็มที่ เพราะเยาวชนส่วนใหญ่ที่กระทำความผิดเกิดจากการละเลยของผู้ปกครองจนกระทั่งเยาวชนหันไปหาที่พึ่งภายนอก และชักนำกันไปในทางเสื่อมเสียดังกล่าว

นอกจากนี้ บุตรควรตอบแทนพระคุณมารดา บิดา ดังนี้ เลี้ยงท่านตอบ ช่วยทำกรางงานของท่าน ดำรงวงศ์สกุล ประพฤติตนให้เหมาะสมกับความเป็นทายาท เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ทำบุญอุทิศให้ท่าน ซึ่งการกระทำดังกล่าวจะเป็นกรอบแห่งความประพฤติที่ดีงาม ส่งเสริมให้ปัจจัยภายในตัวเยาวชนเกิดความงอกงามยิ่งขึ้น

๒. ทักจนิศ ทิศเบื้องขวา ได้แก่ ครูอาจารย์ ท่านเป็นทักษิณบุคคลควรแก่การเคารพบูชา เพราะท่านเป็นผู้มีอุปการะแก่ศิษย์คือ ฝึกฝนแนะนำให้เป็นคนดี สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง สอนศิลปวิทยาให้สิ้นเชิง ยกย่องให้ปรากฏในหมู่คณะ สร้างเครื่องคุ้มภัยในสารทิศ ฉะนั้น ครูอาจารย์พึงปฏิบัติต่อศิษย์ด้วยสิ่งอันควร เพื่อจะเป็นปัจจัยภายนอกที่เกื้อกูลแก่ตัวเยาวชน จนส่งผลไปสู่การพัฒนาปัจจัยภายในคือ ตัวเยาวชนที่จะมีโอกาสได้รับความรู้ที่ดี ทักษะที่ดี และค่านิยมที่ถูกต้อง อันจะเป็นประโยชน์ต่อตัวเยาวชนโดยตรง โดยครูอาจารย์นับเป็นปัจจัยภายนอกที่อาจส่งเสริมให้เกิด

ปัญหาหาเสพติดในเยาวชนหรือเป็นผู้ปกป้องเยาวชนจากปัญหาหาเสพติดก็ได้เช่นเดียวกัน เพราะครูอาจารย์เป็นผู้แนะนำ สั่งสอน จึงสามารถส่งเสริมให้เยาวชนเป็นคนดีหรือคนชั่วได้ทั้งสิ้น ฉะนั้นครูอาจารย์ที่ไม่ปฏิบัติต่อศิษย์ด้วยสิ่งอันควร จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้เยาวชนเข้าสู่วงจรของยาเสพติด เพราะไม่ชี้แนะในสิ่งที่ควรแก่ศิษย์ รวมถึงครูอาจารย์ต้องเอาใจใส่ต่อศิษย์ เพราะเยาวชนจะใช้เวลาอยู่ในสถานศึกษามากกว่าอยู่กับครอบครัว ครูอาจารย์จึงมีส่วนสำคัญในการป้องกันปัญหาหาเสพติดในเยาวชน

นอกจากนี้ ศิษย์ควรตอบแทนพระคุณครูอาจารย์ ดังนี้ ลูกศิษย์รับแสดงความเคารพ เข้าไปหาเพื่อบำรุง คอยรับใช้ ปรีกษา ซักถาม และรับคำแนะนำ ใฝ่ใจเรียน ประนินบัติ ช่วยบริการ และเรียนศิลปวิทยาโดยเคารพ ซึ่งการกระทำดังกล่าวจะเป็นกรอบแห่ง ความประพฤตินี้ดีงาม เพื่อส่งเสริมให้ปัจจัยภายในตัวเยาวชนเกิดความงอกงามยิ่งขึ้น

๓. ปัจฉิมทิศ ทิศเบื้องหลัง ได้แก่ บุตรภรรยา เพราะติดตามเป็นกำลังสนับสนุนอยู่ข้างหลัง ซึ่งในงานวิจัยนี้เกี่ยวข้องกับเยาวชนจึงไม่พูดถึงกรณีบุตรภรรยา

๔. อุดมทิศ ทิศเบื้องซ้าย ได้แก่ มิตรสหาย เพราะเป็นผู้ช่วยให้ข้ามพ้นอุปสรรคภัยอันตราย โดยเฉพาะสำหรับเยาวชนมิตรสหายนับว่า มีอิทธิพลอย่างมากต่อแนวความคิดการกระทำ จนทำให้เยาวชนสามารถตัดสินใจกระทำทั้งดีและชั่วจากการชักนำของมิตรสหาย ฉะนั้น เยาวชนพึงเลือกคบคนดีเป็นมิตร และเว้นจากการคบคนชั่ว เพื่อเยาวชนจะได้รับการปฏิบัติด้วยสิ่งอันควรจากกัลยาณมิตรทั้งหลาย เช่น เมื่อแบ่งปัน พุดจามีน้ำใจ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีตนเสมอ ร่วมทุกข์ร่วมสุขด้วย ซึ่งสัจธรรมใจต่อกัน อันจะเป็นปัจจัยภายนอกที่เกื้อหนุนแก่ตัวเยาวชน จนส่งผลไปสู่การพัฒนาปัจจัยภายในคือ ตัวเยาวชนที่จะมีโอกาสได้รับความรู้ที่ดี ทักษะที่ดี และค่านิยมที่ดีต้องอันจะเป็นประโยชน์ต่อตัวเยาวชนโดยตรง ซึ่งมิตรสหายนับเป็นปัจจัยภายนอกที่ก่อให้เกิดปัญหาหาเสพติดในเยาวชนได้อย่างมาก เพราะเป็นผู้ชักนำ และใกล้ชิดกับเยาวชนมากที่สุด ฉะนั้น มิตรสหายที่เป็นคนชั่วและไม่ปฏิบัติต่อมิตรสหายด้วยสิ่งอันควร จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้เยาวชนเข้าสู่วงจรของยาเสพติดได้โดยง่าย

นอกจากนี้ มิตรสหายควรตอบแทนกัลยาณมิตร ดังนี้ เมื่อเพื่อนประมาทช่วยรักษา ป้องกัน เมื่อเพื่อนประมาทช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของเพื่อน ในคราวมีภัยเป็นที่พึ่งได้ ไม่ละทิ้งในยามทุกข์ยาก นับถือตลอดถึงวงศ์ญาติของมิตร ซึ่งการกระทำดังกล่าวจะสร้างความงอกงามแห่งมิตรภาพ และเป็นความประพฤตินี้ดีงาม ส่งเสริมให้ปัจจัยภายในตัวเยาวชนเจริญยิ่งขึ้น

๕. เหนือทิศ ทิศเบื้องล่าง ได้แก่ คนรับใช้และคนงาน เพราะเป็นผู้ช่วยทำงานต่าง ๆ เป็นฐานกำลังให้ ซึ่งเยาวชนจะเกี่ยวข้องด้วยเพราะการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบันย่อมต้องปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง กรณีเยาวชนเป็นนายจ้างควรปฏิบัติต่อลูกจ้างด้วยสิ่งอันควร ดังนี้

จัดการงานให้ทำตามความเหมาะสมกับกำลังความสามารถ ให้ค่าจ้างรางวัลสมควรแก่งานและความเป็นอยู่ จัดสวัสดิการ มีช่วยรักษาพยาบาลในยามเจ็บไข้ ได้ของแปลก ๆ พิเศษ ๆ มากี่แบ่งปันให้ให้มีวันหยุดและพักผ่อนหย่อนใจตามโอกาสอันควร เพราะในบางครั้งเยาวชนอาจแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับลูกจ้าง ส่วนกรณีเยาวชนเป็นลูกจ้างควรปฏิบัติต่อนายจ้างด้วยสิ่งอันควร ดังนี้ เริ่มทำการงานก่อนนาย เลิกงานทีหลังนาย ถือเอาแต่ของทีนายให้ ทำการงานให้เรียบร้อยและดียิ่งขึ้น นำเกียรติคุณของนายไปเผยแพร่ ฉะนั้น เยาวชนพึงปฏิบัติตนด้วยสิ่งอันควรทั้งกรณีเป็นนายจ้างและลูกจ้างเพื่อความเจริญงอกงามแห่งตนเอง และจะเป็นการฝึกฝนเพื่อความเกื้อกูลแก่ตัวเยาวชนจนส่งผลไปสู่การพัฒนาปัจจัยภายในคือ ตัวเยาวชนที่จะมีโอกาสได้รับความรู้ที่ดี ทักษะที่ดี และค่านิยมที่ถูกต้อง

๖. อุปริมทิส ทิศเบื้องบน ได้แก่ สมณพราหมณ์ คือ พระสงฆ์ เพราะเป็นผู้สูงด้วยคุณธรรม และเป็นผู้นำทางจิตใจ โดยท่านเป็นผู้มีอุปการะต่อชนทั่วไป ดังนี้ ห้ามปรามจากความชั่ว ให้ตั้งอยู่ในความดี อนุเคราะห์ด้วยความปรารถนาดี ให้ได้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง ทำสิ่งที่เคยฟังให้แจ่มแจ้ง บอกทางสวรรค์ คือ สอนวิธีดำเนินชีวิตให้ประสบความสำเร็จ ความเจริญ อันจะเป็นปัจจัยภายนอกที่เกื้อกูลแก่ตัวเยาวชน จนส่งผลไปสู่การพัฒนาปัจจัยภายในคือ ตัวเยาวชนย่อมมีโอกาสได้รับความรู้ที่ดี ทักษะที่ดี ค่านิยมที่ถูกต้อง และแนวทางการดำเนินชีวิตที่เกื้อกูลต่อความดีงาม อันจะเป็นประโยชน์ต่อตัวเยาวชนโดยตรง ซึ่งเยาวชนควรปฏิบัติต่อพระสงฆ์ด้วยสิ่งอันควร คือ จะทำอะไร ก็ทำด้วยเมตตา จะพูดสิ่งใด ก็ทำด้วยเมตตา จะคิดสิ่งใด ก็ทำด้วยเมตตา ต้อนรับด้วยความจริงใจ อุปถัมภ์ด้วยปัจจัย ๔ ซึ่งการกระทำดังกล่าวช่วยส่งเสริมความเจริญแห่งชีวิตให้แก่เยาวชนทั้งหลายนั่นเอง

ดังนั้น การปรับเปลี่ยน เพื่อแก้ไขปัจจัยภายนอกที่จะส่งเสริมเยาวชนไปสู่ความดีงาม จึงเป็นหลักทิส ๖ เพราะเป็นหลักธรรมที่เป็นกรอบความประพฤติของบุคคลที่พึงปฏิบัติต่อกันด้วยสัมมาทิฐิ อันจะส่งผลโดยตรงต่อกระบวนการภายในตัวของเยาวชน เพราะสังคมที่เป็นสัมมาทิฐิ ย่อมส่งผลให้เยาวชนคุ้นชินกับความดีงามจนกระทั่งเป็นผู้มีสัมมาทิฐิได้โดยง่าย ซึ่งจะช่วยให้เยาวชนเห็นถึงโทษภัยของยาเสพติด และไม่ยุ่งกับยาเสพติดเพราะเกรงโทษภัยที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเอง อันเกิดจากกระบวนการคิดที่เป็นสัมมาทิฐิที่เป็นผลมาจากปัจจัยแวดล้อมที่เป็นสัมมาทิฐิ แม้จะมียาเสพติดแพร่ระบาดอยู่ในสังคม เยาวชนก็จะไม่สนใจเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เพราะเยาวชนมีกระบวนการคิดที่มีเหตุผลและความถูกต้องชอบธรรม พร้อมกับมีปัจจัยแวดล้อมที่เกื้อกูลต่อความดีงาม เปรียบเหมือนคนที่นำของมาหลอกแก่ผู้ที่มีปัญญา ย่อมไม่สามารถทำได้สำเร็จ เพราะผู้มีปัญญาย่อมไม่หลงกลสิ่งหลอกลวงนั้น นอกจากนี้ ยังมีกัลยาณมิตรชี้แนะสิ่งดีงามอีกด้วย ยาเสพติดก็จะไม่สามารถทำอันตรายต่อเยาวชน และสังคมได้

ดังนั้น การแก้ไขปัญหายาเสพติดด้วยการนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนามาส่งเสริม ทั้งปัจจัยภายในคือ ตัวเยาวชนจึงเป็นการส่งเสริมกระบวนการภายในตัวเยาวชนให้ดำเนินไปอย่างมีความรู้ ความเข้าใจ ความคิดเห็น แนวความคิด ทักษะคติ ค่านิยมที่ถูกต้องดีงาม เกื้อกูลแก่ชีวิต และสังคม ส่งผลให้เยาวชนสามารถคิดพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล ถูกต้องชอบธรรม โดยเยาวชนต้องรู้จักแสวงหาความรู้ที่สมควรและเป็นประโยชน์ และดำเนินชีวิตอย่างมีสติสัมปชัญญะ นอกจากนี้ เพื่อเป็นการส่งเสริมปัจจัยภายในให้เกิดสัมมาทิฐิได้โดยง่าย จึงควรส่งเสริมปัจจัยภายนอกด้วยหลักทศ ๖ เพราะเป็นหลักธรรมที่เป็นกรอบความประพฤติของบุคคลที่พึงปฏิบัติต่อกันด้วยสัมมาทิฐิ อันจะส่งผลโดยตรงต่อกระบวนการภายในตัวของเยาวชน เพราะสังคมที่เป็นสัมมาทิฐิย่อมส่งผลให้เยาวชนคุ้นชินกับความดีงามจนกระทั่งเป็นผู้มีสัมมาทิฐิได้โดยง่าย ซึ่งจะทำให้เยาวชนเห็นถึงโทษภัยของยาเสพติด และไม่ยุ่งกับยาเสพติดเพราะเกรงโทษภัยที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเอง อันเกิดจากกระบวนการคิดที่เป็นสัมมาทิฐิที่เป็นผลมาจากปัจจัยแวดล้อมที่เป็นสัมมาทิฐิ แม้จะมียาเสพติดแพร่ระบาดอยู่ในสังคม เยาวชนก็จะไม่สนใจเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เพราะเยาวชนมีกระบวนการคิดที่มีเหตุผลและความถูกต้องชอบธรรม พร้อมกับมีปัจจัยภายนอกที่เกื้อกูล

บทที่ ๕ บทสรุป และข้อเสนอแนะ

๕.๑ บทสรุป

จากการศึกษาวิเคราะห์การละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ ของเยาวชนไทยตามพุทธวิธี : กรณีศึกษา ยาเสพติด ทำให้ผู้วิจัยได้พบประเด็นคำตอบที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

การละเมิดเบญจศีลในลัทธิพระพุทธศาสนาพบว่า ศีลเป็นข้อปฏิบัติเพื่อให้เกิดสภาพความเป็นอยู่ที่เกี่ยวข้องแก่การปฏิบัติกิจต่าง ๆ เพื่อเข้าถึงจุดหมายที่ตั้งงามโดยลำดับจนถึงจุดหมายสูงสุดของชีวิต ศีลจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการปฏิบัติตามแนวทางของพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะเบญจศีลหลักการพื้นฐานเพื่อควบคุมความประพฤติ ให้เว้นจากการเบียดเบียน ซึ่งนัยสำคัญของการรักษาเบญจศีลคือ ความงดเว้น ไม่ล่วงละเมิด ไม่เบียดเบียน และรักษาเจตนานั้น โดยการรักษาเบญจศีลย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในปัจจุบัน เบื้องหน้า และประโยชน์สูงสุดแก่ชีวิต รวมถึงประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม แต่บุคคลบางคนกลับเลือกที่จะละเมิดเบญจศีลเพื่อทำตามความอยากของตนเองจนกระทั่งก่อให้เกิดความเดือดร้อน ทั้งต่อตนเอง และสังคม ทั้ง ๆ ที่บุคคลทั้งหลายย่อมทราบดีว่า สัตว์บุคคลทั้งหลายย่อมรักตนเอง และสิ่งอันเป็นที่รักแห่งตนเป็นอยู่อย่างยิ่งเหมือนกันทุกคน

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ ของเยาวชนพบว่า การวินิจฉัยยาเสพติด โดยอนุโลมเทียบเคียงกับในอดีตที่มีเพียงสุรา เมรัย และมัจชะ นับเข้าเป็นสารที่เป็นเหตุให้เกิดความเมาเมา ขาดสติสัมปชัญญะ จนอาจประมาทพลาดพลั้งกระทำการที่ไม่สมควรได้ ในปัจจุบันยาเสพติดวิวัฒนาการเป็นยาเสพติดชนิดสังเคราะห์ ด้วยกรรมวิธีทางเคมี ที่ซับซ้อน ยาเสพติดจึงส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจผู้เสพรุนแรงมากขึ้น และยาเสพติดยังคงแพร่ระบาดจนเป็นปัญหาสำคัญอย่างต่อเนื่อง เพราะยาเสพติดก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้เสพ ผู้ที่เกี่ยวข้อง ครอบครัว จนกระทั่งก่อให้เกิดปัญหาด้านสังคมและเศรษฐกิจ รวมทั้งความมั่นคงของประเทศชาติ โดยเฉพาะปัญหา ยาเสพติดในเยาวชน เพราะเยาวชนเป็นกลุ่มเสี่ยงที่มีโอกาสพลาดพลั้งเข้าสู่วงจรของยาเสพติดได้ง่าย โดยปัจจัยสำคัญของปัญหา ยาเสพติดในเยาวชน คือ ปัจจัยภายใน ‘ตัวเยาวชน’ เช่น อยากรู้อยากลอง มีความคึกคะนอง ต้องการการยอมรับ มีความเชื่อที่ผิด ๆ และปัจจัยภายนอก เช่น ครอบครัว เพื่อน สังคม ฉะนั้น องค์ประกอบสำคัญ

ของปัญหาเสพติดจึงมี ๓ ส่วน คือ คน ยาเสพติด และสิ่งแวดล้อม ซึ่งภาครัฐได้ดำเนินการเพื่อป้องกันปัญหาเสพติดเริ่มตั้งแต่การป้องกันขั้นต้นเพื่อมิให้เยาวชนทดลองใช้ยาเสพติด การดูแลช่วยเหลือกลุ่มเสี่ยง การหยุดพฤติกรรมและภัย จากยาเสพติด แต่ยังมีเยาวชนจำนวนไม่น้อยที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด จนต้องเข้าบำบัดรักษา แต่กลับพบว่า ผู้ติดยาเสพติดไม่สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษา และสถิติจำนวนคดีเยาวชนที่กระทำผิดในฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดกลับเพิ่มจำนวนขึ้นด้วย อันแสดงให้เห็นว่าปัญหาเสพติดยังคงเพิ่มจำนวนอย่างต่อเนื่อง

วิเคราะห์การละเมิดเบญจศีลข้อที่ ๕ ของเยาวชนตามพุทธวิธีพบว่า ในพระพุทธศาสนามีหลักคำสอนและวิธีดำเนินการเพื่อไปให้ถึงความดับทุกข์ การดับทุกข์หรือการแก้ไขปัญหาในพระพุทธศาสนา สามารถพิจารณาจากหลักธรรมที่ว่าด้วย ความจริงอันประเสริฐหรืออริยสัจ ๔ ซึ่งเมื่อนำมาพิจารณาแนวทางการแก้ไขปัญหาเสพติดในเยาวชนไทยก็จะพบแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืน โดยการนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนา มาส่งเสริมการแก้ไขปัญหาเสพติดทั้งปัจจัยภายในคือ ตัวเยาวชน และปัจจัยภายนอกคือ สิ่งแวดล้อมซึ่งจะต้องให้ความสำคัญทั้ง ๒ ปัจจัยควบคู่กันไป โดยต้องดำเนินการส่งเสริมปัจจัยภายในก่อน เพราะปัญหาส่วนใหญ่เริ่มต้นจากตัวบุคคล โดยการส่งเสริมให้เยาวชนเกิดสัมมาทิฐิด้วยหลักโยนิโสมนสิการ การแสวงหาความรู้ที่สมควรและเป็นประโยชน์ และดำเนินชีวิตอย่างมีสติสัมปชัญญะ เพื่อส่งเสริมกระบวนการภายในให้ดำเนินไปอย่างมีความรู้ความเข้าใจ ความคิดเห็น แนวความคิด ทักษะคติ ค่านิยมที่ถูกต้องดีงาม ส่งผลให้เยาวชนสามารถคิดพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล ถูกต้องชอบธรรม นอกจากนี้ เพื่อเป็นการส่งเสริมปัจจัยภายในให้เกิดสัมมาทิฐิได้โดยง่าย จึงควรส่งเสริมปัจจัยภายนอกด้วยหลักทศ ๖ เพราะเป็นหลักธรรมที่เป็นกรอบความประพฤติของบุคคลที่พึงปฏิบัติต่อกันด้วยสัมมาทิฐิ อันจะส่งผลโดยตรงต่อกระบวนการภายในตัวของเยาวชน เพราะสังคมที่เป็นสัมมาทิฐิย่อมส่งผลให้เยาวชนคุ้นชินกับความดีงามจนกระทั่งเป็นผู้มีสัมมาทิฐิได้โดยง่าย ซึ่งจะทำให้เยาวชนเห็นถึงโทษภัยของยาเสพติด และไม่ยุ่งกับยาเสพติดเพราะเกรงโทษภัยที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเอง อันเกิดจากกระบวนการคิดที่เป็นสัมมาทิฐิที่เป็นผลมาจากปัจจัยแวดล้อมที่เป็นสัมมาทิฐิ แม้จะมียาเสพติดแพร่ระบาดอยู่ในสังคม เยาวชนก็จะไม่สนใจเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เพราะเยาวชนมีกระบวนการคิดที่มีเหตุผลและความถูกต้องชอบธรรม พร้อมกับมีปัจจัยภายนอกที่เกื้อกูล

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดควรพิจารณาถึงจิตของแต่ละบุคคล เพื่อประสิทธิภาพอย่างแท้จริง
๒. ควรจัดหลักสูตร กิจกรรม ที่สร้างกระบวนการคิดแบบโยนิโสมนสิการ เพื่อให้เยาวชนเกิดทักษะชีวิต สามารถดำรงชีวิตได้ด้วยความดีงาม

ข. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

๑. ควรทำการศึกษาวิจัยการสร้างรูปแบบการบำบัดรักษาที่เหมาะสมตามจิตของผู้ติดยาเสพติด
๒. ควรทำการศึกษาวิจัย การจัดหลักสูตร กิจกรรมต่อต้านยาเสพติด

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถา แปล ชุด ๕๑ เล่ม. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

แก้ว ชิตตะขบ. หลักการถือศีลปฏิบัติธรรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๑.

ดร.วิทย์ เทียงบูรณธรรม. ตำรายาเสพติด. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๑.

นายแพทย์ทรงเกียรติ ปิยะกะ และเวทิน ศันสนีย์เวทย์. ยืมผู้เรียนรู้ยาเสพติด. พิมพ์ครั้งที่ ๓.

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๔๐.

ปิ่น มุกข์กันต์. แนวสอนธรรมะตามหลักสูตรนักเรียนธรรมตรี. กรุงเทพมหานคร : คลังวิทยา, ๒๕๑๔.

----- . ประมวลศัพท์ ๖ ศาสนา. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : มวลชล, ๒๕๓๔.

พ. สติธรรม (พิจิตร ฐิตวณฺโณ). อนุพุทธิกถาที่ปณี ภาค ๒ การพรรณาศีล. พิมพ์ครั้งที่ ๓.

กรุงเทพมหานคร : บริษัท เซเว่น พรินต์ติ้ง กรุ๊ป จำกัด, ๒๕๔๕.

พุทธทาส อินทปัญโญ. ธรรมสำหรับคนเกียตวัด. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๓๕.

พระครูอรุณธรรมรังษี (เอี่ยม สิริวณฺโณ). มนต์พิธี. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์

อักษรสมัย, ม.ป.ป..

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ. ปทานุกรม บาลีไทย อังกฤษ สันสกฤต. พิมพ์ครั้งที่ ๔.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). จิตวิทยาเพื่อการพัฒนาตามแนวธรรมชาติ. กรุงเทพมหานคร :

สหธรรมมิก, ๒๕๓๕.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

----- . **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

----- . **ศาสนาและเยาวชน**. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมมิก, ๒๕๓๕.

พระพุทฺธโฆสเถระ. **คัมภีร์วิสุทธิมรรค**. แปลโดย สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร).

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธนาพรส, ๒๕๔๘.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). **พุทธธรรม (ฉบับปรับปรุงขยายความ)**. พิมพ์ครั้งที่ ๒๐.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมมิก จำกัด, ๒๕๔๕.

พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร). **กรรมที่ปณี เล่ม ๒**. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิธรรมกาย, ๒๕๔๔.

พระปราโมทย์ ปาโมชฺโช. **ประทีปส่องธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๓. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์

ธรรมดา, ๒๕๕๑.

พระราชสังวรวิมลเถระ. **สังเขปธรรมกถา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,

๒๕๓๕.

พระสังฆมุนีโชติโก ธีรมาจรณะ. **ปรมัตถ์โชติโก มหาอภิธรรมัตถสังคหฎีกา ปริงเฉทที่ ๕ เล่ม ๒**.

พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสังฆมุนีโชติโก, ๒๕๕๑.

ฟื้นเอกปิ่น มุกทุกันต์. **พุทธศาสตร์ ภาค ๑**. กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕).

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช. **ธรรมคดี**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, ๒๕๔๔.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. **สัมมปัทมฎีกา แปล ภาค ๔**. กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย,

๒๕๑๖.

----- . **ปฐมสมันตปาสาทิกา แปล เล่ม ๓**. กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๐๕.

----- . **มงคลัตถที่ปณี แปล เล่ม ๓**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ม.ป.ป..

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**. กรุงเทพมหานคร :

นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๖.

----- . **พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๒๔**.

กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิต, ๒๕๒๔.

วศิน อินทสระ. **แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา**.

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เจริญกิจ, ๒๕๑๘.

วรรณสิทธิ ไวกยะเสวี. **คู่มือการศึกษาพระอภิธรรมมัตถสังคหะ ปริเฉทที่ ๕ วิถีมุตตสังคหวิภาค.**

กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิเนบมหานิรานนท์, ม.ป.ป..

ศึกษาธิการ, กระทรวง. **ข้อมูลการวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ.** กรุงเทพมหานคร :

กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๐.

สมาคมศูนย์ค้นคว้าพระพุทธศาสนาวิศวะเศศ. **อรรถกถาอัฐฐสาลินี ตอน ๒.** กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์มูลนิธิภูมิพลโลกิยกุ, ๒๕๒๑.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมวชิรญาณวโรรส. **เบญจศีลและเบญจธรรม (หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี).**

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๐.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, กระทรวงยุติธรรม. **ความรู้พื้นฐานเพื่อ**

การป้องกันยาเสพติดในเยาวชน. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดอรุณการพิมพ์,

๒๕๕๒.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. **ความรู้และแนวทางป้องกันและแก้ไข**

ปัญหาเสพติด. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ยูเนี่ยนอุตสาหกรรมไวโอเร็ด, ๒๕๕๒.

(๒) วิทยานิพนธ์ :

นิพนธ์ เจิมจำนง. “การศึกษาวิเคราะห์การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนตามแนวพุทธ : ศึกษา

เฉพาะสถานฝึกอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี”. **วิทยานิพนธ์**

สังคมศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๒.

พระครูนิวาดวิริยธรรม (เพ็ชร คุปคุโณ). “รูปแบบการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแก้ปัญหา

การดื่มสุรา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

พระมหาชัยณรงค์ วรอุชโย. “การศึกษาเรื่องศีลในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท”. **วิทยานิพนธ์**

พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

พระมหาวิเชียร อภิญญา โณ. “การเปิดรับสื่อและความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้านจริยธรรม

ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต.**

บัณฑิตวิทยาลัย : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

พระมหาสุวรรณ นาคสุวรรณ โณ. “การบริหารงานครอบครัวตามแนวพุทธศาสนา”. **วิทยานิพนธ์**

ศาสนาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

พระวรมเมศร์ จารุวณฺโณ. “การวิเคราะห์เรื่อง ศิล ในคัมภีร์ล้านนาเรื่อง อานิสงส์ศีลเส้นเดียว”.

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
๒๕๕๐.

สุนีย์ กัลยะจิตร. “การนำศีล ๕ มาใช้ในชีวิตประจำวันของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและ
เยาวชนชายบ้านกรุณา”. งานวิจัย. สมาคมนักวิจัย, สภาวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๔๘.

วิโรจน์ นาคชาติ. “ค่านิยมทางจริยธรรมของเยาวชน ศึกษาเฉพาะกรณี นักศึกษาชั้นปีที่ ๑
มหาวิทยาลัยรามคำแหง”. งานวิจัย. คณะมนุษยศาสตร์ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
๒๕๔๒.

(๓) หนังสือพิมพ์ :

เพ็ลิ่งมรดก. “เลขที่ ๑ วิกาวดี”. หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. ๒๕ เมษายน ๒๕๕๔ : ๑๕.

เพ็ลิ่งมรดก. “เลขที่ ๑ วิกาวดี”. หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. ๒๕ เมษายน ๒๕๕๔ : ๑๕.

ทีมอาชญากรรม. “แกะรอยรอบสัปดาห์”. หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. ๑๘ กันยายน ๒๕๕๔ : ๕.

“บุกยึดยาบ้า-ยาไอซ์ พันล้าน”. หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. ๒๒ มกราคม ๒๕๕๕ : ๑.

(๔) สื่ออิเล็กทรอนิกส์

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๘ [ออนไลน์] แหล่งข้อมูล :

elib.fda.moph.go.th/fulltext2/.../ยาเสพติด/พรบ/ฉบับที่%202.doc.. [๑๔ มกราคม ๒๕๕๖].

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ [ออนไลน์] แหล่งข้อมูล :

<http://elib.fda.moph.go.th/fulltext2/%E0%B8%81%E0%B8%8E%E0%B8%AB%E0%B8%A1%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%A2%E0%B8%B2%E0%B9%80%E0%B8%AA%E0%B8%9E%E0%B8%95%E0%B8%B4%E0%B8%94%E0%B8%9E%E0%B8%A3%E0%B8%9A/%E0%B8%89%E0%B8%9A%E0%B8%B1%E0%B8%9A%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%881.doc..> [๑๒ มกราคม ๒๕๕๖].

พิมพ์ไทย. [ออนไลน์] แหล่งข้อมูล : <http://pimthai.co.th/?p=26020>. [๑๒ มกราคม ๒๕๕๖].

ไทยรัฐ. [ออนไลน์] แหล่งข้อมูล : <http://www.thaibizcenter.com/hotnewsdetail.asp?newsid=5006>,
[๕ มีนาคม ๒๕๕๖].

สุพัตรา สุภาพ. ผู้จัดการ Online. (๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๕). [ออนไลน์] แหล่งข้อมูล :

<http://www.manager.co.th/Crime/ViewNews.aspx?NewsID=9550000154923>.

[๑๒ มกราคม ๒๕๕๖].

เว็บไซต์. [ออนไลน์] แหล่งข้อมูล : <http://hilight.kapook.com/view/65496>.

[๑๒ มกราคม ๒๕๕๖].

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม. [ออนไลน์]

แหล่งข้อมูล : <http://www.oncb.go.th>. [๑๒ มกราคม ๒๕๕๖].

(๕) อัดสำเนา

ประยุทธ์ เสรีเสถียร, นายแพทย์. “เอกสารวิชาการทางด้านการแพทย์นิติเวชเด็กและเยาวชนและ

ครอบครัว มุมมองกระบวนการยุติธรรมเชิงเหยี่ยวยา”. นครปฐม : โรงพยาบาลตุลาการ

เฉลิมพระเกียรติ, สำนักงานศาลยุติธรรม, ม.ป.ป., (อัดสำเนา).

มหาวิทยาลัยขอนแก่น. “การประชุมสัมมนาเรื่อง การสอนจริยศึกษาใน โรงเรียน

๑๒-๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๔”. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๒๔, (อัดสำเนา).

ศศ.สุชิน บัวงาม. ยาและสารเสพติด. ชลบุรี : สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี, ม.ป.ป.,

(อัดสำเนา).

